

PRÁVNICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

RIGORÓZNÍ PRÁCE

**KOMPARACE ČESKÉ A ŠPANĚLSKÉ ÚPRAVY SOUDNÍCH VÝKONŮ
ROZHODNUTÍ A EXEKUCÍ NA PENĚŽITÁ PLNĚNÍ NA PŘÍKLADU
SRÁŽEK ZE MZDY**

**COMPARACIÓN DE LAS NORMATIVAS CHECA Y ESPAÑOLA DE LAS
EJECUCIONES JUDICIALES DINERARIAS EN EL EJEMPLO DE
EMBARGO DE SUELDOS**

**COMPARISON OF CZECH AND SPANISH LEGAL REGULATIONS OF
JUDICIAL LAW ENFORCEMENT ON PECUNIARY CONSIDERATION
ON THE EXAMPLE OF SALARY DEDUCTION**

Konzultantka: Doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

Zpracovatel: Mgr. Jaroslav Valenta

prosinec 2010

„Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci vypracoval samostatně, že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým a že předkládaná práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.“

*„Spravedlnost bez síly je bezmocná,
síla bez spravedlnosti tyranská.“*

Blaise Pascal: *Myšlenky*, Zl. 298, 1670

OBSAH

Seznam použitých zkratk	XIII
--------------------------------------	-------------

Úvod 1

1. část : Soudní výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy podle platného českého práva	5
---	----------

1.1 Obecná část	5
------------------------------	----------

<i>1.1.1 Úvod do problematiky exekucí</i>	<i>5</i>
---	----------

1.1.1.1 Právní a exekuční ochrana	5
---	---

1.1.1.2 Exekuční (vykonávací) řízení, exekuce (výkon rozhodnutí) a exekuční právo	7
---	---

1.1.1.3 Soudní a správní exekuce a jejich prameny.....	8
--	---

1.2 Historický úvod a dnešní úprava	9
--	----------

<i>1.2.1 Exekuční řád z roku 1896</i>	<i>9</i>
---	----------

<i>1.2.2 Řízení ve věcech občanskoprávních z roku 1950</i>	<i>12</i>
--	-----------

<i>1.2.3 Občanský soudní řád z roku 1963</i>	<i>15</i>
--	-----------

1.2.3.1 Obecně	15
----------------------	----

1.2.3.2 Systematika.....	16
--------------------------	----

1.2.3.3 Soudní exekuce nebo soudní výkon rozhodnutí?	17
--	----

1.2.3.4 Zásady exekučního řízení	19
--	----

1.3 Pomoc soudu před nařízením výkonu rozhodnutí	21
---	-----------

<i>1.3.1 Předvolání povinného k dobrovolnému splnění povinnosti</i>	<i>22</i>
---	-----------

<i>1.3.2 Pomoc soudu oprávněnému při zjišťování bydliště povinného, jeho zaměstnavatele či banky, u níž si vede účet</i>	<i>23</i>
--	-----------

1.3.2.1 Pomoc soudu před vymáháním výživného pro nezletilé dítě.....	23
--	----

1.3.2.2 Soudní výzva povinnému ke sdělení některých údajů potřebných pro výkon rozhodnutí	24
---	----

<i>1.3.3 Prohlášení o majetku</i>	<i>26</i>
---	-----------

1.3.3.1 Neúčinnost právních úkonů.....	29
--	----

1.4 Předpoklady pro nařízení soudního výkonu rozhodnutí	31
--	-----------

1.4.1	Obecně.....	31
1.4.2	Návrh na nařízení výkonu rozhodnutí	32
1.4.3	Pravomoc soudu.....	36
1.4.4	Příslušnost soudu	37
1.4.4.1	Příslušnost věcná.....	38
1.4.4.2	Příslušnost funkční.....	38
1.4.4.3	Příslušnost místní.....	38
1.4.5	Účastníci řízení.....	40
1.4.5.1	Obecně	40
1.4.5.1.1	Oprávněný a povinný	40
1.4.5.1.2	Společenství účastníků (subjektivní kumulace).....	41
1.4.5.1.3	Manžel povinného jako účastník řízení	41
1.4.5.1.4	Další účastníci řízení	42
1.4.5.1.5	Osoby na řízení zúčastněné.....	42
1.4.5.2	Způsobilost být účastníkem vykonávacího řízení (procesní subjektivita).....	42
1.4.5.3	Procesní způsobilost ve vykonávacím řízení	43
1.4.5.4	Zastoupení účastníka.....	44
1.4.5.4.1	Zastoupení ex lege	44
1.4.5.4.2	Zastoupení na základě pověření	44
1.4.5.4.3	Na základě plné moci	46
1.4.5.4.4	Na základě soudního rozhodnutí.....	47
1.4.5.5	Společenství účastníků	47
1.4.5.6	Přechod práv a povinností (sukcese)	47
1.4.5.7	Procesní nástupnictví	49
1.4.5.7.1	Procesní nástupnictví na straně oprávněného	49
1.4.5.7.2	Procesní nástupnictví na straně povinného	50
1.4.5.7.3	Rozhodování o procesním nástupnictví	50
1.4.6	Ne bis in idem	51
1.4.6.1	Překážka věci rozsouzené.....	52
1.4.6.2	Překážka zahájeného řízení.....	52
1.5	Exekuční tituly.....	53
1.5.1	Obecně o exekučním titulu	53
1.5.1.1	Vykonatelnost exekučního titulu	53
1.5.1.2	Exekuční titul vydaný příslušným orgánem.....	55
1.5.2	Druhy exekučních titulů.....	55
1.5.2.1	Rozhodnutí soudu vydaná v občanskoprávním řízení	56
1.5.2.2	Rozhodnutí vydaná v trestním řízení.....	56

1.5.2.3	Rozhodnutí soudu vydaná ve správním soudnictví	56
1.5.2.4	Tituly rozhodčích komisí	57
1.5.2.5	Tituly státních notářství	57
1.5.2.6	Notářské a exekutorské zápisy	58
1.5.2.7	Tituly správních úřadů	58
1.5.2.7.1	Tituly daňové	59
1.5.2.7.2	Tituly sociálního zabezpečení	60
1.5.2.8	Rozhodnutí orgánů Evropských společenství	61
1.5.2.9	Jiné exekuční tituly	61
1.5.2.9.1	Cizozemské tituly	62
1.6	Průběh výkonu rozhodnutí	64
1.6.1	<i>Nářízení výkonu rozhodnutí</i>	<i>65</i>
1.6.1.1	Slyšení povinného a jednání před nařízením výkonu rozhodnutí	69
1.6.1.2	Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí	69
1.6.2	<i>Provedení výkonu rozhodnutí</i>	<i>70</i>
1.6.3	<i>Odklad provedení výkonu rozhodnutí</i>	<i>71</i>
1.6.3.1	Odklad pro poměry povinného	73
1.6.3.2	Odklad z důvodu očekávaného zastavení výkonu rozhodnutí	73
1.6.4	<i>Skončení výkonu rozhodnutí</i>	<i>74</i>
1.6.4.1	Zastavení výkonu rozhodnutí	74
1.6.4.1.1	§ 268 odst. 1 písm. a) OSŘ	77
1.6.4.1.2	§ 268 odst. 1 písm. b) OSŘ	78
1.6.4.1.3	§ 268 odst. 1 písm. c) OSŘ	78
1.6.4.1.4	§ 268 odst. 1 písm. d) OSŘ	79
1.6.4.1.5	§ 268 odst. 1 písm. e) OSŘ	80
1.6.4.1.6	§ 268 odst. 1 písm. f) OSŘ	80
1.6.4.1.7	§ 268 odst. 1 písm. g) OSŘ	81
1.6.4.1.8	§ 268 odst. 1 písm. h) OSŘ	83
1.6.4.1.9	Další zvláštní důvody zastavení výkonu rozhodnutí	85
1.6.5	<i>Náklady výkonu rozhodnutí</i>	<i>86</i>
1.6.5.1	Náklady řízení o odklad výkonu rozhodnutí	87
1.6.5.2	Náklady řízení o zastavení výkonu rozhodnutí	87
1.7	Opravné prostředky	88
1.7.1	<i>Odvolání v rámci výkonu rozhodnutí</i>	<i>88</i>
1.7.1.1	Odvolání proti rozhodnutí o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí	90
1.7.2	<i>Mimořádné opravné prostředky</i>	<i>91</i>

1.7.2.1	Žaloba na obnovu řízení	91
1.7.2.2	Žaloba pro zmatečnost	91
1.7.2.3	Dovolání.....	92
1.8	Exekuční spory	93
1.8.1	Incidenční spory	94
1.8.2	Exekuční spory projednávané v nalézacím řízení.....	95
1.8.2.1	Spory poddlužnické	95
1.8.2.2	Spory excindační.....	96
1.8.2.3	Spory odporové.....	98
1.8.2.4	Spory z lepšího práva.....	99
1.8.2.5	Spory o doplnění exekučního titulu	100
1.9	Soudní výkon rozhodnutí na peněžitá plnění	101
1.10	Soudní výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy	102
1.10.1	Co je mzda a co jiný příjem.....	104
1.10.1.1	Mzda.....	104
1.10.1.2	Jiný příjem.....	104
1.10.1.3	Mnohost příjmů nebo plátců mzdy	106
1.10.2	Rozsah srážek ze mzdy.....	107
1.10.2.1	Čistá mzda.....	108
1.10.2.2	Třetinové pravidlo	108
1.10.2.2.1	Základní nezabavitelná částka	109
1.10.2.2.2	Zvláštní nezabavitelná částka	110
1.10.2.3	Přednostní pohledávky	110
1.10.3	Průběh výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy	111
1.10.3.1	Nařízení srážek ze mzdy	112
1.10.3.2	Provádění srážek ze mzdy	113
1.10.3.2.1	Některá specifika při provádění srážek ze mzdy	114
1.10.3.2.2	Dohoda o nižších srážkách ze mzdy.....	115
1.10.3.2.3	Pomoc soudu plátcí mzdy, oprávněnému a povinnému	116
1.10.3.2.4	Výplata provedených srážek ze mzdy	116
1.10.3.2.5	Změna plátce mzdy.....	117
1.10.3.3	Odklad výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy	120
1.10.3.4	Zastavení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy.....	121
1.10.3.5	Poddlužnická žaloba	122

Seznam příloh k první části.....	124
Přílohy k první části	125
2. část: Soudní exekuce podle španělského práva.....	130
2.1 Obecně o exekucích podle španělského práva.....	130
2.2 Historický úvod a dnešní úprava vč. důvodů jejího přijetí.....	132
2.2.1 Civilní řád soudní z roku 1855.....	132
2.2.2 Civilní řád soudní z roku 1881.....	133
2.2.3 Důvody přijetí nové úpravy	134
2.2.4 Systematika exekucí v novém LECiv.....	136
2.2.5 Zásady exekučního řízení.....	137
2.3 Obecná ustanovení	138
2.3.1 Exekuční žaloba.....	138
2.3.1.1 Acción ejecutiva	138
2.3.1.2 Demanda.....	139
2.3.2 Exekuční tituly.....	141
2.3.2.1 Pravomocný odsuzující rozsudek.....	142
2.3.2.2 Rozhodčí nálezy nebo rozhodnutí.....	143
2.3.2.3 Jiná soudní rozhodnutí	144
2.3.2.4 Notářské zápisy.....	144
2.3.2.5 Listiny o obchodních smlouvách.....	145
2.3.2.6 Listinné cenné papíry na doručitele nebo na jméno	145
2.3.2.7 Nepropadlé certifikáty.....	146
2.3.2.8 Usnesení o nejvyšší částce.....	147
2.3.2.9 Ostatní tituly	147
2.3.2.10 Cizozemské tituly.....	148
2.3.2.10.1 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001	149
2.3.2.10.2 Evropský exekuční titul pro nesporné nároky.....	150
2.3.2.11 Evropský platební rozkaz	151
2.3.2.12 Evropské rozhodnutí o drobných nárocích	152
2.3.3 Strany exekučního řízení	152

2.3.3.1	Vymáhající věřitel a vymáhaný	152
2.3.3.2	Spojení exekucí	153
2.3.3.3	Právní zastoupení stran	154
2.3.3.3.1	Soudní prokurátor	154
2.3.3.3.2	Advokát	155
2.3.3.4	Zvláštní případy legitimace v exekučním řízení	156
2.3.3.4.1	Společné jmění manželů	156
2.3.3.4.2	Solidární odpovědnost	156
2.3.3.4.3	Seskupení podniků	157
2.3.3.4.4	Subjekty bez právní subjektivity	157
2.3.4	<i>Nařízení exekuce</i>	157
2.3.4.1	Předpoklady nařízení exekuce	157
2.3.4.1.1	Pravomoc	158
2.3.4.1.2	Příslušnost	158
2.3.4.1.3	Procesní subjektivita	159
2.3.4.1.4	Procesní způsobilost	160
2.3.4.1.5	Formální předpoklady	160
2.3.4.1.6	Časové limity	161
2.3.4.2	Usnesení o nařízení exekuce	161
2.3.4.2.1	Obsah usnesení o nařízení exekuce	161
2.3.4.2.2	Oznámení usnesení o nařízení exekuce	162
2.3.4.2.3	Opravný prostředek proti usnesení o nařízení exekuce	162
2.3.4.2.4	Výzva k zaplacení	162
2.3.4.2.5	Odmítnutí nařízení exekuce	163
2.3.5	<i>Druhy rozhodnutí v rámci exekuce</i>	164
2.3.6	<i>Odklad a ukončení exekuce</i>	164
2.3.6.1	Obligatorní odklad exekuce <i>ex lege</i>	164
2.3.6.2	Fakultativní odklad exekuce z taxativních důvodů	165
2.3.6.2.1	Řízení o revizi či zrušení pravomocného rozsudku vydaného v nepřítomnosti žalovaného	165
2.3.6.2.2	Řádný opravný prostředek a exekuce	165
2.3.6.2.3	Trestní řízení	166
2.3.6.3	Odklad exekuce z vůle stran	166
2.3.6.4	Zajištění odkladu exekuce a odpovědnost za prodlevu	166
2.3.6.5	Skončení exekuce	167
2.3.7	<i>Náklady exekuce</i>	167
2.3.8	<i>Incidenční spory</i>	169
2.3.8.1	Opoziční spory	170
2.3.8.1.1	Procesní důvody	171
2.3.8.1.2	Hmotněprávní důvody	172
2.3.8.1.3	Námítky proti exekuci na majetek tvořící společné jmění manželů	175
2.3.8.1.4	Námítky proti exekuci zastaveného majetku movitého a nemovitého	176
2.3.8.1.5	Řízení o námitkách	176

2.3.8.2	Impugnační spory.....	177
2.3.8.2.1	Porušení procesních norem	178
2.3.8.2.2	Porušení obsahu titulu	178
2.3.8.3	Ochrana práv třetích osob (tzv. <i>tercerías</i>).....	179
2.3.8.3.1	Ochrana vlastnictví třetích osob (<i>tercería de dominio</i>)	179
2.3.8.3.2	Ochrana lepšího práva třetích osob (<i>tercería de mejor derecho</i>)	181
2.3.8.4	Deklaratorní řízení následující po exekuci	184
2.4	Předběžné exekuce soudních rozhodnutí	184
2.4.1	Obecná ustanovení.....	185
2.4.2	Předběžná exekuce prvostupňových rozsudků.....	185
2.4.2.1	Opoziční spory o předběžnou exekuci prvostupňových rozsudků.....	186
2.4.2.2	Rozhodnutí o předběžně exekvovaném rozsudku.....	186
2.4.3	Předběžná exekuce druhostupňových rozsudků.....	187
2.5	Exekuce na peněžitá plnění.....	187
2.5.1	Obecná ustanovení.....	187
2.5.2	Obstavení majetku	189
2.5.2.1	Postup při obstavení majetku	189
2.5.2.1.1	Výzva k zaplacení.....	189
2.5.2.1.2	Provedení obstavení (<i>traba de los bienes</i>)	189
2.5.2.1.3	Prohlášení o majetku (<i>manifestación de bienes</i>)	190
2.5.2.1.4	Opatření k lokalizaci a vyhledání majetku vymáhaného	190
2.5.2.1.5	Pořadí při obstavení	190
2.5.2.2	Neobstavitelnost majetku.....	191
2.5.2.3	Další obstavení a změny obstavení	192
2.6	Exekuce srážkami ze mzdy.....	192
2.6.1	Provedení obstavení mzdy nebo jiného příjmu	194
2.6.1.1	Základní neobstavitelná částka	194
2.6.1.1.1	Exekuce stran výživného	194
2.6.1.2	Postup při obstavení.....	195
2.6.1.2.1	Úleva z obstavení.....	195
2.6.1.2.2	Čistá mzda	195
2.6.1.2.3	Budoucí mzda či jiný takový příjem.....	195
2.6.1.2.4	Několik příjmů.....	196
2.6.1.2.5	Mzdy a jiné příjmy vyplácené na bankovní účet	196
2.6.1.2.6	Zajištění obstavení mezd a jiných příjmů.....	196
2.6.1.2.7	Výplata obstavené mzdy (či jiného příjmu) vymáhajícímu věřiteli	197

3. část: Zhodnocení a závěry <i>de lege ferenda</i>	198
3.1 Prameny úpravy	198
3.2 Systematika	200
3.3 Zásady	200
3.4 Pomoc soudu vymáhajícímu věřiteli	201
3.4.1 Prohlášení o majetku.....	201
3.4.2 Dobrovolné splnění povinnosti za ingerence soudu.....	202
3.4.3 Zjišťování informací o majetku a osobě exekvovaného soudem.....	202
3.5 Podmínky exekučního řízení	203
3.5.1 Exekuční žaloba.....	204
3.5.2 Pravomoc soudu.....	205
3.5.3 Příslušnost soudu (věcná a místní).....	205
3.5.4 Strany exekučního řízení.....	205
3.5.4.1 Procesní subjektivita.....	206
3.5.4.2 Procesní způsobilost.....	206
3.5.5 Procesní zastoupení.....	206
3.5.6 <i>Ne bis in idem</i>	207
3.6 Nařízení exekuce	207
3.6.1 Věcné předpoklady nařízení exekuce.....	208
3.6.1.1 Řádný exekuční titul.....	208
3.6.1.1.1 Exekuční tituly soudní.....	208
3.6.1.1.2 Exekuční tituly mimosoudní.....	209
3.6.1.2 Vykonatelnost exekučního titulu.....	210
3.6.1.3 Způsob a rozsah provedení exekuce.....	211
3.7 Průběh exekuce	212
3.7.1 Nařízení exekuce.....	212
3.7.1.1 Forma nařízení exekuce.....	213
3.7.1.2 Notifikace nařízení exekuce stranám.....	213

3.7.2	<i>Obrana proti nařízení exekuce</i>	213
3.7.2.1	Rekurz proti usnesení o nařízení exekuce	214
3.7.2.2	Exekuční spory	214
3.7.3	<i>Průběh exekuce</i>	215
3.7.3.1	Provedení exekuce	215
3.7.3.2	Exekuční prostředky.....	216
3.7.3.3	Odklad exekuce.....	217
3.7.3.4	Skončení exekuce.....	217
3.7.3.5	Náklady exekuce	218
3.7.3.6	Druhy rozhodnutí v exekuci	218
3.7.3.7	Mimořádné opravné prostředky	219
3.8	<i>Srážky ze mzdy</i>	220
3.8.1	<i>Mzda</i>	220
3.8.2	<i>Rozsah srážek ze mzdy</i>	220
3.8.2.1	Provádění srážek ze mzdy	221
3.8.2.2	Srážky ze mzdy stran výživného.....	222
3.8.2.3	Podlužnická žaloba.....	223
Závěr	224
Résumé	228
Resumen	230
Summary	232
Seznam použité literatury	234
Klíčová slova	237

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BOE	Úřední věstník státu (<i>Boletín Oficial del Estado</i>), španělská obdoba Sbírký zákonů
CCiv	Občanský zákoník, schválený královským dekretem ze dne 24. července 1889 (<i>Código Civil, aprobado por el Real Decreto de 24 de julio de 1.889</i>)
DŘ	zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků [zvaný též daňový řád]
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
LA	zákon č. 60/2003 z 23. prosince 2003, o rozhodčím řízení (<i>Ley 60/2003, de 23 de diciembre, de Arbitraje</i>)
LECiv	zákon č. 1/2000 ze 7. ledna 2000, civilní řád soudní (<i>Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil</i>)
LMFAOS	zákon č. 53/2002 z 30. prosince 2002, o opatřeních rozpočtových, správních a o opatřeních sociálního řádu (<i>Ley 53/2002, de 30 de diciembre, de Medidas Fiscales, Administrativas y del Orden Social</i>)
LMV	zákon č. 24/1988 z 24. července 1998, o trhu s cennými papíry (<i>Ley 24/1988, de 24 de julio, del Mercado de Valores</i>)
LN	zákon z 28. května 1862, o notářství (<i>Ley de Notariado de 28 de mayo de 1862</i>)
LOPJ	organický zákon č. 6/1985 z 1. července 1985, o moci soudní (<i>Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial</i>)
LRCSVM	zákon o občanskoprávní odpovědnosti a pojištění při provozu motorových vozidel (zákon č. 122/1962 z 24. prosince 1962, doplněný královským zákonným dekretem č. 8/2004 z 29. října 2004 (<i>Ley 122/1962, de 24 de diciembre, Texto Refundido aprobado por Real Decreto Legislativo 8/2004, de 29 de octubre, Ley sobre Responsabilidad Civil y Seguro en la Circulación de Vehículos a Motor</i>))
LZPS	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
MPS	zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním
NařEET	nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. 4. 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky (<i>Reglamento Nº 805/2004 del Parlamento Europeo y del Consejo (CE), de 21 de abril de 2004, por el que se establece un título ejecutivo europeo para créditos no impugnados</i>)
NařERŘ	nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. 12. 2006, kterým se zavádí evropské rozkazní řízení (<i>Reglamento Nº 1896/2006 del Parlamento Europeo y del Consejo (CE), de 12 de diciembre de 2006, por el que se establece un proceso monitorio europeo</i>)
NařEŘDN	nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. 7. 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích (<i>Reglamento Nº 861/2007 del Parlamento Europeo y del Consejo (CE), de 11 de julio de 2007, por el que se establece un proceso europeo de escasa cuantía</i>)

NařPV	nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (<i>Reglamento N° 44/2001 del Consejo (CE), de 22 de diciembre de 2000, relativo a la competencia judicial, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia civil y mercantil</i>), tzv. Brusel I.
NŘ	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
R	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud ČR a jeho předchůdci
RŘ	zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
ŘEZ	zákon č. 79/1896 ř. z., o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád)
ŘVO	zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád)
SJ	Soudní judikatura
SoP	zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích
SŘ	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
SSTS	rozsudky španělského Nejvyššího soudu (<i>Sentencias del Tribunal Supremo</i>), zavedená zkratka citace judikatury
TŘ	zákon č. 141/1960 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
Ústava ČR	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
ZP	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Není-li v textu práce uvedeno jinak, jde o znění předpisů platné ke dni 1. 11. 2009.

ÚVOD

V současné době vrcholí v rámci rekodifikačního úsilí v České republice práce na přípravě nového kodexu civilního práva. V této souvislosti se také hovoří o potřebě nového civilního soudního řádu, který by měl nahradit již dávno překonaný občanský soudní řád z roku 1963. Diskuzím proto zákonitě podléhá i budoucí úprava soudních výkonů rozhodnutí, nebo chcete-li, exekucí¹. Rekodifikace je ovšem úkolem obtížným a proto k němu bývá přistupováno jen výjimečně. Zpravidla se tak stává po zásadní změně společenských poměrů nebo stane-li se letitý kodex po řadě dílčích novelizací již vnitřně nesoudržným. Než se takového projektu zákonodárce zhostí, je žádoucí, aby zjistil, jak jsou podobné otázky upraveny v cizích právních řádech, a případně, je-li toho třeba k zajištění efektivnějšího práva na soudní ochranu, aby se po náležité vědecké kritice těmito cizími úpravami též inspiroval. A o to právě jde nám v této práci.

Naším cílem je pokusit se dojít metodou komparace současné české a španělské právní úpravy k poznatkům *de lege ferenda* v oblasti soudního výkonu rozhodnutí na peněžitá plnění pro případnou novou českou úpravu soudních výkonů rozhodnutí. Proč srovnáním českého a právě španělského práva? U českého práva je to logické. Ale proč jsme si zvolili právo španělské? Předně proto, že autor této práce strávil školní rok 2003 - 2004 na studijním pobytu ERASMUS / SOCRATES na Univerzitě Santiago de Compostela a španělské právo je mu z cizích nejbližší. Vědeckou pohnutkou pak autorovi bylo to, že Španělsko přistoupilo rovněž v dobách ještě docela nedávných k rekodifikaci starého civilního soudního řádu a jeho nahrazení zcela novým a moderním zákonem č. 1/2000 BOE, o civilním řádu soudním, ze dne 8. ledna 2002. Španělské exekuce přitom prošly doslova revolucí, o čemž bude ještě podrobněji řeč. Stalo se tak proto, že předchozí úprava, obsažená ve starém LECiv z roku 1881, „nabízela řízení o nucený výkon, jež bylo roztržité, složité a postrádalo záruky, což vede k tvrzení, že se exekuce civilních rozhodnutí staly stokou civilního soudnictví“³, jak trefně poznamenal ve svém referátu soudce José María Fernández Seijo⁴ na konferenci v Almerii v říjnu 2000. Že nám to něco připomíná?

¹ Jsme si vědomi jistého terminologického zmatku způsobeného přijetím exekučního řádu, jímž fakticky došlo k tomu, že se pojmy exekuce a výkon rozhodnutí v teorii přestaly používat *promiscue*; tohoto problému se dotkneme v kapitole 1.2.3.3. Zůstává však otázkou, zda v zamýšleném novém OSŘ nebude výkonu rozhodnutí navráćeno původní označení exekuce, jako se to stalo např. v novém správní řádu (zákon č. 500/2004 Sb., správní řád).

² *Ley de Enjuiciamiento Civil* (zákon o civilním řádu soudním, dále budeme používat španělskou zkratku LECiv, odpovídající české běžně užívané zkratce OSŘ) z roku 1881 byl nahrazena novým LECiv z roku 2000, vyhlášeným v Úředním věstníku státu č. 7 z 8. ledna 2000 (BOE N° 7, de 8 de enero del 2000, [*Boletín Oficial del Estado*]), pod číslem 1/2000. V naší práci budeme pro snazší orientaci používat zavedené zkratky, a to jak podle české praxe, tak i té španělské. Seznam používaných zkratek se nachází před úvodem k této práci.

³ „[...] ofrecía un procedimiento de apremio disperso, complejo y falto de garantías lo que lleva a afirmar que la ejecución de sentencias civiles se ha convertido en la cloaca de la jurisdicción civil [...]“, Fernández Seijo: *op. cit.*, str. 1

⁴ Fernández Seijo, José María: *La Ejecución en la Nueva Ley de Enjuiciamiento Civil*, <<http://www.portalprocesal.com/Article53.html>>, [5. ledna 2008]

Vraťme se ale k cílům naší práce, o nichž jsme v předchozím odstavci řekli, že jimi je dojit metodou komparace současné české a španělské úpravy k poznatkům *de lege ferenda* v oblasti soudního výkonu rozhodnutí na peněžité plnění pro případnou novou českou právní úpravu soudních výkonů rozhodnutí. Podstata vědecké komparativní metody spočívá v tom, že komparátor určí předměty srovnání (*comparatum* a *comparandum*), pak tzv. relátor (*tertium comparationis*) a nakonec začne srovnávat s cílem získání vědeckých poznatků (v našem případě zhodnocení srovnání pro legislativní praxi).⁵ *Comparatum* je to, co se srovnává (tedy český právní řád, konkrétně naše soudní výkony rozhodnutí na příkladu srážek ze mzdy), *comparandum* to, co má být s prvním srovnáváno (španělská úprava soudních exekucí na příkladu obstavení mzdy). Sjednocujícím prvkem komparace je pak *tertium comparationis*. Tím je v naší práci nucený výkon exekučních titulů na peněžité plnění soudy postižením mzdy a jí na roveň postavených příjmů.

Práce bude především zaostřovat na obecná ustanovení výkonu rozhodnutí na peněžité plnění a jen pro dokreslení obrazu a rozdílnosti dvou zahraničních úprav bude popsán a následně komparován jeden zvolený exekuční prostředek - srážky ze mzdy. Neklade si za cíl být komparativním pojednáním o exekucích srážkami ze mzdy, ale na příkladu srážek ze mzdy chce toliko dotvořit obraz obecné úpravy a kterák ta se promítá do jednotlivých exekučních prostředků. Srážky ze mzdy byly vybrány v podstatě libovolně, částečně však proto, že rozsah úpravy v českém a španělském právním řádu je značně kontrastní.

V první části naší práce se proto budeme nejprve zabývat českou právní úpravou soudního výkonu rozhodnutí na peněžité plnění, a to jak v rovině obecných ustanovení, tak i příkladu zvoleného exekučního prostředku - srážek ze mzdy, a to jako tzv. komparátu. Analýza obecných ustanovení je důležitá pro správné a spolehlivé poznání širších souvislostí. Nejprve pohovoříme obecně o exekucích, o moderních historických předchůdcích našeho OSŘ, a o zásadách, na nichž je naše úprava soudních exekucí vybudována. Posléze si probereme pomoc soudu před nařízením výkonu rozhodnutí vč. prohlášení o majetku a také předpoklady pro nařízení soudního výkonu rozhodnutí. Pak přejdeme k exekučním titulům a k samotnému průběhu výkonu rozhodnutí. Opomenuty nesmějí zůstat ani opravné prostředky, ani exekuční spory týkající se výkonu rozhodnutí. Tím budou probrána obecná ustanovení a budeme moci přejít podrobněji k úpravě srážek ze mzdy. Nakonec pro dokreslení uvedeme několik případů výpočtů srážek ze mzdy, poněvadž *bene docet, qui bene distinguit*.

V druhé části představíme španělské exekuce jako tzv. komparát. I zde bude nutné začít historickými souvislostmi a předchůdcem dnešního LECiv, zásadami, na nichž jsou španělské exekuce vystavěny a jednotlivými exekučními tituly. Podáme taktéž o stranách exekuce a jejím

⁵ jde o klasické prvky komparace podle Knappa (Knapp, Viktor: *Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy)*, C. H. Beck, Praha, 1996, 1. vydání, str. 3)

průběhu. Nevynecháme přitom ani náklady exekuce, ani exekuční spory, zejména pak ne předběžné exekuce. Druhou část pak zakončíme obecně exekucemi na peněžitá plnění a blíže pojednáme o obstavení mezd. Příklady výpočtů srážek ze mzdy však u příslušné kapitoly z tam patrných důvodů uvádět nebudeme.

V poslední kapitole provedeme samotnou komparaci, jež nám přinese výsledky *de lege ferenda* pro zamýšlenou českou rekodifikaci civilního procesu, vč. soudních exekucí. Ponecháme přitom stranou diskuzi o tom, že by tato materie měla být zcela vyvedena z pravomoci soudů. Vzhledem k pojetí a ambicím naší práce však hrozí její značná extenze. Proto přistoupíme k opravdu jen základní komparaci (vč. zhodnocení a doporučení *de lege ferenda*), a to spíše jen v rovině pojetí jednotlivých exekučních institutů. Vyhneme se z těchto důvodů jejich skutečně detailnímu srovnání, neboť rozsah naší práce je jen omezený. Stačí jen podotknout, že je třeba nejdříve spolehlivě a cílevědomě popsat obě právní úpravy. To samo by přitom již stačilo. Srovnávací právní věda se staví i k pouhému popisu právního stavu vstřícně, neboť je „mezi vědeckou komparací a popsáním právního stavu v různých zemích rozdíl dost neurčitý.“⁶ Knapp dále označuje v této věci vědecký purismus či spíše snobismus za pošetilý.⁷

A proč komparace a z jakého důvodu se nespokojíme s pouhým popisem právního stavu v obou studovaných právních řádech? Při důsledných úvahách tvůrců nového OSŘ (ČRS) by totiž nemělo zůstat opominuto, co zdůraznil španělský zákonodárce v důvodové zprávě k LECiv – totiž, že „pozitivní využití cizích institucí a zkušeností vyžaduje, aby jedny i druhé byly dobře poznány a bylo jim dobře porozuměno. To znamená správnou znalost a pochopení celého modelu nebo systému, do něhož jsou zapojeny, zásad, jež jej inspirovaly, jejich historické kořeny, různé předpoklady jejich fungování, počínaje těmi lidskými, a jejich skutečnými výhodami a nevýhodami.“⁸ A to bez vlastního srovnání není možné.

Právě proto se v stručné formě dané rozsahem této práce o komparaci obou úprav pokusíme. Nelze však opominout i jedno z největších úskalí, se kterým se budeme muset vypořádat při zpracovávání části druhé této práce týkající se španělské úpravy exekucí. A tím je sémantická stránka srovnávání práva, zejména překlad a volba vhodných českých termínů pro španělské právní pojmy a instituty. Laskavý čtenář nechť má proto při čtení druhé kapitoly neustále na zřeteli, že užitý pojem se může českému podobat jen zdánlivě, a že je třeba „důležité správné porozumění právním reáliím dotyčným jazykovým výrazem designovaným“⁹. Tj. pokusme se vyvarovat všech

⁶ Knapp, Viktor: *op. cit.*, str. 31

⁷ Knapp, Viktor: *op. cit.*, str. 31

⁸ čtvrtý odstavec II. části: „*El aprovechamiento positivo de instituciones y experiencias ajenas requiere que unas y otras sean bien conocidas y comprendidas, lo que significa cabal conocimiento y comprensión del entero modelo o sistema en que se integran, de sus principios inspiradores, de sus raíces históricas, de los diversos presupuestos de su funcionamiento, empezando por los humanos, y de sus ventajas y desventajas reales.*“

⁹ Knapp, Viktor: *op. cit.*, str. 45

předsudků a předpojatostí ohledně uváděných pojmů a označení institutů, a vždy v každém jednotlivém případě zvláště posuzujeme, zda je pojem či institut skutečně shodný s českým ekvivalentem, byť by tomu překlad třeba napovídal.

U překladů obecně, asi nejtěžší fáze přípravy práce, se budeme snažit neodlišovat se od českých zažitých pojmů tam, kde to bude možné nebo účelné, a to jen z důvodu větší a snadnější srozumitelnosti pro čtenáře. Tak např. usnesení o nařízení exekuce [*auto por el que se despacha ejecución*] je ve skutečnosti „usnesení, jímž se vyřizuje exekuce“, přičemž při úvaze o pojmu usnesení bychom měli předpokládat, že jde jen o překladatelem zvolený termín pro druh soudního rozhodnutí (v tomto případě pak *auto*¹⁰ skutečně odpovídá pojetí našeho usnesení dle OSŘ, což už je ovšem opět až závěr komparatistický). Nebo že pro náš pojem opatření zná španělské právo pojmy tři, představující i tři relativně samostatné a navzájem odlišné instituty (*medida, diligencia a providencia*) apod. Vůbec nejlepší by bylo tyto pojmy nepřekládat. To ale není dobře možné, neboť práce by pak byla z velké části pro španělsky neznalého čtenáře těžko srozumitelnou. Závěrem povězme, že v celé práci se čtenář setká výhradně s překlady zhotovenými autorem této práce.¹¹

A na konec naší úvodní stati jen dodejme, že budeme-li citovat nějaký zákon, půjde vždy o znění účinné v době sepsání příslušné části této práce (část 1. odpovídá právnímu stavu účinnému pro konec r. 2009 a 2. část pro konec r. 2008). Bude-li tomu v ojedinělých případech jinak, na tento fakt vždy na příslušném místě poukážeme. Zároveň jsme zde nuceni upozornit na skutečnost, že s účinností od 4. 5. 2010 byl LECiv zákonem č. 13/2009 z 3. listopadu 2009, o změně procesního zákonodárství za účelem zřízení nového Justičního úřadu,¹² souhrnně novelizován. Tato novela se značně dotkla i úpravy exekucí, mnohé formulace byly zpřesněny, odstraněna byla řada nejasností. Zákonodárce přihlédl i k mnohým poznatkům z praxe. Nebylo však již v našich silách tuto rozsáhlou novelu do naší práce zahrnout.

¹⁰ kdy se jím rozhoduje viz čl. 206.2.2 LECiv

¹¹ k dobru autorovi budiž řečeno, že od 28.2.2009 do 10.1.2010 byl soudním tlumočnickem pro jazyk španělský

¹² *Ley 13/2009, de 3 de noviembre, de reforma de la legislación procesal para la implantación de la nueva Oficina judicial.*

1. ČÁST: SOUDNÍ VÝKON ROZHODNUTÍ SRÁŽKAMI ZE MZDY PODLE PLATNÉHO ČESKÉHO PRÁVA

1.1 Obecná část

1.1.1 Úvod do problematiky exekucí

1.1.1.1 Právní a exekuční ochrana

Teorie práva nám dává odpověď na to, co je právem. Zjednodušeně řečeno je to státem vytvářený nebo uznávaný normativní systém, jehož normy jako pravidla chování jsou vynutitelné státní mocí. Vynutitelností práva se přitom rozumí donucení ke splnění toho, co právo ukládá, donucovací mocí. Kdyby ta nebyla efektivní, pak by systém právních norem, a potažmo celý stát jako jejich tvůrce a garant, směřoval k samovolnému rozkladu. Donucovací moc náleží ovšem pouze státu,¹ avšak musí však být přesně a podrobně stanovena (regulována), aby nedocházelo k jejímu zneužití moci státními orgány.² Zároveň nesmí být slabá a neúčinná, jinak by utrpěla autorita státu a práva a místo nich by nastoupila svépomoc, typická pro primitivní, úpadková nebo nefunkční společenská zřízení. Pro příklad ostatně nemusíme chodit daleko, stačí vzpomenout situaci v některých zemích východní Evropy po pádu komunizmu (vzestup mafií, se státní mocí paralelních struktur apod.).

Stát tedy určuje systém právních norem jako pravidel chování, jejichž dodržování vynucuje. S vynutitelností práva přitom koresponduje ústavou zaručené právo na právní ochranu, tj. právo požadovat od státu (jako toho, kdo dodržování práva garantuje a sankcionuje) právní ochranu v případě, kdy je právo porušeno.³ Někdy bývá toto právo nazýváno také jako právo petiční. V souladu s principem tripartice státní moci (čl. 2 odst. 1 Ústavy ČR) jsou k ochraně práv povolány, jako ke své hlavní činnosti, soudy (čl. 92 Ústavy). Právo na ochranu je v ústavě *expressis verbis* zdůrazněno v čl. 36 odst. 1 LZPS, který říká, že každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu (soudní ochrana). Prostřednictvím ústavy si poskytování ochrany právům osobuje exkluzivně přímo stát, protože lze hovořit o monopolu státní moci při poskytování právní ochrany.⁴ Právu jednotlivce (fyzické i právnické osoby) na ochranu jeho subjektivních práv z hlediska právní jistoty odpovídá právo, ale i zároveň povinnost státu tuto právní ochranu v odůvodněných případech

¹ Knapp, Viktor: *Teorie práva*, C. H. Beck, Praha, 1995, 1. vydání, str. 50

² Macur, Josef: *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*, C. H. Beck, Praha, 1998, 1. vydání, str. 2

³ Knapp: *op. cit.*, str. 194

⁴ Knapp: *op. cit.*, str. 214

poskytnout. Tím je také obecně zakázána, mimo určité výjimky, svépomoc.⁵ Z povahy státního monopolu v oblasti vynutitelnosti práva vyplývá, že práva na soudní ochranu se nelze ani účinně vzdát, neboť je to jen stát, kdo vynutitelnost práva garantuje a sankcionuje (to ale nevylučuje vzdání se hmotněprávního nároku či uzavření *pacti de non pedendo*).⁶

Monopol státní moci spočívá v nalézání a vynucování (vč. zajišťování) práva. Nejprve je uplatňované subjektivní právo autoritativně zjištěno v nalézacím řízení soudním (či správním), a není-li dobrovolně splněno, nastupuje jeho nucené provedení (výkon práva) v rámci řízení vykonávacího (exekučního).⁷ Nalézání a vynucování práva nejsou v přímé vzájemné souvislosti a často vykonávací řízení po nalézacím následovat nemusí. Jde o situaci, kdy státního donucení není zapotřebí nebo kdy se rozhodnutí z dosud neskončeného nalézacího řízení (tj. dosud nenabylo právní moci) stalo předběžně vykonatelným a je exekvováno. Pak vykonávací řízení probíhá současně s řízením nalézacím. A naopak, vykonávacímu řízení nemusí nalézací řízení předcházet vůbec, např. je-li titulem pro exekuci vykonatelný výkaz nedoplatek, nebo notářský či exekutorský zápis s doložkou vykonatelnosti, apod. Jde proto o dva klasické, avšak samostatné druhy civilního procesu.

Z pohledu práva na soudní ochranu můžeme hovořit i o exekuční ochraně, tj. subjektivním právem jednotlivce (oprávněného, vymáhajícího věřitele, exekventa) domáhat se zákonem stanoveným způsobem na státu (soudech) nuceného zásahu proti tomu, kdo odmítá splnit povinnost přiznanou v nalézacím řízení (nucená realizace autoritativně zjištěného subjektivního práva) či uloženou jinak. Tato ochrana se uskutečňuje skrze vykonávací řízení (exekuci). V řadě případů k němu ovšem přistoupit nebude třeba, a sice tehdy, je-li právní ochrana uskutečněna už tím, že určitý výrok nabude právní moci (určovací rozsudek, rozsudek nahrazující projev vůle, atp.). Stejně tomu bude u zamítavých výroků rozsudků, kdy soud autoritativně zjistil, že žalobcův nárok je neopodstatněný, a také u rozsudků konstitutivních, jež jsou jako právní skutečnosti dle § 159a odst. 3 OSŘ závazné pro každého. Představitelná není exekuce ani v případě, kdy je soudem zjištěná povinnost (*dare, facere, pati, omittere*) splněna dobrovolně.⁸

Provedená exekuce má přirozeně svůj odraz i v hmotněprávní sféře. Jestliže bude úspěšná, dojde ke splnění hmotněprávního dluhu (povinnosti) a tedy zániku závazku. Je-li však exekuce provedena formálně správně, ale bez opory v hmotném právu, pak povinnému vznikne nárok vůči

⁵ Knapp: *op. cit.*, str. 214: „Nikdo není oprávněn svémocně si dopomáhat k svému právu, ani svémocně chránit své právo, bylo-li porušeno.“

⁶ Macur: *op. cit.*, str. 3, podobně též Kurka, Vladimír a Drápal, Ljubomír: *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*, Linde, Praha, 2004, 1. vydání, str. 10

⁷ Macur: *op. cit.*, str. 4

⁸ Macur: *op. cit.*, str. 4-5. V praxi k ní přesto dojít může. Je pak na povinném, aby takovou skutečnost prokázal. Stane-li se tak, soud podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ exekuci (výkon rozhodnutí) zastaví.

oprávněnému na vydání bezdůvodného obohacení či na náhradu škody - ovšem za předpokladu, že exekuční titul bude za pomoci rekurzu zrušen.

1.1.1.2 Exekuční (vykonávací) řízení, exekuce (výkon rozhodnutí) a exekuční právo

O tom, jaký je terminologický rozdíl mezi exekucí a výkonem rozhodnutím, pohovoříme v samostatné kapitole. Jelikož se nyní pohybujeme v čistě teoretické rovině, budeme užívat obou pojmů *promiscue*.

Exekuční (vykonávací) řízení je možné definovat jako „faktické uskutečnění určitého práva na plnění, jež bylo oprávněnému přiznáno vykonatelným rozhodnutím soudu, popřípadě jiného státního orgánu, avšak nebylo povinnou stranou poskytnuto dobrovolně a musí být prosazeno donucujícími prostředky státní moci.“⁹ Jiná definice říká o exekučním řízení obdobně: „Vykonávací řízení sleduje realizaci toho, co bylo shledáno právem v případě, že nedošlo k dobrovolnému plnění. Prostřednictvím vykonávacího řízení dochází tedy k donucení, tedy k výkonu práva i proti vůli toho, kdo měl právní povinnost k plnění.“¹⁰ Tyto definice ovšem nejsou vyčerpávající a opomíjejí exekuci jiných titulů, jež ani formu rozhodnutí nemají (a tudíž jim ani jiné řízení předcházet nemuselo, srov. notářský zápis s doložkou vykonatelnosti atp.)

Exekuci lze chápat tak, že jde o „konkrétní vynucení jednotlivé – takto [tj. vykonatelným exekučním titulem, *pozn. aut.*] založené – povinnosti. [...] Při podrobnějším pohledu je však exekuce (výkon rozhodnutí) to, co soud teprve v průběhu exekučního řízení, tj. po jeho zahájení podáním návrhu oprávněného, za splnění stanovených podmínek, nařizuje.“¹¹ V praxi se nicméně užívají pojmy exekuce a exekuční řízení (a také výkonu rozhodnutí a vykonávacího řízení) *promiscue*.

Stručnou definici **exekučního práva** podávají Kurka a Drápal. Podle nich se exekučním právem rozumí to pozitivní právo, na jehož základě probíhá exekuční řízení.¹² Obšírnější Macur má exekuční právo za „soubor právních norem, které upravují činnost soudu, stran a dalších subjektů exekučního řízení při realizaci plnění, uloženého povinnému subjektu vykonatelným rozhodnutím státního orgánu, jež se uskutečňuje za pomoci donucujících prostředků státní moci.“¹³ Na jiném místě své práce tuto definici autor zpřesňuje: „Normy exekučního práva upravují především podmínky a formy mocenských zásahů státních orgánů do soukromoprávní majetkové sféry povinného subjektu, popřípadě (výjimečně) do jeho sféry osobní při nucené realizaci určitého plnění, které evidentně vyplývá z vykonatelného rozhodnutí (exekučního titulu). Předmětem

⁹ Macur: *op. cit.*, str. 5

¹⁰ Winterová, Alena a kol.: *Civilní právo procesní*, Linde, Praha, 2008, 5. vydání, str. 39

¹¹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 9

¹² Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 13

¹³ Macur: *op. cit.*, str. 5

exekučního práva je ovšem také činnost všech ostatních subjektů, zejména oprávněného a povinného, kteří se vykonávacího řízení zúčastňují.“¹⁴

1.1.1.3 Soudní a správní exekuce a jejich prameny

Exekuce jsou upraveny v celé řadě právních předpisů. V této práci se však budeme zabývat jen exekucemi (slovy zákona výkonem rozhodnutí) prováděnými samostatně soudy a které jsou upraveny v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění. Prováděcím předpisem k tomuto zákonu je vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, v platném znění. Kromě toho se této materie dotýká i zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění, dále neustále se rozšiřující evropská normotvorba (o níž pohovoříme později) a nakonec i mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána.

Zcela stranou záměrně ponecháme exekuce a exekuční činnost prováděné podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, v platném znění, protože striktně vzato nejde o exekuce prováděné soudy samými, nýbrž soudními exekutory jako soukromými osobami pověřenými exekučním úřadem (§ 1 odst. 1 EŘ).

Zabývat se nebudeme ani exekucemi správními, protože vycházejí z jiných než občanskoprávních vztahů a stojí mimo civilní proces.¹⁵ Primárně jsou upraveny v základní právní normě správního práva - v zákoně č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění. Ten oproti předchozímu správnímu řádu (zákonu č. 71/1967 Sb.) nahradil v teorii často kritizovaný termín výkon rozhodnutí a pro oblast správního práva znovuzavedl pojem exekucí. Co se týče materie exekucí na peněžité plnění, odkazuje na speciální zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, v platném znění. V něm jsou uzákoněny exekuce daňových nedoplatků, avšak nyní se podle něj postupuje i obecně při správních exekucích na peněžité plnění.

Nadále je však možné, aby si správní úřad, který má podle správního řádu či jiného zákona pravomoc *ex lege* k provedení exekuce, vybral, zda přistoupí k exekuci správní, a k exekuci podle OSŘ či EŘ. Podle § 274 písm. f), g) a i) OSŘ a § 40 odst. 1 písm. e), f) a g) EŘ jsou totiž exekučním titulem, tj. základním předpokladem pro nařízení a provedení soudního výkonu rozhodnutí nebo exekuce podle exekučního řádu (viz níže) vykonatelné smíry a rozhodnutí správního úřadu, jakož i vykonatelné platební výměry, výkazy nedoplatků ve věcech daní a poplatků, nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení atd. Samy normy správního práva takovou možnost předpokládají (viz např. § 73 odst. 3 zákona o správě daní a poplatků). Správní úřad však není oprávněn, jak se v praxi dříve tu a tam nesprávně stávalo a snad už nestává, vykonávat jiné exekuční tituly, než ty, které vydává v oboru své působnosti.

¹⁴ Macur: *op. cit.*, 16

¹⁵ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 11

1.2 Historický úvod a dnešní úprava

V moderní české právní historii byly soudní exekuce upraveny v celkem třech kodexech. První z nich, zákon č. 79/1896 ř. z. ze dne 27. května 1896, o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád), platil téměř 55 let. Po nastolení komunistického režimu byl v souladu s prohlašovanou demokratizací našeho právního řádu poměrně záhy přijat nový zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), který úpravu občanskoprávního soudního řízení a exekucí zahrnul do jednoho kodexu. Nicméně podle pozdějších názorů ještě příliš reflektoval přechodnou dobu „výstavby socialismu“, tzv. lidové demokracie.¹⁶ Nevydržel proto dlouho; když bylo ústavou z roku 1960 proklamováno vítězství socialismu v naší zemi, započaly práce na zásadní rekonstrukci našeho právního řádu, jenž by novým poměrům a předvídanému postupnému budování komunismu spíše vyhovoval. Proto byl vydán nový zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, který nakonec přežil nejen pád ideologie, na níž byl vystavěn, ale jenž je po mnoha novelizacích účinný až dosud. Povězte si však o těchto právních předpisech ve stručnosti něco blíže.

1.2.1 Exekuční řád z roku 1896

Po dlouhých předcházejících debatách a několika neúspěšných návrzích (první osnova moderního exekučního řádu byla vypracována již r. 1862) byl roku 1896 v Rakousku konečně přijat a vyhlášen zákon č. 79/1896 ř. z. ze dne 27. května 1896, o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád), a to včetně uvozovacího zákona č. 78/1896 ř. z. Do vzniku samostatného Československa byl novelizován pouze dvakrát. Podle recepčního zákona (č. 11/1918 Sb. z. a n.) zůstal tento zákon v platnosti v rámci Československa pro tzv. historické země, vč. Vitorazska, Valčicka (býv. území rakouská) a Hlučínska (do té doby součást Německé říše). Pro Slovensko a Podkarpatskou Rus byl však recibován uherský zákonný článek LX:1881, o exekučním řízení (slov. *o exekučnom pokračovaní*), též několikrát novelizovaný. Za první republiky tak platily pro oblast exekucí z hlediska místní působnosti právní předpisy dva.

Exekuční řád (ŘEZ) byl však již v meziválečném období považován za překonaný, navíc bylo žádoucí, aby případný nový právní předpis sjednotil úpravu pro celé území republiky. Jelikož ale zákonodárce považoval za vhodnější, aby bylo unifikováno nejdříve hmotné právo (zvláště občanský zákoník), v mezidobí již připravenou osnovu nového exekučního řádu odložil. Nechtěl totiž, aby nejdříve nabyl účinnosti procesní předpis, který by pak musel být po přijetí nových

¹⁶ srov. Kühn, Zdeněk: *Aplikace práva soudcem v éře středoevropského komunismu a transformace*, Analýza příčin postkomunistické právní krize, C. H. Beck, Praha, 2005, 1. vydání, str. 97

hmotněprávních předpisů rozsáhle novelizován.¹⁷ Tato péče zákonodárce se nám může v dnešní době zdát až dojemnou. Nicméně jak je nám známo, prvorepublikové rekonstrukce vlivem mezinárodních okolností už ke svému zdárnému konci nedospěly. ŘEZ (vč. uherského exekučního řádu) byl nahrazen až zákonem č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), za zcela již změněných společenských podmínek.

Hovoříme-li o ŘEZ, je třeba říci, že nebyl samostatným kodexem jen pro řízení exekuční, nýbrž i pro řízení zajišťovací. Do zákona o soudním řízení nebyla tato materie pojata, neboť bylo argumentováno tím, že exekuční řízení zakončuje nejen činnost soudu v nejrůznějších řízeních (sporném i nesporném), ale i rozhodující a nařizující činnost nejrůznějších úřadů. Nedoťká se tudíž jen soukromých záležitostí, ale i zájmů všeobecných. Navíc exekuční řízení vykazuje mnohé znaky, odlišné od obecných ustanovení a zásad civilního rádu soudního (např. neveřejnost ústních jednání, obligatorní příslušnost soudu, k zahájení exekuce je třeba návrhu, výkon však probíhá *ex offio* atp.).¹⁸ Ustanovení § 78 však přesto stanovil pro exekuční řízení subsidiaritu civilního rádu soudního.

Exekucím a zajišťovacím řízením věnoval ŘEZ dvě samostatné části exekucím § 1 – § 369 a zajištění § 370 až § 402. První oddíl první části, nazvaný všeobecná ustanovení (§ 1 - § 86), pojednával o exekučních titulech (jichž bylo 19), o činnosti exekučních orgánů, o zrušení a odložení exekuce, o vyjevovací přísaze, o řízení podle cizozemských listin a o příslušnosti soudu v exekučním řízení. Zvláštní ustanovení byla obsažena ve zbývajících dvou oddílech. Díl druhý se zabýval exekucemi na peněžité pohledávky (§ 87 - § 345), které ještě členil podle druhu pohledávky na exekuce na jmění nemovité (jednotlivá pododdělení pojednávala o nuceném zřízení zástavního práva, o nucené správě, o nucené dražbě a o exekuci na předměty horního vlastnictví) a na jmění movité (pododdělení se zabývala exekucí na věci hmotné, na peněžité pohledávky, na nároky, které se toho týkají, aby byla vydány nebo dodány věci hmotné a na jiná majetková práva). Třetí oddíl pak upravoval exekuce, aby bylo něco vykonáno nebo opominuto (§ 346 - § 369). Zajištění obsahovala II. část exekučního řádu (zajištění pohledávek peněžitých § 370 - § 377, zatímní opatření § 378 - § 402).

ŘEZ bylo však již od období první republiky vytýkáno, že je příliš časově náročné, a že vyžaduje velkou námahu a náklady. Exekuční prostředky nebyly plně přizpůsobeny různým druhům majetkových hodnot, jednotlivé druhy exekuce postrádaly přesnou úpravu a převládala

¹⁷ Hartmann, Antonín: *Exekuční řád (zákon ze 27. května 1896, č. 79 ř. z.) a exekuční zákon (zák. čl. LX/1881) s novelami, uv. zákonem, prováděcími nařízeními atd.*, Československý Kompas, Praha, 1934, 2. upravené vydání, str. V a VII

¹⁸ Hartmann: *op. cit.*, str. 149-150

formální stránka věci. Jelikož navíc každá exekuce předpokládala velké množství návrhů stran, vymáhající věřitel téměř nikdy bez právního zastoupení nic nezmohl.¹⁹

I když podle § 54 odst. 3 ŘEZ měl návrh na povolení exekuce již obsahovat „exekuční prostředky, jichž má býti užito, a při exekuci na jmění, jakož i místa, kde části tyto jsou; a konečně vše udati, co podle povahy toho případu jest důležité pro nařízení, jež soud povolující nebo exekuční má vydati pro vedení exekuce,“ existovala podle § 14 možnost užití několika exekučních prostředků současně (nikoliv však, stačil-li by již jen jeden nebo několik navrhovaných exekučních prostředků k uspokojení vymáhajícího věřitele, což by muselo být patrné již z návrhu). Nepochybně zajímavým bylo ust. § 48 o vyjevovací přísaze (obdobě prohlášení o majetku), neboť nedostavil-li se dlužník k soudu nebo ji odepřel, hrozila mu až šestiměsíční donucovací vazba (*sic!*)²⁰. Povolení exekuce se mohl dlužník bránit podáním námitek (§ 35 - § 36), třetí osoba pak odporem podaným formou žaloby (§ 37 - § 38). Pro současnou problematiku dichotomie soudních výkonů rozhodnutí a exekucí podle exekučního řádu (viz dále) je zajímavé, že § 16 ŘEZ exekuci povoloval vždy jen soud, nicméně bylo možné, aby ji vykonaly kromě soudu také výkonné orgány. Jimi mohly být za jistých okolností²¹ podle § 24 i notáři.

S ohledem na účely naší práce je důležité ustanovení § 290, podle kterého na pracovní příjem a příjmy postavené mu na roveň bylo lze vést exekuci jen v rozsahu zákona o exekuci na platy. Tím byl zákon č. 314/1920 Sb. z a n., nahrazený po druhé světové válce zákonem č. 47/1947 Sb. Prvním z jmenovaných bylo kogentně zavedeno tzv. třetinové pravidlo (u pohledávek na výživném dvoutřetinové) obstavování platů, mezd a jiných obdobných příjmů. Zajímavé je i to, že kvůli vysoké zadluženosti a z toho plynoucím obavám z hrozících nepokojů v době tzv. velké hospodářské krize bylo zákonem č. 116/1932 Sb. z. a n. vyloučeno vést exekuce na podpory v nezaměstnanosti, a dále byla ze stejných důvodů zákonem č. 74/1933 Sb. z a n. speciálně upravena exekuce vedená proti zemědělcům.

Jen pro ilustraci uvádíme, že v kritickém období začátku třicátých let bylo vedeno v Česku a na Slovensku okolo 1,400.000 exekucí ročně (1932:1,456.104), po hospodářském oživení koncem třicátých let pak zhruba o třetinu méně (1937:1,060.602).²²

¹⁹ Hartmann: *op. cit.*, str. 4-15

²⁰ vazba byla dokonce jedním z exekučních prostředků - srov. § 360 - 366 ŘEZ

²¹ § 24 odst. 2 ŘEZ říkal: „Kde nejsou zřízení zvláštní výkonné úředníci, výkon jednotlivých důležitých nebo nesnadných exekučních úkonů může svěřen býti notářům.“

²² data převzata ze Zvláštní části důvodové zprávy k ŘVO, k třetí části, *in*: Štefánek, Josef a kol.: *Občanský soudní řád*, Orbis, Praha, 1951, 2. opravené a rozšířené vydání, str. 324 a násl.

1.2.2 Řízení ve věcech občanskoprávních z roku 1950

Únorovými událostmi r. 1948 došlo k základní změně společenského, hospodářského a politického zřízení v Československu. Dosavadní demokratický a sociální režim byl ocejchován přídomkem buržoazní a nahrazen diktaturou komunistické strany, jejímž cílem byla přestavba celého státu, ekonomiky a společnosti směrem k socialismu, a až by jej bylo dosaženo, ke komunismu.

Tyto požadavky musely nutně najít odraz i v dosud platném právu, které bylo spěšně nahrazeno novými kodexy. Jejich územní platnost se již vztahovala na celé území státu a tak bylo konečně skoncováno s přetrvávající nežádoucí dualitou právního řádu českého a slovenského. Pro oblast civilního procesu se tak stalo zákonem č. 142/1950 Sb. ze dne 25.10.1950, o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), jímž byly pro tzv. historické země zrušeny mj. dosavadní jurisdikční norma (zákon č. 111/1895 ř. z., o vykonávání soudní moci a o příslušnosti řádných soudů v občanských věcech právních), civilní řád soudní (zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských věcech právních) a též exekuční řád z roku 1896. Přitom došlo ke spojení exekučního a nalézacího řízení do jednoho kodexu. Oficiálně proto, aby byly lépe hájeny „zájmy a práva pracujících“ vyjádřené v novém občanském soudním řádu.²³

Nový zákonodárce se ideologicky vypořádal s dosavadními exekucemi. Vyčítal jim, že „v právním řádu kapitalistického státu byly [...] exekuce [a konkurs] nástrojem k udržení a upevnění třídní nadvlády velkokapitalistů a velkostatkářů.“²⁴ Novou úpravou exekucí v ŘVO zamýšlel zákonodárce „udržovat a uskutečňovat lidově demokratický právní řád, směřující k odstranění vykořisťování člověka člověkem a ke znemožnění využívání hospodářské tísně a slabosti jednoho k obohacení druhého.“²⁵ Změněny byly především zásady exekučního práva, nově bylo zaveden princip materiální pravdy. Exekuce musela respektovat nové hospodářské poměry a nesměla - byť by byla odůvodněná - ohrožovat jednotný hospodářský plán.²⁶

Podíváme-li se na exekuce na plat, jejich celková koncepce měla přihlížet také k požadavku na růst výroby a zvyšování produktivity práce: „[v]hodně volené předpisy o exekuci na plat, ponechávající dlužníku vyšší základní nezabavitelnou částku pracovního příjmu a zvyšující ještě zmíněnou částku v případech, kdy podá dlužník vyšší než předpokládaný pracovní výkon, nebo kdy třeba zlepšovacím návrhem pomůže zjednodušit výrobu a přispěje tak ke zvýšení produktivity práce, mohou dlužníka přimět k tomu, aby se snažil zvýšit svůj pracovní příjem. Zvýšením pracovního příjmu stoupne totiž také částka, která se dlužníku nezabavuje a kterou může volně

²³ Štefánek: *op. cit.*, str. 326

²⁴ Štefánek: *op. cit.*, str. 324

²⁵ Štefánek: *op. cit.*, str. 325

²⁶ Štefánek: *op. cit.*, str. 326. Odraz toho lze najít v ustanoveních § 437 - § 438 ŘVO apod., pozn. autora

disponovat. Vedle toho mu pak zvýšený pracovní příjem pomůže také dříve uspokojit závazek, pro který se na něho exekuce vede.“²⁷ Proto se režimní autoři holedbali, že právní úprava exekucí na plat je prostoupena zásadami socialistického humanizmu.²⁸

Pokud jde o systematické hledisko, ŘVO věnoval exekucím část třetí (§ 427 - § 605), rozdělenou na čtyři hlavy (společná ustanovení, exekuce k vydobytí peněžitých pohledávek, exekuce k vydobytí nepeněžitých nároků a exekuce k likvidaci, nahrazující konkurz). Nová úprava nepřevzala již zajišťovací exekuci a nahradila ji institutem předběžné vykonatelnosti. Šlo o nové pojetí, neboť vykonatelnosti do té doby jako formalizovaný institut, podobně jako v cizích právních řádech dosud (např. ve španělském), neexistovala. Také se již obešla bez vyjevovací přísahy. Rovněž byla nahrazena dosavadní úprava vnučené správy (nemovitostí i jiného majetku) institutem toliko hospodářského typu - národní správou. Realizace exekuce na nemovitý majetek tudíž byla nadále možná jen dražbou (prodejem).

Pokud jde o exekuci na peněžité plnění, zákonodárce předpokládal rozhodující úlohu exekucí na pracovní příjem (§ 527 - § 546). Zaměřil se proto především na úpravu tohoto exekučního prostředku. Zrušil přitom v § 537 dosavadní rozdíl mezi stávajícím zabavením a příkázáním, upravil vyloučení z exekuce (§ 530) a zjednodušil jak výpočet zabaveného platu (§ 531 a násl., tato materie byla do té doby obsažena v samostatném zákoně č. 47/1947 Sb.), tak pořadí při zabavení (§ 538 odst. 2).

Samotné exekuční řízení vykazuje sice odlišné znaky, ale v jádru vychází z toho stávajícího. V návrhu na povolení exekuce musel mj. již být obsažen exekuční prostředek (§ 432). Proti povolení bylo přípustné podat v 15denní lhůtě po nařízení exekuce stížnost (pro oblast exekucí obecný opravný prostředek). O ní rozhodoval soud druhé stolice a sloužil k výtce vad exekučního soudu, kterých se dopustil svým postupem při povolení exekuce, a které znamenaly porušení procesních předpisů²⁹ (místní nepříslušnost soudu, nepřipojení listin podle § 435 - § 436 k návrhu, platební rozkaz nebyl řádně doručen apod.). Námitkami pak bylo možné napadat nařízení exekuce jen z důvodů, které směřovaly přímo proti vymáhanému nároku (po vzniku exekučního titulu nárok zanikl či vznikly překážky bránící jeho vymahatelnosti, exekuce byla z jiných důvodů nepřipustná nebo vymáhající věřitel či dlužník nebyli nástupci osob uvedených v exekučním titulu). O námitkách rozhodoval exekuční soud v senátním složení po ústním jednání rozsudkem (záviselo-li jeho rozhodnutí na zjištění sporných okolností) nebo bez jednání usnesením. Proti určitým exekučním titulům (§ 428 odst. 2 písm. g) - i) rozhodoval o námitkách orgán státní správy, u něhož

²⁷ Češka, Zdeněk: *Exekuce na plat*, Orbis, Praha, 1959, 1. vydání, str. 8

²⁸ srov. Češka: *op. cit.*, str. 12

²⁹ R 152/1951

vznikl.³⁰ Po právní moci rozhodnutí, jímž bylo námitkám vyhověno či byla-li jím exekuce prohlášena za nepřipustnou, soud exekuci zrušil (§ 445). Tím byla exekuce skončena.³¹ Exekuce mohla být také odložena. Svoje právo k předmětu exekuce mohla třetí osoba uplatnit vylučovací žalobou (žaloba excisní, excindační). O ní soud rozhodoval rozsudkem. Nastaly-li skutečnosti předvídané *ex lege* (např. § 541), exekuce automaticky sama zanikla.

Exekuce na plat se prováděla jeho zabavením (§ 527). Platem byly podle § 529 bez ohledu na název a druh veškeré mzdy jak peněžité, tak naturální z pracovního (učebního) poměru, jakož i opakující se úplaty za práci osobně konanou pro tutěž osobu; a taktéž veškeré úplaty nahrazující pracovní příjem z důvodu dočasné nebo trvalé pracovní nezpůsobilosti, jakož i důchody z důchodového zabezpečení a platy jim na roveň postavené. Platem se rozuměly i úplaty nahrazující pracovní příjem z důvodů pracovní nezpůsobilosti jako dávky nemocenského pojištění, důchody z důchodového zabezpečení a rovněž tak čestné platy a důchody, platy z milosti a výměnky.³² Z exekuce na plat byly vyloučeny daně ze mzdy, pojistné nemocenského pojištění zaměstnanců a příspěvky, které platí zaměstnanec do účelového jmění pro podpory při včleňování do práce, a ještě odměny za práce přes čas apod., odměny za zlepšovací návrhy a jednorázová plnění (§ 530 odst. 1 písm. c), atd. Mimo to existovala rovněž základní nezabavitelná částka (existenční minimum) a ze zbylé částky se zabavovala jen jedna třetina, u pohledávek na výživné (a jiné tzv. lepšího práva) ještě další třetina. Bylo-li zabaveno několik platů současně, zákon přikazoval jejich sečtení (§ 535 odst. 3). Další etapou byla realizace - provedení exekuce, jež spočívala v poukázání zabavené částky dlužníkovu platu vymáhajícímu věřiteli. Požádal-li poddlužník o rozvrh výtěžku a složil-li částku u soudu (neuměl-li vyúčtovat částky, např.), učinil tak soud (§ 546).

Ustanovením § 26 odst. 1 Ústavy z roku 1948³³ bylo zavedeno právo na práci, v praxi rovnající se pracovní povinnosti. Čl. 21 odst. 1 tzv. socialistické ústavy z roku 1960³⁴ je již jen zopakoval. Jelikož právo na práci našlo svůj odraz v sice umělé, ale téměř absolutní zaměstnanosti, bylo více než zřejmé, že exekuce na plat bude skutečně plnit rozhodujícího úlohu při nuceném výkonu rozhodnutí. Tento stav přetrval až do pádu komunistického režimu.³⁵ Ostatním exekučním prostředkům byla vyčleněna jen okrajová role a tomu odpovídaly i úroveň a rozsah právní úpravy.

³⁰ R 119/1952

³¹ Steiner, Vilém: *Občanské právo procesní v praxi soudů*, Orbis, Praha, 1958, 1. vydání, str. 349-351

³² § 6 odst. 1 nař. min. sprav. č. 180/1950 Sb.

³³ ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky

³⁴ ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky

³⁵ ještě v roce 1981 tvořily srážky ze mzdy 97,1 % všech navržených exekucí, v roce 2004 již jen 24 %. Data převzata ex Tripes, Antonín: *Exekuce v soudní praxi*, C. H. Beck, Praha, 2006, 3. vydání, str. 5

1.2.3 Občanský soudní řád z roku 1963

1.2.3.1 Obecně

V souladu s proklamovaným vítězstvím socialismu v naší zemi (např. bod i Prohlášení ústavního zákona č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky) jevílo se jako vhodné revidovat v podstatě celý náš právní řád a přizpůsobit jej novým pořádkům. Podle tehdejší doktríny mělo právo v přechodném období mezi socialismem a komunizmem postupně odumírat; tomu odpovídal i legislativně ideový a technický přístup při přípravě a přijetí zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, jímž došlo k zásadní novátorské rekonstrukci, modernizaci a zjednodušení tohoto odvětví práva. S mnoha změnami je přitom tento zákon platný doposud.

Podle oficiálních názorů vyvolala potřebu změny občanského soudního řádu nejen nová úprava občanského práva³⁶, své vykonala i celková změna názorů na funkci a význam práva (vč. práva procesního) v nové, socialistické společnosti. Občanskoprávní řízení mělo být na straně jedné ochráncem soukromých práv, na straně druhé mu byla přiznávána význačná funkce výchovného poslání mezi občany. Nový předpis si oficiálně vyžádaly pronikavé změny, ke kterým v posledních letech před přijetím OSŘ došlo ve vývoji společnosti. Nové občanské hmotné právo vidělo své poslání v oblasti uspokojování hmotných a kulturních potřeb občanů. Spory mezi občany a socialistickými organizacemi proto měly údajně jinou povahu než v kapitalismu. Soudům bylo přisouzeno výchovné působení směřující k obnovení narušených vztahů dohodou mezi účastníky či dobrovolným uznáním povinnosti ze strany toho, kdo právo porušil. Další postup byl již jen subsidiární, tj. nebylo-li takto dosaženo urovnání sporu.³⁷

Podobně jako v jiných případech došlo k opuštění starých idejí a principů, byly odhozeny některé zavedené a po celá desetiletí (ba i staletí) existující pojmy a instituty, a nahrazeny jinými, údajně přesnějšími, modernějšími a vhodnějšími. Nedávná doba nám však jasně ukázala, že tomu tak není. Hlavními novotami v OSŘ jsou rozšíření pravomoci soudu na úseku ochrany práv občanů a organizací, zavedení správního soudnictví (přezkum rozhodnutí jiných orgánů o právech občanů soudem, v praxi tehdejší doby omezující se v podstatě jen na oblast důchodového zabezpečení), vyjádření „pokrokových“ procesních zásad (zásady sborového rozhodování, účasti soudců vykonávajících svou funkci vedle svého zaměstnání, volitelnosti soudců, soudcovské nezávislosti, materiální pravdy, ústnosti, přímosti a veřejnosti jednání)³⁸.

Dále byla řada věcí v rozporu s proklamovaným rozšířením pravomoci soudu svěřena do pravomoci jiných orgánů (zároveň přijatým zákonem č. 95/1963 Sb., o státním notářství

³⁶ především zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, a zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném

³⁷ Štěpán, Jiří: *Občanský soudní řád, notářský řád a předpisy souvisící*, Orbis, Praha, 1964, 1. vydání, str. 3-5

³⁸ Na všechny zásady je ovšem třeba hledět v kontextu tehdejší doby.

a o řízení před státním notářstvím (notářský řád) zejména státnímu notářství³⁹. V pracovních věcech dokonce i tzv. společenských organizací (závodní rozhodčí orgány), v nichž soudy rozhodovaly až jako *ultima ratio*.

„Zjednodušeny“ byly i opravné prostředky. Jediným rekurzem se stalo odvolání. Legislativně-technicky bylo sloučeno řízení sporné a nesporné do jednoho nalézacího řízení. Někteří autoři se však téměř okamžitě opatrně vyslovili pro to, že z teoretického hlediska je žádoucí sporné a nesporné řízení nadále odlišovat a poskytl proto řadu argumentů.⁴⁰

Nejvýraznější změna se však dotkla exekucí.⁴¹ Zcela nově a netradičně byly přejmenovány na výkon rozhodnutí, což bylo považováno jako daleko výstižnější a navíc tento pojem již neevokoval „staré vykořisťovatelské metody“.⁴² Ohledně výstižnosti pojmu výkonu rozhodnutí je ovšem opak pravdou, jak o tom pojednáme v kapitole 1.2.3.3. O výkonu rozhodnutí bylo navíc utopicky předpokládáno, že s růstem socialistického uvědomění občanů bude jeho aplikace stále omezenější, neboť občané budou čím dál častěji plnit uložené povinnosti dobrovolně. Proto byla také tato materie zjednodušena.⁴³

Obsahově byl dán veliký důraz na způsob provedení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, a to ze stejných důvodů jako v RVO, přičemž tomu odpovídaly i rozsah a obsáhlost úpravy. U exekucí proti organizacím připadal teoreticky v úvahu ještě výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu. Ostatní exekuční prostředky byly okleštěny, neboť s nimi nebylo z ideologických i praktických důvodů příliš počítáno. Provedení soudem nařízeného prodeje nemovitostí bylo dokonce svěřeno státnímu notářství.⁴⁴

Tato úprava výkonu rozhodnutí přetrvala až do nových poměrů vzešlých ze Sametové revoluce, po níž musela být jako již nevyhovující podstatným způsobem změněna. Přesto i současný výkon rozhodnutí stojí stále na stejných základech jako v r. 1964, což 20 let po nastolení nového režimu je jen stěží pochopitelné.

1.2.3.2 Systematika

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění, upravuje materii soudních výkonů rozhodnutí v § 251 až § 351 a věnují jí samostatnou šestou část, nazvanou výkon

³⁹ např. dědické řízení, řízení o umoření listin, registrační řízení, depozitní agenda, v oblasti exekucí prodej nemovitostí v soudem nařízeném výkonu rozhodnutí

⁴⁰ Rubeš, Josef a kol.: *Občanský soudní řád. Komentář*. I. díl., Orbis, Praha, 1970, 1. vydání, str. 17-19

⁴¹ Štěpán: *op. cit.*, str. 6

⁴² Štěpán: *op. cit.*, str. 7

⁴³ srov. důvodová zpráva, in: Rubeš, Josef a kol.: *Občanský soudní řád. Komentář*. II. díl., Orbis, Praha, 1971, 1. vydání, str. 189-190

⁴⁴ § 79 - § 88 zákona č. 95/1963 Sb., notářský řád. V praxi však o nuceném prodeji (dražbě) ani nebylo lze hovořit.

rozhodnutí. Dělí se celkem do osmi hlav, **hlava první** pojednává o **nařízení a provedení výkonu rozhodnutí** (§ 251 - § 275), **hlava druhá** o **srážkách ze mzdy** (§ 276 - § 302), **hlava třetí** o **příkázání pohledávky** (§ 303 - § 320a), **hlava čtvrtá** o **příkazu k výplatě z účtu u peněžního ústavu** (§ 320b - § 320h), **hlava pátá** o **prodeji movitých věcí a nemovitostí** (§ 321 - § 338a), **hlava šestá** o **zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech** (§ 338b - § 338e), **hlava sedmá** o **prodeji podniku** (§ 338f - § 338 zr) a **hlava osmá** o **uspokojení práv na nepeněžitě plnění** (§ 339 - § 351a).

Kromě toho je ovšem materie exekucí (výkonu rozhodnutí) v civilním procesu upravena ještě i ve speciálním zákoně č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. O něm ale bude ještě řeč.

1.2.3.3 Soudní exekuce nebo soudní výkon rozhodnutí?

Uvedli jsme již, že se rekonstrukce občanského soudního řádu dotkla podstatným způsobem i úpravy exekucí, které byly zákonem nepřesně počestěny na výkon rozhodnutí⁴⁵. „Modernizovaný“ (bohemizovaný nebo nahrazeny) byly i další pojmy, např. exekuční řízení se změnilo na vykonávací řízení, vymáhající věřitel (exekvent) na oprávněného, dlužník (exekut) na povinného, apod. Zde již nešlo jen o změnu terminologickou, ale i koncepční, dopadající na exekuce jako celek. A zřejmě proto nebyly dosud změněny.

Pokud jde o pojem výkon rozhodnutí, ten se nikdy plně neujal a nadále se užívalo zavedeného pojmu exekuce jak v teorii, tak zvláště v praxi. Po roce 1989 tato tendence ještě zesílila. Hlavním argumentem přitom byla a je nepřesnost českého pojmenování. Výkonem rozhodnutí nejsou totiž vykonávána jen rozhodnutí, ale i další exekuční tituly, jež ani rozhodnutími nejsou (namátkou např. vykonatelné výkazy nedoplatků, smíry, notářské či exekutorské zápisy, rozhodčí nálezy). Příčinou řidšího užívání slovesa exekvovat pak může být častá neznalost jeho správné formy konjugace.⁴⁶

Přijetím zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, bylo do českého právního řádu implantováno dosud zcela cizí exekuční řízení prováděné tzv. soudními exekutory, tj. fyzickými osobami pověřenými státem vést exekutorský úřad (§ 1 odst. 1). Tento právní předpis, v naší práci zmiňovaný jen okrajově, využil klasické terminologie a provádění nuceného výkonu exekučních titulů soudními exekutory legislativní zkratkou nazval jako exekuční činnost nebo exekuce.

⁴⁵ tento pojem však nebyl do té doby neznámý, *promiscue* s pojmem exekuce byl užíván i dříve, namátkou např. Steiner: *op. cit.*, str. 343 a násl. Ve tvaru „výkon výroku“ jej zná i např. Hartmann, *op. cit.*, str. 4 a dále, atp.

⁴⁶ Správná forma „exekvovat“ (viz např. Klimeš, Lumír: *Slovník cizích slov*, SPN, Praha, 1981, 1. vydání, str. 155). V praxi se však s touto formou nesetkáváme téměř nikdy, a pokud ano, pak chybně jako „exekuovat“. Jde přitom o stejnou mylku jako u slovesa perzekvovat (perzekuovat). Základem obou z nich je latinské *-sequi* (*ex-sequi*, *per-sequi*).

Část teorie se posléze vyslovila pro striktní terminologické odlišování výkonu rozhodnutí, prováděného podle OSŘ a exekucí, nyní toliko činnost podle EŘ.⁴⁷ Řada dalších autorů ovšem tento názor nesdílí. Např. Tripes užívá obecně obou pojmů vedle sebe a jen tam, kde cituje zákonné ustanovení, přidržuje se terminologie *ex lege*. Podle něj se zákonodárce od devadesátých let postupně vrací ke klasické terminologii (např. zákon o správě daní a poplatků, exekuční řád) a v nové rekonstrukci civilního procesu zřejmě k tomu dojde také.⁴⁸ Kurka a Drápal v předmluvě ke svému dílu rozlišují **soudní exekuce a exekuce podle exekučního řádu**. Jinak ovšem opět užívají pojmů exekuce a výkonu rozhodnutí *promiscue*, přičemž pojmu výkon rozhodnutí užívají zejména v praktických souvislostech.⁴⁹

K těmto názorům se spíše přikláníme i my. I nový správní řád opustil dosud výhradně používaný pojem výkon rozhodnutí a nahradil jej pojmem exekuce. Lze tak předpokládat, že i nový civilní řád soudní zvolí klasický a v právním řádě již převažující pojem exekuce (neprohloubí-li však privatizaci justice tím, že úpravu soudních exekucí úplně vypustí a ponechá toliko řízení exekuční a exekuce podle exekučního řádu). Exekuční řád si navíc podle našeho soudu nevyhrazuje monopol na užívání pojmu exekuce. Užívá-li pro činnost exekutora při nuceném výkonu exekučních titulů pojmu exekuce (přesněji exekuční činnost), neznamená to, že u soudních exekucí (slovy zákona výkon rozhodnutí) již nelze pro tento exaktnější pojem také sáhnout. Je-li v konkrétním případě nutné exekuce odlišovat, lze užít vhodného rozlišovacího přívlastku (např. správní, daňová a soudní exekuce, exekuce podle exekučního řádu atp.).

Pakliže bychom přistoupili koherentně ke shora uvedenému názoru Winterové, nemohli bychom pak u soudního výkonu rozhodnutí již užívat ani velmi rozšířeného pojmu exekuční titul. Ten by byl podle této argumentace exkluzivně vyhrazen exekučnímu řízení (exekučním titulem by bylo jen to, co je uvedeno v § 40 odst. 1 EŘ, a to jen pro exekuční řízení podle EŘ). Pro oblast soudního výkonu rozhodnutí by pak přicházelo v úvahu jen označení vykonávací titul (resp. titul pro výkon rozhodnutí). To se nám jeví přehnaně formalistické.

Z výše vyložených důvodů máme za to, že pojem exekuce zůstává i po přijetí exekučního řádu obecným teoretickým pojmem tak, jak jsme jej dříve definovali, a lze jej nadále užívat i pro oblast soudních výkonů rozhodnutí. Navíc v běžné mluvě se pojem výkonu rozhodnutí neujal vůbec (podobně jako se dosud živelně užívá např. výraz „svéprávnost“). Definitivní odpovědi na tuto problematiku se však dočkáme až s novým kodexem civilního procesu.

⁴⁷ srov. Winterová: *op. cit.*, str. 517-518

⁴⁸ Tripes: *op. cit.*, str. 3

⁴⁹ výslovně se o tom zmiňují v cit. díle na str. 10; i zde pak v případě nutnosti rozlišují exekuce jako „soudní exekuce“ a „exekuce podle exekučního řádu“.

1.2.3.4 Zásady exekučního řízení

Pomineme-li zcela teoretickou debatu o tom, zda zásady řízení vůbec existují, příp. o jejich významu,⁵⁰ můžeme v souladu s široce přijímanou představou říci, že se v exekuční řízení setkáváme s celou řadou principů obecně platných pro nalézací řízení. Jelikož je exekuční řízení v užším smyslu (viz dříve podaná definice v kap. 1.1.1.2) spíše podobné nalézacímu řízení spornému, převažují i v něm obecné zásady řízení sporného, u vlastní exekuce (realizace) se potom setkáváme více se zásadami řízení nesporného. Kromě toho mají obě fáze i svoje vlastní zásady, jež u jiných řízení nenajdeme.

V exekučním řízení můžeme hovořit o **zásadě formalizace předpokladů**, jež vychází z požadavku právní jistoty stran. Tato zásada znamená, že předpokladem pro nařízení exekuce je existence zvláště kvalifikované veřejné listiny - exekučního titulu.⁵¹ Přitom se presumuje její správnost, neboť zákon za ně prohlašuje jen úzký okruh takových listin, jimž zpravidla předcházelo nalézací řízení (ať soudní, správní či jiné) s možností opravného prostředku (či soudního přezkumu), nebo alespoň byla taková listina zhotovena pod přímou intervencí právnický odborně vzdělané osoby s bohatými praktickými zkušenostmi (notář, soudní exekutor). Věcná správnost exekučního titulu je tak již v exekučním řízení předpokládána.

Také v exekučním řízení se uplatňuje **dispoziční zásada**. § 261 odst. 1, věta první, OSŘ stanoví, že výkon rozhodnutí lze nařídit jen na návrh. V samotném návrhu oprávněný určuje, jakým způsobem má být výkon rozhodnutí proveden (tamtéž, věta druhá OSŘ). Navrhne-li oprávněný zastavení výkonu rozhodnutí, soud jej musí zastavit (§ 268 odst. 1 písm. c) OSŘ). Přesto v exekučním řízení nalézáme i **zásadu oficiality**. Např. navrhne-li oprávněný provedení výkonu rozhodnutí více způsoby, soud jej dle svého uvážení nařídí jen tím způsobem, který postačí k uspokojení pohledávky oprávněného (§ 263 odst. 2 OSŘ). Nebo podle § 237a OSŘ se soud postará o bezodkladný výkon předběžného opatření podle § 76a OSŘ. Z opačného konce zase platí, že soud výkon rozhodnutí zastaví za určitých okolností i bez návrhu (§ 269 OSŘ), stejně tak lze výkon rozhodnutí i bez návrhu odložit (§ 266 odst. 2 OSŘ), atd. Bylo by možné najít řadu dalších případů, kdy se v exekučním řízení i v exekucích uplatňují zásady obě.

Otázkou je, zda lze hovořit v exekučním řízení o **zásadě projednací**. V exekucích se projevuje tam, kde je mezi účastníky spor (typicky opoziční či impugnační nebo spor excisní neboli excindační, viz dále v kap. 1.8.2.2). Tehdy soud k prokázání tvrzených skutečností zpravidla nařídí jednání (§ 269 odst. 2 a § 267 OSŘ). **Zásada vyšetřovací (vyhledávací)** se naopak uplatňuje při zjišťování skutečností ryze procesního (procedurálního) charakteru, jde-li o zkoumání

⁵⁰ např. Macur: *op. cit.*, str. 56 a násl.

⁵¹ Macur: *op. cit.*, str. 60

podmínek a předpokladů exekučního řízení. Přímo zajišťuje faktický (fyzický) nucený zásah do právní sféry povinného (třetích osob).⁵²

V exekučním řízení se můžeme setkat i se **zásadou volného hodnocení důkazů**, která není v rozporu se zásadou formalizace předpokladů (rigorózně stanovený požadavek na existenci exekučního titulu). **Zásada rovnosti stran** znamená, že oprávněný není podřízen povinnému a má před soudem stejné postavení jako povinný, přičemž soud je zde na řízení nezúčastněný třetí, který ve věci rozhoduje a výkon rozhodnutí provádí.

Stejně jako v řízení nalézacím, i pro řízení exekuční platí **zásada ústnosti, přímosti a veřejnosti**. Ačkoliv soud výkon rozhodnutí nařizuje zpravidla *inaudito debitore* (§ 253 odst. 1 OSŘ), nařídí jednání, stanoví-li tak zákon (často tam, kde bude třeba provádět dokazování) nebo jestliže to považuje za nutné. Jednání je přitom za podmínek uvedených v § 116 OSŘ veřejné. Jinak se ale tyto zásady v exekučním řízení neuplatňují.

V exekučním řízení má své uplatnění také **zásada legálního pořádku**. Zákon rozděluje celé řízení do dvou fází (řízení o nařízení výkonu rozhodnutí a samotný výkon), a stanovuje pořadí jednotlivých kroků a úkonů v řízení.

Jinou zásadou je **zásada proporcionality**, která umožňuje soudu, aby nařídil exekuci jiným způsobem než jak navrhol oprávněný, a sice z důvodu zřejmé nevhodnosti vzhledem k nepoměru výše pohledávky oprávněného a ceny předmětu, z něhož má být uspokojení této pohledávky dosaženo (§ 264 odst. 1 OSŘ). Rovněž tak soud zamítne návrh na výkon rozhodnutí, je-li již z něj zřejmé, že by výtěžek nedosáhl ani výše nákladů exekučního řízení (§ 264 odst. 2 OSŘ). Macur⁵³ naopak v této zásadě vidí poměrnost, s jakou se uspokojují pohledávky zčásti, a to podle poměru jejich původní výše k dosaženému výdělku. **Princip priority** zase vyjadřuje skutečnost, že některým pohledávkám přiznává zákon lepší přednost než jiným (např. § 279 odst. 2 OSŘ atd.). Z časového hlediska zase to, že za určitých okolností mají přednost ty pohledávky, které byly přihlášeny dříve než ostatní (např. § 337c odst. 2 OSŘ).

Neoprávněným zásahům do právní sféry povinného a dále třetích osob slouží **zásada ochrany**. Předně, exekuční řízení musí probíhat jen k uspokojení ještě existujících práv. Splnil-li povinný po vydání exekučního titulu právo jím přiznané či zaniklo-li jinak, může navrhnout zastavení výkonu rozhodnutí (§ 268 odst. 1 písm. g) OSŘ). Jiným aspektem této zásady je, že exekuční řízení a exekuce mohou probíhat jen podle přesně daných pravidel, volba exekučních prostředků je omezená. Navíc je povinným *ex lege* chráněn před úplným „zruinováním“, tj. exekučně nelze zpeněžit či postihnout veškerý majetek povinného (např. věci nepostižitelné

⁵² Macur: *op. cit.*, str. 67

⁵³ Macur: *op. cit.*, str. 69

výkonem rozhodnutí prodejem movitostí § 321- § 322 OSŘ, nezabavitelné částky u srážek ze mzdy atd.). Samotnou exekuci lze vést jen v rozsahu, jaký stačí k uspokojení vymáhaného nároku oprávněného (§ 263 odst. 1 OSŘ) a jen na majetek ve vlastnictví povinného. Pakliže byl výkonem rozhodnutí poškozen majetek třetí osoby, ta se může bránit podáním žaloby na vyloučení věci z výkonu rozhodnutí. (§ 267 odst. 1 OSŘ).

Zásadou moderních exekucí je **i zásada exekuce reálné**, jež stojí v opozici k exekuci perzonální, typické pro primitivnější právní řády. Její podstatou je, že exekuce nesměruje přímo proti osobě dlužníka neboli povinného (*executio personalis*), nýbrž vůči jeho majetku (*executio realis*).

1.3 Pomoc soudu před nařízením výkonu rozhodnutí

Občanský soudní řád obsahuje některá ustanovení, která přímo odrážejí přehnaný optimismus zákonodárce v době svého vzniku. Úloha soudů do budoucnosti -pro období postupného odumírání práva a potažmo i soudnictví- byla spatřována spíše v oblasti smírčí a preventivní, a to se samozřejmě projevilo i v úpravě exekucí. Ustanovení § 259, § 260 a § 260a a násl. vycházejí z této koncepce (byť byly časem již změněny) a upravují tři samostatné instituty. Ty mohou samotné exekuci předcházet, ale nemusejí. Na jejich výtěžnosti si totiž oprávněný může celou exekuci ještě rozmyslet. Mají přitom funkci jak zjišťovací (pátrací), tak i preventivní (§ 259 OSŘ). Jsou jimi **1.) předvolání k dobrovolnému splnění povinnosti, 2.) pomoc soudu při zjišťování bydliště povinného, jeho zaměstnavatele či banky, u níž si vede účet, a 3.) prohlášení o majetku.**

Kromě toho OSŘ obsahuje i další podobné instituty. Tak v § 272 odst. 2 OSŘ jde-li o výkon rozhodnutí (schválené dohody) o výchově nezletilých dětí, soud písemně nebo ústně do protokolu vyzve toho, kdo se odmítá podrobit soudnímu rozhodnutí (neplní schválenou dohodu) o výchově, úpravě styku ohledně nezletilých dětí či rozhodnutí o navrácení dítěte, aby se rozhodnutí podrobil nebo schválenou dohodu plnil a poučí jej o následcích nesplnění uložených povinností. Za podmínek v § 272 odst. 3 OSŘ může soud požádat příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, aby vedl povinného k dobrovolnému plnění takového rozhodnutí či schválené dohody, aniž by bylo třeba výkon rozhodnutí nařizovat.

Pro všechny tyto instituty platí, že místně příslušným je obecný soud povinného (§ 252 odst. 1 OSŘ).⁵⁴ Jde-li o vymožení výživného nezletilého dítěte, je místně příslušným ten soud, v jehož obvodu má dítě bydliště (§ 252 odst. 3 OSŘ).

Nelze opomenout, že návrh v těchto případech podléhá obecné poplatkové povinnosti ve výši 200,- Kč (položka 20 Sazebníku poplatků, přílohy k SoP)⁵⁵, přičemž § 11 odst. 5 SoP osvobozuje od poplatku návrh na pomoc soudu před nařízením výkonu rozhodnutí na výživné pro nezletilé dítě. Poněvadž je pomoc soudu před nařízením výkonu rozhodnutí procesně neformalizovanou činností, návrh by měl vždy splňovat jen obecné náležitosti soudního podání podle § 42 za užití § 254 odst. 1 OSŘ. Nepřicházejí přitom z logiky věci v úvahu, je-li již výkon rozhodnutí nařízen.

1.3.1 Předvolání povinného k dobrovolnému splnění povinnosti

§ 259 OSŘ stanovuje, že požádá-li oprávněný před podáním návrhu na výkon rozhodnutí nebo při podání tohoto návrhu o to, a považuje-li to předseda senátu za účelné, předvolá povinného a vyzve ho k dobrovolnému splnění povinnosti, kterou mu ukládá rozhodnutí.

Hned předem je nutno předeslat, že jde o institut v praxi téměř nevyužívaný, který odráží zákonodárcův přehnaný optimizmus, poplatný době, ba skoro by se chtělo říci naivitu. Aby mohl v praxi fungovat, bylo by zapotřebí, aby soudy a celý právní řád požívaly daleko větší míry autority. Za situace, kdy se předvolání velice často ani pod pohrůzkou pořádkového opatření – pokuty až do výše 50.000,- Kč k soudům nedostavují, by bylo velice iluzorní domnívat se, že by se tak stalo právě zde, kdy jde o předprocesní činnost soudu a uložení pokuty podle § 53 OSŘ nepřichází vůbec v úvahu.⁵⁶ A pokud se přeci dostaví, účinnost tohoto prostředku lze za současných společenských podmínek mít za nulovou; můžeme jej pokládat až za kontraproduktivní: povinný se dozví, že je proti němu výkon rozhodnutí doslova na spadnutí, a pokud ještě nejednal, rychle se podle toho zařídí (tj. zbaví se co nejspěšněji svých aktiv atd.). V praxi tak najde tento institut uplatnění spíše jen u výkonů rozhodnutí na nepeněžitá plnění. Vraťme se ale k právní úpravě.

Soud podle § 259 OSŘ nejedná *ex offio*, nýbrž předvolá povinného jen k návrhu oprávněného, jež je možné podat samostatně nebo současně s návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí. Pak se soud bude přednostně zabývat tímto návrhem a teprve po té (nevyhoví-li povinný výzvě a povinnost nesplní) přijde na řadu řízení o návrhu na výkonu rozhodnutí. Rozhodně by měl být

⁵⁴ obecným soudem může být jen soud okresní – srov. znění § 85 a § 85a OSŘ

⁵⁵ Není-li zde samozřejmě dán důvod pro osvobození od soudního poplatku atp. Tripes (*op. cit.*, str. 89) však bez dalšího tvrdí, že návrh na pomoc soudu podle § 259 OSŘ poplatku nepodléhá. Jelikož jde v SoP o poplatek „za pomoc soudu před nařízením výkonu rozhodnutí“, spadají sem podle našeho názoru všechny tři uvedené instituty (tj. pomoc soudu podle § 259, § 260 a prohlášení o majetku).

⁵⁶ srov. Tripes: *op. cit.*, str. 89-90 a Macur: *op. cit.*, str. 80

k návrhu připojen exekuční titul (a sice podává-li se u jiného soudu, než u toho, který exekuční titul vydal). Aby mohl předseda senátu posoudit účelnost tohoto postupu, měl by oprávněný v návrhu vysvětlit, jaký konkrétní smysl bude postup podle § 259 OSŘ mít. O návrhu soud rozhoduje neformálně, buď povinného předvolá či písemně vyzve (bude-li to mít předseda senátu za účelné), nebo oprávněného vyrozumí (připisem se stručným odůvodněním), že tak neučiní. Poněvadž je tento institut neformální, nemůže být o opravném prostředku proti postupu soudu řeči. Pokud jde o běh promlčecích lhůt, judikatura se vyslovila, že podání tohoto návrhu jejich běh nestaví.⁵⁷

1.3.2 Pomoc soudu oprávněnému při zjišťování bydliště povinného, jeho zaměstnavatele či banky, u níž si vede účet

Ustanovení § 260 OSŘ v sobě obsahuje dva rozdílné druhy pomoci soudu oprávněnému. Prvním z nich je **pomoc soudu před vymáháním výživného pro nezletilé dítě** podle § 260 odst. 1 OSŘ, druhý pak podle odst. 2 cit. ustanovení nabízí oprávněnému možnost obrátit se na soud, aby učinil **výzvu povinnému ke sdělení některých údajů potřebných pro výkon rozhodnutí**. Oběma variantám je společné to, že z logického hlediska musí časově předcházet podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí. Nezná-li totiž oprávněný určité údaje, jeho návrh na nařízení výkonu rozhodnutí by trpěl vadami, pro které by byl vyzván k jejich opravě (doplnění) podle obecných ustanovení (§ 254 odst. 1, § 43 OSŘ OSŘ) pod odmítnutím podání.

1.3.2.1 Pomoc soudu před vymáháním výživného pro nezletilé dítě

Podstata tohoto institutu spočívá podle § 260 odst. 1 OSŘ v tom, že jde-li o vymáhání výživného pro nezletilé dítě poskytne soud na žádost účastníka pomoc při zjišťování bydliště toho, komu z rozhodnutí vyplývá povinnost. Soud přitom postupuje v součinnosti s jinými státními orgány.

Účastníkem řízením (oprávněným) zde bude nezletilé dítě. Z důvodu, že nebude zřejmě procesně způsobilé, návrh za něj podá jeho zákonný zástupce. Návrh musí splňovat určité požadavky (stejně jako u § 269 OSŘ), vč. tvrzení o účastenství (a osvědčení toho exekučním titulem) a o tom, že hodlá přistoupit k vymáhání výživného pro nezletilé dítě. Jak bylo výše uvedeno, návrh je osvobozen od soudního poplatku. Je žádoucí, aby obsahoval co nejpřesnější údaje o povinném, vč. rodného čísla či data narození, posl. známého bydliště atd. Zároveň by měl oprávněný i uvést, jaké kroky ke zjištění bydliště povinného podnikl, aby soud nemusel opakovat neúspěšné pátrání (viz též R 21/1981). Bydlištěm je přitom rozuměn údaj, který musí být obsažen

⁵⁷ 20 Cdo 884/2005

v návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí. Proto se jím bude rozumět i místo, kde se povinný zdržuje, nemá-li bydliště (§ 85 odst. 1 OSŘ).⁵⁸

Zákon hovoří o součinnosti s jinými státními orgány a myslí tím především dotazy soudu vůči orgánu pověřenému vedením evidence obyvatel (zde je praktickou výhodou, že soud má snad již vždy přístup do její elektronické verze), Vězeňské správě ČR, úřadů práce, správám sociálního zabezpečení, zdravotním pojišťovnám, obecním úřadům, atp. Nic nebrání ani tomu, aby soud využil informací z vlastních rejstříků a evidencí (informační systém pro okresní soudy ISAS) anebo se dokonce obrátil i na subjekty soukromoprávní (např. zaměstnavatele). Právní věda však dospěla k závěru, že jejich součinnost nelze vynucovat pořádkovými pokutami či předvedením.⁵⁹

Pomoc soudu bude vyřízena tím, že soud zjištěné údaje sdělí oprávněnému.

1.3.2.2 Soudní výzva povinnému ke sdělení některých údajů potřebných pro výkon rozhodnutí

Jiným prostředkem, jež dává zákon všem oprávněným, je postup podle § 260 odst. 2 OSŘ. Často se bude stávat, že oprávněný nebude znát některé konkrétní údaje a strategii výkonu rozhodnutí bude teprve volit. Jelikož návrh na nařízení výkonu rozhodnutí již musí obsahovat exekuční prostředek vč. vcelku podrobných údajů (viz dále - např. u srážek ze mzdy musí oprávněný znát konkrétní údaje o plátcí mzdy, u příkázání pohledávky z účtu číslo tohoto účtu a peněžní ústav, který jej vede atd.), může si podle výsledku pomoci soudu podle § 260 odst. 2 OSŘ povinný teprve určit, jaký exekuční prostředek využije.

Podle § 260 odst. 2 OSŘ se soud na žádost účastníka, kterému rozhodnutí přiznává právo na zaplacení peněžité částky, dotáže toho, komu je zaplacení peněžité částky uloženo, zda a od koho pobírá mzdu nebo jiný pravidelný příjem, popřípadě u které banky, pobočky zahraniční banky nebo spořitelního a úvěrového družstva („peněžního ústavu“) má své účty a jaká jsou čísla těchto účtů.

Netřeba ani zdůrazňovat, že v našem současném, bohužel upadlém právním a justičním prostředí, jde o institut sice čas od času používaný, nicméně výsledky, které přináší, jsou tristní a ubohé. Z praktického hlediska zde lze říci totéž, co o pomoci podle § 259 OSŘ, zvláště pokud jde o kontraproduktivitu. Jistý smysl má snad tento institut v případě záměru navrhnout výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, kde přeci jen není povinný schopen rychle zareagovat. I tak je běžné, že jakmile se povinný o chystaných srážkách ze mzdy dozví (právě třeba postupem podle § 260 odst. 2 OSŘ) či jsou-li již nařízeny, bez zaváhání své zaměstnání opouští nebo se nechává zaměstnat u známých „načerno“ či na živnostenské oprávnění (tzv. schwarz-systém). V případě příkázání pohledávky z účtu v bance byla tato nedostatečnost (kontraproduktivita) šikovně doplněna ve dvou

⁵⁸ Tripes: *op. cit.*, str. 93

⁵⁹ srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 38-39

rovinách. V první rovině se tak stalo novým exekučním prostředkem - příkazem k výplatě z účtu podle § 320b až 320h OSŘ. Zde se sice povinný o výkonu rozhodnutí také dozví, ale neví kde a kdy k němu dojde – v kterém konkrétním peněžním ústavu oprávněný příkaz předloží. A bez účtu v bance se v dnešní době žije již stěží.

Ve druhé rovině je doplněním tohoto nefunkčního institutu alespoň záchranné lano hozené oprávněnému. Stal se jím § 38 odst. 6 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění. Toto ustanovení prolamuje dosavadní mlčení bank, které jsou nyní povinny i bez souhlasu klienta sdělit osobě oprávněné za účelem výkonu rozhodnutí spojení svého klienta, tedy číslo účtu a identifikační kód banky nebo pobočky zahraniční banky a identifikační údaje o svém klientovi, který je majitelem účtu. Za podání informace náleží bance samozřejmě úhrada věcných nákladů (jistě se pohybujících v řádu stovek korun). Škoda, že podobná povinnost nebyla uložena veřejné zdravotní pojišťovně nebo správě sociálního zabezpečení ohledně poskytnutí informace o zaměstnavateli povinného.

Smysl postupu podle § 260 odst. 2 OSŘ je v tom, aby bylo oprávněnému pomůženo se zjišťováním údajů pro zvolení exekučního prostředku (získá-li výhodné informace, např. jaký má povinný účet nebo kdo je jeho zaměstnavatel, či naopak, např. že je nezaměstnaný, nemá bankovní účet, a proto se nakonec oprávněný rozhodne přistoupit k jinému exekučnímu prostředku nebo podá návrh na nařízení exekuce podle exekučního řádu apod.) a pro řádnost návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí. A to buď srážkou ze mzdy nebo příkázáním pohledávky (§ 276 a násl., resp. § 303 až 320a OSŘ). Zákon totiž, jak si později ještě podrobněji vyložíme, vyžaduje, aby v návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí byl podrobně specifikován zaměstnavatel nebo peněžní účet.

O místní příslušnosti soudu k podání návrhu na postup podle § 260 odst. 2 OSŘ platí totéž, co bylo sděleno u předchozích institutů pomoci soudu před nařízením výkonu rozhodnutí. Místně příslušným bude obecný soud povinného či soud, v jehož obvodu má bydliště nezletilé dítě. Návrh musí splňovat základní požadavky podání podle OSŘ (viz výše) a obsahovat, že se oprávněný domáhá postupu podle § 260 odst. 2 OSŘ (pro účely výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky či obojího); musí k němu být též připojen exekuční titul.

Jsou-li všechny tyto podmínky splněny, dotáže se soud posléze povinného (toliko jeho) na žádané informace. Činí tak v praxi nejen písemnou výzvou, ale i osobně, pakliže se povinný dostaví k soudu na předvolání či je-li na základě rozhodnutí soudu předveden jako sankce za to, že se předtím nedostavil.

Předvolání (vč. předvedení) se však děje na základě praxe, ze zákona taková možnost přímo nevyplývá. Je proto možné vyslovit pochybnosti, zda-li je takový postup vůbec přípustný. Jsme spíše se kloníme k tomu názoru, že takový postup zákonu neodpovídá. Hovoří-li totiž zákon dále

v § 260 odst. 3 OSŘ o možnosti ukládání pořádkových pokut, jistě by zákonodárce na témže zmínil i možnost předvolání (pod sankcí předvedení či pokuty), a to alespoň tehdy, jestliže dotazovaný písemnému dotazu řádně nevyhoví. Tak tomu ale není. Článek 2 odst. 2, 3 LZPS přitom stanoví, že státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví; nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Soudy nemohou libovolně nikoho předvolávat, a nikdo nesmí být nucen se k soudu dostavit, není-li proto opory v zákoně.⁶⁰

Jsou-li požadovaná data soudu známa z vlastní činnosti, soud vyhoví návrhu i tak, že je sdělí navrhovateli, aniž by se musel povinného ještě dotazovat.⁶¹ Podle § 260 odst. 3 OSŘ je dotázaný povinen soudu odpovědět do jednoho týdne od doručení dotazu. Neučiní-li tak nebo jestliže uvede nepravdivé či neúplné údaje, může mu soud uložit pořádkovou pokutu podle § 53 OSŘ (tedy až do výše 50.000,- Kč). Zjištěné údaje sdělí soud navrhovateli.

1.3.3 Prohlášení o majetku

Novelou občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb. byl do české civilního procesu k 1.1.2001 zaveden institut prohlášení o majetku, ideově vycházející z přísěžného udání (neboli vyjevovací přísahy, viz kap. 1.2.1) upraveného v § 47 až 49 ŘEZ. Podle § 260a odst. 1 OSŘ ten, kdo má vykonatelným rozhodnutím přiznanou peněžitou pohledávku, může soudu před podáním návrhu na výkon rozhodnutí navrhnout, aby předvolal povinného a vyzval ho k prohlášení o majetku. Jeho smyslem je, aby oprávněný (svědčí-li mu vykonatelný exekuční titul)⁶² získal podrobnější informace o majetku povinného a podle toho si mohl zvolit případnou exekuční strategii.

Nicméně jde svým způsobem o specifický institut pomoci soudu před nařízením výkonu rozhodnutí. Na rozdíl od předchozích tří institutů se v soudní praxi za návrh poplatků nevybírání.⁶³ Rovněž i právní úprava je zřetelně formálnější, ačkoliv ani zde zákon formu rozhodování neupravuje. Vyhoví-li návrhu, povinného jednoduše předvolá. Pro nevyhovění, upuštění atp. *lex tacet*, přičemž teorie upřednostňuje formu usnesení, proti němuž je přípustné odvolání⁶⁴. Na rozdíl

⁶⁰ Jde o podobnou situaci jako u v praxi se vyskytujícího předvolání účastníka řízení k soudu toliko za účelem odstranění vad jeho podání. Nicméně odborná literatura se k takové možnosti u postupu podle § 260 odst. 2, 3 OSŘ bez výhrad příklání (viz Bureš, Jaroslav, Drápal, Ljubomír a Krčmář, Zdeněk a kol.: *Občanský soudní řád. Komentář*. II. díl, C. H. Beck, 2006, 7. vydání, str. 1393, Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 40, Macur: *op. cit.*, str. 81, či Tripes: *op. cit.*, str. 95 atd.)

⁶¹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 40

⁶² zákon sice hovoří jen o rozhodnutí, na myslí má ale dozajista všechny exekuční tituly – viz znění § 260b odst. 2 OSŘ, podle nějž oprávněný musí k návrhu připojit mj. „[...] stejnopis rozhodnutí, opatřený potvrzením o jeho vykonatelnosti, nebo jinou listinou potřebnou k nařízení výkonu rozhodnutí; [...]“

⁶³ srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 43 či Tripes: *op. cit.*, str. 109

⁶⁴ srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 50 či Tripes: *op. cit.*, str. 101

od již vyložených institutů pomoci soudu před nařízením výkonu rozhodnutí bude tu vždy místně příslušným obecný soud povinného, a to i u vymáhání výživného pro nezletilé dítě.⁶⁵

Také v případě prohlášení o majetku soud jedná jen k návrhu oprávněného, který musí splňovat obecné náležitosti podání (viz výše) a další podmínky uvedené v § 260b OSŘ. Předně musí soudu označit osobu, kterou předvolat, nemá-li povinný plnou způsobilost k právním úkonům nebo je-li obcí, krajem či právnickou osobou (§ 260a odst. 1 OSŘ).⁶⁶ Dále musí osvědčit jednak existenci exekučního titulu jeho připojením k návrhu (směřuje-li návrh k soudu, jenž exekuční titul vydal, nemusí být tato podmínka podle § 260b odst. 2 OSŘ splněna), jednak listinami, že jeho pohledávka nebyla nebo nemohla být ani s pomocí soudu podle § 260 uspokojena výkonem rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu (§ 260b odst. 1 OSŘ).

Avšak tímto požadavkem je účinnost tohoto institutu podle našeho názoru velmi oslabena a předpokládá širší znalost zákona ze strany oprávněného, čímž vylučuje užití prohlášení o majetku pro běžného občana. Ten zpravidla nemívá s výkony rozhodnutí zkušenosti a ve spleti různých podmínek se nemůže vyznat. Je třeba mít na zřeteli účel tohoto institutu, tj. pomoci oprávněnému, který nemá k dispozici informace o majetku povinného, aby na základě informací získaných z prohlášení o majetku zvolit vhodný exekuční prostředek. Navíc ne každý si může dovolit čekat i dlouhé měsíce na výsledek výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, aby mohl k prohlášení o majetku vůbec přistoupit.

Splní-li oprávněný všechny uvedené podmínky, soud povinného bez dalšího předvolá k prohlášení o majetku. Vykazuje-li podání vady (je neurčité, neúplné či nesrozumitelné), a ty nejsou postupem podle § 43 odst. 1 OSŘ odstraněny, soud k návrhu nepřihlédne.⁶⁷ Vadou návrhu na prohlášení o majetku přitom není to, když oprávněný neoznačí v návrhu osoby, které mají být k prohlášení o majetku předvolány, je-li povinným právnická osoba (§ 260c), a to buď vůbec, nebo soud zjistí (či je mu známo), že takovou funkci již nevykonávají. Tehdy takové osoby soud vyhledává *ex offo*.⁶⁸

Osobou předvolanou k prohlášení o majetku je zásadně povinný z exekučního titulu či jeho sukcesor (viz dále v kap. **obecně o účastnících vykonávacího řízení**), označil-li jej oprávněný takto. Zákon podrobně (kvůli návaznosti na trestněprávní sankci) stanovuje, které osoby je třeba předvolávat (§ 260c). U fyzické osoby je to jednoduché, pokud ale není zcela způsobilá k právním úkonům, soud předvolá jejího zákonného zástupce (rodiče, opatrovníka). Je-li povinným obec

⁶⁵ srov. znění § 252 odst. 1 a 3 OSŘ – v odstavci 1 je prohlášení o majetku výslovně uvedeno, ve třetím již nikoliv

⁶⁶ Toto ustanovení je zformulováno takto, aby navazovalo na § 256 odst. 1 písm. d) trestního zákona.

⁶⁷ Zde zcela souhlasíme s Kurkou a Drápalem (*op. cit.*, str. 45). Naopak Tripes (*op. cit.*, str. 99) má za to, že soud by měl návrh odmítnout. Poněvadž ale nejde o návrh na zahájení řízení, soud nemá k návrhu přihlížet, dokud není opraven či doplněn (§ 43 odst. 2, věta druhá OSŘ).

⁶⁸ srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 49 či Tripes: *op. cit.*, str. 101

či vyšší územně samosprávný celek, nebo právnická osoba, soud předvolá osoby uvedené v § 260c odst. 2, resp. 3.

Bezvýjimky je řádně předvolaný povinen dostavit se k soudu osobně. Nedostaví-li se na základě předvolání bez včasné a důvodné omluvy, v souladu s ust. § 260d odst. 3 OSŘ bude předvolaný automaticky předveden. Řádným předvoláním je myšleno, že jsou splněny veškeré zákonné požadavky. To jest, že předvolání obsahuje účel výslechu a poučení o následcích odmítnutí, nepravdivého či hrubého zkreslení údajů v prohlášení o majetku, a dále že je předvolanému doručeno do vlastních rukou alespoň deset dnů přede dnem konání výslechu.

Považuje-li to soud za účelné, rovnou předvolaného vyzve k předložení seznamu majetku povinného uvedeného v § 260e odst. 2 OSŘ, popřípadě též listiny dokládající tento majetek. Praktické to bude zejména u předpokládaného většího rozsahu majetku povinného.

Poněvadž předvolání soud činí fakticky, bez vydání jakéhokoliv rozhodnutí, povinný se nemůže proti předvolání dovolávat opravného prostředku. Vezme-li oprávněný v této fázi svůj návrh zpět, soud podle § 260g odst. 1 OSŘ od prohlášení o majetku upustí; učiní-li tak však ještě před tím, než soud povinného předvolá, soud řízení o návrhu zastaví (§ 96 za užití § 254 odst. 1 OSŘ)⁶⁹. Vezme-li oprávněný návrh zpět až v průběhu výslechu povinného, podle § 260g odst. 2 OSŘ soud ve výslechu dále nepokračuje a v protokolu uvede jen takový majetek, který povinný dosud uvedl (neúplné prohlášení o majetku).

Vraťme se ale k návrhu na prohlášení o majetku a přejděme k možnosti jeho zamítnutí. Soud totiž může návrh zamítnout tehdy, nejsou-li připojeny exekuční titul či dříve uvedené listiny nebo pokud tyto podmínku pokusu o výkon rozhodnutí odpisem z účtu neosvědčují (nejde tedy o případnou vadu návrhu), nebo nejsou splněny podmínky podle § 260b odst. 2 nebo § 260g odst. 3 OSŘ. Prohlášení o majetku totiž nelze provést, probíhá-li insolvenční řízení, v němž se řeší úpadek nebo hrozící úpadek povinného, po dobu trvání účinků moratoria na majetek povinného, a dále byla-li u povinného zavedena nucená správa podle zvláštních předpisů⁷⁰. A konečně zamítnut bude i takový návrh, který byl u soudu podán před uplynutím šesti měsíců od posledního prohlášení o majetku téhož povinného (i k návrhu jiného oprávněného) a nevyjde najevo, že se majetkové poměry povinného změnily. Bylo by pak na oprávněném, který by během této šesti měsíční lhůty na novém prohlášení o majetku trval, aby změnu majetkových poměrů povinného tvrdil a prokázal. To ovšem neplatí u tzv. neúplného prohlášení o majetku⁷¹ (viz předch. odst.).

⁶⁹ srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 51

⁷⁰ např. zákon č. 21/1991 Sb., o bankách, a jiné

⁷¹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 57 a 62

Jsou-li splněny všechny podmínky, soud na základě předvolání k prohlášení o majetku posléze přikročí k výsledku předvolaného. Před jeho zahájením však soud znovu poučí předvolaného o následcích uvedení neúplných a nepravdivých údajů o majetku povinného, a též o následcích odepření prohlášení (§ 260e odst. 1 OSŘ). Podle odst. 2 cit. ust. je během výsledku předvolaný povinen uvést **a) plátce** mzdy nebo jiného příjmu postižitelného srážkami ze mzdy **a výši tohoto nároku, b) peněžní ústavy**, u nichž má účty, **výši pohledávek a čísla účtů, c) dlužníky**, u nichž má jiné peněžité pohledávky, **důvod a výši těchto pohledávek, d) osoby, vůči nimž má jiná majetková práva nebo majetkové hodnoty, jejich důvod a hodnotu** (§ 320 OSŘ), **e) movité věci** (spoluvlastnický podíl na nich) povinného a **kde, popřípadě u koho se nacházejí**; totéž platí o listinách uvedených v § 334 a o cenných papírech uvedených v § 334a, **f) nemovitosti** (spoluvlastnický podíl na nich) povinného, a **g) podnik** povinného a **jeho části a kde se nachází**. Vzhledem k tomu, že, jak si troufáme říci, většina lidí nezná ani číslo svého bankovního účtu, bude vhodné a účelné, aby soud v praxi častěji postupoval podle věty druhé § 260d odst. 1 OSŘ.

Jelikož zákon podle odst. 3 cit. ust. vyžaduje (a je to tak neoddiskutovatelně správně) sepsání protokolu o prohlášení o majetku, samotný výsledek prakticky proběhne tak, že soud bude vycházet z předtištěného formuláře, do kterého bude dosazovat údaje uváděné předvolaným. Protokol musí obsahovat i poučení, jež bylo předvolanému poskytnuto a výslovné prohlášení předvolaného o tom, že v prohlášení uvedl jen úplné a pravdivé údaje o majetku povinného. Pak jej podepíše soudce (jen ten je podle §260e odst. 4 k prohlášení o majetku oprávněn, a nikoliv tedy jiný pověřený soudní zaměstnanec), zapisovatel a předvolaný. Výsledku může být přítomen i oprávněný, ale otázky mu smí klást jen se souhlasem soudce (§ 260f odst. 1 OSŘ). Předloží-li předvolaný při výsledku seznam majetku podle § 260d odst. 1 věta druhá OSŘ, stane se součástí protokolu, jestliže předvolaný zároveň prohlásí, že obsahuje úplné a pravdivé údaje, či tak, že jej do protokolu doplní. Z obsahu protokolu o prohlášení o majetku přitom mohou vycházet i další věřitelé povinného, mají-li proti němu vykonatelným rozhodnutím přiznanou peněžitou pohledávku. § 260f odst. 2 OSŘ jim totiž umožňuje, aby do něj nahlíželi a pořizovali si z něj výpisy a opisy.

1.3.3.1 Neúčinnost právních úkonů

Velkým přínosem pro věřitele je ustanovení § 260h OSŘ, podle kterého právní úkony povinného týkající se jeho majetku, které učinil poté, co bylo předvolanému doručeno předvolání k prohlášení o majetku (§ 260d), jsou vůči oprávněnému neúčinné. Jde tedy o podobný institut jako institut odporovatelnosti, upravený v § 42a občanského zákoníku (OZ) a je jím sledováno především to, aby povinný nedisponoval svým majetkem za účelem krácení uspokojení oprávněného. Podle něj jsou neúčinností sankcionovány ty právní úkony dlužníka, jimiž zkracuje uspokojení věřitelovy vymáhané pohledávky. Zde však k tomu dochází automaticky, *ex ipsa lege*,

aniž by, jako je tomu u odporovatelnosti podle § 42a OZ, bylo třeba autoritativního soudního výroku. Podstatou institutu podle § 260h OSŘ je tedy to, že oprávněný se může domáhat nařízení výkonu rozhodnutí postižením toho, co z majetku povinného ušlo. A to dokonce přímo vůči osobě, jež na základě právního úkonu, neúčinného *ex lege*, nabyla po doručení předvolání k prohlášení o majetku povinného předvolanému z majetku povinného.⁷² Přitom platí, že třetí osoba o takové situaci vůbec nemusela vědět. Jde tudíž o okolnost objektivní. Kurka a Drápal však upozorňují na vážný výkladový problém, spojený s určením, do kdy se uplatní důsledky tohoto institutu. Nakonec dovozují, že oním časovým ohraničením bude splnění závazku přiznaného vykonatelným titulem povinným (§ 260g odst. 3 OSŘ).⁷³ K tomuto názoru se přikláníme i my. Naopak Tripes má za to, že účinky právní neúčinnosti trvají do doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.⁷⁴ Ignoruje však možnost, že oprávněný k výkonu rozhodnutí vůbec přikročit nemusí.

Pokud jde o náklady prohlášení o majetku, zákon o nich nic nestanoví. Proto budou zahrnuty do účelně vynaložených nákladů výkonu rozhodnutí, přistoupí-li nakonec oprávněný k výkonu rozhodnutí. Jinak si je ponese sám oprávněný.⁷⁵

Závěrem můžeme opět připojit jistou dávku kritiky. Prohlášení o majetku, byť byla snaha zákonodárce jakákoliv, není v praxi příliš využívaným institutem;⁷⁶ naplno se projeví jeho slabiny a nízká vymahatelnost práva (pořádkové pokuty se u soudů ukládají jen v nejzávažnějších případech, protože by je musel vymáhat soud a přidělovat si tak práci; předvedení často nefunguje, či jen za značných prodlev; povinní v prohlášení nezřídka neuvádějí pravdu a domnívají se, že jim za to žádný postih nehrozí - málokdy jsou skutečně postihováni). Smysl tohoto institutu byl navíc snížen novelou zákona o bankách, podle kterého si může oprávněný již zjišťovat čísla účtu povinného přímo u peněžního ústavu (viz výše). A konečně, přijetí exekučního řádu zasadilo, jak se domníváme, prohlášení o majetku ránu z milosti. Nezná-li oprávněný majetek povinného, spíše s vidinou větší rychlosti zvolí exekuci podle exekučního řádu, neboť je mu soudním exekutorem poskytován daleko lepší servis (nutné informace si zjistí sám exekutor).

Při hodnocení efektivity prohlášení o majetku (ostatně pro pomoci soudu podle § 259 a § 260 OSŘ to platí taktéž) se rozcházíme s nadějemi vyslovenými v odborné literatuře, založenými převážně na idealistickém hodnocení těchto institutů bez přihlídnutí ke skutečným poměrům vládnoucím v praxi (nízká vymahatelnost práva způsobená nepřiměřenými prodlevami a laxní prací jednotlivých soudů, nikoliv ojediněle projevovanou neochotou či neznalostí policie při

⁷² Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 58

⁷³ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 61

⁷⁴ Tripes: *op. cit.*, str. 109

⁷⁵ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 63

⁷⁶ Bohužel se všechny druhy pomoci soudu před nařízením výkonu rozhodnutí zapisují u soudů do rejstříku Nc, v němž se již statisticky dále nerozlišují. Nelze proto zjistit přesná čísla a tak nezbyvá než vycházet jen z obecných zkušeností na soudech.

předvádění či jejich perzonálním deficitem⁷⁷, obavy z ukládání pořádkových pokut atd.). Jedinou skutečnou výhodou prohlášení o majetku je podle našeho mínění právě neúčinnost právních úkonů vůči oprávněnému podle § 260h OSŘ. Tyto výhrady by spíše patřily do jiné práce pojednávající o [ne]vymahatelnosti práva v ČR. Troufáme si tvrdit, že naděje vložené do prohlášení o majetku, tj. že bude stejně účinné jako vyjevovací přísaha, se v praxi ani zdaleka nenaplnily.

1.4 Předpoklady pro nařízení soudního výkonu rozhodnutí

1.4.1 Obecně

Jak řízení o výkon rozhodnutí, tak samotný výkon rozhodnutí podle části šesté OSŘ (ale samozřejmě i jiná řízení) **podléhají jistým podmínkám a předpokladům** (tzv. procesní podmínky). V teorii bývají definovány jako takové podmínky, „jejichž nedostatek způsobuje, že soud nesmí rozhodnout ve věci samé“⁷⁸. Jelikož je nařízení výkonu rozhodnutí rozhodnutím ve věci samé (meritorní r.), protože se jím rozhoduje o předmětu vykonávacího řízení⁷⁹, nesplnění podmínek tohoto řízení nepovede ani k úspěšnému nařízení výkonu rozhodnutí.

§ 254 odst. 1 věta první OSŘ přitom stanovuje, že na výkon rozhodnutí se užije ustanovení předcházejících částí, není-li v této části (rozuměj: šesté) uvedeno jinak. Tím zákon stanovuje, že i na výkon rozhodnutí, není-li uvedeno jinak, se aplikují obecné podmínky nalézacího řízení. Celkově jimi jsou **1.) návrh na nařízení výkonu rozhodnutí** (§ 261 odst. 1 OSŘ), **2.) pravomoc soudu** (§ 251, § 274 OSŘ), **3.) příslušnost soudu věcná, místní a funkční** (§ 252 OSŘ), **4.) způsobilost být účastníkem řízení** (§ 19 OSŘ), **5.) procesní způsobilost** (§ 19 a § 20 OSŘ), **6.) způsobilost být zástupcem a oprávnění k zastupování** (§ 22 až § 29 OSŘ) a nejde o případ **7.) ne bis in idem** (tj. není zde překážka *rei iudicatae* (§ 159a odst. 5 OSŘ) **nebo litis pendentis** (§ 83 OSŘ).

I v řízení o výkon rozhodnutí se uplatní § 103 OSŘ, stanovující, že soud zkoumá *ex offio* kdykoliv za řízení zkoumá, zda jsou podmínky řízení dány. Je ovšem nutné mít na zřeteli, o kterou fázi jde (zda o řízení o výkon rozhodnutí nebo už o samotný výkon rozhodnutí), neboť v různých fázích mají jiné následky. Rovněž tak je třeba rozlišovat podmínky podle toho, zda jejich nedostatek je neodstranitelný (např. bod 2.) či odstranitelný (např. bod 3. - věcná a místní nepřislusnosti, bod

⁷⁷ Autor z vlastní zkušenosti ví, že např. v roce 2007 v některých případech nebylo možné předvedení vyhovět (ze spádové oblasti Frýdlantsko u Liberce), neboť tam policejní posty nebyly téměř vůbec obsazeny a jednoduše řečeno nebylo, kdo by předvedení provedl.

⁷⁸ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 207. Podobně Winterová (*op. cit.*, str. 236) má procesní podmínky za „předpoklady přípustnosti vydání meritorního rozhodnutí [...] v dané věci“.

⁷⁹ Winterová (*op. cit.*, str. 289) definuje merit (věc samu) jako „nárok a jeho příslušenství, o němž má být v řízení rozhodnuto; jde tedy vlastně o předmět řízení [...]“.

5.). Jde-li o nedostatek podmínky vykonávacího řízení neodstranitelný, soud řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 OSŘ zastaví. Jestliže je odstranitelný, soud učiní vhodná opatření k odstranění takového nedostatku, a teprve nezdaří-li se to, řízení zastaví (§ 104 odst. 2 OSŘ). Ve fázi výkonu rozhodnutí připadá v úvahu jen jeho zastavení dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.⁸⁰

Podmínky řízení je vždy nutno odlišovat od překážek postupu řízení (§ 107 OSŘ). První se spojují již s okamžikem zahájení řízení, kdežto druhé až v průběhu řízení, byť mohou být svou povahou podobné. Např. ztráta účastníka řízení způsobilosti být účastníkem ještě před zahájením řízení je neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení (pročež bude zastaveno), avšak nastane-li tato situace v průběhu řízení, soud podle § 107 odst. 1 OSŘ posoudí podle povahy věci, zda lze v řízení pokračovat (pokud ne hned, řízení přeruší). O tom, s kým bude pokračováno, rozhodne usnesením. Je-li neodstranitelný nedostatek podmínky řízení zjištěn až po nařízení výkonu rozhodnutí, musí být výkon rozhodnutí zastaven podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Podmínky řízení však představují pouze předpoklady formální. K nim přistupují ještě předpoklady věcné (obsahové), jejichž splnění (níže u bodu 4.), 5.) a 6.) nesplnění) je nezbytné k úspěšnému vyhovění návrhu a nařízení výkonu rozhodnutí.⁸¹ Mezi ně lze řadit **1.) exekuční titul, 2.) klauzule vykonatelnosti, 3.) způsobilost předmětu exekuce k jeho výkonu rozhodnutí, event. 4.) neexistence překážky bezúčelnosti navrhované exekuce.** Pod obsahové předpoklady řadíme i tzv. předpoklady relativní, jimiž jsou **5.) neplatnost, dodatečné zrušení či neúčinnost exekučního titulu a 6.) zpětvzetí exekučního návrhu, resp. vzdání se nařízené exekuce, odstoupení od výkonu rozhodnutí nebo uplatnění jiného, alternativního výroku soudu, formulovaného v exekučním titulu.**⁸²

1.4.2 Návrh na nařízení výkonu rozhodnutí

Bylo již řečeno, že vykonávací řízení je zčásti ovládáno zásadou dispoziční, jež se naplno projevuje hned na samém počátku. Podle § 251 OSŘ totiž oprávněný může podat návrh na soudní výkon rozhodnutí, nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí. § 261 odst. 1 věta první OSŘ tuto zásadu ještě prohlubuje, když ustanovuje, že výkon rozhodnutí lze nařídit jen na návrh oprávněného (latinsky bychom to mohli vyjádřit formulí *nulla exsecutio sine actione*). Znamená to jednak, že exekuce není procesní povinností oprávněného, jednak to, že nikdo jiný než oprávněný není k exekučnímu návrhu oprávněn, a především to, že soud výkon

⁸⁰ srov. Macur: *op. cit.*, str. 76

⁸¹ na rozdíl od nalézacího řízení zde mají obě povahu ryze procesní, pročež bývají nezřídka zaměňovány. U obsahových předpokladů však jejich nedostatek povede k meritornímu rozhodnutí - zamítnutí návrhu. Viz Macur: *op. cit.*, str. 74

⁸² Macur: *op. cit.*, str. 73

rozhodnutí nařídí jen k návrhu, nikoliv *ex officio*.⁸³ Návrh⁸⁴ je tudíž první a základní procesní podmínkou, jejíž nedostatek je neodstranitelný (s níže uvedenými výjimkami).

Náležitosti exekučního návrhu můžeme rozdělit na obecné, platné pro všechny občanskoprávní návrhy. Ty jsou v jádru stejné, jaké se týkají jakékoliv podání (§ 254 odst. 1, § 42 OSŘ), tj. musí jít o zákonnou formu podání (písemné, elektronické, telegrafické, telefaxové či ústní do protokolu)⁸⁵, musí být zřejmé, kterému soudu je určen, kdo jej činí, které věci se týká a co oprávněný sleduje, návrh musí být podepsán (je-li oprávněný zastoupen advokátem, může být podpis advokáta nahrazen otiskem podpisového razítka, jehož vzor byl uložen u soudu, kterému je podání určeno) a datován. Návrh je třeba předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami, tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis, jestliže je to třeba. Toto ustanovení je klasicky doplněno o náležitosti návrhu na zahájení řízení (§ 254 odst. 1, § 79 odst. 1 OSŘ), a sice návrh musí obsahovat jméno, příjmení, bydliště účastníků (či obchodní firmu nebo název a sídlo právnické osoby, označení státu a příslušné organizační složky, která za stát před soudem vystupuje), popřípadě též jejich zástupců. Dále má obsahovat vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se oprávněný dovolává, a musí z něj být patrné, čeho se domáhá (v petitu exekučního návrhu je nutno uvést přesně povinnost, jíž se oprávněný domáhá, tj. určité peněžité částky jako jistiny a jejího příslušenství – úroky z prodlení, a případné náklady nalézacího řízení⁸⁶). Z logiky věci by měl návrh také obsahovat tvrzení oprávněného, že povinný nesplnil povinnost uloženou mu exekučním titulem, resp. že ji splnil jen zčásti.⁸⁷

Zvláštní požadavky týkající se toliko návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí stanovuje § 261 odst. 1 OSŘ. Směřuje-li návrh na nařízení výkonu rozhodnutí ohledně peněžitého peněžení, musí oprávněný v souladu se zde plně vládnoucí zásadou dispoziční uvést, jakým způsobem má být výkon rozhodnutí proveden. Za tím účelem musí oprávněný uvést ještě i další nepostradatelné údaje - např. u návrhu na výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy musí uvést i plátce mzdy⁸⁸. Zákon přitom v § 263 odst. 1 OSŘ počítá i s možností, že oprávněný navrhne vydobytí své peněžité

⁸³ Výjimkou z toho ovšem stanovují § 272 až 273 OSŘ (výkon rozhodnutí o výchově nezletilých dětí), § 273a OSŘ (výkon předběžného opatření o předání nezletilého dítěte do péče určené osoby (§ 76a) a § 273b OSŘ (výkon rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným), kdy je výkon rozhodnutí ovládán zásadou oficiality.

⁸⁴ nikoliv však nutně řádný, tj. správný a úplný (srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 211)

⁸⁵ Další podmínky pro nepísemná podání stanoví odst. 3 a 5 cit. ust. U výkonu rozhodnutí lze ústně do protokolu podat jen návrh na nařízení výkonu rozhodnutí vydaného v řízeních o povolení uzavřít manželství, o určení a popření rodičovství, o určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení, o osvojení a řízení, které lze zahájit i bez návrhu (§ 45 odst. 1 věta druhá OSŘ).

⁸⁶ o nákladech řízení o výkon rozhodnutí rozhoduje soud vždy z úřední povinnosti (§ 270 odst. 1 věta první OSŘ), proto v petitu zmíněny být nemusejí

⁸⁷ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 194 či Tripes: *op. cit.*, str. 133

⁸⁸ ovšem jen takového, který má právní subjektivitu, jinak jde o nesprávné a neúplné podání podle § 43 odst. 1 OSŘ (srov. 21 Cdo 253/2000)

pohledávky výkon rozhodnutí několika způsoby zároveň (viz kap. 1.6.1). Jinak zákon uvádí i další náležitosti u návrhu na jiné způsoby provedení výkonu rozhodnutí.⁸⁹

Pakliže návrh neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo je nesrozumitelný a neurčitý, bude předseda senátu postupovat podle § 254 odst. 1, § 43 OSŘ. Nejprve vyzve usnesením oprávněného k doplnění nebo opravě návrhu, poskytne mu za tím účelem soudcovskou lhůtu a poučí jej o tom, jak má být oprava či doplnění provedeno. A také, že tak musí oprávněný učinit v určené lhůtě pod sankcí odmítnutí návrhu, nebude-li lze pro takový nedostatek návrhu v řízení pokračovat (typicky nenavrhne-li oprávněný ani dodatečně způsob provedení výkonu rozhodnutí či neuvede-li ani dodatečně plátce mzdy a jindy).

Podle § 261 odst. 2 OSŘ je třeba k návrhu připojit stejnopis rozhodnutí (tzv. exekuční titul, viz kapitola 1.5), opatřený potvrzením o jeho vykonatelnosti orgánem, který exekuční titul vydal (u soudního rozhodnutí soud, který jej vydal v prvním stupni).⁹⁰ Z této podmínky však plyne výjimka - je-li exekuční titul soudním rozhodnutím a návrh na výkon rozhodnutí je podán soudu, který o věci rozhodoval jako soud prvního stupně. Pak soud potvrdí vykonatelnost rozhodnutí přímo na návrhu, a není-li sám příslušný k výkonu rozhodnutí, postoupí návrh příslušnému soudu (odst. 2 a 3 cit. ust.). Jde-li o tzv. rozhodnutí orgánů Evropských společenství⁹¹, doložkou vykonatelnosti v souladu s právními předpisy Evropských společenství opatří rozhodnutí orgán označený vládním nařízením (odst. 4 cit. ust.).⁹² Nicméně pokud oprávněný k návrhu takovýto exekuční titul opatřený doložkou vykonatelnosti ani k výzvě soudu nepřipojí, nepůjde o neúplný a nesprávný návrh a soud meritorně návrh oprávněného zamítne.⁹³

V případě, že je povinnost uložená povinnému exekučním titulem vázána na splnění podmínky nebo vzájemné povinnosti oprávněného, OSŘ v § 262 odst. 1 umožňuje nařídit výkon rozhodnutí, jen prokáže-li oprávněný, že se podmínka splnila nebo že sám svou vzájemnou povinnost vůči povinnému již splnil, event. je připraven ji splnit. Potom je podle odst. 2 cit. ust. třeba k potvrzení o vykonatelnosti rozhodnutí připojit listinu vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, z níž je patrné, že se podmínka splnila nebo že sám svou vzájemnou povinnost vůči povinnému již splnil. Tato listina tedy prokazuje samu formální vykonatelnost

⁸⁹ U výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu je nutno označit v návrhu peněžní ústav a číslo účtu, z něhož má být pohledávky odepsána, přičemž označí-li oprávněný více účtů povinného u téhož peněžního ústavu, uvede také pořadí, v jakém z nich má být pohledávka odepsána. Navrhuje-li oprávněný výkon rozhodnutí příkázáním jiné pohledávky, označí v návrhu osobu, vůči které má povinný pohledávku (dlužník povinného neboli poddlužník), a uvede důvod pohledávky.

⁹⁰ Judikatura se vyslovila, že pokud má soud pochybnosti o správnosti doložky vykonatelnosti, je oprávněn a povinen provést potřebné šetření k osvětlení vykonatelnosti (R 25/2002).

⁹¹ legislativní zkratka pro rozhodnutí Rady, Komise a Soudního dvora Evropských společenství

⁹² podle nařízení č. 87/2005 Sb. je jím ministerstvo spravedlnosti

⁹³ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 200

exekučního titulu,⁹⁴ a její nedostatek má za následek neúplnost návrhu, k jehož doplnění soud oprávněného vyzve postupem podle § 43 OSŘ. Nicméně její nepředložení rovněž povede k zamítnutí návrhu (meritornímu rozhodnutí), nikoliv jeho odmítnutí.⁹⁵

Jinou situací je, jestliže osoba oprávněná nebo povinná takto označená v návrhu je někým jiným, než tím, kdo je takto označen v exekučním titulu. Obsahovou náležitostí návrhu je podle § 256 OSŘ i listina vydaná nebo ověřená státním orgánem notářem prokazující přechod povinnosti nebo práva z rozhodnutí, ledaže by to vyplývalo přímo z právní předpisu. Jiným způsobem nelze přechod prokázat. Nedostatek takové listiny bude rovněž řešen postupem podle § 43 OSŘ, avšak neprokázání přechodu práv je již otázkou věcnou.⁹⁶

Je-li právem oprávněného disponovat vykonávacím řízením, znamená to nejen, že je v jeho dispozici návrh podat, ale také vzít jej zpět. Různé následky se však pojí s tím, v které fázi tak učiní. Je-li návrh vzat zpět před tím, než soud výkon rozhodnutí nařídí, podle § 96 odst. 2 věta první, § 254 odst. 1 OSŘ, soud řízení o výkon zastaví, aniž by bylo většinou třeba souhlasu druhé strany (zpravidla se rozhoduje bez jednání - viz § 96 odst. 3 a 4 OSŘ). Dojde-li ale ke zpětvzetí návrhu až po vydání rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí, avšak ještě předtím, než toto rozhodnutí nabude právní moci, rozhodne soud o zrušení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Pakliže oprávněný vezme svůj návrh zpět po podání včasného odvolání do rozhodnutí odvolacího soudu, zruší prvostupňové usnesení soud odvolací a zároveň zastaví řízení o výkon (§ 222a odst. 1 OSŘ). Soud prvního stupně naopak rozhodne o zpětvzetí, ke kterému došlo po vydání rozhodnutí odvolacího soudu, ale před tím, než nabude právní moci, jakož i po té. Po nabytí rozhodnutí právní moci soud rozhodne o tom, že zpětvzetí není účinné (§ 96 odst. 5 OSŘ).

Zvláštním exekučním návrhem je zpeněžení konkurzní podstaty podle § 27 odst. 1, 3 zákona č. 329/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, podle kterého se ještě stále postupuje u dosud probíhajících neskončených konkurzních řízení. K tomuto návrhu zákon opravňuje správce konkurzní podstaty v postavení oprávněného. Správce si může vybrat, a jedna z eventualit zpeněžení konkurzní podstaty je právě formou soudního výkonu rozhodnutí a provede ho soud. Nicméně podle judikatury⁹⁷ ve své podstatě o vykonávací řízení ve vlastním slova smyslu nejde, neboť správce je sice v postavení obdobném postavení oprávněného, avšak povinného zde není. Soud zde ani formálně nerozhoduje (v úvahu by připadalo jen zamítavé usnesení)⁹⁸, a rovnou přistoupí k výkonu rozhodnutí. Tato možnost byla převzata i do nového zákona řešícího úpadky č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, v platném znění. Podle § 268 odst. 1 písm. b) InsZ lze

⁹⁴ Pokud by to oprávněný nemohl doložit, může se v nalézacím řízení domáhat určení, že povinnost z jeho strany byla splněna. Kladné rozhodnutí o žalobě je listinou prokazující splnění vzájemné povinnosti oprávněným (R 38/2005).

⁹⁵ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 194, 200 či Tripes: *op. cit.*, str. 139

⁹⁶ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 191

⁹⁷ 20 Cdo 708/2001

⁹⁸ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 201

majetkovou podstatu zpeněžit prodejem movitých věci a nemovitostí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí, o čemž rozhodne se souhlasem věřitelského výboru insolvenční správce (odst. 2 cit. ust.). V souladu s § 288 odst. 1 InsZ podává návrh na tento prodej insolvenční správce, který je jediným účastníkem tohoto řízení. Dále je možné říci totéž, co jsme si pověděli o zpeněžení konkurzní podstaty formou soudního výkonu rozhodnutí.

Exekuční návrh podléhá poplatkové povinnosti podle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v platném znění. Striktně vzato nepodléhá poplatku samotný návrh v materiálním smyslu, nýbrž podle § 1 písm. a) SoP celé vykonávací řízení. Poplatková povinnost vzniká podle § 4 odst. 1 písm. a) SoP podáním návrhu na zahájení řízení a podle položky 16 sazebníku poplatků je-li vymáháno peněžitě plnění do částky 15.000,- Kč včetně, činí poplatek 300,- Kč. Je-li vymáháno peněžitě plnění v částce vyšší než 15.000,- Kč, vypočítá se poplatek jako 2 % z této částky, nejvýše však 50.000,- Kč. K příslušenství se přitom nepřihlíží, není-li samostatným předmětem řízení (§ 6 odst. 1 SoP). V ostatních případech se platí 1.000,- Kč. Za návrhy druhé a další nařízení výkonu rozhodnutí na základě téhož vykonatelného rozhodnutí proti témuž účastníku se zaplatí polovina příslušný poplatek, ne však méně než 300,- Kč.

1.4.3 Pravomoc soudu

Pravomocí soudu rozumíme „okruh záležitostí, které jsou soudy oprávněny a povinny rozhodovat, přičemž toto projednávání a rozhodování je procesně upraveno pro jednotlivé druhy soudnictví.“⁹⁹ Obecně je pravomoc soudů v civilním procesu (kam spadá i výkon rozhodnutí) vyjádřena v § 2 věty před středníkem OSŘ, který stanoví, že v občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně. § 7 odst. 1, 2 OSŘ civilní pravomoc soudů ještě upřesňuje, když stanoví, že projednává a rozhoduje spory a jiné právní věci vyplývající z občanskoprávních, pracovních, rodinných a z obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány. Pravomoc soudů k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí je však dána vždy.¹⁰⁰ Jestliže by věc do pravomoci soudu nespádala, soud by v souladu s § 104 odst. 1, § 254 odst. 1 OSŘ řízení pro takový nedostatek zastavil a současně by určil, kterému příslušnému orgánu věc po právní moci postoupí.

⁹⁹ Winterová: *op. cit.*, str. 98 (podobně srov. *op. cit.* str. 21)

¹⁰⁰ Ne však vždy výlučně. Je-li exekučním titulem např. správní rozhodnutí, exekvovat jej může i správním řádem určený správní úřad (orgán). Tehdy může dojít k souběžným exekucím, na jejichž pravidla pamatuje zákon č. 119/2001 Sb. Viz Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 213

Macur¹⁰¹ i Tripes¹⁰² jsou toho názoru, že pravomoc soudu ve vykonávacím řízení je ještě blíže vymezena stanovením jednotlivých exekučních titulů, jež mohou být podle OSŘ vykonány (§ 274 OSŘ). Kdybychom ovšem takový názor bez výhrad přijali, znamenalo by to, že byl-li by k návrhu připojen jiný titul než uvedený v § 274 (exekuční titul), soud by řízení pro nedostatek svojí pravomoci zastavil a určil, jaký orgán je příslušný k projednání věci a po právní moci by věc jemu postoupil. S tímto závěrem vyslovili kategorický nesouhlas Kurka a Drápal¹⁰³ a nedostatek titulu mají za nedostatek věcný (nedostatek předpokladů), nikoliv za nedostatek podmínky řízení. S tímto názorem se ztotožňujeme i my.

Hovoříme-li o pravomoci, je třeba zdůraznit její teritoriální hledisko. Pravomoc českých soudů se v souladu se zásadou suverenity uplatňuje zásadně jen na území ČR. Nutno také brát v potaz ustanovení § 47 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, podle nějž, není-li zvláštní úpravy mezinárodní smlouvou, jsou z pravomoci českých soudů vyňaty (s výjimkami dle odstavce 3) cizí státy a osoby, jež podle mezinárodních smluv nebo jiných pravidel mezinárodního práva anebo zvláštních předpisů požívají v České republice imunity. Tehdy by soud řízení o výkon rozhodnutí zastavil, avšak postoupení příslušnému orgánu by nepřipadalo v úvahu.¹⁰⁴

Závěrem jen připomeňme, že nedostatek pravomoci soudu ve vykonávacím řízení je neodstranitelnou podmínkou řízení. U výkonu rozhodnutí nepřichází v úvahu aplikace ust. § 106 OSŘ, tedy není přípustná derogace soudní pravomoci rozhodčí doložkou *ex contractu* účastníky.¹⁰⁵

1.4.4 Příslušnost soudu

Pravomoc v civilním procesu stanovuje, jaký okruh věcí jsou povolány projednávat a rozhodovat soudy, přičemž neurčuje, který konkrétní soud se má věcí zabývat. K tomu slouží další institut (a zároveň podmínka řízení), a sice příslušnost soudu. Rozeznáváme přitom v současném českém civilním procesu tři druhy příslušnosti soudu – **1.) věcnou příslušnost**, jež určuje článek soudní soustavy, který věc projednává a rozhoduje jako soud prvního stupně, **2.) příslušnost funkční stanovující**, který soud rozhoduje o opravných prostředcích (řádných i mimořádných) a konečně **3.) místní příslušnost**, jež ohraničuje rozsah působnosti mezi soudy stejného článku soustavy podle územního hlediska.¹⁰⁶

¹⁰¹ Macur: *op. cit.*, str. 40

¹⁰² Tripes: *op. cit.*, str. 11

¹⁰³ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 213

¹⁰⁴ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 217

¹⁰⁵ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 217

¹⁰⁶ Winterová: *op. cit.*, str. 121-122

V právní úpravě platné na území naší republiky až do nabytí účinnosti ŘVO existovala u příslušnosti soudu pro exekuce dichotomie. Jiná pravidla platila pro určení příslušnosti soudu pro povolení exekuce, a jiná pro její provedení. Navíc se uplatňovala alternativně i tzv. **kauzální příslušnost** (tedy že věci určitého druhu projednávaly k tomu účelu zvláště určené soudy tvořící součást soudní soustavy)¹⁰⁷, neboť týkala-li se exekuce nemovitostí zapsaných ve veřejných knihách, exekuci povoloval nejen soud exekuční, ale i soud knihovní (§ 4 a § 88 ŘEZ). Povolovací soud příslušný podle § 4 ŘEZ (kritériem bylo, který orgán exekuční titul vydal) exekuci k návrhu vymáhajícího věřitele povoloval, nicméně výkon exekuce prováděl *ex officio* okresní soud jako tzv. soud exekuční (§ 16 a 17 ŘEZ), místně příslušný podle § 18 a 19 ŘEZ.¹⁰⁸

Současná právní úprava však toto duální pojetí příslušnosti opustila a příslušný soud je povolán nejen o návrhu rozhodnout (tj. v kladném případě výkon rozhodnutí nařídit), ale i výkon rozhodnutí provést.

1.4.4.1 Příslušnost věcná

Věcná příslušnost, již soud zkoumá kdykoliv za řízení (§ 104a odst. 1 OSŘ), je pro oblast výkonu rozhodnutí v OSŘ upravena v § 254 odst. 1, § 9 odst. 1 OSŘ. Podle něj, nestanoví-li zákon jinak, jsou k řízení v prvním stupni příslušné okresní soudy. Při nedostatku věcné příslušnosti, jež je neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení, bude soud *ex officio* či k námitce účastníka postupovat podle ust. § 254 odst. 1, § 104a odst. 2, 3, 4, 5, 6 a 7 OSŘ.

1.4.4.2 Příslušnost funkční

Ohledně funkční příslušnosti ve vykonávacím řízení se uplatňují toliko obecné zásady občanskoprávního řízení, upravené v § 10 odst. 1 a § 10a OSŘ. O odvoláních proti rozhodnutím exekučního soudu, tj. soudu okresního, rozhodují krajské soudy nadřízené tomu okresnímu soudu, před nímž probíhalo řízení o výkon rozhodnutí a jehož rozhodnutí bylo odvoláním napadeno. O dovoláních proti rozhodnutím krajských soudů jako soudů odvolacích rozhoduje Nejvyšší soud.

1.4.4.3 Příslušnost místní

U hledisek místní příslušnosti pro výkon rozhodnutí však již OSŘ obsahuje speciální úpravu. Ustanovení § 252 odst. 1 OSŘ říká, že místně příslušným soudem k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí (a také k činnosti soudu před nařízením výkonu rozhodnutí a prohlášení o majetku) je **obecný soud povinného**, není-li stanoveno jinak. Tato zásada je odrazem obecné civilněprocesní zásady *actor forum rei sequitur* (u exekucí je tedy možné říci *exsequens forum exsecuti sequitur*), obsažené v § 84 OSŘ. Výjimku stanoví § 272 odst. 1 OSŘ u výkonu rozhodnutí

¹⁰⁷ Winterová: *op.cit.*, str. 122

¹⁰⁸ Usnesení o povolení exekuce muselo podle § 63 odst. 5 ŘEZ obsahovat již určení exekučního soudu.

o výchově nezletilých dětí, který použití této zásady vylučuje a v odst. 5 cit. ust. určuje jako příslušný soud uvedený v § 88 písm. c) OSŘ. Rovněž tak výkon rozhodnutí o předání nezletilého dítěte do péče určené osoby podle § 237a odst. 3 OSŘ a dále výkon rozhodnutí vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným v § 237b odst. 4 OSŘ určují jako příslušný soud, který nařídil předběžné opatření (neboli vykonávané rozhodnutí).

Z dikce § 252 odst. 1 OSŘ jednoznačně vyplývá, že je vyloučeno použití obecných ustanovení OSŘ jak o speciální příslušnosti (§ 88 OSŘ), tak o příslušnosti dané na výběr podle § 87 OSŘ.¹⁰⁹

Ustanovení § 254 odst. 1, § 85 OSŘ potom upřesňuje, jak se určuje obecný soud povinného. Nestanoví-li zákon jinak, je obecným soudem povinného - fyzické osoby okresní soud, v jehož obvodu má bydliště, a nemá-li bydliště, okresní soud, v jehož obvodu se zdržuje. Má-li bydliště na více místech, jsou jejím obecným soudem všechny okresní soudy, v jejichž obvodu bydlí s úmyslem zdržovat se tam trvale (§ 85 odst. 1 OSŘ). Podle odst. 2 cit. ust. je-li povinný podnikatelem, je jeho obecným soudem ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů okresní soud, v jehož obvodu má místo podnikání; nemá-li místo podnikání, určuje se jeho obecný soud podle odstavce 1. Obecným soudem povinného - právnické osoby je okresní soud, v jehož obvodu má sídlo (odst. 3 cit. ust.). V souladu s § 85 odst. 5 OSŘ je obecným soudem povinného - státu okresní soud, v jehož obvodu má sídlo organizační složka státu příslušná podle zvláštního právního předpisu, a nelze-li takto místně příslušný soud určit, soud, v jehož obvodu nastala skutečnost, která zakládá uplatněné právo. Podle odst. 6 je obecným soudem obce okresní soud, v jehož obvodu má své území a podle odst. 7 cit. ust. vyššího územně samosprávného celku je jím okresní soud, v jehož obvodu mají sídlo jeho orgány.

Nemá-li však povinný obecný soud nebo jeho obecný soud není v České republice, je k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí příslušný soud, v jehož obvodu má povinný majetek¹¹⁰; jde-li o výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky, je příslušný obecný soud banky nebo jiného dlužníka povinného, popřípadě soud, v jehož obvodu má zahraniční dlužník povinného umístěn v České republice svůj podnik nebo organizační složku svého podniku.

Zvláštní úprava obsažená v § 252 odst. 3 OSŘ ovšem vylučuje použití shora uvedených pravidel určení místní příslušnosti, jde-li o výkon rozhodnutí pro vymožení výživného nezletilého dítěte. Namísto obecného soudu povinného je k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí a k činnosti soudu před nařízením výkonu rozhodnutí příslušný soud, v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popřípadě jiných rozhodujících skutečností své

¹⁰⁹ Macur: *op. cit.*, str. 42

¹¹⁰ Majetkem se přitom rozumějí nejen movitosti a nemovitosti, ale i pohledávky a další práva a penězi ocnitelné hodnoty (např. obchodní podíl, viz 20 Cdo 2499/98 či 31 Cdo 260/98) – srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 218-219

bydliště.¹¹¹ Platí však, že takto příslušný soud může po pravomocném nařízení výkonu rozhodnutí ze závažných důvodů přenést svou místní příslušnost na jiný soud, jestliže je to v zájmu nezletilého. Pakliže soud, na nějž byla příslušnost přenesena, s tímto postupem nesouhlasí, předloží věc k rozhodnutí, pokud otázka přenesení příslušnosti nebyla již rozhodnuta odvolacím soudem, svému nadřízenému soudu; rozhodnutím tohoto soudu je vázán i soud, který příslušnost přenesl (§ 252 odst. 5 OSŘ).

Ještě vyšší stupeň speciality má ustanovení § 252 odst. 4 OSŘ, které namísto obecného soudu povinného a soudu uvedeného v odstavci 3 povolává k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí příslušný soud, v jehož obvodu je podnik¹¹² (část podniku), jde-li o výkon rozhodnutí prodejem podniku (jeho části) podle písm. a) cit. ust., nebo v jehož obvodu je nemovitost (*forum loci rei sitae*), týká-li se výkon rozhodnutí nemovitosti a není-li dána příslušnost podle písmena a) (§ 252 odst. 4 písm. b) OSŘ).

Určení příslušnosti soudu je kogentní povahy a nelze tudíž aplikovat tzv. prorogační ustanovení § 89a OSŘ.¹¹³ Podle § 105 odst. 1 OSŘ zkoumá soud místní příslušnost před tím, než začne jednat o věci samé. Rozhodl-li soud o věci samé bez jednání, zkoumá místní příslušnost jen před vydáním rozhodnutí o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí. Později ji zkoumá jen k námitce účastníka, je-li uplatněna při prvním úkonu, který účastníku přísluší (prakticky připadá až na odvolání proti rozhodnutí o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, nebylo-li předtím nařízeno jednání). Určuje se přitom podle okolností rozhodných v době zahájení řízení (§ 11 odst. 1 OSŘ) a trvá do jeho skončení (tzv. *perpetuatio fori*). Je-li soud místně nepřislušný, bude postupovat obecným způsobem podle § 254 odst. 1, § 105 odst. 2, 3 a 4 OSŘ. Nedostatek místní příslušnosti je tak nedostatkem odstranitelným, neboť marným uplynutím lhůt k jeho nápravě se zhojuje.

1.4.5 Účastníci řízení

1.4.5.1 Obecně

1.4.5.1.1 Oprávněný a povinný

Kdo je účastníkem vykonávacího řízení stanovuje § 255 OSŘ. Podle odst. 1 cit. ust. jsou jimi **oprávněný** (tj. ten, komu svědčí právo z exekučního titulu a zároveň ten, kdo výkon rozhodnutí

¹¹¹ Zde jde o reflexi ust. § 88 písm. c) OSŘ a zohlednění mimořádné důležitosti, již náš zákonodárce řízením s nezletilým dítětem jako *ex lege* privilegovaným účastníkem přikládá. Toto privilegium ovšem nacházíme jen v pravidlech určení místní příslušnosti, v žádném případě se nedotýká zásady rovnosti stran.

¹¹² Toto ustanovení je jen zdánlivě jednoznačné. Ve skutečnosti je pojem podniku značně kontroverzní a bývá předmětem mnoha teoretických rozepří. Na základě metody historického výkladu, tj. podle toho, jak bylo pojmu rozuměno v době vzniku právní normy, se domníváme se, že jde o perzonalizovanou pojetí podniku, jak je podává např. Pelikánová, Irena a kol.: *Obchodní právo*, 2. díl, CODEX Bohemia, s.r.o., Praha, 1999, 2. přepracované vydání, str. 46. Obdobné aplikační obtíže může pojem podniku způsobovat i v položce č. 2 písm. b) sazebníku poplatků, příloze k SoP.

¹¹³ Macur: *op. cit.*, str. 43 a Tripes: *op. cit.*, str. 55

navrhuje) a **povinný** (kdo je z exekučního titulu k něčemu povinen neboli ten, proti komu výkon rozhodnutí směřuje). OSŘ se tak zcela novátorským způsobem rozešel s dosavadní letitou praxí, kdy strany exekuce byly tradičně označovány jako vymáhající věřitel a dlužník (v starší lit. exekvent a exekut), jak jsme již podali dříve.

Takovéto vymezení účastenství je ovšem jen ryze procesního (formálního) rázu. V žádném případě formální postavení oprávněného nebo povinného neodráží soulad s věcnými předpoklady pro nařízení výkonu rozhodnutí,¹¹⁴ tedy zda je dána věcná legitimace účastníků ve vykonávacím řízení. Tato otázka není procesní podmínkou, neboť nedostatek věcné legitimace účastníků (aktivní i pasivní, tj. na straně oprávněného i povinného) nebrání konečnému rozhodnutí ve věci, a sice zamítnutí návrhu. V souvislosti s věcnou legitimací je třeba zdůraznit, že ve vykonávacím řízení nepřichází v úvahu aplikace institutů přistoupení dalšího účastníka a záměny účastníků, známých z řízení nalézacího. Výkon rozhodnutí totiž může být proveden jen ve prospěch toho subjektu a toliko proti tomu subjektu, stran kterých byl nařízen.¹¹⁵

1.4.5.1.2 Společenství účastníků (subjektivní kumulace)

Hovoříme-li o dvou procesních stranách (účastnících řízení), stojících proti sobě, neznamena to, že na každé z nich nemůže stát více subjektů (např. více oprávněných). Stejně jako v nalézacím řízení, i zde více subjektů na jedné straně tvoří tzv. společenství v řízení (na straně oprávněné mluvíme o aktivním společenství či aktivní subjektivní kumulaci, u povinného o pasivním). V úvahu připadá vždy, je-li předmět výkonu rozhodnutí či exekuční titul pro všechny z nich totožný. Půjde přitom o společenství nerozlučné.¹¹⁶

1.4.5.1.3 Manžel povinného jako účastník řízení

Ustanovení § 255 odst. 2 OSŘ okruh účastníků rozšiřuje, když prohlašuje, že jsou-li nařízeným výkonem rozhodnutí postiženy majetkové hodnoty nebo práva patřící do společného jmění manželů, je účastníkem řízení, pokud jde o tyto majetkové hodnoty, i manžel povinného. Jelikož tato situace nedopadá na výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, jenž postihuje nárok na mzdu netvořící ještě předmět společného jmění manželů, nebudeme se v naší práci tímto ustanovením detailněji zabývat. Postačí říci, že účastenství obou manželů je případem nerozlučného společenství účastníků.¹¹⁷

¹¹⁴ Macur: *op. cit.*, str. 46

¹¹⁵ Macur: *op. cit.*, str. 47-48

¹¹⁶ Macur: *op. cit.*, str. 52-53

¹¹⁷ Macur: *op. cit.*, str. 53

1.4.5.1.4 Další účastníci řízení

Nutno podotknout, že se ve vykonávacím řízení setkáváme i s dalšími subjekty, které mají *ex lege* určitá práva a povinnosti, a o nichž se v řízení jedná. Nespadá však na ně zákonná definice účastníka vykonávacího řízení. Přesto i tyto osoby se řízení účastní a to tam, kde výkon rozhodnutí již nemá povahu sporného řízení. Pak se uplatní § 94 odst. 1 OSŘ, podle nějž se řízení (této fáze) účastní i osoby, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno. Bude jím např. plátce mzdy tehdy, když žádá, aby soud určil, jaká částka má být v příslušném výplatním období ze mzdy povinného sražena, a je-li více oprávněných, kolik z ní připadne na každého z nich (§ 288 OSŘ), nebo navrhne-li plátce mzdy zastavení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy za podmínek uvedených v § 290 odst. 1 OSŘ. Dalšími takovými účastníky budou věřitelé, kteří přihlásili své pohledávky do řízení podle § 336f odst. 1 OSŘ atd. i tyto další subjekty jsou tudíž v těchto fázích účastníky řízení.

1.4.5.1.5 Osoby na řízení zúčastněné

Od dalších účastníků řízení je nutno rozlišovat osoby na řízení zúčastněné. Rozlišovacím kritériem mezi nimi je skutečnost, že tyto osoby v řízení sice vystupují, avšak o jejich práva a povinnosti v řízení nejde. Takovou osobu bude standardně plátce mzdy, peněžní ústav, dražitel atp.

1.4.5.2 Způsobilost být účastníkem vykonávacího řízení (procesní subjektivita)

Část šestá OSŘ zvláštní úpravu o způsobilosti být účastníkem řízení neobsahuje. Musíme tedy vyjít z obecných ustanovení týkajících se nalézacího řízení. Podle § 254 odst. 1, § 19 OSŘ má způsobilost být účastníkem řízení ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti; jinak jen ten, komu ji zákon přiznává. Zákon tedy plně odvozuje způsobilost subjektů mít práva a povinnosti ve vykonávacím řízení (a tudíž být účastníkem řízení) od způsobilosti k právům a povinnostem (být jejich nositelem) podle práva hmotného. Předpisem, který tyto otázky upravuje, je základní norma práva soukromého, a sice zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (OZ).

Na tomto místě jen ve vší stručnosti připomeňme, že u fyzické osoby vzniká její právní subjektivita narozením; takovou způsobilost má i počaté dítě, narodí-li se živé (§ 7 odst. 1 OZ). Zaniká smrtí či prohlášením za mrtvého (§ 7 odst. 2 OZ). Taktéž právnické osoby uvedené v § 18 a § 21 OZ mají právní subjektivitu, tedy i stát, je-li účastníkem občanskoprávních vztahů. Podle § 19 OSŘ však může být procesní subjektivita přiznána *ex lege* i tomu, kdo nemá právní subjektivitu hmotněprávní.¹¹⁸

¹¹⁸ např. správce daně ve věcech správy daní podle § 1 odst. 2 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, v platném znění či obecně v řízení o výkon rozhodnutí dle OSŘ ten správní orgán, který vydal ve správním řízení v prvním stupni exekuční titul za podmínky, že návrh na nařízení výkonu rozhodnutí podal (viz též Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 146).

Otázka procesní subjektivity se posuzuje jako podmínka řízení k okamžiku zahájení řízení. Ztratí-li účastník způsobilost být stranou až v průběhu řízení, soud bude postupovat obecně podle § 254 odst. 1, § 107 OSŘ. Po pravomocném nařízení výkonu rozhodnutí přichází v úvahu již jen zastavení samotného výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.¹¹⁹ Nedostatek procesní subjektivity je nezhojitelný.

1.4.5.3 Procesní způsobilost ve vykonávacím řízení

Ani o procesní způsobilosti zákon nic zvláštního v ustanoveních o výkonu rozhodnutí neupravuje. Proto se i zde uplatní obecná ustanovení podle § 20, § 254 odst. 1 OSŘ. Procesní způsobilost má ve vykonávacím řízení každý účastník v tom rozsahu, v jakém má způsobilost nabývat vlastními úkony práv a brát na sebe povinnosti.

Obsahem procesní způsobilosti je způsobilost účastníků řízení vykonávat samostatně procesní úkony neboli před soudem samostatně jednat.¹²⁰ I zde zákon v § 20 OSŘ odkazuje na obecná hmotněprávní ustanovení o způsobilosti k právním úkonům (svéprávnost), jež je upravena v § 8 až § 10 OZ. Procesní způsobilost mají v plném rozsahu zletilé fyzické osoby, jež nebyly této způsobilosti zbaveny, případně na ní omezeny. Dále pak právnické osoby (§ 20 OZ) a stát (§ 21 OZ), nepřiznává-li *lex specialis* namísto něj někomu jinému procesní způsobilost ve věci týkající se majetku státu. Pak by taková osoba jednala jako účastník (§ 20 odst. 2 OSŘ).

Omezenou procesní způsobilost mají osoby částečně způsobilé k právním úkonům. Osoby s omezenou svéprávností mají procesní způsobilost tehdy a v tom rozsahu, v jakém jsou způsobilé k právním úkonům hmotněprávním, tj. k těm úkonům, stran nichž jim nebyla svéprávnost omezena (§ 10 odst. 2 OZ). Nezletilci mají jen způsobilost k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a mravní vyspělosti, odpovídající jejich věku (§ 9 OZ). Existuje zde však ještě korektiv podle § 23 OSŘ: vyžadují-li to okolnosti případu, může předseda senátu rozhodnout, že fyzická osoba, která nemá způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, musí být v řízení zastoupena svým zákonným zástupcem, i když jde o věc, v níž by jinak mohla jednat samostatně.¹²¹

Nedostatek procesní způsobilosti je odstranitelný.

¹¹⁹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 222

¹²⁰ Winterová: *op. cit.*, str. 145

¹²¹ Kurka a Drápal (*op. cit.*, str. 224) i Macur (*op. cit.*, str. 51) předpokládají, že v exekucním řízení je třeba toto ustanovení vykládat přísněji. Např. u nezletilců vždy.

1.4.5.4 Zastoupení účastníka

Jelikož OSŘ zastoupení účastníka ve vykonávacím řízení zvláště neupravuje, použije se v souladu s § 254 odst. 1 obecných ustanovení OSŘ. Ta rozlišují zastoupení účastníka podle toho, na základě jaké právní skutečnosti toto zastoupení vzniklo, tj. vyplývá-li přímo **1.) ze zákona**, nebo vzniklou na základě **2.) pověření**, **3.) udělené plné moci** či **4.) soudního rozhodnutí**.

Podá-li návrh procesně nezpůsobilá osoba, soud vyzve jejího zástupce, aby se k návrhu připojil, a tím bude nedostatek této podmínky zhojen.¹²² Jinak pro všechna zastoupení platí, že zástupce musí doložit své oprávnění zastupovat již při prvním úkonu, který ve věci činí (zpravidla ji tedy přiloží již k návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí) a také to, že substitutem nemůže být ten, jehož zájmy kolidují se zájmy substituenta (§ 32 odst. 1, 2 OSŘ).

1.4.5.4.1 Zastoupení ex lege

OSŘ v § 22 ukládá, že fyzická osoba, která nemůže před soudem jednat samostatně (tj. nemá procesní způsobilost vůbec či v konkrétním případě), musí být zastoupena svým zákonným zástupcem (substitutem). Podle § 27 odst. 2 OZ je zákonným zástupcem osoby, která byla rozhodnutím soudu zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům byla rozhodnutím soudu omezena, soudem ustanovený opatrovník. Zákonným zástupcem nezletilého jsou v souladu s ustanovením § 36 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, jeho rodiče, osvojitelé (§ 63 odst. 1 cit. zákona), poručníci (§ 78, § 79 odst. 2), orgán sociálně-právní ochrany dětí (§ 37 odst.1, § 79 odst. 4), a konečně osoba, již bylo dítě svěřeno do výchovy, rozhodl-li tak soud (§ 45 odst. 4 zákona o rodině). V běžných záležitostech je jím i pěstoun (§ 45c odst. 2).

1.4.5.4.2 Zastoupení na základě pověření

Jinou situací je, je-li stranou řízení právnická osoba. Obecně platí, že právnická osoba jedná svým statutárním orgánem (§ 20 odst. 1 OZ). Za právnickou osobou pak mohou právní úkony činit i její pracovníci nebo členové, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé (odst. 2 cit. ust.). Podobně i § 13 odst. 1, věta druhá, zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění, říká, že „právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce“. § 20 odst. 1 OZ upravuje vyjádření přímého projevení vůle (jednání) právnické osoby, kdežto druhý odstavec „odlišuje projev vůle prostřednictvím jiného subjektu, tedy [jde o] zastoupení“¹²³. Ve světle této poměrně jasné hmotněprávní konstrukce však záhy zjistíme, že příslušná ustanovení OSŘ tuto úpravu neodrážejí,

¹²² Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 226

¹²³ Pelikánová, Irena a kol.: *Obchodní právo*, 1. díl, CODEX Bohemia, s.r.o., Praha, 1999, 2. přepracované vydání, str. 109

jsouce „reminiscencí jiných než statutárních orgánů“¹²⁴ právnických osob, jak je znala naše dřívější právní úprava.

Ustanovení § 21 OSŘ je totiž zamotané a ukazuje na zákonodárcovo zřejmé nepochopení konstrukce právních jednání právnických osob. Pod označením jednání za právnickou osobu obsahuje jak přímé jednání právnické osoby (statutární orgán v odst. 1 písm. a) a nucený správce v odst. 3), tak i skutečné zastoupení v ostatních případech. Odborná literatura se vyslovuje, že zákonodárce zde měl plně na mysli jednání jménem právnické osoby.¹²⁵ Pak to ale znamená, že projevovat vůli právnické osoby navenek (tj. jednat) v civilním procesu může -v příkrém rozporu s jasnou hmotněprávní konstrukcí- nejen její statutární orgán, ale i zcela nesystémově další osoby uvedené v § 21 OSŘ. A také to, že pověření zde není chápáno jako oprávnění třetích osob, od právnické osoby odlišných, k zastupování, nýbrž přímo oprávnění těchto osob k procesnímu jednání jejím jménem.

De lege ferenda by bylo vhodné toto ustanovení, v tradičním smyslu chápané jako oprávnění třetích osob k zastupování, očistit o jednání jménem právnické osoby a systematicky jej včlenit až do části pojednávající o zástupcích účastníků (§ 22 a násl. OSŘ).¹²⁶ Tím by byla problematičnost tohoto ustanovení jednou provždy odstraněna.

Slovy zákona „za“ právnické osoby tedy může dále jednat, není-li stanoveno jinak, i pověřený zaměstnanec (člen), vedoucí jejího odštěpného závodu nebo jiné její organizační složky, jež se *ex lege* zapisuje do obchodníku rejstříku, ve věcech týkajících se tohoto závodu (složky) a dále též prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně. Podmínkou je, aby zástupce oprávnění zastupovat prokázal, přičemž v téže věci může za právnickou osobu současně jednat jen jedna osoba (odst. 5). Podle odst. 4 cit. ust. však za právnickou nemůže jednat zástupce, jehož zájmy kolidují se zájmy právnické osoby.

Za stát jedná podle § 21a OSŘ Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových tam, kde to stanoví zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, a nebo v ostatních případech organizační složka státu příslušná podle *legis specialis*. I zde se uplatní analogicky omezení vyplývající z § 21 odst. 4 a 5 OSŘ. V prvním případě jedná před soudem jménem státu zaměstnanec Úřadu pověřený jeho generálním ředitelem.¹²⁷ V druhém pak vedoucí organizační složky státu nebo jím pověřený zaměstnanec této nebo jiné organizační složky. Za územní samosprávný celek (obec, kraj) jedná podle § 21b OSŘ ten, kdo je dle *legis specialis*

¹²⁴ Pelikánová: *op. cit.*, str. 115

¹²⁵ např. Kurka a Drápal (*op. cit.*, str. 228) mají za to, že všechna jednání učiněná subjekty podle § 21 OSŘ jsou jednáním právnické osoby; stejně Winterová (*op. cit.*, str. 145n).

¹²⁶ např. za § 23 OSŘ

¹²⁷ Zde jde o klasický druh tzv. přímého zastoupení (zástupce jedná za stát, a to jeho jménem a na jeho účet).

oprávněn zastupovat jej navenek¹²⁸ nebo touto osobou pověřený zaměstnanec. Také v tomto případě platí obdobně omezení vyplývající z § 21 odst. 4 a 5 OSŘ.

Obě právě uvedená ustanovení obsahují jak zákonné zastoupení, tak zastoupení na základě pověření. Kromě toho se právnická osoba (i stát či územní samosprávný celek) může samozřejmě nechat zastoupit zplnomocněncem (udělením plné moci). Rozdíl mezi pověřením a plnou mocí má v procesní rovině i praktický důsledek toho rázu, že se doručuje nikoliv pověřenému zaměstnanci, ale přímo právnické osobě.¹²⁹

1.4.5.4.3 Na základě plné moci

Nezávisle na výše uvedených případech se může každý účastník podle § 24 odst. 1 OSŘ nechat zastoupit jím zvoleným zástupcem (zmocněncem), a sice generálně pro celé řízení (procesní plná moc) nebo jen pro určité úkony. Toto zastoupení však musí být bezpodmínečně doloženo plnou mocí, udělenou buď písemně nebo ústně do protokolu (§ 28 odst. 1 OSŘ). Platí přitom pravidlo, že každý účastník může mít v téže věci jen jednoho zvoleného zástupce.

Advokátu jako všeobecnému zástupci, jež je možno zvolit vždy, lze udělit jen neomezenou procesní plnou moc (§ 25 odst. 1, § 28a OSŘ). Advokát se může nechat dát zastupovat jiným advokátem či advokátním koncipientem a svým zaměstnancem, nejde-li o obligatorní zastoupení advokátem (odst. 2 cit. ust.). Dále zákon upravuje speciální úpravu zastoupení účastníka notářem, patentovým zástupcem, odborovou organizací, je-li účastník jejím členem, Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí, spolkem s činností spočívající v ochraně před diskriminací, právnickou osobou, jež činností (předmětem podnikání) je ochrana práv podle autorského zákona, a dále obce státem (§ 25a až § 26a OSŘ). V § 27 OSŘ je upraven tzv. obecný zmocněnec neboli procesní zástupce účastníka, jímž je fyzická osoba plně způsobilá k právním jednáním (svéprávná). Obecný zmocněnec může jednat jedinečně osobně, přičemž soud může rozhodnout o nepřijatelnosti takového zástupce, a sice není-li způsobilý k řádnému zastupování či vystupuje-li v různých věcech opětovně.

Nedostatek plné moci je odstranitelným nedostatkem podmínky řízení. Není-li k návrhu plná moc připojena, soud v souladu s ust. § 104 odst. 2 OSŘ usnesením vyzve toho, kdo podání učinil, k jejímu předložení. Stane-li se tak, pak je nedostatek zhojen.¹³⁰ Podobně to platí i pro předložení pověření při „zastupování“ právnické osoby např. jejím zaměstnancem.

¹²⁸ Podle § 103 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), zastupuje obec starosta, u kraje je jím podle § 61 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), hejtman.

¹²⁹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 228

¹³⁰ Podle judikatury se takto ratihabují též právní úkony učiněné zástupcem jeho jménem učiněné i před udělením plné moci (20 Cei 2324/98).

1.4.5.4.4 Na základě soudního rozhodnutí

Ust. § 29 OSŘ upravuje zastoupení účastníka na základě rozhodnutí. Takto ustanovený zástupce má podle § 31 OSŘ stejné postavení jako zástupce s procesní plnou mocí. Byl-li takto ustanoven jako zástupce advokát, má stejné postavení jako účastníkem zplnomocněný advokát.

Podmínky, za nichž soud ustanoví fyzické osobě jako zástupce opatrovníka, obsahuje § 29 odst. 1 OSŘ. Je-li nebezpečí z prodlení či stanoví-li tak *lex specialis*, ustanoví jej předseda senátu fyzické osobě zcela či v dané věci procesně nezpůsobilé, jestliže není zastoupena. U právnické osoby tak učiní v případě, že existuje nebezpečí z prodlení a není osoby, jež by jednala jejím jménem (slovy zákona „za ni“) či je sporné, kdo takovou osobou oprávněnou je (odst. 2). Jinak také předseda senátu ustanoví opatrovníka účastníku (neučiní-li jiná opatření), jehož pobyt není znám, jemuž se nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, který byl stížen duševní poruchou nebo z jiných zdravotních důvodů se nemůže nikoliv jen po přechodnou dobu účastnit řízení nebo který není schopen srozumitelně se vyjadřovat (odst. 3 cit. ust.).

§ 30 OSŘ upravuje tzv. chudinského zástupce. Jestliže je to třeba k ochraně zájmů účastníka, předseda senátu mu ustanoví na jeho žádost zástupce, jsou-li u něj dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků podle § 138 OSŘ. Pakliže to ochrana zájmů takového účastníka vyžaduje, nebo jde o případ obligatorního zastoupení advokátem (notářem), ustanoví mu předseda senátu zástupce z řad advokátů.

1.4.5.5 Společenství účastníků

I u výkonu rozhodnutí se můžeme setkat se situací, že na jedné či druhé straně vystupuje více subjektů. Ty vytvářejí tzv. procesní společenství (subjektivní kumulace či společenství v rozepři). Stane-li se tak na straně oprávněného, hovoříme o aktivní kumulaci, na straně povinného o kumulaci pasivní.¹³¹

Pasivní kumulace však přichází v úvahu jen tehdy, je-li totožný předmět výkonu pro všechny povinné, jinak soudu nezbude než postupovat podle § 112 odst. 2 OSŘ a vyloučit návrh proti dalšímu povinnému k samostatnému řízení. Aktivní kumulace naopak v zásadě možná je.¹³²

1.4.5.6 Přejedání práv a povinností (sukcese)

Dosud jsme hovořili o účastenství v procesní rovině a účastníky procesně označili jako oprávněný a povinný. Ve věcné rovině se setkáváme v rámci procesního práva s institutem aktivní a pasivní věcné legitimace. Aktivně věcně legitimován je ten (hmotněprávní oprávněný), komu

¹³¹ Winterová: *op. cit.*, str. 161

¹³² Tripes: *op. cit.*, str. 70

svědčí právo přiznané exekučním titulem a pasivně (hmotněprávní povinný), komu je tímto titulem uložena povinnost.¹³³ Není-li procesní oprávněný aktivně věcně legitimován a procesní povinný pasivně, soud o nařízení exekuce rozhodne meritorně tak, že návrh zamítne.

Vyskytují se však poměrně často situace, kdy na jedné či druhé straně (nebo i obou) dojde ke změnám v osobě. Na to reaguje zákon ustanovením § 256 odst. 1, 2 OSŘ, jež upravuje přechod práv a povinností ve vykonávacím řízení (sukcese). Tak proti jinému, než kdo je v rozhodnutí označen jako povinný, nebo ve prospěch jiného, než kdo je v rozhodnutí označen jako oprávněný, lze nařídit a provést výkon rozhodnutí, jen jestliže je prokázáno, že na něj přešla povinnost nebo právo z rozhodnutí. Navíc lze přechod povinností nebo práva prokázat pouze listinou vydanou anebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, pokud nevyplývá přímo z právního předpisu.

Přechod práv a povinností existuje ve dvou podobách. Univerzální sukcese znamená, že na právního nástupce přecházejí veškerá práva a povinnosti předchůdce. Takovým případem je zpravidla zánik či úmrtí účastníka (např. u dědění), ale nemusí tomu tak být vždy. Pak půjde o situace nespojené se skončením existence účastníka (např. uložení trestu propadnutí majetku podle § 52 trestního zákona¹³⁴ způsobuje univerzální sukcesi, není však spojeno s úmrtím fyzické osoby). Naopak u singulární sukcese na právního nástupce (sukcesora) přecházejí jen jednotlivá práva či povinnosti, typicky na základě právního úkonu (např. postoupení pohledávky dle § 524 a násl. OZ atd.) či *ex lege*.

Tak či onak, ve vykonávacím řízení je podle § 256 OSŘ rozhodné pouze to, zda k sukcesi došlo až po vydání exekučního titulu nebo už předtím. Stalo-li se tak již před vydáním exekučního titulu a ten tuto situaci nereflektuje, jde o vadu exekučního titulu, již nelze ve vykonávacím řízení napravit.¹³⁵ Rovněž tak je jinou situací, dojde-li k sukcesi až po zahájení vykonávacího řízení (viz dále). Ustanovení § 256 OSŘ proto dopadá na sukcesi nastalou po vydání exekučního titulu, ale před tím, než bylo zahájeno vykonávací řízení.

Aby byl subjekt odlišný od subjektu uvedeného v exekučním titulu ve vykonávacím řízení procesně legitimován, musí podle § 256 odst. 2 OSŘ sukcesi na základě právního úkonu prokázat tzv. kvalifikovanou listinou (tj. listinou vydanou anebo ověřenou státním orgánem nebo notářem)¹³⁶. U sukcese *ex lege* toho netřeba (§ 256 odst. 2 OSŘ). Bude však na oprávněném, aby vůbec takovou skutečností tvrdil (břemeno tvrzení) a samozřejmě prokázal. Nebudou-li uvedené podmínky splněny, soud exekuční návrh zamítne.

¹³³ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 238

¹³⁴ zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v platném znění

¹³⁵ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 242 a Tripes: *op. cit.*, str. 72

¹³⁶ Bude jí např. usnesení soudu o nabytí dědictví, výpis z obchodního rejstříku či rozsudek o uložení trestu propadnutí majetku nebo notářský zápis o postoupení pohledávky (převzetí dluhu).

1.4.5.7 Procesní nástupnictví

Právě jsme si pověděli, že § 256 OSŘ dopadá na situace, kdy k sukcesi došlo v době mezi vydáním exekučního titulu a zahájením vykonávacího řízení. K sukcesi však může dojít i po zahájení vykonávacího řízení nebo i v průběhu realizace výkonu rozhodnutí.

Podmínkou ovšem je, aby osoba označená v návrhu jako účastník řízení měla procesní způsobilost alespoň v den zahájení řízení. Jinak by šlo o neodstranitelný nedostatek podmínky řízení již na jeho počátku a soud by musel řízení zastavit (§ 254 odst. 1, § 104 odst. 1 OSŘ), resp. byl-li výkon rozhodnutí nesprávně nařízen, musel by být zastaven.¹³⁷

1.4.5.7.1 Procesní nástupnictví na straně oprávněného

Procesní nástupnictví je jedním z aspektů právního nástupnictví a je vyvozováno z práva hmotného, ačkoliv ne vždy hmotněprávní nástupnictví nalezne svůj odraz v procesním nástupnictví. Procesním nástupcem oprávněného, jenž ztratí způsobilost být účastníkem řízení, je ten, kdo nabyl práva z exekučního titulu.¹³⁸ Toto právo přitom nesmí být osobní povahy, jinak se smrtí (zánikem) oprávněného zanikne a soud výkon rozhodnutí jako nepřipustný zastaví podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Pakliže se nikdo procesním nástupcem oprávněného nestane, soud řízení o výkon rozhodnutí zastaví, neboť řízení bez jedné procesní strany není představitelné (podle § 254 odst. 1, § 107 odst. 5 OSŘ). Pokud se tak stane až po nařízení výkonu rozhodnutí, soud jej také zastaví jako nepřipustný podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Mohou se však vyskytnout i situace, kdy právo z titulu přejde na jiného, ač oprávněný neztratil způsobilost být stranou řízení. Zpravidla se tak stane na základě právního úkonu nebo i *ex lege* (jde o stejné situace jako ty uvedené v kap. 1.4.5.6). Potom může původní oprávněný soudu navrhnout, aby nabyvatel vstoupil do řízení na jeho místo. Procesní nástupnictví zde tudíž není automatické, nýbrž je vázáno na pravomocné usnesení soudu, jímž soud tomuto návrhu vyhoví a na straně oprávněné bude nadále jednat toliko s nabyvatelem. Kdyby však původní oprávněný takový návrh nepodal, soud by nemohl ve výkonu rozhodnutí pokračovat a zastavil by jej podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Stalo-li by se tak ještě ve vykonávacím řízení, soud by návrh na nařízení výkonu rozhodnutí zamítl, neboť oprávněný v procesním smyslu by již nebyl oprávněným v hmotněprávním smyslu (tj. právo z exekučního titulu by mu již nesvědčilo a nebyl by tak již ve vykonávacím řízení aktivně věcně legitimován).

¹³⁷ a sice dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ (Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 260-261)

¹³⁸ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 261. Z důvodu omezeného rozsahu této práce uvedeme jen odkaz na hmotněprávní úpravu (u fyzické osoby jím bude např. dědic převzavší právo z exekučního titulu, u právnické osoby ten, kdo nabyl její jmění při jejím zrušení bez likvidace atd.)

1.4.5.7.2 Procesní nástupnictví na straně povinného

Výše popsané situace lze samozřejmě analogicky vztáhnout i na stranu povinného. Také u procesního nástupnictví na straně povinného rozlišujeme, zda původní nositel povinnosti z exekučního titulu ztratil způsobilost být účastníkem řízení nebo zda došlo k převodu (přechodu) této povinnosti jinak - na základě právního úkonu či *ex lege*.

Procesním nástupcem povinného, který ztratí způsobilost být účastníkem řízení, je ten, kdo nabyt povinnosti z exekučního titulu. I zde platí, že výkon rozhodnutí již nebude připadat v úvahu, je-li předmět výkonu rozhodnutí osobní povahy. To je případ třeba výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, neboť smrtí (prohlášením za mrtvého) zaniká nárok povinného na mzdu či obdobný příjem a ten nepřechází na jiného (s výjimkou dosud nevyplacené části mzdy do doby smrti povinného). Soud posléze výkon rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ zastaví.

Přípustný není ani výkon rozhodnutí postihující konkrétní majetek původního povinného. V opačném případě by totiž byl poškozen majetek, jenž není majetkem (nového) povinného. V obecné rovině proto platí, že výkon rozhodnutí může být nařízen, přezval-li právní nástupce povinného jak povinnosti z exekučního titulu, tak i majetek, vůči němuž je výkon rozhodnutí navrhován. Pokud právní nástupce takový majetek nepřevzal, oprávněný může až do nařízení výkonu rozhodnutí změnit způsob výkonu rozhodnutí. K tomu nepotřebuje souhlasu soudu.¹³⁹

Pakliže nositel povinnosti z exekučního titulu neztratil způsobilost být účastníkem řízení, je podmínkou procesního nástupnictví návrh oprávněného, aby nabyvatel povinnosti z exekučního titulu vstoupil do řízení na místo původního povinného a pravomocné rozhodnutí soudu, jímž se tomuto návrhu vyhovuje. Z logiky věci vyplývá, že takový postup není příležitavý, nepřevzal-li právní nástupce majetek poškozený nařízeným výkonem rozhodnutí a u nařízeného výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy povinného. To by soud výkon rozhodnutí zastavil podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Jinak platí, že pokud dojde k právnímu nástupnictví na straně povinného ještě před nařízením výkonu rozhodnutí a oprávněný návrh na vstup nového povinného nepodá, soud zamítne návrh na nařízení výkonu rozhodnutí, neboť povinný není pasivně věcně legitimován.

1.4.5.7.3 Rozhodování o procesním nástupnictví

Ve vykonávacím řízení, v němž došlo k právnímu nástupnictví, lze pokračovat až tehdy, jakmile bylo o nástupnictví pravomocně rozhodnuto. Jelikož část šestá OSŘ nemá zvláštních ustanovení, soud bude postupovat za užití § 254 odst. 1, § 107 a § 107a OSŘ. První situací je právní nástupnictví, ztratí-li účastník za řízení způsobilost být stranou, druhé ustanovení se aplikuje tehdy, když k právnímu nástupnictví dojde na základě právního úkonu nebo jiné právní skutečnosti.

¹³⁹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 267

Ztratí-li účastník za řízení způsobilost být stranou řízení, provede soud, jakmile se to dozví, *ex offico* potřebná šetření k objasnění otázky, zda a kdo převzal právo nebo povinnost z exekučního titulu. Vychází přitom z ustanovení § 256 odst. 2 OSŘ (kvalifikované listiny, viz výše).¹⁴⁰ Po zjištění právního nástupce účastníka soud vydá v souladu s ustanovením § 254 odst. 1, § 107 OSŘ usnesení o tom, s kým a na které straně bude nadále pokračováno ve vykonávacím řízení. Přitom je *expressis verbis* v § 254 odst. 2 zapovězeno přerušit vykonávací řízení, ač to *lex generalis* v § 107 odst. 1 OSŘ jinak umožňuje. Kdo nastoupil do řízení na místo původního účastníka, musí přijmout stav řízení, jaký tu je v době jeho nástupu do řízení (§ 107 odst. 4 OSŘ). Zjistí-li soud, že účastník řízení právního nástupce nemá, usnesením zastaví vykonávací řízení podle § 254 odst. 1, § 107 odst. 5 OSŘ nebo podle § 268 odst. 1 písm. h) výkon rozhodnutí, byl-li již nařízen.

Nastalo-li právní nástupnictví z právního jednání či jiné právní skutečnosti po zahájení vykonávacího řízení, nedochází zde *ex lege* k procesnímu nástupnictví. K procesnímu nástupnictví dojde jen tehdy, jestliže soud podle § 254 odst. 1, § 107a odst. 1, 2 OSŘ pravomocným usnesením vyhová návrhu oprávněného, aby nabyvatel práva či povinnosti z exekučního titulu vstoupil do řízení na jeho místo či na straně povinné. Tato okolnost však musí být soudu oprávněným tvrzena a prokázána, přičemž soud procesní nástupnictví zkoumá i zde v intencích ustanovení § 256 odst. 2 OSŘ.¹⁴¹ Má-li dojít k procesnímu nástupnictví na straně oprávněného, nabyvatel práva z exekučního titulu musí se svým vstupem do řízení vyslovit souhlas (na straně povinné souhlasu nového povinného však třeba není). I zde musí nový účastník přijmout stav řízení, jaký tu je v době jeho nástupu do řízení (§ 107a odst. 3 OSŘ). Soud navíc návrhu vyhová jen tehdy, byl-li podán za řízení, tedy dříve, než vykonávací řízení skončí (§ 107a odst. 1 OSŘ). Nepodá-li oprávněný tento návrh, soud návrh na nařízení výkonu rozhodnutí zamítne či již nařízený výkon rozhodnutí zastaví (z důvodů, které byly uvedeny výše).

1.4.6 *Ne bis in idem*

Latinská zásada *ne bis in idem* (dosl. „ať ne dvakrát v tomtéž“) znamená zákaz, aby soud v téže věci jednal dvakrát. Tento princip je koncipován jako obecná a základní podmínka civilního řízení. Projevuje se přitom ve dvou rovinách – v první vyjadřuje nepřípustnost, aby soud projednal tutéž věc znovu, ač v ní předtím již pravomocně rozhodl. Jde o tzv. překážku věci rozsouzené (*impedimentum rei iudicatae*). Ve druhé rovině je zásadou *ne bis in idem* zabráněno, aby soud projednal tutéž věc, pokud o ní řízení již probíhá. Tato překážka je nazývána česky jako litispence (*impedimentum litis pendentis*).

¹⁴⁰ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 271

¹⁴¹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 274

Předpokladem pro uplatnění podmínky *ne bis in idem* je totožnost věci. Ta je obecně dána zejména dvěma znaky – totožností účastníků a totožností samotné věci (jak žalobního nároku, tak i žalobního důvodu).¹⁴² U výkonu rozhodnutí k těmto znakům přistupuje ještě totožnost exekučního titulu, exekučního způsobu a totožnost povinností, jež mají být vykonány.¹⁴³ Judikatura se vyslovila tak, že totožností věci v řízení o výkon rozhodnutí se rozumí stejný způsob výkonu na též předmět výkonu uplatňovaný mezi týmiž účastníky pro stejnou pohledávku, pokud předchozí návrh na nařízení výkonu nebyl dosud pravomocně vyřízen.¹⁴⁴

Ne bis in idem v obou svých rovinách je neodstranitelnou podmínkou řízení. Je-li tato překážka dána, soud řízení o výkon rozhodnutí vždy zastaví (§ 254 odst. 1, § 104 odst. 1 OSŘ). Je-li existence překážky věci rozsouzené či zahájeného řízení zjištěna až po nařízení výkonu rozhodnutí, soud jej zastaví podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

1.4.6.1 Překážka věci rozsouzené

Ustanovení § 254 odst. 1, § 159a odst. 5 OSŘ říká, že jakmile bylo o věci pravomocně rozhodnuto, nemůže být v rozsahu závaznosti výroku rozsudku pro účastníky a popřípadě jiné osoby věc projednána znovu. V řízení o výkon rozhodnutí se podmínka *rei iudicatae* uplatní tehdy, byl-li předchozí výkon pravomocně nařízen a nebyl dosud zastaven. Byl-li návrh na nařízení výkonu rozhodnutí zamítnut, podle ustálené praxe soudů to bez dalšího nezakládá překážku věci pravomocně rozhodnuté pro řízení o dalším návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí stran téhož titulu.¹⁴⁵

1.4.6.2 Překážka zahájeného řízení

Podle § 254 odst. 1, § 83 odst. 1 OSŘ zahájení řízení o výkon rozhodnutí brání tomu, aby o téže věc probíhalo u soudu jiné řízení. Překážka litispendence působí až do té doby, než je realizace výkonu rozhodnutí předepsaným způsobem ukončena. Pakliže důvod litispendence odpadne ještě předtím, než z něj soud stačí vyvodit příslušné důsledky (např. zastavením řízení pro zpětvzetí návrhu atd.), pak nedostatek této podmínky řízení již není dán a soud může v řízení pokračovat.

¹⁴² Winterová: *op. cit.*, str. 239

¹⁴³ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 230

¹⁴⁴ R 21/1981

¹⁴⁵ R 31/2002

1.5 Exekuční tituly

1.5.1 Obecně o exekučním titulu

Pojem exekučního titulu je středobodem celého řízení o výkon rozhodnutí. Jde však jen o teoretický pojem, OSŘ o něm přímo nikde nehovoří a užívá pojmu „[vykonatelné] rozhodnutí“ (viz § 251 OSŘ, podle nějž nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí). Co je to tedy exekuční titul, o němž jsme již na mnoha místech mluvili?

Winterová exekučním titulem rozumí „způsobilý právní titul, svědčící o opodstatnění požadavku věřitele“.¹⁴⁶ Macur v něm vidí prostředek formalizace práva na výkon rozhodnutí neboli „veřejnou listinu zakládající právo na výkon rozhodnutí“.¹⁴⁷ Exekuční titul je pro něj „nejvýraznějším projevem principu formalizace předpokladů výkonu rozhodnutí“, jímž stát uznává vymáhaný nárok za „oprávněný a nepochybný“.¹⁴⁸ Kurka a Drápal mají exekuční titul za „právní akt, jenž je podle zákona (výlučně) způsobilým podkladem pro nařízení a provedení exekuce“.¹⁴⁹ Od exekučního titulu také někteří autoři, jak již bylo podáno, odvozují pravomoc soudu v oblasti výkonu rozhodnutí.¹⁵⁰

Exekuční titul je tedy především právní titul k provedení výkonu rozhodnutí, mající formu veřejné listiny (§ 134 OSŘ). Bez něho nelze návrhu oprávněného na nařízení výkonu rozhodnutí vyhovět. Jelikož jde pro oblast výkonu rozhodnutí o zcela zásadní institut, stanoví pro něj zákon zvláštní požadavky. Předně je exekučním titulem jen to, co zákon za něj sám uznává (zejména v § 251 a §274 OSŘ) a navíc tyto tituly musejí být vykonatelné (tamtéž).

1.5.1.1 Vykonatelnost exekučního titulu

Vykonatelnost jako obecná vlastnost rozhodnutí, spočívající v jeho přímé vynutitelnosti prostřednictvím státní moci nebo pod její kontrolou,¹⁵¹ má dvě roviny - formální a materiální. Požadavek vykonatelnosti se však neomezuje jen na rozhodnutí, ale i na další tituly, jež svojí formou ani obsahem rozhodnutími nejsou.

¹⁴⁶ Winterová: *op. cit.*, str. 519

¹⁴⁷ Macur: *op. cit.*, str. 22. „[Exekuční titul] přísně stanovenou formou veřejné listiny vykazuje nejvyšší míru věrohodnosti předpokladů, na nichž spočívá konkrétní vykonávací řízení“.

¹⁴⁸ Macur: *op. cit.*, str. 21

¹⁴⁹ Kurka a Drápal *op. cit.*, str. 65

¹⁵⁰ srov. kap. 1.4.3

¹⁵¹ Winterová: *op. cit.*, str. 323

Formální vykonatelnost určuje, od kdy nastávají účinky rozhodnutí, neboli, kdy subjekt, jemuž je uložena povinnost, je povinen ji splnit;¹⁵² vyplývá *ex lege*. Např. povinnost uloženou rozsudkem vydaným v občanskoprávním řízení je třeba obecně splnit do tří dnů od právní moci rozsudku (§ 160 odst. 1 věta před středníkem OSŘ).¹⁵³ § 160 odst. 1 OSŘ navazuje na toto ustanovení a určuje, že rozsudek je vykonatelný, jakmile lhůta k plnění uplynula. A tak bychom mohli pokračovat u dalších titulů. Ze zásady formalizace předpokladů plyne i požadavek, aby každý exekvovaný exekuční titul byl opatřen doložkou vykonatelnosti (§ 261 odst. 2, 3 OSŘ). To však soud nezbavuje povinnosti formální vykonatelnost před nařízením výkonu rozhodnutí přezkoumat. U povinnosti vázané na podmínku nebo na splnění vzájemné podmínky je navíc třeba, jak jsme již podali, připojit podle § 262 odst. 2 OSŘ listinu vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, z níž je patrné, že se podmínka splnila nebo že sám svou vzájemnou povinnost vůči povinnému již splnil. Rovněž se soud musí zabývat oprávněným v návrhu tvrzenou ztrátou výhody splátek podle § 565 OZ. Poněvadž jde o okolnost podmiňující vykonatelnost celého dluhu (stane-li splatným), soud je povinen ji přezkoumat a není-li dána, návrh eventuálně zcela nebo zčásti zamítnout.¹⁵⁴

Požadavek **materiální vykonatelnosti** naopak znamená, že povinnost stanovená exekučním titulem, jež má být vykonána, musí být určena takovým způsobem, aby exekuce byla i reálně proveditelná.¹⁵⁵ To jest, v exekučním titulu musejí být především označeny subjekty, tj. oprávněný a povinný (v hmotněprávním smyslu, nikoliv procesním) a tyto osoby musejí být individualizovány tak, aby nehrozilo nebezpečí záměny osob stejného jména a data narození (bohužel jak ukazují poznatky z praxe, ani tomu se vždy nedá vyhnout). A konečně v něm musejí být „práva a povinnosti k plnění přesně vymezeny, jakož i jejich rozsah a obsah plnění“¹⁵⁶ (vč. věcného předmětu plnění).

Protože má vykonatelnost titulu zásadní význam, bylo do OSŘ zařazeno ustanovení § 261a odst. 1¹⁵⁷, které shora uvedené prvky formální a materiální vykonatelnosti shrnuje do jednoho ustanovení takto: „Výkon rozhodnutí lze nařídit jen tehdy, obsahuje-li rozhodnutí označení oprávněné a povinné osoby, vymezení rozsahu a obsahu povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí navržen, a určení lhůty ke splnění povinnosti.“ Přitom však zákon hned tento kategorický požadavek u soudních rozhodnutí občanskoprávních¹⁵⁸ zmírňuje – podle odst. 2 cit.

¹⁵² Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 66 (na str. 311 však autoři uvedení lhůty k splnění povinnosti z rozhodnutí řadí jako podmínku materiální vykonatelnosti)

¹⁵³ podle § 160 odst. 1, věta za středníkem, OSŘ může soud určit lhůtu delší nebo stanovit, že peněžité plnění se může stát ve splátkách, jejichž výši a podmínky splatnosti určí

¹⁵⁴ Tripes: *op. cit.*, str. 118

¹⁵⁵ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 70

¹⁵⁶ Cpj 159/79

¹⁵⁷ Jde o závěry judikatury vtělené později do zákona (viz R 21/1981, R 27/1984).

¹⁵⁸ § 274 OSŘ výslovně vylučuje použití § 261a odst. 2 a 3 i pro jiné exekuční tituly.

ust. neobsahuje-li rozhodnutí soudu určení lhůty ke splnění povinnosti, má se za to, že povinnosti uložené rozhodnutím je třeba splnit do tří dnů a, jde-li o vyklizení bytu, do patnácti dnů od právní moci rozhodnutí (navazuje tak na ustanovení § 160 odst. 1 OSŘ). A konečně podle odst. 3 má-li podle rozhodnutí splnit povinnost více povinných a jde-li o dělitelné plnění, platí, že povinnost, nestanoví-li rozhodnutí jinak, jsou zavázáni splnit všichni rovným dílem.

Bez těchto požadavků je exekuční titul formálně nebo materiálně nevykonatelný a výkon rozhodnutí nemůže být nařízen (návrh je třeba zamítnout). Pokud k tomu chybně došlo, je na místě výkon rozhodnutí i bez návrhu zastavit podle § 269 odst. 1, § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ.

Soud v okamžiku rozhodování o nařízení výkonu rozhodnutí zkoumá a hodnotí, zda exekvovaný titul je skutečně vykonatelný. Není přitom vázán na rozhodnutí vyznačeným potvrzením či doložkou vykonatelnosti.¹⁵⁹

Exekuční titul je, jak jsme si řekli, zcela formalizován. To znamená, že exekuční soud není ani v nejmenším povolán přezkoumávat jeho věcnou správnost. I kdyby byl obsahově nesprávný, v rozporu se skutečnými hmotněprávními poměry, je pro exekuční orgány stejně závazný, jako titul správný.¹⁶⁰

1.5.1.2 Exekuční titul vydaný příslušným orgánem

Mezi požadavky kladené na exekuční titul, a tím pádem i pro nařízení výkonu rozhodnutí,¹⁶¹ je, aby byl exekuční titul vydán k tomu příslušným orgánem. Tato podmínka vyplývá nepřímo z ustanovení § 251 (týká-li se soudu občanskoprávního) a § 274 OSŘ (u jiných orgánů vydavších tam uvedené exekuční tituly) a soud ji musí přezkoumat před nařízením výkonu rozhodnutí. Není-li dána, návrh na nařízení výkonu rozhodnutí soud zamítne, event. nesprávně nařízený výkon rozhodnutí zastaví (§ 268 odst. 1 písm. h) OSŘ).¹⁶²

1.5.2 Druhy exekučních titulů

Jak bylo již námi podáno, exekuční tituly jsou vyjmenovány v § 251 a § 274 OSŘ. Je možné dělit je podle různých kritérií, např. podle orgánu, který je vydal, na tituly soudní a nesoudní či tuzemské a cizozemské, dle druhu plnění, jež ukládají, na tituly na plnění peněžité a nepeněžité atp. Přidržíme se zde dělení vycházejícího z textu zákona a tituly si ve stručnosti představme trochu blíže.

¹⁵⁹ Tripes: *op. cit.*, str. 116

¹⁶⁰ Macur: *op. cit.*, str. 23

¹⁶¹ Kurka a Drápal mají tento požadavek dokonce za vlastnost rozhodnutí (*op. cit.*, str. 74)

¹⁶² Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 74-76

1.5.2.1 Rozhodnutí soudu vydaná v občanskoprávním řízení

Již jsme řekli, že § 251 a vůbec celá část šestá OSŘ mluví o výkonu vykonatelného rozhodnutí, jež povinný nesplnil dobrovolně. O jaká rozhodnutí však jde? Jak lze zjistit argumentem a *contrario* k § 274 OSŘ, zvláště k písmenům písm. a) a b), má zákon v § 251 na mysli rozhodnutí vydaná v občanskoprávním řízení. Půjde typicky o vykonatelný rozsudek, usnesení a platební rozkaz, upravené v § 152 až § 175 OSŘ, a dále o vykonatelné soudem schválené míry (tzv. prétorský smír dle § 67-69 a smír soudní podle § 99 OSŘ).

Ovšem ne každé z práv uvedených rozhodnutí může být exekučním titulem. Budou jimi jen ta deklaratorní rozhodnutí, jež ukládají povinnost k plnění podle § 80 písm. b) OSŘ. Procesní rozhodnutí ukládající povinnost se však také nevykonávají, neboť jejich plnění je sankcionováno (např. pokutou dle § 53 OSŘ). Některá deklaratorní rozhodnutí zase povinnost k plnění neukládají a jen určují, zda tu právo je či není (§ 80 písm. c) OSŘ); ta také nelze exekvovat. Stejně tak je stěží představitelný výkon konstitutivního rozhodnutí (typicky rozsudků statusových), protože své účinky působí již nabytím právní moci. Totéž platí o rozsudcích ukládajících prohlášení vůle, jež právní mocí nahrazují toto prohlášení (§ 161 odst. 3 OSŘ). A logicky nelze vykonat ani zamítavé rozhodnutí.

1.5.2.2 Rozhodnutí vydaná v trestním řízení

Ustanovení § 274 písm. a) OSŘ prohlašuje za exekuční titul také vykonatelná rozhodnutí soudů a jiných orgánů činných v trestním řízení, pokud přiznávají právo nebo majetek. Takovými rozhodnutími budou typicky rozsudky ukládající obžalovanému povinnost k náhradě škody (tzv. adhezní řízení) podle § 228 zákona č. 141/1960 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), usnesení ukládající odsouzenému povinnost hradit náklady řízení podle § 152 TŘ a usnesení o uložení pořádkové pokuty podle § 66 odst. 1 TŘ, o svědečném (§ 104 odst. 3 TŘ), znalečném (§ 111 odst. 2 TŘ), tlumočném (§ 29 odst. 3 TŘ) a usnesení o přiznání odměny a náhrady hotových výdajů ustanoveného obhájce (§ 151 odst. 3 TŘ). Jako trestněprávně historickou reminiscenci lze uvést ještě rozsudky soudu vydané do 31.8.1995, jež ukládají peněžitý trest.¹⁶³ Podmínkou pro jejich výkon jako exekučního titulu podle části šesté OSŘ je, že trestněprocesní předpis neupravuje jejich vlastní výkon.

1.5.2.3 Rozhodnutí soudu vydaná ve správním soudnictví

Exekučním titulem jsou v souladu s § 274 písm. b) OSŘ také vykonatelná rozhodnutí soudů ve správním soudnictví. Správní soudnictví je upraveno zákonem č. 150/2002 Sb., soudní řád

¹⁶³ Podle do té doby platného ustanovení § 341 a násl. TŘ nebyl-li peněžitý trest zaplacen, měl být vymáhán jako exekuční titul výkonem rozhodnutí v OSŘ. Tento postup se uplatní i po tomto datu u rozsudků vydaných do 31.8.1995 (R 50/1996).

správní. Rozhodnutí vydaná podle tohoto zákona, jež účastníkům či třetím osobám ukládají určitou povinnost, se vykonávají podle části šesté OSŘ, nikoliv však již rozhodnutí vydaná podle části páté OSŘ.¹⁶⁴ Platí přitom pravidlo obsažené v § 63 soudního řádu správního o tom, kdo má splnit povinnost, jež byla soudním rozhodnutím uložena správnímu orgánu. Jelikož jde o druh exekučního titulu poměrně nedávného data, judikatura se jím ještě nezabývala.

1.5.2.4 Tituly rozhodčích komisí

Mezi exekuční tituly řadí § 274 písm. c) OSŘ také vykonatelná rozhodnutí rozhodčích komisí a smíry jimi schválené. Toto ustanovení je však prakticky z velmi prostého důvodu již obsoletní. Rozhodčí komise byly upraveny podle § 207 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, účinného od 1. 7. 1975, a podle § 14 vyhlášky č. 42/1975 Sb., o projednávání a rozhodování pracovních sporů rozhodčími komisemi. Tyto komise, ustavené a řízené odborovými orgány, projednávaly a rozhodovaly v rozhodčím řízení spory mezi „organizací“ (zaměstnavatelem) a „pracovníkem“ (zaměstnancem) o nároky z pracovního poměru, uvedené v § 208 tehdy platného zákoníku práce. Toto ustanovení i prováděcí vyhláška byly však zrušeny k 31. 1. 1991, a to nabytím účinnosti zákona č. 3/1991 Sb., v tehdy platném znění. Již vydaná rozhodnutí rozhodčích komisí a jimi schválené smíry však přesto nadále zůstávají exekučním titulem.

Na okraj jen poznamenáváme, že § 274 písm. c) OSŘ nejsou míněny rozhodnutí vydaná v rozhodčím řízení podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (RŘ), jež jsou exekučním titulem, avšak podle § 274 písm. i) OSŘ.

1.5.2.5 Tituly státních notářství

Co bylo již podáno o rozhodnutích rozhodčích komisí, platí obdobně zde. Ustanovení § 274 odst. d) OSŘ upravuje rovněž v praxi se zřejmě již nevyskytující vykonatelná rozhodnutí státních notářství a dohody jimi schválené. V pravomoci státních notářství podle zákona č. 95/1963 Sb., o státním notářství, platném do 1. 1. 1993, bylo mj. rozhodovat v řízení o dědictví. Státní notářství podle § 39 odst. 2, 3 cit. zákona schvalovalo dohodu dědiců nebo potvrzovalo nabytí dědictví podle výše dědických podílů. Tato rozhodnutí a schválené dohody jsou však exekučním titulem jen tehdy, pokud jimi „bylo založeno takové vypořádání, jež zahrnovalo povinnost k plnění mezi dědici navzájem.“¹⁶⁵ Jiným exekučním titulem je také rozhodnutí bývalých státních notářství o nákladech řízení podle § 16 odst. 2 cit. zákona, rozhodnutí o vyměření notářského poplatku dle § 2 odst. 1 cit. zákona aj.

¹⁶⁴ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 180 a Tripes: *op. cit.*, str. 21

¹⁶⁵ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 119

1.5.2.6 Notářské a exekutorské zápisy

Také notářské a exekutorské zápisy se svolením k vykonatelnosti, sepsané podle zvláštních předpisů jsou způsobilým exekučním titulem pro soudní výkon rozhodnutí (§ 274 odst. e) OSŘ). Těmito zvláštními předpisy jsou zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) a již zmiňovaný zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Podle § 71a až § 71c NŘ notář sepíše na žádost notářský zápis o dohodě, kterou se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu, v níž svolí, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí (exekuce), jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní. Požadavky vyžadované NŘ na dohodu jsou obsaženy v § 71b. Je důležité si uvědomit, že dohoda obsažená v notářském zápise je jen procesní (exekuční) povahy a nemá hmotněprávní povahu.¹⁶⁶ Pro nařízení výkonu rozhodnutí je relevantní jen to, zda zápis obsahuje všechny náležitosti stanovené pro jeho vykonatelnost, nikoliv již to, zda zápis odpovídá hmotněprávním vztahům mezi účastníky.¹⁶⁷

Obdobně to platí i pro exekutorské zápisy sepsané podle § 78 písm. a) EŘ, za dodržení formálních požadavků stanovených pro sepisování exekutorských zápisů v § 78 a násl. EŘ. Ani exekutorský zápis nemá hmotněprávní povahu. Pro nařízení výkonu rozhodnutí podle exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti je - obdobně jako u jiných titulů - podstatné, zda obsahuje všechny náležitosti stanovené pro jeho vykonatelnost, a nikoliv to, zda odpovídá skutečným hmotněprávním vztahům mezi účastníky; věcnou správností se soud při nařízení výkonu rozhodnutí nemůže zabývat.¹⁶⁸

1.5.2.7 Tituly správních úřadů

§ 274 písm. f) a g) OSŘ upravuje tituly správních úřadů. Podle těchto ustanovení jsou exekučním titulem také vykonatelná rozhodnutí orgánů veřejné správy včetně platebních výměrů, výkazů nedoplatků ve věch daní a poplatků a jiných rozhodnutí, jakož i vykonatelných smírů; a dále též vykonatelná rozhodnutí a výkazy nedoplatků ve věcech nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení.

Jde o různorodou škálu exekučních titulů. Především jsou jimi myšlena ta vykonatelná rozhodnutí správních úřadů (orgánů), (na úseku jak státní správy, tak i územní správy, tzv. veřejné správy), přijatá podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, jež ukládají účastníkům povinnost k plnění, a také účastníky uzavřené smíry, schválené správním orgánem. Budou jimi ale i obdobná rozhodnutí vydaná (schválené smíry) správními orgány za účinnosti „starého“ správního řádu

¹⁶⁶ 21 Cdo 267/2000

¹⁶⁷ To je důvodem toliko pro zastavení výkonu rozhodnutí podle § 271 odst. 1 písm. h) OSŘ. Viz též Tripes: *op. cit.*, str. 25.

¹⁶⁸ 20 Cdo 1232/2004

(zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení), účinného do 1. 1. 2006. U nich však platí pro exekuci prekluzivní lhůta, neboť je lze vykonat nejpozději do tří let od uplynutí lhůty stanovené pro splnění povinnosti (§ 71 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb.). Podobně i jiné zákony nepřímo stanovují další prekluzivní lhůty (např. zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, a sice 5letou). To znamená, že výkon rozhodnutí musí být před uplynutím prekluzivní lhůty skončeno. Přihlédnout k této prekluzi musel podle dřívější judikatury i soud v rámci soudního výkonu rozhodnutí,¹⁶⁹ nicméně tento výklad byl v poměrně nedávné době radikálně změněn Velkým senátem Nejvyššího soudu tak, že při soudním výkonu rozhodnutí správního úřadu, kterým bylo oprávněnému přiznáno právo, jež podle příslušných hmotněprávních ustanovení podléhá promlčení, se ustanovení § 71 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb. nepoužije.¹⁷⁰

I když jak starý správní řád, tak i nový mají vlastní úpravu exekucí (ve starém SŘ nazvanou ještě výkon rozhodnutí) svých rozhodnutí, je třeba poznamenat, že v praxi správní úřady této možnosti plně nevyužívají. Jelikož jim to OSŘ umožňuje, exekuci vlastních rozhodnutí a smírů jimi schválených si nezřídka „nechávací“ provádět soudy podle části šesté OSŘ.

Nezřídka však správní úřady vydávaly rozhodnutí v řízeních upravených na základě rozmanitých *legum specialium*. Nejen tedy podle správního řádu, který zdaleka na všechny činnosti veřejné správy nedopadal, a nedopadá ani dnes (např. rozhodnutí vydaná v celním řízení atd.).

1.5.2.7.1 Tituly daňové

Kromě toho jsou podle § 274 písm. f) OSŘ zvláštní kategorií exekučních titulů rozhodnutí - platební výměry, výkazy nedoplatků ve věch daní a poplatků a jiná rozhodnutí, jakož i vykonatelné smíry, vydané podle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Toto ustanovení je dále precizováno v § 73 odst. 4 DŘ a za exekuční titul jsou zákonem prohlášeny vykonatelný výkaz nedoplatků, vykonatelné rozhodnutí, jímž se ukládá peněžité plnění a splatná částka zálohy na daň¹⁷¹. Judikatura k nim ještě přiřadila výzvu ke splacení daňového nedoplatku, kterou se ručiteli ukládá peněžité plnění, pakliže má náležitosti předepsané zákonem pro rozhodnutí ve věcech daní a nedoplatků.¹⁷² I u těchto titulů platí exekuční dualita, tj. je možné je exekvovat nejen postupem podle DŘ, nýbrž i v soudním výkonu rozhodnutí (§ 73 odst. 3 DŘ). V praxi k tomu ale dochází spíše výjimečně. Obecně ale pro oba typy exekucí platí, že právo vymáhat tituly dle DŘ lze vymáhat jen v promlčecí 6leté lhůtě po roce, ve kterém se stal nedoplatek splatným.

¹⁶⁹ R 19/1973, R 21/1981, 21 Cdo 1887/98

¹⁷⁰ 31 Cdo 1966/2004 (R 5/2005)

¹⁷¹ Poslední z uvedených exekučních titulů není paragrafem 274 písm. f) OSŘ jako exekuční titul předpokládán, neboť splatnou částku zálohy na daň nelze subsumovat ani pod jedinou z tam uvedených kategorií.

¹⁷² R 40/1998

1.5.2.7.2 Tituly sociálního zabezpečení

OSŘ prohlašuje za exekuční tituly rovněž vykonatelná rozhodnutí a výkazy nedoplatků ve věcech nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení, jimž věnuje samostatné písmeno g) § 274.

První skupinou jsou rozhodnutí a výkazy nedoplatků ve věcech nemocenského pojištění vydané podle části šesté zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, do 1. 1. 2009. Jde o vykonatelná rozhodnutí o uložení pokuty (§ 54), o povinnosti vrátit přeplatek na dávce (§ 68) a dále též o rozhodnutí o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti ve sporných případech a v případech stanovených zvláštním zákonem, o zálohách na pojistné ve sporných případech a v případech stanovených zvláštním zákonem, o penále, o placení dlužného pojistného a penále ve splátkách, o přírážce k pojistnému na sociální zabezpečení a o pokutách (§ 104a). Mimo obecnou formu rozhodnutí zákon předpokládá i rozhodnutí formou platebního výměru (§ 104g, § 104c) a výkazu nedoplatků (§ 104f). Po 1. 1. 2009 jsou tyto tituly v oblasti nemocenského pojištění vydávány i podle již konečně účinného zákona (části páté) č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, jehož účinnost byla dvakrát odložena (např. rozhodnutí o povinnosti vrátit regresní náhradu podle § 126 odst. 4, pokuty za správní delikty podle § 127 a násl. atp.).

Ve druhé skupině jde o rozhodnutí a výkazy nedoplatků ve věcech sociálního zabezpečení. Tyto tituly jsou vydávány podle téhož zákona č. 582/1991 Sb., přičemž podle § 104c odst. 1 zákona rozhoduje okresní správa sociálního zabezpečení o pojistném, zálohách na pojistné, penále a o přírážce k pojistnému na sociální zabezpečení platebním výměrem. Předepsat k úhradě dlužné částky na pojistném a penále (nesplněnou povinnost stanovenou *ex lege*) může okresní správa sociálního zabezpečení podle § 104g cit. zákona také výkazem nedoplatků. Vykonatelný výkaz nedoplatků je tudíž také exekučním titulem, ač není rozhodnutím (srov. § 104h odst. 1, kde zákon hovoří o rozhodnutích a výkazech nedoplatků).

I v oblasti sociálního zabezpečení platí duální povaha vykonatelných rozhodnutí ve věcech pojistného a vykonatelných výkazů nedoplatků, neboť ty jsou titulem jak pro soudní, tak i správní výkon rozhodnutí (§ 104h odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb.).

Na závěr dlužno dodat, že okresní správa sociálního zabezpečení je podle § 19 OSŘ věta za středníkem způsobilá být účastníkem řízení o výkon platebního výměru či výkazu nedoplatků, který sama vydala.¹⁷³ Právo vymáhat pojistné se promlčuje za 10 let od právní moci platebního výměru, jímž, bylo vyměřeno (zákon upravuje i stavění a přerušování promlčecí lhůty), jak vyplývá z § 18 odst. 2 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní

¹⁷³ R 3/2001

politiku zaměstnanosti. Obdobně to platí i pro penále, přírážky k pojistnému a pokuty v oblasti sociálního zabezpečení (§ 20 odst. 9, § 21 odst. 4 a § 22 odst. 4 cit. zák.), což je jen praktické, neboť jedním platebním výměrem bývá vyměřeno nejen pojistné, ale i penále. Rozdílné lhůty, týkající se pojistného a penále obsažených v jednom exekučním titulu, by pak v praxi působily nemalé potíže.

1.5.2.8 Rozhodnutí orgánů Evropských společenství

1. 5. 2004 se naše republika stala členem Evropských společenství. Odraz toho nalézáme v ustanovení § 274 písm. h) OSŘ, podle něhož jsou exekučním titulem také rozhodnutí orgánů Evropských společenství. Těmito rozhodnutími jsou myšleny rozsudky Evropského soudního dvora, jež jsou podle čl. 244 Smlouvy o založení Evropských společenství vykonatelné za podmínek uvedených v čl. 256 Smlouvy. Ten stanoví, že rozhodnutí Rady nebo Komise, která ukládají peněžité závazek jiným osobám než státům, jsou pokladem pro výkon rozhodnutí. Samotný výkon rozhodnutí se řídí předpisy civilního procesního práva státu, na jehož území se provádí. Doložku vykonatelnosti připojí po přezkoumání rozhodnutí, jež se omezuje toliko na ověření jeho pravosti, vnitrostátní orgán určený vládou každého členského státu.¹⁷⁴ Jsou-li splněny tyto formální náležitosti, může oprávněná strana v souladu s vnitrostátním právem požádat o výkon rozhodnutí přímo příslušný orgán. Výkon rozhodnutí může být zastaven pouze na základě rozhodnutí Evropského soudního dvora. Kontrola řádného provádění výkonu rozhodnutí spadá do pravomoci vnitrostátních soudních orgánů. Obdobně platí i podle čl. 159 a čl. 164 Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii pro oblast působnosti této smlouvy.

1.5.2.9 Jiné exekuční tituly

Jelikož zákon logicky nemůže vyčerpávat jmenovitě všechny exekuční tituly, ani nemůže pro *future* předvídat existenci dalších, je do OSŘ zahrnuto i subsidiární ustanovení § 274 písm. i). Podle něj jsou exekučními tituly i jiná vykonatelná rozhodnutí, schválené smíry a listiny, jejichž soudní výkon připouští zákon.

Jde o celou škálu různorodých rozhodnutí. Předně sem patří tituly vydané na základě zákona č. 48/1997. Sb., o veřejném zdravotním pojištění. Zdravotní pojišťovny rozhodují platebními výměry o přírážkách k pojistnému a pokutách a ve sporných případech ve věcech placení pojistného, penále, vracení přeplatku a pojistném a snížení záloh na pojistné (§ 53 odst. 1). Dlužné pojistné a penále může zdravotní pojišťovna předepsat také výkazem nedoplatků. Právo vymáhat pojistné se promlčuje za 5 let ode dne splatnosti (zákon upravuje přerušeni promlčecí lhůty), jak

¹⁷⁴ V ČR podle nařízení č. 87/2005 Sb. je jím Ministerstvo spravedlnosti ČR. Určení orgánu dává vláda na vědomí Komisi a Evropskému soudnímu dvoru.

vyplývá z § 16 odst. 1, 2 zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění. Totéž platí i pro penále (§ 19 cit. zákona) a pokuty (§ 26 cit. zákona).

Jiným typem exekučního titulu je na základě seznamu přihlášek zjištěná pohledávka, již úpadce výslovně nepopřel, po zrušení konkurzu podle § 45 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání. Podle tohoto ustanovení zákona lze pro zjištěnou a úpadcem nepopřenou pohledávku vést na úpadcovu jmění výkon rozhodnutí.

Podobný exekuční titul vzniká také podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který zákon o konkurzu a vyrovnání od 1. 1. 2008 nahradil. Podle § 312 odst. 4 insolvenčního zákona na základě upraveného seznamu pohledávek lze po zrušení konkurzu podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku, kterou dlužník nepopřel. Toto právo se promlčuje za 10 let od zrušení konkurzu. To neplatí, jde-li o neuspokojenou pohledávku nebo její část, která zaniká zrušením a zánikem dlužníka - právnické osoby podle § 311 cit. zákona.

Exekučním titulem podle tohoto ustanovení OSŘ jsou i v praxi hojně se vyskytující tituly vydané podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, tj. vykonatelné rozhodčí nálezy (vč. v ČR uznaného cizozemského rozhodčího nálezů), jejichž povahu mají i v tomto řízení uzavřené smíry, a také rozhodčí nálezy vydané v cizím státě (§ 38). Obecnou podmínkou však je, aby byla pravomoc rozhodce založena rozhodčí smlouvou.

Námi podaný přehled exekučních titulů není samozřejmě vyčerpávající a lze mezi ně zařadit i tituly další, jimiž se pro omezený rozsah této práce nemůžeme věnovat.

1.5.2.9.1 Cizozemské tituly

Zásadě suverenity (svrchovanosti) států odpovídá také to, že rozhodnutí tuzemská nemají automaticky tytéž účinky v cizím státě a naopak. Taktéž v ČR nařízený výkon rozhodnutí nelze bez dalšího automaticky provést na území cizího státu a obráceně. Je proto nepředstavitelné, aby byl třeba v ČR nařízen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy vůči povinnému, zaměstnanému a pobírajícímu mzdu v zahraničí. Protože takový stav je v moderní, stále více globalizované, společnosti nežádoucí, mezinárodní smlouvy nebo náš zákon upravují případy kolize s cizím prvkem tak, aby přesto bylo za určitých podmínek možné alespoň v ČR provést českou exekuci na základě cizozemského exekučního titulu (a v zahraničí zahraniční exekuci našeho exekučního titulu).

Proto byla zvolena konstrukce, podle níž jsou exekučním titulem v ČR za určitých podmínek i tituly vydané v zahraničí. Po přistoupení ČR do evropských společenství 1. 5. 2004 je navíc doplňují i exekuční tituly evropské, a to ve dvojitým smyslu. Předně, v Česku je nyní přímo použitelné nařízení

č. 44/2001 (tzv. Brusel I), jež upravuje soudní pravomoc a uznání a výkon soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních, vydaných jiným členským státem EU. Totéž platí i pro nařízení č. 805/2004, jímž byl zaveden evropský exekuční titul pro nesporné nároky, který ovšem ještě není přímo samostatným exekučním titulem. Ohledně těchto nařízení pojednáme v druhé části naší (viz kap. 2.3.2.10.1 a 2.3.2.10.2). Kromě toho ovšem evropské právo již zavedlo svoje vlastní exekuční tituly, o nichž pojednáváme v kap. 2.3.2.11 a 2.3.2.12.

Mimo to mohou být v ČR uznávána¹⁷⁵ a vykonávána i rozhodnutí z dalších zemí, a to na základě podmínek obsažených v mezistátní dvou- či vícestranné smlouvě uzavřené mezi ČR a příslušnými státy (§ 2 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním).¹⁷⁶ Není-li takové smlouvy, použije se bez dalšího příslušných ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním (§ 63 až § 66 MPS). Zásadně tak platí, že 1.) rozhodnutí justičních orgánů cizího státu¹⁷⁷ ve věcech občanskoprávních, rodinných, pracovních a v jiných podobných vztazích (soukromoprávní věci) s mezinárodním prvkem, stejně jako 2.) cizí soudní smíry a 3.) cizí notářské listiny v těchto věcech mají v České republice účinnost, jestliže nabyly podle potvrzení příslušného cizího orgánu právní moci a byla-li uznána českými orgány. Výkon jiných cizozemských exekučních titulů tudíž nepřichází v ČR *ex hac lege* v úvahu.

Pokud jde o uznání, podle § 65 MPS se uznání cizího rozhodnutí v majetkových věcech nevyslovuje zvláštním výrokem. Uznáno je tím, že český orgán k němu přihlédne, jako by šlo o rozhodnutí českého orgánu (uznání zvláštním rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR podléhají podle § 67 MPS jen pravomocná cizí rozhodnutí ve věcech manželských a věcech určení otcovství, je-li alespoň jedním z účastníků řízení občan ČR)¹⁷⁸. Podmínky, za kterých nelze cizí rozhodnutí v ČR uznat a vykonat, ukládá § 64 MPS (exkluzivita české jurisdikce, výhrada veřejného pořádku, princip vzájemnosti atd.). Uznání má povahu předběžné otázky¹⁷⁹ a soud ČR cizí rozhodnutí uzná, jsou-li splněny podmínky § 63 a § 64 MPS. K těmto podmínkám soud přihlédne *ex offio*. Podle § 66 MPS musí soud nařízení výkonu rozhodnutí řádně odůvodnit. V odůvodnění se bude zabývat splněním zákonných podmínek, zejména je třeba, aby se vypořádal s překážkami uznání v § 64 MPS.¹⁸⁰ Jsou-li splněny všechny uvedené předpoklady, je takové cizí rozhodnutí dalším způsobilým exekučním

¹⁷⁵ § 63 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním vyžaduje jako jednu z podmínek výkonu cizozemských rozhodnutí uznání. O tom, proč musí být cizozemské tituly v dalším státě ještě uznávány (jako např. v ČR), hovoříme v kap. 2.3.2.10.

¹⁷⁶ Uznáním a výkonem cizích rozhodnutí v ČR podle mezinárodních smluv se zabývá ve své publikaci Vaške, jenž podává i jejich výčet. Vid. Vaške, Viktor: *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*, C. H. Beck, Praha, 2007, 1. vydání, str. 267-411).

¹⁷⁷ Soud, ev. orgán soudního typu, notářství či správní úřady, rozhodují-li v soukromoprávních věcech jako orgán státu apod.

¹⁷⁸ Uznání cizích rozhodnutí v jiných věcech, než které jsou uvedeny *expressis verbis* v ustanoveních § 65 a § 67 odst. 1 MPS se uznávají za podmínek upravených v ustanoveních § 63 a § 64 MPS, tj. obdobně jako je tomu u věcí majetkových (R 26/1987).

¹⁷⁹ Tripes: *op. cit.*, str. 45

¹⁸⁰ R 26/1987

titulem podle českého práva. Pakliže však český soud cizí rozhodnutí neuzná, nevydá o tom zvláštní rozhodnutí a návrh na nařízení výkonu rozhodnutí přímo zamítne. V odůvodnění se poté vypořádá s důvody neuznání.

Otázkou však je, zda cizí rozhodnutí musí být také vykonatelné. Teorie se přiklání bez výhrad k tomu, s tím, že se posuzuje podle příslušného cizího práva.¹⁸¹ K tomuto názoru se přikláníme také, avšak s jednou výhradou. Ne ve všech cizích právních řádech institut vykonatelnosti vůbec existuje (např. ve španělském, jak si dále ještě povíme). Proto se podle našeho soudu tato podmínka uplatní jen tehdy, zná-li cizí právní řád institut vykonatelnosti v českém pojetí. Jedno však platí bezvýjimečně: po věcné stránce se cizí rozhodnutí nepřezkoumává nikdy.¹⁸²

1.6 Průběh výkonu rozhodnutí

Nyní se v našem výkladu přesouváme od řízení o výkon rozhodnutí *stricto sensu* k samotnému výkonu rozhodnutí. Přelomem mezi těmito dvěma fázemi je rozhodnutí o meritu (věci samé) neboli o otázce, zda jsou splněny všechny podmínky a předpoklady pro to, aby rozhodnutí mohlo být vykonáno. Rozhodný je však stav v době, kdy soud o návrhu rozhoduje jako soud prvního stupně (u výkonu rozhodnutí prodejem movitostí, nemovitostí a podniku je to ale den prodání návrhu - na to jsme již dříve poukázali). Je-li tomuto tak, pak soud usnesením výkon rozhodnutí nařídí (§ 261 a násl., § 254 odst. 1 věta druhá OSŘ).

Výkon rozhodnutí je specifickým řízením. Aby nedocházelo k nedůvodným průtahům, platí zásadně,¹⁸³ že nařízený výkon rozhodnutí nelze přerušit z důvodů dle části třetí OSŘ. Protože je výkon rozhodnutí značně formalizován, nelze ani prominout zmeškání lhůty, ani podat žalobu na obnovu výkonu rozhodnutí. Žalobou pro zmatečnost lze napadnout toliko pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno dovolací řízení (§ 254 odst. 2, § 229 odst. 4 OSŘ).

I při výkonu rozhodnutí poskytuje soud účastníkům, jakož i dalším osobám, jichž se výkon rozhodnutí týká, poučení o jejich procesních právech a povinnostech (§ 254 odst. 3 OSŘ). Jde o zopakování zásady obsažené již v § 5 OSŘ. V praxi se to projevuje tak, že např. u srážek ze mzdy soud zašle plátcům mzdy vytištěné poučení o tom, jak se srážky ze mzdy provádějí. To ovšem nemá vliv na ustanovení § 288 OSŘ, podle něž mohou strany nebo plátce mzdy požádat o určení částky, jež má být v příslušném výplatním období ze mzdy povinného sražena.

¹⁸¹ např. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 172, Tripes: *op. cit.*, str. 45

¹⁸² to se týká všech exekučních titulů, nejen cizozemských (R 4/2000, R 62/2004)

¹⁸³ a jako každá zásada, má i tato své výjimky (např. § 11 odst. 1 zákona č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí)

Vraťme se ale nyní k přelomové fázi mezi řízením o výkon rozhodnutí a samotným výkonem rozhodnutím, jímž je nařízení výkonu rozhodnutí.

1.6.1 Nařízení výkonu rozhodnutí

Jsou-li splněny všechny podmínky a předpoklady stanovené zákonem, jež jsme podali dříve, soud usnesením, zpravidla bez jednání a bez slyšení povinného (§ 253 odst. 1 OSŘ) výkon rozhodnutí nařídí. Právní mocí tohoto usnesení je výkon rozhodnutí nařízen a nastává druhá fáze výkonu rozhodnutí, a sice přímá realizace povinnosti uložené v exekučním titulu za přímé ingerence státní moci. V této další fázi se již neuplatní subsidiárně předchozí ustanovení OSŘ, jak ukládá § 254 odst. 1. Soud bude dále postupovat již jen podle části šesté OSŘ.

Při rozhodování o věci samé v řízení o výkon rozhodnutí, tj. o tom, zda výkon rozhodnutí nařídí, musí soud posoudit jisté relevantní okolnosti. Ty tvoří tzv. věcné (obsahové) předpoklady nařízení exekuce (viz kap. 1.4.1 *in fine*). Podle ustálené judikatury jimi jsou **1.) existence řádného exekučního titulu, 2.) skutečnost, zda byl exekuční titul vydán k tomu příslušným orgánem, 3.) vykonatelnost exekučního titulu v rovině formální i materiální, 4.) věcná legitimita oprávněného i povinného, 5.) zda vymáhané právo není prekludováno, 6.) zda je výkon rozhodnutí navrhován v rozsahu, který stačí k uspokojení oprávněného, a u výkonu rozhodnutí na peněžité plnění 7.) způsob výkonu rozhodnutí a s tím spojené, 8.) zda k vydobytí pohledávky nepostačuje výkon rozhodnutí nařízený nebo navržený jiným způsobem a konečně 9.) zda navrhovaný způsob výkonu rozhodnutí není zřejmě nevhodný.**¹⁸⁴

Otázkou, kterou soud v tomto momentu posuzuje, není okolnost, zda povinný skutečně splnil dobrovolně vykonávanou povinnost a v jaké míře; soud se spokojí s negativním tvrzením oprávněného.¹⁸⁵ Povinnému, který tvrdí, že již plnil, nezbyvá než v takovém případě navrhnout zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ.¹⁸⁶ Není jí také, jak jsme si již řekli, ani věcná správnost exekučního titulu¹⁸⁷, ani rozsah odpovědnosti dědiců za dluh, který je vymáhan, a ani zda vymáhaná pohledávka vznikla za trvání manželství¹⁸⁸. Někdy jí naopak bude to, zda není již v tento okamžik patrný důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí, třeba z důvodu

¹⁸⁴ viz též např. 20 Cdo 808/2007

¹⁸⁵ R 69/1965

¹⁸⁶ 21 Cdo 2053/2004

¹⁸⁷ Judikatura také dovodila, že soud v této fázi nepřezkoumává, zda exekutorský zápis podepsala za povinného osoba, která nebyla oprávněna jednat jeho jménem (tato obrana má smysl až v řízení o zastavení výkonu rozhodnutí) - 20 Cdo 1215/2004

¹⁸⁸ 20 Cdo 245/2004

neúčinnosti exekučního titulu (§ 268 odst. 1 písm. b) OSŘ). Pak by soudu nezbylo než návrh zamítnout¹⁸⁹.

O některých aspektech věcných předpokladů pro nařízení výkonu rozhodnutí jsme si již pověděli na jiných místech této práce, řekněme si tedy něco více o těch, které jsme ještě neuvedli.

Ad 4. Jak bylo podáno, nařídit výkon rozhodnutí lze jen pro vykonatelnou (tj. splatnou) pohledávku. Tato zásada je však prolomena ustanovením § 284 odst. 2 OSŘ, podle kterého je-li vykonáváno rozhodnutí, ve kterém bylo oprávněnému přiznáno právo na opětuující se dávky, vztahuje se nařízení výkonu rozhodnutí i na dávky, které se stanou splatnými teprve v budoucnu. Totéž platí, bylo-li v rozhodnutí povinného uloženo zaplatit peněžitou částku ve splátkách. Toto ustanovení se použije zvláště u vymáhání dlužného výživného.

Ad 5. Při rozhodování o nařízení výkonu rozhodnutí soud také *ex offico* přezkoumává, zda vykonávané právo nezaniklo (neprekluovalo), a to na rozdíl od promlčení, k němuž soud přihlíží jen k námitce strany.¹⁹⁰

Ad 6. Pokud jde o rozsah navrhovaného výkonu rozhodnutí, uplatní se korektiv § 263 odst. 1 OSŘ. Podle něj lze výkon rozhodnutí nařídit jen v takovém rozsahu, jaký oprávněný navrhl a jaký podle rozhodnutí stačí k jeho uspokojení. Toto ustanovení je odrazem dispoziční zásady a s ní spojeného principu *iudex non eat supra petita partium*. Znamená to, že soud nemůže nařídit výkon rozhodnutí ve větším rozsahu, než jakého se domáhá oprávněný, byť by mu svědčilo právo na plnění vyšší. Na druhou stranu nelze výkon rozhodnutí nařídit ve větším rozsahu, a to ani k návrhu oprávněného, než jaký ukládá exekvované rozhodnutí. Žádá-li oprávněný více, než mu plyne z exekučního titulu, jde klasicky o tzv. *pluspetici (pluris petitio)* a soudu nezbude, než návrh co do pluspetice zamítnout.

Ad 7. Je-li navrhován výkon rozhodnutí na peněžité plnění, podle § 261 odst. 1 OSŘ je nutno, aby oprávněný v návrhu uvedl, jakým způsobem má být výkon rozhodnutí proveden. Zákon mu přitom dává možnost zvolit některý nebo více způsobů k provedení výkonu rozhodnutí na peněžité plnění. V praxi se však návrhy obsahující více navrhovaných způsobů provedení výkonu rozhodnutí vyskytují poměrně zřídka.

Již jsme vysvětlili dříve, že exekuce podle exekučního řádu požadavek dle § 261 odst. 1 OSŘ nezná, čímž se v praxi velkým způsobem zvýšila účinnost prováděných exekucí. Často se totiž stává, že soud ví z vlastní činnosti (třeba proto, že jde o známého dlužníka a právě prováděl tentýž způsob výkonu rozhodnutí pro jiného oprávněného), že povinný žádné peníze na účtu v bance nemá, avšak

¹⁸⁹ 20 Cdo 2647/2003, 20 Cdo 761/2005

¹⁹⁰ R 29/1967

má doma sbírku drahocenných známek. Soud však přesto bude muset „otrocky“ provést všechny úkony u daného způsobu výkonu rozhodnutí, prostě proto, že jej oprávněný takto navrhl a soud je tímto návrhem (s výjimkou dále uvedenou podle § 264 OSŘ) vázán. Soudní exekutor však využije svých poznatků a exekuci bude směřovat k co nejvhodnějšímu způsobu provedení exekuce. Vyslovujeme zde tudíž naši pochybnost, zda bylo skutečně snahou zákonodárce zefektivnit soudní výkon rozhodnutí, nebo využít tohoto záměru k vytvoření další vysoce výdělečné profesi, profitující na neštěstí či laxnosti povinných. Cest k zefektivnění soudních výkonů rozhodnutí bylo a je mnoho, a jednou z nich by právě mohlo být upuštění od povinnosti oprávněného navrhovat provedení výkonu rozhodnutí na peněžité plnění určitým způsobem (§ 261 odst. 1 věta druhá OSŘ).

Ale zpět od kritiky k platné právní úpravě. Uvedené způsoby provedení výkonu rozhodnutí na peněžité plnění uvádí § 258 odst. 1 OSŘ jako **1.) srážky ze mzdy, 2.) příkázáním pohledávky, 3.) příkazem k výplatě z účtu u peněžního ústavu, 4.) prodejem movitostí, 5.) prodejem nemovitostí, 6.) prodejem podniku a 7.) zřízením soudcovského zástavního práva**. S ohledem na tematické zaměření naší práce pojednáme na příslušném místě jen o bodu prvním, tj. o srážkách ze mzdy. Zmíníme zde již jen to, že exekuční prostředek (způsob provedení exekuce) zřízením soudcovského zástavního práva je reminiscencí zajišťovacího řízení podle ŘEZ. Do OSŘ však byl zcela nelogicky a nesystematicky pojat jako způsob provedení výkonu rozhodnutí, ač svou funkcí je nadále jen zajišťovacím institutem.

Ad 8. Zákon v souladu s ust. § 263 odst. 2 OSŘ počítá s možností, že oprávnění navrhnou nařízení výkonu rozhodnutí více způsoby zároveň. Tato možnost je však korigována v tom směru, že stačil-li by k vydobytí pohledávky oprávněného jen některý ze způsobů, nařídí soud výkon rozhodnutím jen tím způsobem, který stačí k uspokojení pohledávky oprávněného. Odborná literatura se kloní k tomu, že tyto návrhy mohou být podány současně nebo i postupně.¹⁹¹ Toto ustanovení je ochranou povinného před tzv. šikanózním výkonem práva. Tj. aby se oprávněný nemstil na povinném tak, že dosáhne faktického ochromení soukromého či obchodního života povinného obstavením fakticky celého jeho majetku. Proto je soud podle cit. ust. povinen přezkoumat, zda některý z navrhovaných způsobů se nejeví jako zřejmě postačující k uspokojení pohledávky oprávněného „v přiměřené době (do kdy lze na oprávněném spravedlivě požadovat, aby posečkal s uspokojením své pohledávky)“ s přihlédnutím k poměrům jak na straně povinného, tak i oprávněného.¹⁹² Pokud bude jeden ze způsobů zřejmě postačovat k uspokojení pohledávky oprávněného, soud návrh na provedení výkonu rozhodnutí ostatními způsoby zamítne.

¹⁹¹ Tripes: *op. cit.*, str. 141

¹⁹² Tripes: *op. cit.*, str. 141

Ad 9. Jinou otázkou, jíž se musí soud před nařízením výkonu rozhodnutí *ex offio* zabývat, je vhodnost navrženého způsobu výkonu rozhodnutí.¹⁹³ Podle § 264 odst. 1 OSŘ navrhne-li oprávněný výkon rozhodnutí způsobem, který je zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše pohledávky oprávněného a ceny předmětu, z něhož má být uspokojení této pohledávky dosaženo, může soud nařídit, a to po slyšení oprávněného, výkon rozhodnutí jiným vhodným způsobem.

Typickým případem takové nevhodnosti může být, navrhne-li oprávněný pro svou bagatelní pohledávku výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti v ceně řádu statisíc korun. Bude na úsudku soudu, jak poměrnost výše pohledávky a hodnoty výkonem rozhodnutí postiženého majetku posoudí. Dojde-li k závěru, že o poměrnost nejde, návrh na nařízení výkonu rozhodnutí navrženým způsobem zamítne,¹⁹⁴ vyslechne povinného a nařídí jej jiným vhodným způsobem. Kritérium vhodnosti jiného způsobu výkonu rozhodnutí bude opět na úvaze soudu.

Ústavním soudem bylo k tomu judikováno, že „je povinností obecných soudů, aby při úvaze nad nevhodností uvažovaného způsobu exekuce měly na zřeteli nejen poměr výše exekuční pohledávky k ceně exekucí postižené věci, ale - protože nejde o kritérium jediné - přihlížely i k tomu, zda je vůbec možné nařídit exekuci jiným způsobem tak, aby pohledávka oprávněného byla uspokojena v přiměřeném čase; není-li takový předpoklad dán, nepůjde o (tvrzený) způsob zřejmě nevhodný ani tehdy, jestliže hodnota exekuční věci zjevně přesahuje výši pohledávky [...]“.¹⁹⁵

Proto lze na základě výše uvedeného shrnout, že nepřipadá-li v konkrétním případě jiný způsob výkonu rozhodnutí v úvahu (už třeba proto, že od něj nelze očekávat uspokojení pohledávky oprávněného v přiměřeném čase), nikdy se nemůže u navrhovaného způsobu jednat o nevhodnost. Takový výkon rozhodnutí pak bude muset být nařízen, byť se jeví jako zjevně nepoměrný.

Kromě toho však soud ještě podle § 264 odst. 2 OSŘ posuzuje, zda není již z návrhu zřejmé, že by výtěžek navrženého výkonu rozhodnutí, kterého by se dosáhlo, nepostačil ani ke krytí nákladů výkonu rozhodnutí. Pokud by k takovému závěru soud došel, návrh na nařízení výkonu rozhodnutí by v souladu s cit. ust. zamítl. V praxi je nicméně taková situace jen obtížně představitelná a své místo by našla jen u návrhu na výkon rozhodnutí prodejem určité movité věci očividně menší hodnoty, než kolik by činily náklady výkonu rozhodnutí.

Zde ještě učiníme krátkou poznámku ke vztahu nařízení výkonu rozhodnutí a námitky povinného, že výkon rozhodnutí nebo jeho navrhovaný způsob je v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 OSŘ). Je třeba říci, že jde o námitku zcela nemístnou. Povinnému je k dispozici právě

¹⁹³ přitom na oprávněném nelze požadovat, aby dokládal, že navržený způsob výkonu je způsobem vhodným (20 Cdo 339/2002)

¹⁹⁴ Tripes: *op. cit.*, str. 142

¹⁹⁵ III. ÚS 416/97

a toliko obranná námitka nevhodnosti navrženého způsobu výkonu rozhodnutí podle § 264 odst. 1 OSŘ).¹⁹⁶

1.6.1.1 Slyšení povinného a jednání před nařízením výkonu rozhodnutí

U českých výkonů rozhodnutí se uplatňuje zásada, že soud nařizuje výkon rozhodnutí *inaudita parte executi*, tj. bez slyšení povinného (§ 253 OSŘ). Přesto, jako každé správné pravidlo, má svou výjimku. Podle věty druhé prvního odstavce cit. paragrafu nesmí být případným slyšením povinného zmařen účel výkonu rozhodnutí. To znamená, že zákon sám předvídá možnost, že by v určitých situacích mohl být povinný slyšen, a to ještě před nařízením výkonu rozhodnutí. Při takovém postupu bude muset soud vést v patrnosti, že se takto může povinný o hrozícím výkonu rozhodnutí dozvědět a podle toho se „zařídit“. Soud proto nesmí ohrozit či přímo zmařit účel exekuce.

Odstavec druhý cit. paragrafu potom předvídá i možnost nařízení jednání, pakliže to bude soud považovat za nutné nebo stanoví-li to zákon. Zákon tak činí např. v § 343 odst. 3 OSŘ, a to s ohledem na eventuální dokazování, jež zde bude muset soud výjimečně provádět, nebo bude nutné alespoň formální slyšení stran. Neboť jak jsme již podali dříve, dokazování se jinak zásadně při nařizování exekuce neprovádí (viz princip formalizace předpokladů). Nařízení jednání, bude-li to soud považovat za nutné, přichází do úvahy zvláště tehdy, jakmile vyvstane potřeba provést dokazování a také v jiných zákonem nepředvídaných a ve své podstatě výjimečných situacích.

Potřebu nařídit jednání či slyšet povinného si ovšem posuzuje na základě své volné úvahy soud.¹⁹⁷

1.6.1.2 Usnesení o nařízením výkonu rozhodnutí

Podle § 254 odst. 1 věty druhé OSŘ soud v rámci výkonu rozhodnutí rozhoduje zásadně usnesením. Proto i meritorní rozhodnutí, jímž nařízení výkonu rozhodnutí nebo zamítnutí návrhu bezpochyby je, soud vydává ve formě usnesení, a nikoliv rozsudku (jak je jinak v souladu s § 152 odst. 1 OSŘ v nalézacím řízení sporném pravidlem).

Za užití § 254 odst. 1, § 169 odst. 2 OSŘ se u usnesení o nařízením výkonu tuzemského rozhodnutí uplatní, že není třeba odůvodnění písemného vyhotovení, pakliže se zcela vyhovuje návrhu, kterému nikdo neodporoval. Opačně je tomu logicky u usnesení, jímž se návrh zamítá, a také z již vysvětlených důvodů u nařízení výkonu cizozemských rozhodnutí. Odůvodnit bude třeba i takové usnesení, kde povinný měl příležitost před nařízením výkonu rozhodnutí s návrhem

¹⁹⁶ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 325-326

¹⁹⁷ viz též III.ÚS 280/95

nesouhlasit (např. u jednání), a to tak, že se soud vypořádá s námitkami povinného.¹⁹⁸ V usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí se již uvádí poučení o tom, že nebudou-li v odvolání uvedeny žádné skutečnosti rozhodné pro nařízení výkonu rozhodnutí, odvolací soud odvolání odmítne (§ 254 odst. 4).

Usnesení se doručuje oprávněnému, povinnému (u výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy *ex lege* do vlastních rukou - § 282 odst. 2 OSŘ), event. dalším účastníkům řízení, rovněž osobám na řízení zúčastněným (u výkonu srážek ze mzdy se plátcí mzdy nebo peněžnímu ústavu u příkázání pohledávky z účtu doručí do vlastních rukou podle § 282 odst. 2, resp. § 304 odst. 2 OSŘ), a eventuálně i poddlužníku (i tomu podle § 313 odst. 2 OSŘ do vlastních rukou). Tím ovšem není dotčeno právo předsedy senátu rozhodnout, že se toto usnesení doručí do vlastních rukou i v jiných případech (§ 45b OSŘ). Podle § 254 odst. 1, § 168 odst. 2 OSŘ se usnesení nedoručuje účastníkům, není-li proti němu odvolání nebo dovolání, není-li toho třeba pro vedení řízení nebo nejde o usnesení, jímž se ukládá účastníkům nějaká povinnost. Proto se nedoručí usnesení o odmítnutí či zamítnutí návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí (a také o zastavení vykonávacího řízení) povinnému, neboť není oprávněným k podání odvolání (dovolání) podle § 218 písm. b) OSŘ.

1.6.2 Provedení výkonu rozhodnutí

Jakmile soud výkon rozhodnutí nařídí, zákon mu ukládá, aby se postaral rovněž o jeho provedení (§ 265 odst. 1 OSŘ). Tímto okamžikem končí zásada dispoziční (ne však zcela, může se ještě uplatnit v některých případech, např. u návrhu na odklad provedení výkonu rozhodnutí či jeho zastavení a v řadě dalších případů) a u druhé fáze výkonu rozhodnutí již převládá princip oficiality. Další úkony a postup v řízení bude soud standardně konat již ze své úřední povinnosti.

Další postup při provádění výkonu rozhodnutí je v OSŘ upraven jen rámcově. Ustanovení § 374 odst. 1 OSŘ zmocnilo ministerstvo spravedlnosti vydat obecně závazným právním předpisem jednací řád pro okresní, krajské a vrchní soudy. To tak učinilo vyhláškou č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, v níž se stanoví již podrobněji, jak mají soudy a jejich zaměstnanci (zvláště soudní vykonavatelé)¹⁹⁹ při provádění výkonu rozhodnutí postupovat. Je doplněn také instrukcí ministerstva spravedlnosti ze dne 23. 3. 1998, č. j. 1100/98- OOD, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, a instrukcí ministerstva spravedlnosti ze dne 21. 8. 1996, č. j. 1360/95-OOD, kterou se vydává Řád pro soudní vykonavatele.

¹⁹⁸ R 15/1997

¹⁹⁹ Dříve tradičně známí jako soudní exekutoři. Tento pojem byl však exekucním řádem vyhrazen obsahově i formálně zcela jiné instituci.

Samotný OSŘ se v ustanovení § 265 odst. 2 o vykonavatelích zmiňuje tak, že mohou činit jednotlivé úkony při provádění výkonu rozhodnutí, stanoví-li tak zákon nebo zvláštní právní předpisy (zvl. jednacím řádem), nebo pověří-li jej tím předseda senátu. Při své činnosti se však řídí jeho pokyny vždy až na jedinou výjimku, a sice může upustit od dalšího provádění výkonu rozhodnutí i bez příkazu předsedy senátu, avšak jen tehdy, když s tím souhlasí oprávněný anebo splní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá rozhodnutí. Působnost soudních vykonavatelů se ovšem prakticky omezuje toliko na výkon rozhodnutí prodejem movitostí, odebráním věci a vyklizením.

Podle § 265 odst. 3 OSŘ, je-li třeba, aby vykonavatel v souvislosti s úkony provedení výkonu rozhodnutí podal žalobu nebo jiný návrh na zahájení řízení u soudu nebo jiného orgánu, učiní tak jménem státu. Tím zákon vyjasnil do té doby kolísavou soudní praxi.

1.6.3 Odklad provedení výkonu rozhodnutí

Na jiném místě jsme již hovořili o tom, že zákon zapovídá výkon rozhodnutí přerušit (§ 254 odst. 2 věta první OSŘ). Přesto se mohou vyskytnout situace, a v praxi k nim nezřídka dochází, kdy převáží obecný zájem na ochraně povinného před zásadou rychlého a hospodárného provedení výkonu rozhodnutí. Jednou z rovin této ochrany (vedle institutu zastavení výkonu rozhodnutí, viz dále) je odklad provedení výkonu rozhodnutí. Povinný je jím dočasně ochráněn „před nepříznivými a někdy i neodčinitelnými důsledky okamžitého provedení výkonu rozhodnutí.“²⁰⁰

Odkladem se rozumí, že v provedení výkonu rozhodnutí se na určitou dobu nepokračuje, avšak dosud provedené úkony zůstávají zachovány. Přitom platí, že výkon rozhodnutí nikdy odkladem nekončí. Je to jen přechodná fáze, a po ní buď výkon rozhodnutí bude pokračovat, nebo dojde k jeho zastavení, a to v návaznosti na zákonný důvod odkladu výkonu rozhodnutí. Důvody odkladu výkonu rozhodnutí zná zákon podle § 266 odst. 1 OSŘ dva: **1.) pro poměry povinného** a podle odst. 2 cit. ust. **2.) z důvodu očekávaného zastavení výkonu rozhodnutí.**

Obecně lze provedení výkonu rozhodnutí odložit až po té, co byl výkon rozhodnutí nařízen. To proto, že se odkládá jeho provedení, jež přichází na řadu až po jeho nařízení (§ 265 odst. 1 OSŘ). Judikatura však dovodila, že odklad může být povolen, i když usnesení o nařízení exekuce není ještě v právní moci,²⁰¹ poněvadž určité, pro povinného nepříznivé, následky nastávají již samotným nařízením výkonu rozhodnutí (před právní mocí). Jako příklad můžeme uvést namátkou § 282 odst. 1, 3 u výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy²⁰², u přikázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu § 304 odst. 1, 3, atp. Podle § 282 odst. 1, 3 OSŘ tedy soud fakticky obstaví povinnému mzdu

²⁰⁰ Tripes: *op. cit.*, str. 147

²⁰¹ R 21/1981

²⁰² U srážek ze mzdy se uplatní přednostně speciální úprava odkladu obsažená v § 289 OSŘ, již podáme později v kapitole věnované výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy

v rozsahu prováděných srážek již dnem doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí plátcí mzdy. Pokud by tomu tak nebylo, povinný by nebyl odkladem reálně vůbec účinně chráněn a institut odkladu provedení výkonu rozhodnutí by postrádal smyslu. Např. u srážek ze mzdy se navíc liší i účinky povoleného odkladu podle důvodu, pro který o něm bylo rozhodnuto (viz dále v kap. 1.10.3.3).

Odborná literatura²⁰³ také připustila, aby byl odklad povolen již zároveň s nařízením výkonu rozhodnutí, tj. v témže usnesení, či aby obě usnesení (nařízení a odklad výkonu rozhodnutí) byla doručována současně. Prakticky to ovšem bude představitelné jen u odkladu z důvodu podle § 266 odst. 2 OSŘ, neboť tam není třeba návrhu povinného (o výkonu rozhodnutí se povinný standardně dozvídá až doručením usnesení o jeho nařízení).

V usnesení o odkladu provedení výkonu rozhodnutí soud stanoví i dobu, po kterou v provádění výkonu rozhodnutí nebude pokračováno. Neuvedení doby je sice nedostatkem, avšak nečiní usnesení o odkladu výkonu rozhodnutí neúčinným.²⁰⁴ Odklad výkonu rozhodnutí lze navázat na jinou rozhodnou skutečnost (např. vydání určitého rozhodnutí v jiném řízení) nebo i podmínit stanovením podmínek pro povinného (např. jednotlivých splátek).²⁰⁵

O odkladu provedení výkonu rozhodnutí soud rozhoduje usnesením, proti němuž je přípustné odvolání. Odložit přitom lze buď provedení celého výkonu rozhodnutí, nebo jen jeho určité části. V usnesení o odkladu výkonu rozhodnutí je také nutno rozhodnout o nákladech řízení o odklad, jež během něj vznikly oprávněnému, a to podle zásad zakotvených v ustanovení § 270 OSŘ.²⁰⁶ O tom bude ale ještě podrobněji řeč v kap. 1.6.5.1.

I v řízení o odklad výkonu rozhodnutí soud nařídí jednání jen, považuje-li to za nutné (§ 253 odst. 2 OSŘ), neboť zákon nikde takovou povinnost nestanoví. Za návrh na odklad provedení výkonu rozhodnutí se soudní poplatek nevybírání (poznámka č. 2 k položce č. 16 sazebníku soudních poplatků - přílohy k SoP).

O pokračování ve výkonu rozhodnutí vydá soud usnesení, a to i tehdy, byl-li výkon rozhodnutí odložen na přesně stanovenou dobu. Proti takovému usnesení už však odvolání přípustné není, jelikož se týká toliko vedení řízení (§ 202 odst. 1 písm. a) OSŘ).

²⁰³ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 345, Tripes: *op. cit.*, str. 148

²⁰⁴ R 21/1981

²⁰⁵ R 21/1981

²⁰⁶ R 21/1981

1.6.3.1 Odklad pro poměry povinného

V souladu s ustanovením § 266 odst. 1 OSŘ může soud na návrh odložit provedení výkonu rozhodnutí, jestliže se povinný bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by neprodlený výkon rozhodnutí mohl mít pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky a oprávněný by nebyl odkladem výkonu rozhodnutí vážně poškozen.

Soud tudíž v tomto případě nemůže rozhodovat o odkladu *ex offio*, je třeba vždy návrhu povinného (a toliko jeho; oprávněný k podání návrhu legitimován není)²⁰⁷. Navíc každá z uvedených podmínek musí být splněna, a to samostatně s přihlédnutím ke konkrétnímu případu.²⁰⁸ Je proto třeba vždy zvažovat, zda nepříznivé podmínky na straně povinného vyvažují či snad převažují určitou škodu, již by oprávněný odkladem výkonu rozhodnutí utrpěl. Tato škoda (či její hrozba) však nesmí být vážná, pak by nebylo možné odklad povolit.

Pro vyhovění návrhu na odklad zákon vyžaduje, aby nepříznivé poměry povinného nastaly bez jeho viny. Kurka a Drápal tuto situaci zajímavě teoreticky rozvedli a my na ni jen odkážeme.²⁰⁹ Povinný rovněž musí prokázat *přechodnost* svých nepříznivých poměrů, a ty musely nastat až po vydání exekučního titulu (jinak měly být zohledněny již v něm, např. povolením splátek atp.).

1.6.3.2 Odklad z důvodu očekávaného zastavení výkonu rozhodnutí

Na rozdíl od důvodu odkladu podle § 266 odst. 1 OSŘ není podle § 266 odst. 2 OSŘ návrhu nezbytně třeba. Soud může totiž odložit provedení výkonu rozhodnutí i bez návrhu, a to tehdy, lze-li očekávat, že výkon rozhodnutí bude zastaven (§ 268, viz kap. 1.6.4).

V praxi se tento důvod uplatňuje např. tehdy, když byla vykonatelnost rozhodnutí odložena (u žaloby pro zmatečnost z důvodu uvedeného v § 235c OSŘ, na obnovu řízení podle § 235c OSŘ či § 235g OSŘ, u dovolání podle § 243). Odložení vykonatelnosti totiž neznamená automaticky odklad výkonu rozhodnutí. A naopak, návrh na odklad vykonatelnosti není ještě důvodem pro odklad výkonu rozhodnutí.²¹⁰ Někteří autoři se navíc domnívají, že odklad vykonatelnosti rozhodnutí - exekučního titulu neznamená, že výkon rozhodnutí nemůže být nařízen. Ve výkonu rozhodnutí jen

²⁰⁷ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 333, Tripes: *op. cit.*, str. 149

²⁰⁸ Tripes: *op. cit.*, str. 149

²⁰⁹ „[R]elevantní postavení povinného musí nastat bez jeho „viny“, což znamená, že povinnému nelze přičítat jednání, nesoucí znaky nedbalosti, neopatrnosti nebo nedůslednosti ve starosti o jeho osobní, majetkové či sociální poměry. Je na povinném, aby prokázal nejen to, že jeho postavení je kvalifikovaně nepříznivé, ale i to že nebylo v jeho silách, ani při vynaložení veškeré pečlivosti, tento stav odvrátit. Nejde o nepříznivé poměry jako takové, nýbrž o to, že by v nich bezprostředním výkonem utrpěl mimořádnou újmu oproti situaci, kdy by jeho poměry se takto nepříznivými nestaly.“ (Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 334-5)

²¹⁰ R 6/1997

nebude smět být pokračováno. Soud by tedy za takové situace měl výkon rozhodnutí nařídit, ale zároveň jeho provedení odložit.²¹¹ K tomuto názoru se kloníme i my.

1.6.4 Skončení výkonu rozhodnutí

Každý výkon rozhodnutí, který byl nařízen, musí také někdy a nějakým způsobem skončit. Český normotvůrce vytvořil konstrukci faktického skončení výkonu rozhodnutí. Pohledávka oprávněného se provedením výkonu rozhodnutí zcela vymůže a ten tak zaniká bez ingerence soudu, tj. nevydává se o tom žádné formální rozhodnutí. Obdobným případem - pro své následky - je situace, kdy ani prostřednictvím prováděného výkonu rozhodnutí nelze pohledávku vydobýt. Je-li povinný nemajetný, bez jakéhokoliv postižitelného příjmu, není na čem výkon provést. Odlehčeně bychom mohli říci: „Kde nic není, ani soud nebere.“ Pak také, na rozdíl např. od španělského práva, jak si později povíme, výkon rozhodnutí *via facti* končí. Nic ovšem nebrání oprávněnému, aby navrhl jiný způsob výkonu a tam se pokusil dosáhnout uspokojení své pohledávky nebo aby po uplynutí určitého času, s nadějí na změněnou situaci povinného, zkusil též výkon rozhodnutí znovu.²¹² Totéž platí, je-li výkon rozhodnutí nařízen neúčinně - např. povinný není v den vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy zaměstnán u označeného zaměstnavatele.²¹³ Poslední možností, jak může výkonu rozhodnutí skončit, je ingerencí soudu, a to tak, že výkon rozhodnutí formálně - vydáním usnesení - zastaví.

1.6.4.1 Zastavení výkonu rozhodnutí

Zákon počítá v první řadě se standardním průběhem výkonu rozhodnutí, tj. že po jeho nařízení bude proveden a tím bez dalšího skončí. Ne vždy k tomu však z celé řady důvodů dojde. Zákonodárce pro ně musel vytvořit zvláštní procesní institut, nazvaný zastavení výkonu rozhodnutí. Zabraňuje, aby v situacích, kdy výkon rozhodnutí provést nelze nebo kdyby byl ve svém důsledku nezákonný (a nespravedlivý), a tudíž nepřípustný, k němu přesto došlo. Může se tak stát tehdy, vyjde-li najevo, že předpoklady pro nařízení výkonu rozhodnutí nebyly *ab ovo* splněny, a to buď pro pochybení soudu, nebo (spíše) proto, že soudu dosud známy ani nebyly a ani centrem jeho pozornosti dosud být neměly. Anebo tehdy, když se výkon rozhodnutí dostane do rozporu se zákonnými předpoklady až v dalších fázích. Institut zastavení výkonu rozhodnutí je totiž úzce svázán i s faktem, že okolnosti rozhodné pro nařízení výkonu rozhodnutí jsou velmi formalizované, ostatními se soud v dané fázi nezabývá. Možnosti obrany povinného při nařizování výkonu jsou následkem toho poměrně úzké a další jsou dány až právě institutem zastavení.

²¹¹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 346, Tripes: *op. cit.*, str. 151-2

²¹² Macur: *op. cit.*, str. 103-104

²¹³ Cpj 159/79

K některým okolnostem, jež způsobují nepřípustnost výkonu rozhodnutí, soud musí přihlédnout z úřední povinnosti a výkon rozhodnutí zastavit i bez návrhu. Zde můžeme hovořit o absolutní nepřípustnosti výkonu rozhodnutí. Relativní nepřípustnost naopak zapřičiňuje zastavení výkonu jen k návrhu osoby, jíž takové důvody svědčí.²¹⁴

Zásadně je přitom nutné rozlišovat mezi zastavením řízení o výkon rozhodnutí (tj. před nařízením výkonu rozhodnutí) a zastavením již nařízeného výkonu rozhodnutí.

Jak již bylo podáno, výkon rozhodnutí se zastavuje usnesením, které se doručuje jak povinnému a oprávněnému, tak i osobám na řízení zúčastněným. Je-li zastavení vykonatelné (a sice již doručením stranám, nerozhodne-li soud podle § 254 odst. 1, § 171 odst. 3 OSŘ o tom, že je vykonatelné až po jeho právní moci), nelze ve výkonu rozhodnutí pokračovat. Neznamená to však, že by se navracel stav před nařízením výkonu rozhodnutí; účinky doposud provedeného výkonu a vydaná rozhodnutí již zůstávají zachována. Nedotčen zůstává i exekuční titul. Jedinou výjimkou je podle § 271 OSŘ rozhodnutí o nákladech řízení, které účastníkům prováděním výkonu rozhodnutí vznikly, a to podle toho, z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí došlo. Soud může totiž zrušit dosud vydaná rozhodnutí o nákladech výkonu, popř. uložit oprávněnému, aby vrátil, co mu povinný na náklady výkonu rozhodnutí již zaplatil. O tom ale ještě bude řeč v kap. 1.6.5.2.

Samotné důvody zastavení výkonu rozhodnutí upravuje § 268 OSŘ, obecné důvody dopadající na všechny druhy výkonu rozhodnutí nalezneme v odst. 1 cit. ustanovení. Subsidiární zastavovací důvod je uveden pod písmenem h) cit. paragrafu. Platí přitom pravidlo, že soud o zastavení rozhoduje zpravidla po předchozím jednání jen v případech uvedených pod písm. g) a h) cit. ustanovení - viz dále (§ 269 odst. 2 OSŘ), a to tehdy, jeví-li se jako nutné objasnit sporné skutečnosti v rámci dokazování. Zvláštní zastavovací důvody se přirozeně týkají již konkrétních způsobů provedení výkonu rozhodnutí a reflektují jejich povahu - u srážek ze mzdy jsou relativními důvody ust. § 290 odst. 1 a 2 OSŘ (o nichž bude také ještě řeč).

Zastavení (důvod) se ovšem nemusí nutně týkat celého výkonu rozhodnutí, nýbrž jen jeho části (§ 268 odst. 4 OSŘ). Stejně tak bude výkon zastaven zčásti, byl-li nařízen v rozsahu širším, než jaký stačí k uspokojení oprávněného.

Zastavit výkon rozhodnutí lze, jak bylo již řečeno, *ex officio* nebo k návrhu strany - především povinného (§ 269 odst. 1 OSŘ), a to u naprosté většiny důvodů. Jen na návrh (oprávněného) se zastaví výkon rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. c); návrh (povinného, ale lze si představit i oprávněného) je *implicite* předvídan i u písm. d) či g) cit. ust. V této souvislosti je třeba ještě podtrhnout, že návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. g) je zpoplatněn

²¹⁴ Macur: *op. cit.*, str. 99

soudním poplatkem ve výši 1.000,- Kč, a to podle poznámky č. 2 k položce 16 Sazebníku soudních poplatků (příloha k SoP). To není v praxi soudy příliš využíváno.

Institut zastavení výkonu rozhodnutí se týká samozřejmě všech druhů exekučních titulů, nejen soudních rozhodnutí. Pokud se zastavení týká výkonu jiných exekučních titulů, v souladu s ust. § 275 odst. 3 OSŘ se předpokládá, že před zastavením výkonu si soud zpravidla vyžádá vyjádření orgánu, který vydal rozhodnutí, popřípadě výkaz nedoplatků, anebo který schválil smír nebo dohodu, o jejichž výkon jde. Není to povinností soudu, ale záhodno to bude zvláště v případech, kdy zastavovací důvod koinciduje s činností orgánu, jenž exekuční titul vydal.

Návrh na zastavení výkonu rozhodnutí může být uplatněn v kterékoliv fázi výkonu rozhodnutí. Jisté potíže nastanou, uplatní-li povinný zastavovací důvod ve svém podání ještě v rámci odvolací lhůty. Takové podání může být označeno čistě jen jako odvolání, anebo může vedle odvolacích důvodů obsahovat i zastavovací důvod (zde jen na okraj uvedme, že odvolací důvody mají před zastavovacími přednost)²¹⁵. To potom klade zvýšené nároky na soud 1. stupně., který totiž musí správně subsumovat obranné důvody. Podle obsahu podání (§ 41 odst. 2 OSŘ), třeba i za pomoci odstranění jeho vad (§ 43 OSŘ) pak určí, zda jde o odvolání nebo o návrh na zastavení výkonu rozhodnutí (či o obojí - pak se musí nejprve vypořádat s odvoláním). Je to dáno zákonem zavedenou dichotomií obrany povinného proti nařízení výkonu rozhodnutí, podle našeho názoru dost nepraktickou a tudíž nežádoucí, a z toho plynoucí zbytečnou současnou koexistencí dvou institutů - odvolání proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí a jeho zastavení. Že by postačoval jen jeden institut se ukáže zvláště po komparaci s úpravou španělskou.

Z právě uvedeného hlediska se ukazuje jako *ex lege* nekoherentní zastavovací důvod nevykonatelnosti titulu. Už jsme uvedli v kap. 1.6.1, že otázkou pro nařízení výkonu rozhodnutí i pro odvolání je vykonatelnost exekučního titulu. Jenže § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ říká, že výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže byl nařízen, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným. Nevykonatelnost exekučního titulu je tak zároveň odvolacím důvodem i důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí. Vzhledem k této kolizi dospěla odborná literatura i praxe k závěru, že namítne-li povinný tento důvod ještě v rámci odvolací lhůty, bude třeba námitky posoudit jako odvolací důvod a podání posoudit jako návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ jen tehdy, byl-li výkon rozhodnutí již pravomocně nařízen.²¹⁶

Nyní se podívejme na jednotlivé důvody zastavení výkonu rozhodnutí blíže.

²¹⁵ Cpj 159/79

²¹⁶ Tripes: *op. cit.*, str. 160

1.6.4.1.1 § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ

Podle § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ bude výkon rozhodnutí zastaven, jestliže byl nařízen, ačkoliv se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným.

Zde Kurka s Drápalem²¹⁷ rozlišují tři situace, a to předně kdy **1) exekuční titul vykonatelnosti dosud nenabyl** (např. neuplynula ještě pariční lhůta) nebo je-li **2) předložen titul nezpůsobilý** (např. byl předložen notářský zápis bez svolení k vykonatelnosti či jde o nicotné správní rozhodnutí) či **3) vykonatelným již titul byl, ale posléze této vlastnosti pozbyl** (na okraj poznamenejme jen, že odklad vykonatelnosti takovým případem není - odklad vykonatelnosti je jen předpokladem pro odklad provedení výkonu a nebrání ani nařízení výkonu rozhodnutí).²¹⁸

Zákon samozřejmě počítá s tím, že nedostatek vykonatelnosti se může týkat i jen jedné z jejich rovin - tj. vykonatelnosti materiální či formální. Hovořili jsme již také o tom, že je-li nedostatek vykonatelnosti namítán ještě před právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, jde také o odvolací důvod a proto bude s návrhem na zastavení naloženo jako s odvoláním. Okamžik vykonatelnosti je u výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy (stejně jako u přikázání pohledávky, výplaty z účtu a výkonů rozhodnutí na nepeněžitá plnění) relevantní k době nařízení výkonu rozhodnutí, nikoliv podání návrhu (tam jen u prodeje movitostí, nemovitostí, podniku a u zřízení soudcovského zástavního práva).²¹⁹

S požadavkem vykonatelnosti úzce souvisí možnost obsažená v exekučním titulu, podle které může povinný hradit svůj dluh v určitých přesně stanovených splátkách pod ztrátou jejich výhody. Pakliže povinný nesplní byť jen jednu splátku řádně a včas, stane se celý dluh splatným (§ 565 OZ). Takové tvrzení ovšem musí být v exekučním návrhu uvedeno. Povinný se takovému tvrzení oprávněného může bránit právě podáním návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ.

Pro úplnost ještě dodejme, že je nutno rozlišovat, kdy prekluduje (nebo se promlčuje) právo rozhodnutí vykonat od případu, kdy exekuční titul ztratí vykonatelnost.²²⁰ V první z uvedených situací totiž exekuční titul vykonatelnost neztrácí, toliko nemůže být již podkladem pro výkon rozhodnutí.²²¹

²¹⁷ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 345-346

²¹⁸ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 363-4

²¹⁹ srov. R 50/1967

²²⁰ typicky např. podle § 71 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (tzv. starý správní řád)

²²¹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 367

1.6.4.1.2 § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ

Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže rozhodnutí, které je podkladem výkonu, bylo po nařízení výkonu zrušeno nebo se stalo neúčinným.

Je logické, že zákon reaguje na situaci, kdy exekuční titul - podklad pro výkon rozhodnutí - je po nařízení výkonu pravomocně²²² zrušen. Pak je nutné výkon rozhodnutí zastavit, neboť pozbyl svůj zákonný podklad (*nulla exsecutio sine titulo*). Byl-li by titul zrušen ještě před nařízením výkonu rozhodnutí, a soud výkon nesprávně nařídil, potom by bylo na místě výkon zastavit podle § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ.²²³ Byl-li výkon nesprávně nařízen, avšak dosud nepravomocně, bude zrušení exekučního titulu dokonce odvolacím důvodem (srov. výše). Zrušit exekuční titul je možné jen na základě výslovné zákonné úpravy.

Může se ovšem přihodit, že exekuční titul zrušen nebyl, nicméně se stal neúčinným. Taková situace může nastat, pokud to předvídá sám zákon, nebo exekuční titul, a nebo tak rozhodne ten, kdo exekuční titul vydal. Exekuční titul je pak již jen obsoletní. Zde je naopak lhostejné, zda neúčinnost titulu nastala již před nařízením výkonu rozhodnutí či až po té. Nicméně Kurka s Drápalem navrhuje, aby soud návrh na výkon rozhodnutí na základě obsoletního titulu zamítl (ztráta způsobilosti být exekučním titulem) a podle § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ zastavoval jen nařízené výkony.²²⁴

1.6.4.1.3 § 268 odst. 1 písm. c) OSŘ

Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže zastavení výkonu rozhodnutí navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení.

Toto ustanovení reflektuje dispoziční zásadu, která se při výkonu rozhodnutí také částečně uplatňuje. Může-li oprávněný disponovat řízením o výkon rozhodnutí, je koherentní, aby mohl disponovat (ale pouze on, pochopitelně již nikoliv povinný) i samotným výkonem. Tzn., že může kdykoliv z jakéhokoliv důvodu od prováděného výkonu odstoupit a to tak, že navrhne soudu jeho zastavení. Soud se důvody uvedenými oprávněným, jež ho k zastavení vedly, již nezabývá, je však přitom vázán ve všech částech návrhem (např. i určení data, ke kterému byl stran výživného výkon zastaven).²²⁵

Právní věda se již dříve shodla na tom, že návrh oprávněného na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. c) OSŘ má přednost před návrhem povinného a v rozsahu návrhu

²²² R 9/1966

²²³ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 367 a Tripes: *op. cit.*, str. 162

²²⁴ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 368

²²⁵ R 21/1981, srov. též Bureš, Drápal, Krčmář a kol.: *op. cit.*, str. 1464

oprávněného již o případném návrhu povinného na zastavení výkonu ani netřeba rozhodovat.²²⁶ Soud výkon rozhodnutí zastaví neprodleně, ač ještě nebyl pravomocně nařízen.²²⁷ Podal-li však již povinný proti nařízení výkonu odvolání, je třeba v důsledku suspenzivního a devolutivního účinku vyřídit nejprve odvolání.²²⁸

Odborná literatura²²⁹ přitom již před časem zavrhla, aby se ve spojení s tímto zastavovacím důvodem užívalo § 101 odst. 4 OSŘ²³⁰. Vyskytovaly se totiž nezdárka situace, kdy se povinný nařízení exekuce bránil tvrzením, že vymáhanou pohledávku již zaplatil (to je zastavovací důvod podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ - viz dále). Jak jsme si již řekli, přednost však má zastavovací důvod podle písm. c) tohoto ust. zákona. Soudy toho proto, aby si usnadnily práci, využívaly a obracely se na oprávněného právě s výzvou podle § 101 odst. 4 OSŘ s tím, že nevyjádří-li se ve stanovené lhůtě, bude se mít za to, že nemá námitek. Z toho přímo dovozovaly, že oprávněný vlastně navrhuje zastavení výkonu podle písm. c). Takový postup je ovšem nesprávný; soudy se mají toliko oprávněného dotazovat, zda-li za této situace na výkonu rozhodnutí trvá, nebo zda navrhuje jeho zastavení.

Pokud jde o eventuální zpětvzetí návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí, novější odborná literatura se vyslovila proti této možnosti.²³¹ Argumentuje se tím, že zákon zpětvzetí návrhu na zastavení výslovně neupravuje (na rozdíl od návrhu na zahájení řízení [žaloby] podle § 96 OSŘ, odvolání podle § 207 odst. 2 OSŘ či dovolání podle § 243b odst. 5 OSŘ.) a proto se uplatní toliko obecný institut odvolání procesního úkonu podle § 41a odst. 3 OSŘ²³². Tento názor není však obecně přijímán a podle jiných názorů lze i návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí disponovat, tedy vzít jej zpět až do doby, než soud o něm rozhodne.²³³

1.6.4.1.4 § 268 odst. 1 písm. d) OSŘ

Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže výkon rozhodnutí postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a 322 vyloučeny.

Tento zastavovací důvod se vztahuje na věci nepodléhající výkonu rozhodnutí prodejem movitostí a nemovitostí, a proto se jím s ohledem na zaměření naší práce zabývat blíže nebudeme.

²²⁶ R 21/1981, srov. též Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 370 a Tripes: *op. cit.*, str. 165

²²⁷ R 21/1981

²²⁸ R 21/1981

²²⁹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 370, Tripes: *op. cit.*, str. 164

²³⁰ „Vyzve-li soud účastníka, aby se vyjádřil o určitém návrhu, který se dotýká postupu a vedení řízení, může připojit doložku, že nevyjádří-li se účastník v určité lhůtě, bude se předpokládat, že nemá námitek.“

²³¹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 371

²³² „Úkon může být odvolán, jen jestliže jeho odvolání dojde soudu nejpozději současně s tímto úkonem.“

²³³ Tripes: *op. cit.*, str. 166

1.6.4.1.5 § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ

Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů.

V kap. 1.6.1 jsme si pověděli, že při nařizování výkonu rozhodnutí soud posuzuje, zda není již z návrhu zřejmé, že by výtěžek, kterého by se dosáhlo, nepostačil ani ke krytí nákladů výkonu rozhodnutí (§ 264 odst. 2 OSŘ). Zastavovací důvod podle § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ je doplňkem nebo spíš protějškem tohoto ustanovení pro fázi již nařízeného (probíhajícího) výkonu rozhodnutí. Zákon v těchto ustanoveních vyjadřuje obecný zájem na tom, aby soudy zbytečně neprováděly a nezatěžovaly se výkony rozhodnutí, je-li zřejmé již z exekučního návrhu či vyjde-li při provádění výkonu najevo, že výkon zjevně nemůže být úspěšný. Tripes²³⁴ však považuje tento zastavovací důvod za projev zásady ochrany povinného (viz kap. 1.2.3.4). Domníváme se, že tomu tak zcela není. Jde jistě i o snahu zabránit případným neustálým marným pokusům o provedení výkonu rozhodnutí, který nemá pro nepříznivé majetkové poměry povinného naději na úspěch, a tím také alespoň trochu odlehčit soudům.

I zde jde o zastavovací důvod, který se užije spíše u výkonů rozhodnutí prodejem movitostí, méně již nemovitostí a podniku, jejichž vyšší hodnota se přeci jen předpokládá. U srážek ze mzdy jsou však předpokládané náklady zanedbatelné (náklady na několik poštovních zásilek) a proto u nich není tento zastavovací důvod představitelný. Z tohoto důvodu se ani jemu nebudeme dále věnovat.

1.6.4.1.6 § 268 odst. 1 písm. f) OSŘ

Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí (§ 267).

Stejně jako předchozí dva zastavovací důvody i tento není představitelný u výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy; fakticky se omezuje jen na výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí, výjimečně se s ním setkáme u prodeje nemovitostí či podniku. Je totiž navázán na pravomocné rozhodnutí v incidenčním sporu zahájeném na základě tzv. excindační, excisní nebo též vylučovací žaloby o tom, zda určitý majetek je vyloučen z probíhajícího výkonu rozhodnutí. Srážek ze mzdy se tudíž ani týkat nemůže a proto přejdeme k dalšímu důvodu zastavení výkonu rozhodnutí.

²³⁴ Tripes: *op. cit.*, str. 167

1.6.4.1.7 § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ

Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku.

Již jsme předeslali v kapitole o nařízení exekuce (1.6.1), že otázkou pro nařízení výkonu rozhodnutí není, zda povinný svůj dluh po vydání exekučního titulu zaplatil; v této fázi se soud spokojí s tvrzením oprávněného, obsažené v exekučním návrhu, že nikoliv. Zákon ovšem musí nějakým způsobem reagovat na situaci, že právo přiznané exekučním titulem po jeho vydání mimo rámec samotného výkonu rozhodnutí zaniklo (a nejen nutně tím, že povinný svůj dluh uhradil). Činí tak v rámci tzv. **opozičního sporu**, který zákonodárce zařadil přímo do rámce výkonu rozhodnutí, avšak nikoliv jako samostatné námitky proti exekuci, ale přímo jako incidenční návrh na zastavení výkonu rozhodnutí. Není to jediná z možných koncepcí v rámci exekučního práva. Staré ŘEZ znalo opoziční žalobu v řízení nalézacím (§ 35), v ŘVO pak opoziční spor existoval jako námitky v rámci exekuce (§ 441).

Jde o široce užívaný institut a týká se všech způsobů provedení výkonu rozhodnutí. Své uplatnění nachází právě až v souvislosti s návrhem na zastavení výkonu (jako opozice vůči exekuci, proto spor opoziční), který může povinný podat již ihned poté, co se o nařízení výkonu dozví, jako svou obranu. V rámci opozičního sporu je ovšem nepřípustné, aby exekuční soud nahrazoval soud nalézací. Proto okolnosti, které znamenají zánik práva uvedeného v titulu a které nastaly před vydáním titulu, zákon dovoluje uplatňovat jen v řízení nalézacím a způsobem k tomu určeným.²³⁵ Rozhodným je proto již okamžik vydání rozhodnutí²³⁶ (nikoliv až jeho právní moc - srov. § 154 odst. 1 OSŘ), avšak s výjimkou rozsudku pro zmeškání. Tam totiž nemusel mít žalobce pro zmeškání jednání žalovaným povědomost o tom, že po podání žaloby již zaplatil.

Zánikem práva se rozumí celá škála důvodů, jež plynou z práva hmotného. Jsou jimi podle občanského zákoníku **1.) splnění dluhu** (§ 559 a n.), **2.) dohoda** (§ 570a a n.), **3.) nemožnost plnění** (§ 575 a n.), **4.) uplynutí doby** (§ 578), **5.) smrt dlužníka nebo věřitele** (§ 579), **6.) započtení** (§ 580 a n.) a **7.) narovnání** (§ 585 a n.), podle obchodního zákoníku²³⁷ taktéž splnění (§ 324 a násl.), zánik nesplněného závazku (§ 344 a násl.) a započtení (§ 358 a násl.). Se zánikem práv se setkáváme i v pracovním právu.²³⁸

²³⁵ R 47/1970

²³⁶ u těch exekučních titulů, jež nejsou rozhodnutími, jde o okamžik jejich vyhotovení (perfekce) - srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 382

²³⁷ zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění

²³⁸ srov. § 330 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

Řekli jsme si, že nejčastějším důvodem uplatnění opozičního sporu bude **splnění dluhu** (soluce). Je třeba zásadně odlišovat splnění dluhu od nuceného vymožení v rámci výkonu rozhodnutí, jež je jeho účelem.²³⁹ Podobnou situací je, pokud se povinný např. u prodeje movitých věcí rozhodne vyhnout výkonu rozhodnutí a svůj dluh uhradí např. soudnímu vykonavateli. I to se bude považovat za plnění v rámci výkonu. Jinak tomu ale bude u výkonu rozhodnutí nařízeného dvěma či více způsoby. U něj je nutno, je-li jedním z nich pohledávka uhrazena, další zastavit.²⁴⁰ Jiná situace také nastane, pokud by se povinný rozhodl vyhnout např. srážkám ze mzdy po jejich nařízení a oprávněnému zaplatí. Zde již půjde o splnění dluhu mimo rámec výkonu a oprávněný může navrhnout jeho zastavení (avšak soud výkon zastaví podle § 268 odst. 1 písm. c) OSŘ, neboť tento důvod má vždy přednost - dopad to však bude mít na výrok o nákladech řízení, viz kap. 1.6.5.2). Teprve kdyby tak oprávněný neučinil, přijde na řadu opoziční spor.

V této souvislosti judikatura dospěla k závěru, že oprávněný není povinen během výkonu rozhodnutí poskytnout povinnému potřebnou součinnost za účelem splnění dluhu, na rozdíl od hmotného práva (§ 522 OZ). To znamená, že již během výkonu rozhodnutí v takovém případě nemůže nastat prodlení věřitele.²⁴¹ Jiný závěr judikatury je také pozoruhodný. Pokud jde o **převzetí dluhu** jinou osobou, ani tato otázka není soudem *ex offio* pro účely nařízení výkonu rozhodnutí brána v potaz. Tuto okolnost může povinný uplatnit toliko návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. g).²⁴²

I **započtení** pohledávky působí zánik práva, uplatňuje-li se proti vymáhanému nároku k započtení pohledávka, jež se k započtení hodí.²⁴³ Okamžik zániku práva nastává setkáním pohledávky oprávněného, přiznané exekučním titulem, a pohledávky povinného²⁴⁴, a to na základě kompenzačního projevu povinného. Došlo-li k setkání pohledávek před vydáním exekučního titulu, výkon rozhodnutí se zastavuje podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, jestliže až po jeho vydání, pak podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ.²⁴⁵

Jinou situací je **promlčení** pohledávky přiznané exekučním titulem. Soud výkon rozhodnutí jako nepřipustný zastaví, avšak nikoliv podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, nýbrž podle písm. h) téhož ustanovení. Důvodem je to, že právo samo nezaniklo, promlčením se jen stalo soudně naturálním,

²³⁹ Výjimkou je však částečné zastavení výkonu, pokud při vyznění nového plátce mzdy podle § 294 odst. 3 OSŘ nebylo přihlédnuto ke všem srážkám, které byly u předchozích plátců provedeny. Srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 383

²⁴⁰ Tripes: *op. cit.*, str. 172

²⁴¹ 20 Cdo 689/2003

²⁴² R 18/1998

²⁴³ R 77/1969

²⁴⁴ Povinný však nemusí pro svou pohledávku, aby byla ve výkonu rozhodnutí započitatelná, zahajovat civilní řízení (s výjimkou pracovních vztahů) - srov. R 34/1967 a R 14/1979. Pohledávka povinného tudíž nemusí být přiznána soudním rozhodnutím. Pak ale bude na exekučním soudu, aby přezkoumal při jednání, které za tím účelem nařídí, důvodnost kompenzační námitky - vznik pohledávky povinného (např. *ex contractu*, *ex delicto*), náležitosti kompenzačního projevu, okolnosti setkání pohledávek (zda a kdy) a v jakém rozsahu. Srov. Tripes: *op. cit.*, str. 174

²⁴⁵ R 21/1981, R 29/1991

tj. nevynutitelným (neexekvovatelným).²⁴⁶ Promlčecí lhůta se řídí podle toho, podle jakého zákona byl posuzován závazkový právní vztah v nalézacím řízení.²⁴⁷

Naopak je tomu u **prekluze** práva; zde právo zaniká uplynutím prekluzivní lhůty a právo zaniká. Pakliže byl výkon rozhodnutí pro prekludovanou pohledávku oprávněného nesprávně nařízen (viz kap. 1.6.1), bude namíste výkon bez prodlení zastavit podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, a to i *ex offo*.

1.6.4.1.8 § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ

Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže výkon rozhodnutí je nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.

Toto ustanovení je generálním zastavovacím důvodem a použije se pro všechny ostatní případy, než na které dopadají speciální důvody podle § 268 odst. 1 písm. a) a až g) OSŘ. V souladu s tradiční právní naukou bývá tento **spor** nazýván **impugnačním**. Sporem je proto, že i zde bude nezřídka jevem kontradikce mezi povinným a oprávněným, a to jak v rovině právního posouzení, tak i skutkového. Název pochází z lat. slova *impugnatio*, jež značí napadení něčeho, boj proti něčemu,²⁴⁸ v právu tedy výkonu rozhodnutí. V klasické podobě se předpokládalo uplatnění tohoto zastavovacího důvodu ze strany povinného cestou sporu.

Podle Macura²⁴⁹ můžeme rozdělit důvody nepřípustnosti výkonu rozhodnutí na **1.) vady exekučního titulu**, **2.) vady rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí** či **3.) vady samotného výkonu rozhodnutí**. Kurka a Drápal²⁵⁰ k těmto důvodům přidávají ještě **4.) specifické chování povinného** (viz dále). Důvod zastavení podle písm. h) se samozřejmě může týkat jak celého výkonu rozhodnutí, tak i jen jeho části. Teoreticky pak také zde rozlišujeme nepřípustnost výkonu rozhodnutí na absolutní a relativní.²⁵¹

Ad 1.) Vadami exekučního titulu je např. to, byl-li nálezem Ústavního soudu zrušen právní předpis, na základě kterého byl exekuční titul vydán. Takový titul neztrácí ani vykonatelnost, ani účinnost; ztrácí toliko způsobilost být exekučním titulem. Došlo-li k tomu před nařízením výkonu, návrh na nařízení výkonu soud zamítne, pokud až v průběhu výkonu, soud jej podle cit. ust. zákona

²⁴⁶ Promlčenému právu nelze přiznat soudní ochranu, tedy ani exekuční. Srov. R 21/1981

²⁴⁷ 20 Cdo 434/2004

²⁴⁸ Pražák, Josef a kol: Latinsko-český slovník, Česká grafická unie, a. s., Praha, 1929, 5. vydání, str. 635

²⁴⁹ Macur: *op. cit.*, str. 103

²⁵⁰ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 387

²⁵¹ Ačkoliv Tripes: *op. cit.*, str. 175 má tento generální zastavovací důvod za absolutní, není tomu tak vždy. Např. námitka promlčení působí nepřípustnost výkonu rozhodnutí, ale jen relativně, je-li vůbec uplatněna. Soud z tohoto důvodu nemůže výkon rozhodnutí zastavit bez této námítky (viz dále).

zastaví (a to jak k návrhu povinného, tak *ex officio*). Jiným příkladem je nulitní správní rozhodnutí, jež je exekučním titulem, prekluze práva atp.²⁵²

Ad 2.) v praxi nelze rozumně vyloučit, že i rozhodnutí, jímž se výkon rozhodnutí nařizuje, trpí takovými nedostatky, které vedou k nepřipustnosti celého výkonu rozhodnutí. Jde např. o posléze zjištěný neodstranitelný nedostatek podmínek exekučního řízení, jež nelze zhojit ani vydáním pravomocného usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Takový výkon je za všech okolností nepřipustný²⁵³ a soud jej musí, jakmile je důvod nepřipustnosti zjištěn, výkon rozhodnutí neprodleně zastavit (i *ex officio*).

Ad 3.) i při samotném výkonu rozhodnutí může dojít k takovým vadám, jež zapříčiní nepřipustnost dalšího výkonu rozhodnutí. Jedním z příkladů může být výkon správních rozhodnutí podle § 71 odst. 3 starého správního řádu,²⁵⁴ podle kterého bylo lze takový titul vykonat v prekluzivní lhůtě 3 roků. Po uplynutí této lhůty musí soud nařízený, avšak dosud neskončený výkon rozhodnutí jako nepřipustný zastavit. Další případ je, pokud se nařízený způsob výkonu rozhodnutí stane nevhodným až v jeho průběhu. To se může stát třeba tak, že byl nařízen výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí pro vysokou pohledávku. Po jeho nařízení však povinný velkou část uhradí a pro nepatrnou část je nevhodné provést prodej cenné nemovitosti. Proto soud s takovým argumentem výkon jako nepřístupný zastaví.²⁵⁵ Jako vadu výkonu rozhodnutí můžeme označit i tzv. *pactum de non pedendo* - dohodu povinného s oprávněným, že ten nebude svou vykonatelnou pohledávku za určitých podmínek exekvovat.²⁵⁶ Pokud by však oprávněný výkon rozhodnutí *contra hoc pactum* přesto navrhoval, soud jej nařídí (existence dohody by tomu nebránila, navíc soud se o ní v této fázi těžko dozví), avšak musel by takovou dohodu zohlednit a výkon rozhodnutí jako nepřipustný zastavit.

Ad 4.) Specifickým chováním povinného rozumíme např. jím provedené započtení působící zánik exekvované pohledávky před vydáním exekučního titulu nebo namítne-li promlčení pohledávky jako svou obranu proti nařízenému výkonu rozhodnutí (viz kap. 1.6.4.1.7 nahoře). Bez této námítky se soud promlčením pohledávky ani ve výkonu rozhodnutí nezabývá.²⁵⁷

Na konec jen připomeneme, že za návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podle tohoto ustanovení se vybírá soudní poplatek ve výši 1.000,- Kč (viz obecná ustanovení kap. 1.6.4.1). V praxi se tak pohříchu příliš neděje.

²⁵² Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 388-9

²⁵³ Macur: *op. cit.*, str. 76

²⁵⁴ zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), derogovaný zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád

²⁵⁵ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 393

²⁵⁶ 20 Cdo 1570/2003 (20 Cdo 1962/2004)

²⁵⁷ 4 Cz 95/66

1.6.4.1.9 Další zvláštní důvody zastavení výkonu rozhodnutí

Kromě právě představených zastavovacích důvodů speciálních i toho generálního, obsažených v § 268 odst. 1 OSŘ, obsahuje cit. paragraf i další zvláštní důvody zastavení výkonu rozhodnutí.

Podle § 268 odst. 2 OSŘ bude výkon rozhodnutí zastaven též tehdy, jestliže povinný provedl z vymáhané peněžitě pohledávky oprávněného srážku stanovenou zvláštními předpisy²⁵⁸ a odvedl tuto srážku příslušnému orgánu, a to v rozsahu, v jakém byl povinen tuto srážku provést. Tzn., že se povinný může domoci zastavení (zcela či zčásti) výkonu rozhodnutí v rozsahu provedených a příslušnému orgánu odvedených zákonných srážek (daně, pojistné). Zákon zde podle judikatury vychází z předpokladu, že exekuční titul přiznává pohledávku v „hrubé výši“ a odvod sražené daně je v rozsahu tohoto odvodu důvodem zastavení výkonu rozhodnutí.²⁵⁹

Podle § 268 odst. 4 OSŘ sem patří i zastavovací důvod, byl-li výkon nařízen v rozsahu širším, než jaký stačí k uspokojení oprávněného. Jelikož to je předmětem posouzení už při samotném nařízení výkonu rozhodnutí (viz kap. 1.6.1), zde půjde o případ, kdy se to stane zjevným až v průběhu výkonu, nebo pokud byl i přesto chybou soudu výkon v nesprávně širší nařízen. Byl-li však výkon nesprávně nařízen pro vyšší částku, než jak stanoví exekuční titul, je to důvodem pro částečné (právě o ten rozdíl) zastavení výkonu podle § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ, neboť v této části exekuční titul chybí. Pakliže soud nařídil výkon rozhodnutí pro vyšší částku, pro kterou je opora v exekučním titulu, avšak než jak navrhoval oprávněný, pak je třeba výkon rozhodnutí zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ

Podle § 268 odst. 3 OSŘ výkon rozhodnutí prodejem zástavy bude zastaven také tehdy, jestliže zaniklo zástavní právo. Tento speciální zastavovací důvod se však netýká zaměření naší práce a nebude proto dále předmětem našeho zájmu.

Jako poslední uvedme negativní zastavovací důvod podle § 269 odst. 3 OSŘ. Podle tohoto ustanovení nelze jako důvod zastavení výkonu rozhodnutí uplatňovat, že se změnila okolnosti rozhodné pro výši a trvání dávek nebo splátek (§ 163 odst. 1). Nejčastěji se vyskytovaly případy, kdy se nařízenému výkonu na dlužné či běžné výživné povinný bránil tím, že se zároveň domáhal změny soudního rozhodnutí. Tomu se zákonodárce nakonec rozhodl čelit vtělením tohoto ustanovení do zákona.

Další zastavovací důvody uvádí zákon již jen u jednotlivých způsobů provedení výkonu rozhodnutí. Ohledně srážek ze mzdy o něm pohovoříme v kap. 1.10.3.4).

²⁵⁸ § 38a zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů, § 8 a násl. zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, § 5 a násl. zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵⁹ 21 Cdo 436/2005, 20 Cdo 1972/2005

1.6.5 Náklady výkonu rozhodnutí

Také ve vykonávacím řízení zákonitě vznikají určité náklady. Rozhoduje o nich soud, avšak na rozdíl od nalézacího řízení, kde tak soud činí v rozhodnutí, jímž se řízení u něho končí (§ 151 odst. 1 OSŘ), ve vykonávacím řízení rozhoduje soud o povinnosti k náhradě nákladů řízení zároveň s nařízením výkonu rozhodnutí (§ 270 odst. 1 OSŘ). Nestanoví však žádnou lhůtu k jejich zaplacení, a to z toho důvodu, že se nařízení výkonu rozhodnutí vztahuje i na tyto náklady. Náklady řízení tedy budou exekvovány společně s vymáhanou pohledávkou.

Odstavec 2 cit. ustanovení k výše uvedenému přidává, že oprávněný má nárok na náhradu všech účelných nákladů výkonu rozhodnutí. Těmi budou typicky soudní poplatek z návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí a náklady na právní pomoc advokáta. V praxi sporné je, zda sem patří i náklady spojené se žádostí o poskytnutí pomoci soudu podle § 260 odst. 2 OSŘ. Např. Tripes se vyslovuje, že ano, neboť tyto náklady „vznikají v souvislosti se zajišťováním potřebné náležitosti návrhu na nařízení výkonu, jímž je zjištění plátce mzdy nebo označení peněžního ústavu.“²⁶⁰

Z dikce § 270 odst. 2 OSŘ tudíž vyplývá zákonná premisa, že povinnost hradit náklady řízení bude stíhat zásadně povinného. Nemusí tomu ale být vždy. I u výkonu rozhodnutí lze užít, jak jsme již podali, § 150 OSŘ a z důvodu zvláštního zřetele hodného nemusí soud výjimečně náklady oprávněnému přiznat vůbec.

Pakliže ovšem soud návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí vyhoví jen zčásti nebo jej dokonce zcela zamítne, použije se podle § 254 odst. 2, § 142 OSŘ principu úspěchu ve věci. Poněvadž oprávněný nebyl zcela úspěšný, soud právo na náhradu nákladů nepřizná žádné ze stran. Byl-li oprávněný neúspěšný v celém rozsahu, soud oprávněnému uloží povinnost k náhradě nákladů povinného. Tehdy již musí soud lhůtu k plnění určit, neboť aplikace § 270 OSŘ zde nepřichází v úvahu. Obdobně se bude postupovat, jestliže bude řízení zastaveno.

Pokud jde o náklady provedení výkonu rozhodnutí, odstavec 3 cit. ustanovení zavádí nově zásadu, že tyto náklady platí stát. Doplnuje ji však v tom směru, že soud může uložit oprávněnému, u něhož nejsou podmínky pro osvobození od soudních poplatků, aby složil zálohu na náklady provedení výkonu rozhodnutí.

Zákon dále stanoví, že se ohledně náhrady nákladů výkonu rozhodnutí použije i ustanovení § 147 až 150 OSŘ (odst. 4 cit. ust.). Znamená to, že soud nemusí z důvodů hodných zvláštního zřetele výjimečně náhradu nákladů zcela nebo zčásti přiznat. Soud také nepřizná oprávněnému ty náklady, které vznikly jeho zaviněním nebo náhodou, jež se mu přihodila, atd. Předpokládá nicméně především to, že po nařízení bude výkon rozhodnutí proveden. Jestliže však bude nutná

²⁶⁰ Tripes: *op. cit.*, str. 186

další ingerence ze strany soudu, kupř. vyvoláním řízení o odklad provedení výkonu rozhodnutí nebo o jeho zastavení, je nutno rozhodnout i o nákladech těchto řízení. Zákonem je však výslovně pamatováno jen na druhou z eventualit.

1.6.5.1 Náklady řízení o odklad výkonu rozhodnutí

Rozhodne-li soud o odkladu provedení výkonu rozhodnutí, pojme do svého usnesení i výrok o náhradě nákladů, které účastníkům, státu nebo i třetím osobám vznikly. Speciální úprava v zákoně obsažena není a proto je nutno vyjít z obecných ustanovení (§ 270 OSŘ). Ta však svědčí jen oprávněnému. Otázkou tak je, může-li být náhrada nákladů přiznána ve prospěch s odkladem úspěšného povinného vůči oprávněnému, a podle jakého ustanovení ji přiznat. V odvolacím řízení to možné je, ač speciální úprava chybí a obecná na to nepamatuje. Vyslovila se proto však již dávno podle § 254 odst. 1, § 224 odst. 1, § 142 a násl. OSŘ judikatura.²⁶¹

Odborná literatura zaujala názor, že i když je zásada vyjádřená v § 270 OSŘ (tedy že nelze obecně přiznat náhradu nákladů povinnému vůči oprávněnému) prolomena pro případ odvolacího řízení, pak to nic nemění na situaci, že v případě neúspěchu oprávněného povinnému náklady řízení o odklad provedení výkonu podle § 266 odst. 1 OSŘ za absence zvláštní úpravy přiznat prostě nelze.²⁶²

1.6.5.2 Náklady řízení o zastavení výkonu rozhodnutí

Již jsme si pověděli o tom, že § 271 OSŘ obsahuje zvláštní úpravu rozhodování o nákladech řízení při zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí. Tehdy soud na základě citovaného ustanovení rozhodne o náhradě nákladů, které účastníkům prováděním výkonu rozhodnutí vznikly, a to podle toho, z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí došlo. Může také zrušit dosud vydaná rozhodnutí o nákladech výkonu, popřípadě uložit oprávněnému, aby vrátil, co mu povinný na náklady výkonu rozhodnutí již zaplatil.

Tímto ustanovením zákon reaguje na situaci, kdy je výkon rozhodnutí nařízen i pro náklady výkonu rozhodnutí. Presumována je oprávněnost nároku oprávněného, avšak nemusí tak tomu být vždy, zvláště když se některé obrany povinného mohou uplatnit až v rámci institutu zastavení výkonu rozhodnutí. A právě na to pamatuje zákon v § 271 OSŘ. Může jít ale i o jiné případy, než když úspěšná obrana povinného přivodí zastavení výkonu rozhodnutí. Výkon rozhodnutí je nutno zastavit i tehdy, zaplatí-li povinný svůj dluh oprávněnému během výkonu rozhodnutí, ale mimo jeho rámec. Pak zpravidla navrhne oprávněný, aby byl výkon rozhodnutí zastaven (viz výše). A na všechny tyto a další situace dopadá právě § 271 OSŘ.

²⁶¹ Cpj 159/79 (srov. R 21/1981)

²⁶² srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 349, Tripes: *op. cit.*, str. 153

Základním hlediskem při rozhodování o nákladech řízení při zastavení výkonu rozhodnutí podle § 271 OSŘ tedy je, z jakého důvodu byl výkon rozhodnutí zastaven. Uplatňuje se přitom zásada zavinění, a to v první řadě ze strany oprávněného. Zjišťuje se, zda oprávněný zachoval náležitou obezřetnost, aby se zastavení výkonu vyhnul. Neboli zda nepřistupoval k výkonu (jeho zahájení a vedení) „neuváženě, nedbale, bez požadovatelného respektu k právům druhého (povinného) anebo dokonce šikanózně“²⁶³ či zda „[ne]zachoval při podání návrhu na exekuci nebo při jejím provádění potřebnou míru pečlivosti, a proto přistoupil bezdůvodně k vymáhání splnění povinnosti cestou exekuce, popřípadě v exekučním řízení bezdůvodně pokračoval“²⁶⁴.

Je-li odpověď na tuto otázku negativní, pak soud při zastavení výkonu rozhodnutí ponechá dosavadní rozhodnutí o nákladech řízení v platnosti (§ 270 odst. 1, 2 OSŘ) a zároveň přizná náklady řízení o zastavení výkonu rozhodnutí oprávněnému. Jestliže však tomu tak nebude, předchozí rozhodnutí o nákladech zruší a jejich náhradu přizná povinnému. Pakliže ten již na náklady plnil, uloží soud zároveň, aby oprávněný poskytnuté plnění vrátil.²⁶⁵ O tom soud rozhoduje i bez návrhu. Typickým případem je návrh oprávněného na nařízení výkonu rozhodnutí, ačkoliv před jeho podáním povinný svůj dluh již uhradil.

A nakonec jen dodejme, že i v této fázi se může uplatnit ustanovení § 150 OSŘ.

1.7 Opravné prostředky

1.7.1 Odvolání v rámci výkonu rozhodnutí

Část šestá občanského soudního řádu pojednávající o výkonu rozhodnutí obecně stran opravných prostředků proti nařízení výkonu rozhodnutí nic neustanovuje. V souladu s § 254 odst. 1 OSŘ se použije část čtvrté OSŘ, a proto bude podle § 201 a násl. OSŘ proti usnesení soudu I. stupně (tj. okresního soudu) v rámci výkonu rozhodnutí jako obecný opravný prostředek přípustné odvolání. Proti rozhodnutí odvolacího soudu v souladu s dvojjinstančním systémem řádných opravných prostředků v ČR odvolání přípustné není. U odvolání v rámci výkonu rozhodnutí se však, na rozdíl od nalézacího řízení, v souladu s § 254 odst. 4 OSŘ uplatní princip úplné apelace. Tzn., že v odvolání lze relevantně uvádět nové skutečnosti a důkazy (tzv. novoty neboli *nova*).²⁶⁶

²⁶³ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 361

²⁶⁴ Bureš, Drápal, Krčmář a kol.: *op. cit.*, str. 1481-2

²⁶⁵ Kurka a Drápal mají tuto výjimku ze zásady, že úkony provedené před zastavením výkonu rozhodnutí se nereparují, za procesní nárok z bezdůvodného obohacení (srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 362).

²⁶⁶ Tento princip se však neuplatní tam, kde zákon pro účely nařízení výkonu rozhodnutí vyžaduje, aby určité rozhodné skutečnosti pro nařízení výkonu rozhodnutí byly oprávněným prokázány již k okamžiku podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí u soudu (např. § 335a odst. 1, § 338b odst. 2, § 338g odst. 1 OSŘ) - viz Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 760 - 761

I zde je však soud vázán odvolacími důvody, bez uvedení ani jediného (tzv. blanketní odvolání) - přes výzvu k odstranění vad podání podle § 43 odst. 1 OSŘ - je rekurs proti meritornímu rozhodnutí neprojednatelný (§ 212a odst. 2, 1 OSŘ) a odvolací soud odvolání odmítne (§ 211, § 43 odst. 2 OSŘ). Je-li v odvolání do meritorního rozhodnutí uveden alespoň jeden způsobilý odvolací důvod, pak v souladu s ustanovením § 212a odst. 1 OSŘ soud přezkoumá rozhodnutí i z těch důvodů, jež uplatněny nebyly.

Další odlišnost od standardního pojetí odvolání zakotvuje ustanovení § 254 odst. 5 OSŘ, přijaté ještě docela nedávno v úmyslu zrychlit soudní řízení. Podle něj lze určitá rozhodnutí soudu prvního stupně v odvolacím řízení zrušit jen z důvodů uvedených v § 219a odst. 1 OSŘ. Takovými rozhodnutími jsou usnesení, kterými bylo rozhodnuto o návrhu na 1.) nařízení výkonu rozhodnutí, 2.) odklad provedení výkonu rozhodnutí, 3.) zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. a) až f), a dále 4.) ve věcech výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí (§ 272 až § 273a), 5.) o ceně prodávané nemovitosti (§ 336a) nebo 6.) podniku (§ 338n) a konečně 7.) o nařízení dražebního jednání (§ 336b a 338o). Potřebná šetření nebo dokazování pro potvrzení nebo změnu prvoinstančního usnesení provede odvolací soud buď sám nebo prostřednictvím soudu prvního stupně či dožádaného soudu.

Odstavec šestý cit. paragrafu potom stanovuje, že k projednání odvolání není třeba nařizovat jednání také tehdy (tj. kromě obecných důvodů uvedených v § 214 odst. 2 a 3 OSŘ), pakliže se v odvolacím řízení neprovádí šetření nebo dokazování nebo jestliže soud prvního stupně rozhodl v souladu se zákonem bez nařízení jednání. Tento postup však neplatí u odvolání proti usnesení soudu prvního stupně vydaného ve věci zastavení výkonu rozhodnutí u tzv. opozičních a impugnačních incidenčních sporů (viz kap. 1.8.1) podle § 268 odst. 1 písm. g) a h) OSŘ.

Pokud jde o náklady odvolacího řízení, i zde se uplatní obecné ustanovení § 270 odst. 1 OSŘ o nákladech výkonu rozhodnutí (viz kap. 1.6.5). Tj. jestliže odvolací soud rozhodne o nákladech odvolacího řízení tak, že uloží povinnému povinnost hradit je, nestanoví lhůtu k jejich zaplacení, a nařízený výkon rozhodnutí se bude vztahovat i na náklady odvolacího řízení.²⁶⁷ Častá však bude i opačná situace, a to změní-li odvolací soud rozhodnutí soudu I. instance a návrh na nařízení výkonu rozhodnutí zamítne. Pak o nákladech odvolacího řízení rozhodne standardním způsobem za užití § 254 odst. 1, § 142 odst. 1 OSŘ, tedy i tak, že uloží povinnost k jejich náhradě oprávněnému a určí i pro to příslušnou lhůtu. Hovoříme-li o nákladech řízení, je třeba dodat, že odvolací řízení v řízení o výkon rozhodnutí je osvobozeno od soudního poplatku (§ 11 odst. 4 SoP).

U výkonu rozhodnutí lze odvoláním napadnout typicky usnesení, jímž se rozhoduje o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, na odklad jeho provedení či na jeho (částečné) zastavení.

²⁶⁷ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 770

1.7.1.1 Odvolání proti rozhodnutí o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí

Pojednáváme-li zde o odvolání proti nařízení výkonu rozhodnutí, je vzhledem k právě uvedenému třeba podotknout již pouze to, že odvolací soud bere při rozhodování o takovém odvolání v potaz jen ty skutečnosti, jež jsou relevantní pro nařízení výkonu rozhodnutí, tj. jež byly relevantní již pro soud prvního stupně (jejich výčet je podán v kap. 1.6.1). Obsahuje-li odvolání jen ostatní skutečnosti, odvolací soud k nim nepřihlédne a odvolání odmítne (§ 254 odst. 5 OSŘ).

Není tedy okolností rozhodnou při rozhodování o odvolání, že povinný již částečně plnil, nebo uzavřel s oprávněným kumulativní či privativní novaci nebo procesní *pactum de non pedendo*. Námitky tohoto druhu a jiné (např. nepříznivé poměry povinného, apod.) se za stávající právní úpravy a judikatury uplatní až v návrhu na zastavení (částečné) výkonu rozhodnutí či v návrhu na jeho odklad (§ 268, event. § 266 OSŘ). Jistou výjimku představuje situace, kdy povinný měl možnost namítnout promlčení exekvované pohledávky oprávněného ještě před nařízením výkonu rozhodnutí. K této námitce soud přihlédne a návrh na nařízení výkonu rozhodnutí zamítne. Jinak tomu ale bude, namítne-li povinný promlčení až v odvolacím řízení. Pak k této námitce odvolací soud přihlédne, a byla-li důvodná, návrh na nařízení výkonu rozhodnutí zamítne. To ovšem jen tehdy, bylo-li vymáhané právo promlčeno již v okamžiku, kdy byl návrh na nařízení výkonu rozhodnutí podán.²⁶⁸

V praxi činí často nemalé problémy správné posouzení obsahu úkonu povinného, třeba označeného jako odvolání, avšak ve své podstatě jsoucí návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí. Tyto případné pochybnosti je potřeba řádným procesním postupem odstranit (např. posouzením úkonu podle jeho obsahu v souladu s § 41 odst. 2 OSŘ nebo výzvou k odstranění vad podání podle § 43 OSŘ²⁶⁹). Mohou se však vyskytnout i případy, kdy povinný uplatní v jednom podání námitky jdoucí jak proti okolnostem rozhodným pro nařízení výkonu rozhodnutí, tak i námitky, jež jsou důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí. Judikatura se již dávno vyjádřila, že v takovém případě má přednost rozhodování o odvolání, protože je zpochybněné přímo vydané usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Pokud ovšem je podání označeno jako odvolání a obsahuje jen důvody pro zastavení výkonu rozhodnutí, jde o návrh na zastavení výkonu rozhodnutí a rozhodne o něm soud prvního stupně. Předkládání spisu odvolacímu soudu k vyřízení odvolání by vedlo ke zbytečným průtahům v řízení.²⁷⁰

Základní principem ovládajícím náš jediný opravný prostředek v rámci výkonu rozhodnutí je však na rozdíl od nalézacího řízení sporného tzv. úplná apelace, tj. možnost uvádět v odvolání

²⁶⁸ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 764

²⁶⁹ Otázkou zůstává, zda lze také předvolat povinného k odstranění vad podání do protokolu u soudu, jak se zhusta v soudní praxi děje. Kloníme se k tomu názoru, že jde přinejmenším o problematickou praxi a že tento postup je spíše nesprávný, protože *zákon expressis verbis* upravuje jen postup podle § 43 OSŘ.

²⁷⁰ R 21/1981

i *nova* neboli nové skutečnosti a důkazy (§ 254 odst. 5 věta první, legislativně technickým omylem zopakováno v § 254 odst. 6 OSŘ).

1.7.2 Mimořádné opravné prostředky

I u výkonu rozhodnutí se můžeme setkat s mimořádnými opravnými prostředky, tj. nikoliv řádnými rekurzy proti již pravomocnému rozhodnutí soudu, známými z čtvrté části občanského soudního řádu. Jsou jimi žaloba na obnovu řízení, pro zmatečnost a dovolání. Specifická úprava vykonávacího řízení se však dotkla i obecné úpravy těchto mimořádných opravných prostředků.

1.7.2.1 Žaloba na obnovu řízení

Ustanovení § 254 odst. 2 věta druhá před středníkem OSŘ lakonicky říká, že žalobu na obnovu výkonu rozhodnutí podat nelze. Teoreticky by mohl vzniknout spor o to, co je tím myšleno, když § 228 OSŘ zná obnovu „řízení“ a zde se hovoří o obnově výkonu rozhodnutí. O výkonu rozhodnutí jsme si již na samém začátku pověděli, že se dělí do několika fází (řízení o výkon rozhodnutí, o odklad provedení, o zastavení, o určení správné výšky srážky ze mzdy a další). Někteří autoři²⁷¹ se vyslovili, a je to jen logické, že kategorický zákaz žaloby na obnovu řízení se vztahuje na všechna dílčí řízení. Účelem žaloby na obnovu řízení je totiž zhojení nedostatků skutkových zjištění,²⁷² což u výkonu rozhodnutí vzhledem k zásadě formalizace předpokladů je představitelné jen zcela výjimečně. Navíc by byla obnova řízení v rozporu se samotným účelem výkonu rozhodnutí, tj. rychlým a účinným vynucením dobrovolně nesplněné a titulem přiznané povinnosti.

1.7.2.2 Žaloba pro zmatečnost

Žaloba pro zmatečnost je obecně určena k odstranění rozhodnutí, jež bylo vydáno v řízení, které trpí vadami (nedostatkem procesních podmínek nebo jinými závažnými vadami).²⁷³

Ustanovení § 254 odst. 2 věta druhá za středníkem OSŘ, shora citované v souvislosti se žalobou na obnovu řízení, pojednává i o žalobě pro zmatečnost; není však mnohmluvnější. Žalobu pro zmatečnost sice připouští, avšak jen z důvodu uvedeného v § 229 odst. 4 OSŘ. Účastník tak může žalobou pro zmatečnost napadnout toliko pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení. Podá-li přesto strana tuto žalobu z jiného důvodu, soud ji, aniž nařídí jednání, zamítne.²⁷⁴ Věcným důvodem -značně

²⁷¹ např. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 775

²⁷² Winterová: *op. cit.*, str. 504

²⁷³ Winterová: *op. cit.*, str. 509

²⁷⁴ 21 Cdo 2415/2004

širokým- pro uplatnění tohoto mimořádného opravného prostředku, jež musí účastník tvrdit (jinak je žaloba neprojednatelná), je nesprávnost příslušného usnesení odvolacího soudu. Nesprávností se rozumí chybný skutkový nebo právní závěr, tj. závěr učiněný v rozporu se zákonem, na jehož základě bylo odvolání odmítnuto nebo muselo být zastaveno.²⁷⁵

Vyhoví-li odvolací soud (§ 235a odst. 1 OSŘ) žalobě pro zmatečnost, napadené rozhodnutí zruší (§ 235e odst. 2 věta první OSŘ). Po právní moci usnesení o zrušení napadeného rozhodnutí odvolací soud věc bez dalšího návrhu znovu projedná a rozhodne (§ 235h odst. 2 OSŘ), tj. znovu rozhodne o podaném odvolání.

1.7.2.3 Dovolání

Posledním a nejnovějším z českých mimořádných opravných prostředků je dovolání. Obecně jím lze napadnout pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu, připouští-li to zákon (§ 236 odst. 1 OSŘ). Účelem dovolání je přezkum rozhodnutí vzhledem k závažným pochybnostem o jeho správnosti a zákonnosti předcházejícího procesu.²⁷⁶

Dovolání se uplatní i ve výkonu rozhodnutí, neboť jeho užití není pro toto řízení nikterak zákonem limitováno. Přípustné je zde však až ze speciálních důvodů uvedených v § 238a odst. 1 písm. b) až f) neboli proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto ve výkonu rozhodnutí **1.) o žalobě pro zmatečnost** [písm. b)], **2.) ve věci zastavení výkonu rozhodnutí** [písm. c)], **3.) ve věci udělení příklepu** [písm. d)], **4.) o rozvrhu rozdělované podstaty** [písm. e)], a konečně **5.) o povinnostech vydražitele** uvedeného v § 336m odst. 2 (§ 336n) a v § 336za odst. 2 [písm. f)]. tzv. souhrnnou novelou provedenou zákonem č. 9/2009 Sb. byla vypuštěna přípustnost dovolání o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí.

U všech způsobů výkonu rozhodnutí se tudíž prakticky uplatní jen přípustnost dovolání podle písm. b) až d) § 238a odst. 1 OSŘ, zbývající dva případy se vztahují jen na výkon rozhodnutí prodejem movitostí, nemovitostí, resp. podniku, a to ještě ne vždy.

Dovolání ve výkonu rozhodnutí je ovšem přípustné jen tehdy, jsou-li splněny podmínky podle § 237 odst. 1 a 3 (238a odst. 2) OSŘ. Konkrétně je tedy dovolání přípustné proti usnesení odvolacího soudu jímž bylo **a) změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, b) potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším usnesení proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil a c) potvrzeno rozhodnutí soudu**

²⁷⁵ Bureš, Drápal, Krčmář a kol.: *op. cit.*, str. 1201

²⁷⁶ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 784

prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má přitom po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 OSŘ není dána, jestliže rozhodnutím odvolacího soudu nebylo potvrzeno usnesení, kterým by soud prvního stupně rozhodl ve věci samé.²⁷⁷ Výčet rozhodnutí ve věci samé podala judikatura²⁷⁸ a ve výkonu rozhodnutí jsou jimi usnesení, jimiž se nařizuje výkon rozhodnutí, rozhoduje o jeho zastavení, případně o rozvrhu rozdělované podstaty.²⁷⁹

O dovolání soud rozhodne standardně bez nařízení jednání²⁸⁰ tak, že dovolání **1) odmítne, 2) zamítne** nebo **3) napadené rozhodnutí zruší**. Dovolání je nutno odmítnout, je-li zjevně bezdůvodné (§ 243b odst. 1 OSŘ), neboť se dovolatel domáhal „přezkumu z hlediska skutkových novot nebo oponoval právním názorem flagrantně nesprávným“²⁸¹. Dovolání dovolací soud zamítne, pokud dovolání neodmítl a došel k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné (§ 243b odst. 2 OSŘ). Nepřichází-li v úvahu ani odmítnutí, ani zamítnutí, dovolací soud napadené rozhodnutí zruší (§ 243b odst. 2, za středníkem).

1.8 Exekuční spory

V rámci výkonu rozhodnutí se můžeme setkat s řadou sporů. Mohou vzniknout jak mezi stranami řízení navzájem, tak i mezi jednou ze stran a třetí osobou (na výkonu rozhodnutí zúčastněnou). V určitých případech je upravuje zákon výslovně v části týkající se výkonu rozhodnutí, v ostatních nikoliv. Prvé nazývá naše právní teorie exekučními spory incidenčními a projednávají se v tzv. incidenčním řízení zahájeném na návrh, ty druhé je nutno řešit obecně v řízení nalézacím sporném na základě tzv. exekuční žaloby.²⁸² Tradičně byly nazývány odporem jiných osob.²⁸³

²⁷⁷ 20 Cdo 755/2005

²⁷⁸ R 61/1998

²⁷⁹ 20 Cdo 755/2005

²⁸⁰ jednání soud nařídí jen tehdy, považuje-li to za vhodné nebo provádí-li se dokazování (§ 243a odst. 1 OSŘ)

²⁸¹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 817

²⁸² srov. Macur: *op. cit.*, str. 110

²⁸³ § 37 ŘEZ

1.8.1 Incidenční spory

Již z názvu „incidenční“ vyplývá, že jde o spor o právo. I u něj je nutno vyjít ze zásad nalézacího řízení sporného (především zásady dispoziční, projednací, kontradiktornosti), navíc se uplatní také celá řada procesních institutů typických pro takové řízení. Některé jsou však naproti tomu výslovným ustanovením zákona vyloučeny. Nesmíme totiž zapomínat na to, že incidenční spory se řídí především částí šestou OSŘ, která vylučuje pro výkon rozhodnutí (a potažmo i pro incidenční řízení) např. přerušování řízení, prominutí zmeškání lhůty, obnovu řízení, vedlejší účastenství, vzájemný návrh, uzavření soudního smíru atd. I to je důvod, proč zde soud rozhoduje v meritu usnesením. Předmětem incidenčního řízení je nepřípustnost výkonu rozhodnutí s následkem jeho zastavení.²⁸⁴

Náš právní řád zná dva tradiční incidenční spory, o nichž jsme si již blíže pověděli v kapitolách 1.6.4.1.7 a 1.6.4.1.8 o zastavení výkonu rozhodnutí; jsou to **spory 1.) opoziční a 2.) impugnační**. Proto zde o nich nebudeme znovu hovořit.

Macur²⁸⁵ ještě uvádí jako zvláštní incidenční spor **3.) o zaplacení nákladů na obnovení předešlého stavu podle § 351 odst. 3 [nyní § 351a OSŘ]**. Podle odst. 1 a 3 cit. paragrafu bylo-li vykonávané rozhodnutí splněno, avšak povinný následně způsobil porušením uložené mu povinnosti změnu stavu, který toto rozhodnutí předpokládá (předešlého stavu), soud oprávněnému povolí, aby se na náklady povinného postaral o obnovení stavu předpokládaného tímto rozhodnutím. Způsob obnovení předešlého stavu soud uvede v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Výkon tohoto rozhodnutí, jakož i rozhodnutí, kterým bylo povinnému uloženo zaplatit uvedené náklady, se provede na návrh oprávněného některým ze způsobů určených k uspokojení peněžitých pohledávek.

Povinný se proti tomu může bránit návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí s tvrzením, že svým jednáním povinnost z exekučního titulu neporušil a změnu stavu nezpůsobil. To bude muset samozřejmě nejen tvrdit, ale i prokázat (neboť jeho tíží břemeno tvrzení i důkazní). Týká se to pochopitelně výkonů rozhodnutí na nepeněžitá plnění. Závěrem jen dodáme, že Macur²⁸⁶ tento spor nemá za impugnační, neboť exekuční titul byl již splněn a nové rozhodnutí nelze vydat pro překážku *rei iudicatae*. Navíc námitky povinného nesměřují proti původně nařízenému a již provedenému výkonu rozhodnutí, nýbrž proti novému rozhodnutí exekučního soudu o obnovení předešlého stavu (předpokládaného vykonaným titulem). Ten lze obnovit toliko postupem podle § 351a OSŘ.

²⁸⁴ Macur: *op. cit.*, str. 111

²⁸⁵ Macur: *op. cit.*, str. 117-8

²⁸⁶ Macur: *op. cit.*, str. 118

1.8.2 Exekuční spory projednávané v nalézacím řízení

Kromě výše uvedených tří sporů, jež jsou výslovně upraveny exekučním právem, známe i další exekučními spory. Svoji povahou může jít o spory mezi povinným a oprávněným, mezi více subjekty na jedné straně či dokonce mezi stranou a třetí osobou. Protože zde může jít nejen o spory o právo, ale i o skutkovou stránku, je nutné pro jejich řešení vycházet z jiných zásad, než na kterých je postaven výkon rozhodnutí a které se pro jejich spolehlivé řešení nehodí. Z tohoto důvodu nás zákonodárce zvolil takovou koncepcí, podle níž se tyto spory projednávají mimo výkon rozhodnutí v nalézacím řízení sporném.²⁸⁷ Svůj dopad na výkon rozhodnutí si však rozhodně podržují.

Někoho může napadnout otázka, jak se vlastně takový exekuční spor liší od běžného sporu projednávaného v nalézacím řízení? Rozlišovacím kritériem není jen to, že exekuční spor má určitou souvislost s výkonem rozhodnutí, nýbrž že takové spory ztrácejí všechn svůj smysl a význam, pokud nemají přímý vztah ke konkrétnímu řízení exekučnímu a pokud nejsou na něm plně a bezpodmínečně závislé.²⁸⁸

Kurka s Drápalem²⁸⁹ rozlišují spory **1.) poddlužnické, 2.) excindační, 3.) odporové a 4.) z lepšího práva**. Macur²⁹⁰ k nim ještě přidává spor **5.) o doplnění exekučního titulu**.

1.8.2.1 Spory poddlužnické

Spor poddlužnický je sporem mezi oprávněným a třetími osobami, na řízení zúčastněnými, jež dřívější právní úprava nazývala (a teorie tak činí dosud) poddlužníky. Úlohou těchto osob v exekučním řízení je výkon rozhodnutí fakticky provést. Poddlužnické spory pojmově přicházejí v úvahu jen u výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy a příkázáním pohledávky, jelikož jen v těchto případech třetí osoby výkon rozhodnutí provádějí (neboť soud výplatu povinnému nevyplácí a také mu nevede účet v bance apod.).

Poddlužníkem je podle současné právní úpravy „plátce mzdy“, „peněžní ústav“, „dlužník povinného“ atp., tedy osoba, jež je z právního hlediska dlužníkem dlužníka oprávněného (t. j. povinného). Podle zákona je poddlužník v rámci výkonu rozhodnutí zatížen určitými povinnostmi, mezi kterými vystupuje do popředí ta, že po nařízení výkonu rozhodnutí nesmí svůj dluh hradit povinnému, nýbrž že jej má po právní moci poskytnout přímo oprávněnému. Tato povinnost vzniká poddlužníkovi již doručením rozhodnutí o nařízení výkonu. Následkem toho zase vznikne procesní právo oprávněného na to, aby poddlužník zajistil vymožení jeho exekvované pohledávky z pohledávky (majetkového práva) povinného. Teorie nazývá toto právo právem „úkojným“.

²⁸⁷ srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 821

²⁸⁸ Macur: *op. cit.*, str. 119

²⁸⁹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 821

²⁹⁰ Macur: *op. cit.*, str. 119

Oprávněný má právo požadovat na poddlužníku, aby pohledávkou povinného pod sankcí neplatnosti úkonu nedisponoval; po právní moci usnesení má oprávněný na základě úkojného práva dále právo na uspokojení své pohledávky z pohledávky povinného.²⁹¹

Obecná úprava poddlužnického sporu je obsažena u příkázání jiných peněžitých pohledávek, a to právě proto, že je tento exekuční prostředek generálním vůči výkonu rozhodnutím příkázáním pohledávky z účtu i srážkami ze mzdy (jež jsou speciálním, a v praxi rozhodně nejčastějším, příkázáním peněžitých pohledávek). Pokud poddlužník svoje povinnosti vůči oprávněnému nesplní (vůbec nebo zčásti), může se oprávněný jako žalobce podle § 315 odst. 1 OSŘ domáhat žalobou zaplacení pohledávky právě na poddlužníku (žalovaném). Proto se tato žaloba nazývá žalobou poddlužnickou. Poddlužník má podle ní zaplatit buď celou pohledávku žalobci (oprávněnému) nebo tu její část, jež odpovídá výši dluhu žalovaného (poddlužníka) vůči povinnému.

K projednání poddlužnické žaloby je vždy místně příslušný obecný soud žalovaného (tj. poddlužníka). Pokud jde o povinného, i ten se může tohoto řízení (rozuměj poddlužnického sporu) zúčastnit, a sice jako tzv. vedlejší účastník. Podle svého právního zájmu může vystupovat buď na straně žalobce nebo žalovaného. Oprávněného zde stihá povinnost tzv. *litis denunciacae* podle § 315 odst. 2 OSŘ neboli povinnost oznámit povinnému uplatnění jeho pohledávky vůči poddlužníkovi (jeho dlužníkovi). Neučiní-li povinnému takové oznámení, pak odpovídá za škodu, která by mu tím vznikla. Oprávněný však nesmí na úkor povinného stran této pohledávky uzavřít smír, ani prominout její zaplacení. A konečně, poddlužník si nemůže ani započíst svou vlastní pohledávku, kterou má vůči oprávněnému (§ 315 odst. 1 *in fine* OSŘ).

Jistou novinkou²⁹² v právní úpravě poddlužnické žaloby je to, že má-li již povinný vůči svému dlužníku pohledávku přiznanu exekučním titulem, může oprávněný svým jménem proti poddlužníku navrhnout dokonce i výkon rozhodnutí (§ 315 odst. 1 OSŘ).

Podobné ustanovení zná i výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu podle § 311 OSŘ. U srážek ze mzdy předjímá poddlužnickou žalobu § 296 odst. 1 OSŘ (viz podrobněji v kap. 1.10.3.5).

1.8.2.2 Spory excindační

Již jsem si řekli, že aby se mohl oprávněný domoci účinné exekuční ochrany, je nutné, aby byl výkon rozhodnutí proveden co nejrychleji. Proto zákon u prodeje movitých věcí vychází z domněnky, že věci nacházející se u povinného, jsou také jeho majetkem. Pochopitelně některé

²⁹¹ Macur: *op. cit.*, str. 126-7

²⁹² zavedenou novelou OSŘ (zákonem č. 7/2009 Sb.), účinnou od 1. 7. 2009

věci mohou náležet třetí osobě (či výlučně manželu povinného, viz dále), ale ty se práv ke svému právnímu statku mohou domoci jen mimo samotný rámeček výkonu rozhodnutí, a to podáním tzv. vylučovací žaloby podle § 267 OSŘ. Tak je zahájen vylučovací spor, zvaný též spor excindační (či zastarale spor excisní).

Místně příslušným k projednání excindační žaloby je exekuční soud (tj. okresní soud provádějící výkon rozhodnutí - srov. § 88 písm. n) OSŘ). Aktivně legitimována k podání žaloby je pouze třetí osoba, pasivně jen oprávněný. O tom, co je předmětem excisní žaloby nepanuje v právní teorii jednota. Kurka a Drápal²⁹³ mají za to, že je jím vyloučení určitého právního statku z nařízeného výkonu rozhodnutí, nikoliv už vyslovení nepřipustnosti výkonu, případně jeho zastavení. Na podporu svého stanoviska uvádějí, že výkon rozhodnutí může zastavit jen soud, a to na základě (úspěšného) pravomocného rozhodnutí o excindační žalobě podle § 268 odst. 1 písm. f) OSŘ. Vylučovací žalobu mají za určovací žalobou *sui generis* (s tím rozdílem, že zde není třeba tvrdit ani prokazovat naléhavý právní zájem). Přesně opačné stanovisko zastává Macur²⁹⁴, který se domnívá, že předmětem této žaloby není vyloučení věci z exekuce (tomu by měl odpovídat i petit žaloby). Argumentuje tím, že jde o procesní žalobu a ze znění ustanovení § 268 odst. 1 písm. f) OSŘ dovozuje, že předmětem sporu je jednoznačně relativní nepřipustnost exekuce. Třetí osoba se podle něj musí domáhat svojí žalobou soudního výroku o nepřipustnosti exekuce, postihující movitou věc. Vylučovací žaloba je podle něj procesní žalobou konstitutivní a na jejím základě soud rozhodnutím o nepřipustnosti exekuce konstitutivně zasahuje do procesního stavu.

S názorem Macura nesouhlasíme a kloníme se ke Kurkovi s Drápalem. Jako podpůrný argument uvádíme, že už ze samotného textu zákona (§ 267 odst. 1 OSŘ) vyplývá, že právo k majetku nepřipouštějící výkon rozhodnutí lze uplatnit návrhem na **vyloučení majetku** z výkonu rozhodnutí,²⁹⁵ nikoliv návrhem na určení jeho nepřipustnosti.

Podstatou excindačního sporu je tedy spor o právo, které nepřipouští výkon rozhodnutí postižením práv, věcí nebo jiných majetkových hodnot, ač i stran nich byl výkon rozhodnutí nařízen. Právem nepřipouštějícím výkon rozhodnutí ovšem není každé právo. Je jím předně právo vlastnické (i spoluvlastnické), právo držby a detence věci.²⁹⁶ Ale ani to neplatí absolutně - srov. odporované či ze zákona neúčinné úkony.²⁹⁷

²⁹³ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 822-3

²⁹⁴ Macur: *op. cit.*, str. 120-1

²⁹⁵ srov. SJ 42/2001

²⁹⁶ Macur: *op. cit.*, str. 120

²⁹⁷ pro rozsah naší práce se touto tematikou již nemůžeme zabývat. Obecně platí, že vlastnické právo získané na základě odporovaného právního úkonu (§ 42a OZ) nebo *ex lege* neúčinného (§ 260h OSŘ atp.) není právem, které nepřipouští výkon rozhodnutí (srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 827).

Zákon předjímá dvě varianty vylučovací žaloby. V § 267 odst. 1 OSŘ je upravena ochrana třetích osob, jež nejsou stranami řízení o výkon rozhodnutí. Ustanovuje, že právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, lze uplatnit vůči oprávněnému návrhem na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí v řízení podle třetí části tohoto zákona. V odst. 2 cit. ust. OSŘ je obsažena ochrana manželu povinného, byl-li nařízeným výkonem rozhodnutí postižen majetek patřící do společného jmění manželů nebo který zákon za takový považuje.

Vylučovací žalobu lze podat od okamžiku vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, vyhovět jí však lze jen, pokud byla podána dřív, než byl předmětný majetek prodán v soudní dražbě či byla-li podána včas, pokud soud o ní rozhodl až po prodeji v soudní dražbě. Pak by žalobci zbývala již pouze možnost domoci se alespoň výtěžku prodeje na základě žaloby z lepšího práva (viz dále v kap. 1.8.2.4).

Na samý závěr zbývá již jen dodat, že excindační žalobu je možné využít i u výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí a podniku a zřízením soudcovského zástavního práva.

1.8.2.3 Spory odporové

V závěrečné fázi realizace výkonu rozhodnutí probíhá rozvrhové řízení. Jak už vyplývá z jeho označení, jeho předmětem je rozvržení výtěžku provedeného výkonu. Týká se všech výkonů rozhodnutí na vymožení peněžité částky s výjimkou zřízení soudcovského zástavního práva, jež je svojí povahou zajišťovacím institutem.

Kromě oprávněného se rozvrhového řízení účastní se svými pohledávkami i jiní věřitelé povinného. Jejich zájmem přirozeně je, aby byla uspokojena právě jejich pohledávka. Mohou proto podáním odporu vyvolat spor o pravost²⁹⁸, výši, skupinu nebo pořadí pohledávky, která má být uspokojena při rozvrhu rozdělované podstaty nebo která má být jinak uspokojena při provedení výkonu rozhodnutí (§ 267a odst. 1 věta první OSŘ). Přitom je nutno kromě popření předmětných okolností také tvrdit, jaký je správný údaj (např. při popření výše je třeba uvést, jaká je správná výše pohledávky či do jaké správné skupiny má být zařazena atd.).²⁹⁹

Odporem se tu rozumí podání odporové žaloby, k níž může být aktivně věcně legitimován jak oprávněný, tak i povinný a dále i další účastník rozvrhového řízení, pokud by v rozvrhovém řízení mohl být z výtěžku uspokojen³⁰⁰. Pasivně legitimován je podle § 267a odst. 1 OSŘ ten účastník

²⁹⁸ pochybnost o tom, zda pohledávka vůbec vznikla či že sice vznikla, ale již zcela zanikla, či je zcela promlčená - srov. Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 839

²⁹⁹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 839

³⁰⁰ Macur: *op. cit.*, str. 123. U povinného takový postup přichází v úvahu jen tehdy, pokud nenavrhl zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, a předmětnou obranu (tedy že pohledávka zanikla, vůbec nevznikla, a to zcela nebo zčásti) uplatňuje teprve ve fázi rozvrhu výtěžku. Aktivní legitimace je naopak podle Kurky a Drápala (*op. cit.*, str. 843) na straně povinného vyloučena. Za správný považujeme názor Macurův, neboť po provedení výkonu již

rozvrhového řízení, jehož pohledávka je na základě kteréhokoliv ze shora uvedených relevantních kritérií zpochybňována (logicky tedy ne povinný).

V exekučním řízení obecně platí, jak jsme si již vysvětlili, že soud nepřezkoumává exekuční titul věcně, tj. jeho správnost. Tato otázka je však z povahy věci nastolována právě v odporovém sporu, avšak pouze jako otázka předběžná. Na jejím základě soud teprve rozhodne o vlastním předmětu odporové žaloby, jímž je vyloučení uspokojení pohledávky jiného věřitele, a to zcela nebo zčásti. Nemá tudíž přímý dopad na exekuční titul (soud zde nevyslovuje jeho neplatnost).³⁰¹

Svoji povahou je odporová žaloba určovací žalobou procesní, pročež není nutno prokazovat naléhavý právní zájem.³⁰² Odporový spor je na jejím základě projednáván v nalézacím řízení sporném. Dříve to platilo i tehdy, byl-li titul vydán jiným orgánem než soudem,³⁰³ současné znění § 267a odst. 1 OSŘ však již v takových případech odkazuje na řízení před příslušným správním nebo jiným orgánem. U soudních titulů je k projednání odporové žaloby místně příslušným exekuční soud neboli soud provádějící výkon rozhodnutí (§ 88 písm. n) OSŘ)³⁰⁴. Odporovou žalobu lze podat ještě před vydáním rozvrhového usnesení, nebo i po jeho vydání, příp. i po jeho právní moci, avšak jen dříve než byl rozvrh proveden. Soud totiž vyčkává na výsledek odporového řízení. Podá-li účastník rozvrhového řízení proti usnesení o rozvrhu odvolání, ve kterém se bude dovolávat neexistence uspokojené pohledávky (či její nepravosti, příp. její nesprávné výše), nepůjde o odvolání, ale podle svého obsahu o odpor (§ 41 odst. 2 OSŘ).³⁰⁵

Podle § 267a odst. 2 OSŘ je rozhodnutí o odporové žalobě účinné vůči všem oprávněným, proti jiným věřitelům povinného účastných na řízení o výkon rozhodnutí a proti povinnému. Tím je zajištěno, že při rozvrhu bude postupováno podle výsledku odporového řízení, jež nebude možné dále zpochybňovat.³⁰⁶

1.8.2.4 Spory z lepšího práva

Spory z lepšího práva jsou incidenty, které nejsou nikterak *de lege lata* upraveny. Podobně jako spory odporové se týkají rozvrhového řízení (viz dále). Jsou však pouhou teoretickou konstrukcí civilní procesualistiky. Charakteristické pro ně je, že vznikají až po skončení vlastního

nepřipadá v úvahu jeho zastavení, přesto je v zájmu obecné spravedlnosti nutné, aby se soud s nově pojatou obranou povinného vypořádal - prostor pro ni existuje až do vypořádání výtěžku.

³⁰¹ Macur: *op. cit.*, str. 124

³⁰² Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 843-4

³⁰³ Macur: *op. cit.*, str. 124

³⁰⁴ Podle Macura (*op. cit.*, str. 124) je to v rozporu s tehdejší dikcí zákona (§ 88 písm. i) OSŘ, ve znění platném k datu vydání jeho publikace) bez bližšího vysvětlení obecný soud žalovaného.

³⁰⁵ Macur: *op. cit.*, str. 125

³⁰⁶ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 845

výkonu rozhodnutí.³⁰⁷ Může k nim dojít tak, že výtěžek získaný z předmětu výkonu rozhodnutí je při rozvrhu poskytnut tomu, kdo na něj neměl ve vztahu k jiným osobám, nezúčastněným na řízení o výkon rozhodnutí, z hlediska přednosti právo.

Spor z lepšího práva je tudíž sporem o vydání plnění tomu, kdo se výkonu neúčastnil, a na jehož úkor byl jiný věřitel, na řízení o výkon účastný, (bezdůvodně) uspokojen. Tento incident však není řešen v rámci již skončeného výkonu rozhodnutí, nýbrž v samostatném nalézacím řízení sporném zahájeném na základě procesní žaloby z lepšího práva.

Podstatou této žaloby tedy je, že se žalobce (zkrácený věřitel s přednostnější pohledávkou) domáhá na žalovaném (tomu, komu byl výtěžek vyplacen) zaplacení částky, jež odpovídá neoprávněně vyplacenému výtěžku. Proto můžeme říci, že je žaloba z lepšího práva procesní sestříčkou žaloby z bezdůvodného obohacení z oblasti hmotněprávních vztahů.

Třetí osoba jako žalobce je však aktivně legitimována ve sporu z lepšího práva jen tehdy, pokud je *ex lege* (nikoliv *de facto*) účastníkem rozvrhového řízení. Předpokladem jejího úspěchu ve věci je oprávněnost její přednostnější pohledávky. Jinak řečeno: žaloba bude úspěšná, prokáže-li žalobce, že jeho pohledávka měla být v rozvrhovém řízení zcela či alespoň zčásti uspokojena.³⁰⁸ Aktivně legitimován přitom není ten, kdo se rozvrhového řízení zúčastnil. Tam by měl k dispozici jiné instituty ochrany před opominutím své přednostnější pohledávky (např. odvolání proti rozvrhovému usnesení); pravomocná rozhodnutí z rozvrhového řízení jsou i pro něj závazná.³⁰⁹

1.8.2.5 Spory o doplnění exekučního titulu

Posledním z incidenčních sporů jsou spory o doplnění exekučního titulu. Ani ty nejsou v platném právu nijak upraveny; dovozuje je pouze teorie jako prostředek ochrany před *denegatio iustitiae*. Mohou se uplatnit toliko před zahájením řízení o výkon rozhodnutí. Podstatou tohoto sporu je, že zákon předpokládá, že exekuční titul může být doplněn o další listinu (pak vznikne tzv. exekuční titul složený). Tak např. podle § 262 OSŘ doplňuje exekuční titul listina vydaná nebo ověřená státním orgánem, podle níž došlo ke splnění podmínky či vzájemné povinnosti z exekučního titulu. V praxi však může vzniknout spor dokonce o samotné vydání takovéto listiny, a to je právě předmětný spor o doplnění exekučního titulu. Jak se totiž lze při pochybách domoci veřejné listiny stanoví, že např. podmíněné plnění se stalo nepodmíněným? Nový rozsudek je vyloučen, brání tomu překážka *rei iudicatae*. I určovací rozsudek je vyloučen (jde zde o určení skutečnosti, ne právního vztahu či práva, jak vyžaduje § 80 písm. c) OSŘ).

³⁰⁷ Macur: *op. cit.*, str. 130

³⁰⁸ Macur: *op. cit.*, str. 131

³⁰⁹ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 846

Proto zde teorie dovodila (z ust. § 256 a 262 OSŘ) přípustnost exekuční žaloby v nalézacím řízení sporném mimo § 80 písm. c) OSŘ o určení, že se podmínka z exekučního titulu splnila či že se plnění obsažené v exekučním titulu jako podmíněné stalo k určitému dni nepodmíněným. Podobně je tomu u vzájemné povinnosti (že ji oprávněný splnil či její splnění zajistil) nebo u sukcese práva na jiné subjekty než uvedené v exekučním titulu (určení právně významné skutečnosti sukcese na jinou osobu).³¹⁰

Místně příslušným k projednání žaloby je obecný soud žalovaného (§ 84 a násl. OSŘ). Pravomoc soudu zde není dána ve sporu o doplnění titulu, který byl vydán správním úřadem.³¹¹

1.9 Soudní výkon rozhodnutí na peněžitá plnění

Bylo námi již podáno, že podle předmětu plnění z exekučního titulu rozlišujeme i způsoby výkonu rozhodnutí. Zní-li exekuční titul na zaplacení peněžitě částky, může se věřitel jako oprávněný ve výkonu rozhodnutí domáhat uspokojení své pohledávky některým ze způsobů výkonů rozhodnutí na peněžitá plnění. Zákon jich předvídá (tradičně) několik a je na vymáhajícím věřiteli, aby si některý z nich vybral. Je to jeho právem, ale i povinností. Kritériem pro výběr exekučního způsobu bude nepochybně jak výše pohledávky, tak i povědomí věřitele o postavení dlužníka a jeho majetku. Podle § 258 odst. 1 OSŘ jimi jsou **1.) srážky ze mzdy, 2.) příkázání pohledávky, 3.) příkaz k výplatě z účtu u peněžního ústavu, 4.) prodej movitých věcí a nemovitostí, 6.) prodej podniku a 7.) zřízení soudcovského zástavního práva k nemovitostem.**

Naproti tomu je-li předmět plnění nepeněžitě povahy, může se jej věřitel domoci jen takovým způsobem, který přímo odpovídá povaze uložené povinnosti (srov. § 258 odst. 2 OSŘ). Provádí se **1.) vyklizením, 2.) odebráním věcí, 3.) rozdělením společné věci a 4.) provedením prací a výkonů.** Oprávněný přitom zde ani nemusí způsob provedení výkonu přímo navrhnout za předpokladu, že jiný způsob výkonu nepřichází v úvahu. Soud nařídí výkon rozhodnutí příslušným způsobem podle povahy uložené povinnosti.³¹²

Zcela samostatně potom stojí výkony rozhodnutí **1.) o výchově nezletilých dětí** (§ 272 a násl.) a **2.) o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným** (§ 273b a násl. OSŘ).

Systematika způsobů výkonů rozhodnutí na peněžitá plnění je přitom zcela poplatná době, ve které současný zákon vznikl (odkazujeme na výklad v kap. 1.2.3.1). Pro dokreslení tam

³¹⁰ Macur: *op. cit.*, str. 129

³¹¹ Macur: *op. cit.*, str. 130

³¹² Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 280

uvedeného jen doplníme, že pořadí jednotlivých způsobů (jež odpovídá i ideologické preferenci) je přesně obrácené než podle ŘEZ a dokonce i než již za budování socialismu přijatého ŘVO.

1.10 Soudní výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy

Jeden ze způsobů, jak lze nuceně vykonat peněžitou pohledávku, jsou srážky ze mzdy. Tento způsob výkonu rozhodnutí je ve své podstatě příkázáním pohledávky. Nepostihuje se jím totiž vyplacená mzda (to se děje v rámci prodeje movitých věcí, byla-li v hotovosti u povinného, podle § 333 odst. 1 OSŘ, event. příkázáním pohledávky odpisem z účtu, je-li mzda vyplácena na účet u peněžního ústavu), nýbrž nárok na ni či obecněji pohledávka povinného vůči zaměstnavateli - plátcí mzdy.³¹³ Jde však o institut natolik specifický a odlišný, že byl z příkázání pohledávky (přesněji: zabavení pohledávky) vyjmut a upraven zvlášť.³¹⁴ Ve zkratce lze říci, že účelem srážek ze mzdy je vydání soudního zákazu třetí osobě - plátcí mzdy - vyplácet mzdu povinnému, a zároveň příkázání, aby se tak dělo oprávněnému. Tím se dluh povinného umoří (event. postupně, neboť srážky ze mzdy budou opakovaně pokračovat až do uspokojení oprávněného).

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že srážky ze mzdy jsou logicky vyloučeny proti povinnému - právnické osobě, která nikdy nemůže být jako právní fikce zaměstnancem³¹⁵ a tudíž ani pobírat mzdu. Rovněž tak není představitelné, byť z jiných důvodů, aby byl k vymožení pohledávky vůči povinnému nařízen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy jeho manželky,³¹⁶ neboť nejde o nárok povinného a jako nárok navíc ani nespadá do společného jmění manželů (na rozdíl od mzdy již vyplacené)³¹⁷. Vyloučeny naopak nejsou, pokud je oprávněný plátcem mzdy povinného. Započtení vzájemných pohledávek povinného jako zaměstnance vůči oprávněnému jako zaměstnavateli (plátcí mzdy) ovšem není přípustné.³¹⁸

Srážky ze mzdy jsou upraveny v § 276 až § 302 OSŘ jako v pořadí první ze způsobů provedení výkonu rozhodnutí na peněžité plnění. Bylo již podáno, proč tomu tak je. V socialistické společnosti bylo soukromé vlastnictví mnoha statků omezeno či nedovoleno (nebo se stalo změnou hospodářského zřízení obsoletním) a ústavně zaručenému právu na práci³¹⁹ odpovídala pracovní

³¹³ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 402, podobně Macur: *op. cit.*, str. 134 a Tripes: *op. cit.*, str. 225

³¹⁴ Stalo se tak teprve na základě zákona č. 314/1920 Sb. (viz kap. 1.2.1). Do té doby nebyly exekuce na plat samostatně upraveny.

³¹⁵ srov. § 6 odst. 1 ZP

³¹⁶ SJ 9/2005

³¹⁷ Švestka, Jiří, Spáčil, Jiří, Škárová, Marta, Hulmák, Milan a kol: *Občanský zákoník I. Komentář*. C. H. Beck, Praha, 2008, 1. vydání, str. 849

³¹⁸ Kurka a Drápal: *op. cit.*, str. 417

³¹⁹ srov. § 26 odst. 1 ústavního zákona č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky [tzv. Květnová ústava, pozn. aut.] : „Všem občanům přísluší právo na práci“. Podobně i v Ústavě ČSSR.

povinnost³²⁰. Panovala tedy situace, kdy byl téměř každý zaměstnán a za svou práci pobíral pravidelnou odměnu (mzdu, plat atd.). Bylo tudíž jen logické, že srážky ze mzdy a obdobných příjmů budou hrát při výkonu rozhodnutí rozhodující úlohu. Tomu odpovídalo jak to, že upraveny byly mezi dalšími exekučními způsoby na prvním místě, tak také rozsah jejich úpravy.³²¹

Představa, že v socialistické společnosti nebude již výkonů rozhodnutí třeba, neboť občané budou vychováni k uvědomělému plnění svých povinností, se ukázala zcela iluzorní a velmi naivní. Zásada socialistického humanizmu, jíž jsou výkony rozhodnutí dodnes prodchnuty, působí v praxi spíše tak, že je chráněn dlužník před věřitelem, než obráceně. Dlužník se pak věřiteli vysmívá, neboť ví, s jakými obtížemi je výkon rozhodnutí spojen. Zvlášť umí-li v tom jako povinný již chodit.

Nic naplat, koncepci socialistického výkonu rozhodnutí jsme si přenesli i do demokratického režimu s tržním hospodářstvím. Teprve postupem doby je právní úprava výkonu rozhodnutí zpříšňována,³²² teprve v uklidněných dobách přijdou účastníci občanskoprávních vztahů postupně na to, že řádné a čestné plnění závazků je také otázkou prestiže. Jedině pak lze očekávat jistý (spíše malý) pokles nucených výkonů rozhodnutí. Realita je ale zatím bohužel jiná.

Pověděli jsme si již i to, že dosud došlo k prudkému poklesu výkonů rozhodnutí srážkami ze mzdy (z 97,1 % všech výkonů v roce 1981 na 24 % v r. 2004)³²³, jejich místo zaujal do velké míry prodej movitostí (z 0,7 % v r. 1981 na 61 % v r. 2004)³²⁴. Se zánikem pracovní povinnosti a s vyšší mírou nezaměstnanosti (je notorií, že se v posledních letech pohybuje v rozmezí 5 - 10 % práce schopného obyvatelstva) je jasné, že mnoho dlužníků zaměstnaných není a ani že nepobírají žádný obdobný příjem. Nezřídka také povinný, je-li jeho mzda obstarána, z pracovního poměru odchází (a nechává se zaměstnat načerno). Proto předpokládáme, že nebude-li v budoucnu pracovní povinnost znovu zavedena (o čemž lze v blízké budoucnosti velmi pochybovat), výkony rozhodnutí srážkami ze mzdy již nikdy nebudou hrát prim. Naopak, z povahy konzumní společnosti lze usuzovat, že i budoucí povinní budou vlastnit rozličné movité věci. Diktát konzumu je totiž neúprosný; v případě potřeby si lidé neváhají vzít dokonce i lichvářský úvěr (jenž - nesplacen - je právě předmětem výkonu rozhodnutí) k uspokojení všudypřítomnými reklamami vzbuzované touhy po nepostradatelných novinkách vědy a techniky (mobilní telefony, plazmové televizory, počítače, digitální fotoaparáty a jiné nezbytnosti postmoderního člověka), apod. Buď jak buď, srážky ze mzdy jistě v určité (nezanedbatelné) míře zůstanou jako používaný způsob provedení výkonu rozhodnutí na peněžité pohledávky. A teď přichází čas, abychom si o nich řekli více.

³²⁰ srov. § 32 Květnové ústavy: „Každý občan je povinen pracovat podle svých schopností [...]“

³²¹ Nesouhlasíme s názorem Macura (*op. cit.*, str. 133), který bez bližšího vysvětlení tvrdí, že tomu tak není.

³²² dočkáme se jednou vazby jako exekuční sankce?

³²³ data převzata z: Tripes: *op. cit.*, str. 5

³²⁴ *ibidem*

1.10.1 Co je mzda a co jiný příjem

1.10.1.1 Mzda

Z názvu výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy vyplývá, že základně je jimi postihována mzda povinného. Uvedli jsme, že nikoliv mzda vyplacená, nýbrž jen nárok na ni (pohledávka povinného vůči plátcí mzdy). Nařízení výkonu rozhodnutí se však nevztahuje jen na jednu dosud nevyplacenou mzdu, ale na všechny splatné (nejen v budoucnu, ale i dosud)³²⁵ částky mzdy až do výše, pro niž byl výkon rozhodnutí nařízen.

OSŘ však na žádném místě neupravuje, co se rozumí mzdou. Musíme proto vyjít z pracovněprávních předpisů. V ust. § 109 odst. 2 ZP se říká, že mzdou je peněžité plnění a plnění peněžité hodnoty (naturální mzda) poskytované zaměstnavatelem za práci. Je přitom nerozhodné, zda jde o mzdu základní, podílovou, smíšenou, úkolovou, časovou či o další složku mzdy (prémie, mzdový příplatek, doplatky, odměny za práci přesčas, za práci ve výškách či v nočních směnách, za zdravotně vysoce rizikové práce, za práci o dnech pracovního klidu, apod.). I ty podléhají srážkám ze mzdy. Naopak se do mzdy podle § 277 odst. 2, věty druhé, OSŘ nezapočítávají částky poskytované na náhradu nákladů spojených s pracovním výkonem, a to zejména při pracovních cestách (tzv. diety, cestovné apod.), neboť jde právě jen a jen o náhradu nákladů z pracovní cesty a nikoliv o náhradu mzdy.³²⁶ Nebude sem podle našeho mínění patřit ani tzv. naturální mzda (§ 119 ZP), neboť ta je vyplácena formou výrobků (ne lihovin apod.), výkonů, práce nebo služeb. Je-li takto vyplácena, pak může být exekučně postižena jedině prodejem věcí movitých. Nárok na výplatu naturální mzdy ve formě výrobků, výkonů, prací nebo služeb lze exekučně postihnout jako jiná majetková práva podle § 320 OSŘ³²⁷ za předpokladu, že mají majetkovou hodnotu, jsou převoditelná na jiného a nejsou spojena s osobou povinného.

Odpovědnost za to, které částky podléhají srážkám ze mzdy, zásadně stíhá plátce mzdy, a to pod hrozbou poddlužnické žaloby (viz kap. 1.8.2.1). V případě pochybností se však může plátce mzdy podle § 288 OSŘ obrátit na soud se žádostí, aby ten určil, jaká částka má být v příslušném výplatním období ze mzdy povinného sražena.

1.10.1.2 Jiný příjem

Situace, kdy je povinný zaměstnancem v pracovním poměru a pobírá mzdu, není jedinou představitelnou. Povinný může totiž pracovat v poměru pracovnímu pouze obdobně, vykonávat

³²⁵ Macur: *op. cit.*, str. 135

³²⁶ Tripes: *op. cit.*, str. 227

³²⁷ „Výkon rozhodnutí lze nařídit postižením jiného práva než mzdy, peněžité pohledávky nebo nároku uvedeného v § 299, jde-li o právo, které má majetkovou hodnotu a které není spojeno s osobou povinného a je převoditelné na jiného [...]“

službu apod. a pobírat za to opětovně peněžité plnění (kupř. plat). A nebo může nastat situace, kdy zaměstnanec v pracovním poměru mzdu z určitých důvodů nepobírá. Či dokonce ani nemusí žádnou takovou aktivitu vykonávat a pobírá jen důchod (invalidní, starobní) či obecněji „opětovně peněžité plnění, které zákon klade na roveň mzdě (platu)“³²⁸.

První skupinou případů jsou ty, kdy povinný pobírá opětovně odměnu mzdě obdobnou za pracovní činnost obdobnou (podobnou) pracovnímu poměru. Které konkrétně to jsou nám určuje § 299 odst. 1 OSŘ - **1.) plat, 2.) odměna z dohody o pracovní činnosti, 3.) odměna za pracovní nebo služební pohotovost, 4.) odměna členů zastupitelstva územních samosprávných celků a 5.) dávky státní sociální podpory, které nejsou vypláceny jednorázově**. Jenže teď stojíme zase před stejným problémem jako u mzdy. Co je to vlastně plat? i zde odpověď nalezneme jen v příslušných právních předpisech, konkrétně pak v § 109 odst. 3 ZP. Podle něj je plat peněžité plnění poskytované za práci zaměstnanci zaměstnavatele, který je stát, územní samosprávný celek, státní fond, a další tam uvedené subjekty.

Do druhé skupiny pak může zařadit situace, kdy zaměstnanec v pracovním poměru mzdu nepobírá, ale je mu vyplácena opětovně peněžité částka mzdě obdobná. Jejich výčet je uveden v § 299 písm. a) až k) OSŘ. Zatímco dříve šlo o výčet příkladný, nyní zmizelo slůvko „zejména“ a výčet se tak stal taxativním³²⁹. Půjde o tzv. **1.) náhrady mzdy či platu** (za překážky v práci atd., za dovolenou na zotavenou apod.). Srážky se provádějí kromě toho i z **2.) nemocenské, 3.) ošetrovného či podpory při ošetřování člena rodiny, 4.) vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství, 5.) peněžité pomoci v mateřství, 6.) důchodů** (s výhradou obsaženou v § 299 odst. 2 OSŘ), **7.) stipendií, 8.) podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci, 9.) odstupného** event. obdobného plnění poskytnutého v souvislosti se skončením zaměstnání, **10.) peněžitých plnění věrnostní nebo stabilizační povahy poskytnutá v souvislosti se zaměstnáním, a z 11.) úrazového příplatku, úrazového vyrovnání a úrazové renty**. Nakonec sem ještě podle § 373 OSŘ patří i **12) pracovní odměny osob ve výkonu trestu odnětí svobody, ve vazbě nebo ve výkonu zabezpečovací detence a chovanců v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy**.

Jednorázové odměny za práci a obdobné činnosti se exekučně postihují příkázáním pohledávky.³³⁰ Jednorázově vyplácené dávky sociální péče, pomoci v hmotné nouzi a některé dávky státní sociální podpory (příspěvek na bydlení a ty, jež jsou vypláceny podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění) jsou naopak exekučně zcela nepostizitelné (§ 317 odst. 2 OSŘ).

³²⁸ Macur: *op. cit.*, str. 137

³²⁹ srov. Tripes: *op. cit.*, str. 228

³³⁰ Macur: *op. cit.*, str. 137

Z logického hlediska je výše uvedené doplněno ustanovením § 301 OSŘ, který za plátce mzdy prohlašuje i toho, kdy vyplácí tzv. jiné příjmy (fyzickou či právnickou osobu) podle § 299 OSŘ, např. Českou správu sociálního zabezpečení, Okresní správy sociálního zabezpečení, atd.

Hovoříme-li v této práci obecně o mzdě, rozumíme tím i právě uvedené jiné příjmy.

1.10.1.3 Mnohost příjmů nebo plátců mzdy

Jednoduchý stav, kdy povinný pobírá jednu odměnu za práci od jednoho zaměstnavatele, se může zkomplikovat, pokud povinný začne pobírat takové odměny dvě (či více). V takovém případě se za pracovní odměnu považuje vše, co mu jeden zaměstnavatel vyplácí.³³¹ Ještě složitější je situace, pokud povinný pracuje pro více zaměstnavatelů a z tohoto titulu od nich pobírá mzdu či obdobný příjem. To řeší § 297 odst. 1 OSŘ tak, že se nařízení výkonu rozhodnutí vztahuje na všechny jeho mzdy. Obdobně to platí, pokud povinný kromě mzdy pobírá i jiný příjem podle § 299 OSŘ. Taková situace se posuzuje tak, jako kdyby šlo o několik mezd (§ 302 odst. 1 OSŘ), tzn. že se nařízení výkonu vztahuje i na tyto příjmy. Poslední možností potom je, že povinný po nařízení výkonu rozhodnutí začne pobírat místo mzdy či vedle ní některý z uvedených jiných příjmů. I na to zákon pamatuje a nařízení výkonu rozhodnutí se vztahuje i na takový příjem (§ 302 odst. 2 OSŘ). Právě uvedené je ovšem v praxi možné realizovat jen za předpokladu, že je dalším plátcům usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí doručeno (§ 297 odst. 2 OSŘ), tedy že se o jejich existenci soud vůbec dozví.

Pokud zákon postihuje všechny takové příjmy jako celek, je třeba v duchu této zásady přistupovat i k dalším ustanovením zákona, např. k nezabavitelné částce (§ 278 - viz dále v kap. 1.10.2), která se povinnému ponechává jen jednou. Soud určuje plátcům mzdy jednotlivě (usnesením), jakou část základní (nezabavitelné) částky nemají srážet, a to buď tak, že určí jen jednomu z nich, aby ji nesrážet (to bude praktičtější), anebo určí všem její konkrétní poměr.³³²

Kdyby příjem povinného nedosahoval u některého plátce mzdy ani uvedené základní částky, je plátce mzdy povinen oznámit to soudu. Soud pak znovu určí, jakou část základní částky má každý plátce mzdy srážet. Soud může též určit, zejména jsou-li prováděny srážky již jen pro běžné výživné (ale nejen zde, půjde však u nejčastější případ), aby je prováděl pouze některý z plátců mzdy a aby ostatní v provádění srážek zatím nepokračovali (§ 298 odst. 1 OSŘ).

Provádí-li srážky několik plátců mzdy zároveň, zašlou sražené částky vždy soudu. Ten prověří, zda celkově sražená částka nepřevyšuje pohledávku oprávněného. Nepřevyšuje-li ji, vyplatí celou sraženou částku oprávněnému. Převyšuje-li ji, pak vyplatí soud ze sražené částky

³³¹ Macur: *op. cit.*, str. 138 a Tripes: *op. cit.*, str. 275

³³² Tripes: *op. cit.*, str. 278

oprávněnému jen tolik, kolik odpovídá jeho pohledávce, a zbytek vrátí povinnému (§ 298 odst. 2 OSŘ). Protože plátcí mzdy o dalších plátcích nemusejí vědět, bude nutné, aby soud povinnost zasílat provedené srážky právě jemu konstatoval usnesením (např. v nařízení výkonu rozhodnutí), neboť je-li plátce mzdy jen jeden, vyplatí sražené částky přímo oprávněnému (viz kap. 1.10.3.2.4).

1.10.2 Rozsah srážek ze mzdy

Rozsah srážek ze mzdy vymezuje OSŘ poměrně lakonicky ve svém ustanovení § 276, když říká, že srážky ze mzdy (řekli jsme si již, že ze mzdy čisté) lze provádět jen do výše výkonem rozhodnutí vymáhané pohledávky s příslušenstvím. Je to jen kogentní konstatování jednoho z aspektů zásady *nulla exsecutio sine titulo*. Platí to proto i tehdy, pokud by povinný s tím, aby mu bylo ze mzdy sráženo více, souhlasil.³³³

Se zásadou uvedenou v § 276 koresponduje ustanovení § 284 odst. 1 OSŘ, podle nějž plátce mzdy přestane provádět srážky, jakmile je pohledávka oprávněného uspokojena. Znamená to tedy také, že plátce mzdy, pokud jednou uskutečněná srážka ze mzdy nepostačí k úhradě celé vymáhané pohledávky oprávněného, bude srážky ze mzdy provádět tak dlouho (opakovaně tolikrát), dokud nebude pohledávka celkově uspokojena. Až se tak stane, výkon rozhodnutí *ipso facto* skončí, aniž by o tom plátce mzdy vyrozuměl soud, a aniž by ten o skončení výkonu jakkoliv rozhodoval (srov. kap. 1.6.4).

Tento exekuční prostředek je tedy koncipován tak, že jeho horním limitem je výše pohledávky stanovená exekučním titulem. Povinný je však i v rámci výkonu rozhodnutí zákonem protežován před úplným zruinováním vlastní osoby a osob na něm odkázaných (jinak by neměly ani na základní životní náklady), a sice institutem základní nezabavitelné (či nepostižitelné) částky (viz dále). Tak je chráněn nejen on, ale i společnost před „bezdomovizací“ dlužníků a jejich rodinných příslušníků (a potažmo i před jejich kriminalitou). Zásada ochrany povinného jde však ještě dále. Ruku v ruce s institutem základní nepostižitelné částky se uplatňuje tzv. třetinové pravidlo (viz kap. 1.10.2.2). Srážky ze mzdy se totiž nakonec provádějí tak, že z čisté mzdy je odečtena základní nepostižitelná částka. Dobereme se tak tzv. **zbytku čisté mzdy jako základu pro provádění srážek ze mzdy**. Avšak to není vše. Takto získaná částka je ještě rozdělena na tři části a exekvována je zpravidla jen jedna takto určená třetina (ovšem jen do určité výše). O tom si ale povíme brzy více. Začneme pěkně popořádku - čistou mzdou.

³³³ kupř. Brejcha, Aleš a Sosnová, Hana: *Výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy v teorii a praxi*, Codex, Praha, 1996, 1. vydání, str. 46

1.10.2.1 Čistá mzda

Základní zásadou exekuce na mzdu je pravidlo, že se srážky provádějí z čisté mzdy. Pravidla pro její výpočet stanoví § 277 OSŘ, a sice tak, že se od mzdy odečte záloha na daň z příjmů fyzických osob sražená z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění.

Do čisté mzdy se započítávají i čisté odměny za vedlejší činnost, kterou zaměstnanec vykonává u toho, u koho je v pracovním poměru (tj. mimo svůj hlavní pracovní poměr, ale u téhož zaměstnavatele). Srážené částky se přitom vypočítávají podle podmínek a sazeb platných pro povinného v měsíci, za který se čistá mzda zjišťuje.

1.10.2.2 Třetinové pravidlo

Již jsem podali, že náš právní řád zná již od socializačních opatření po první světové válce tzv. třetinové pravidlo (prvně zavedeno zákonem č. 314/1920 Sb., viz též kap. 1.2.1). V platném OSŘ je obsaženo v ustanovení § 279 odst. 1, podle něž z čisté mzdy, která zbývá po odečtení základní částky a která se zaokrouhlí směrem dolů na částku dělitelnou třemi a vyjádřenou v celých korunách, lze srazit k vydobytí pohledávky oprávněného jen jednu třetinu. Pro přednostní pohledávky uvedené v odstavci 2 se srážejí dvě třetiny (viz dále).

Z první třetiny se uspokojují všechny exekvované pohledávky podle svého pořadí (viz kap. 1.10.3.2), nehledě na to, zda jde o pohledávku přednostní nebo ne. Druhá třetina je exkluzivně rezervována jen pro přednostní pohledávky, částečně dle principu přednosti (pro pohledávky na výživném) a ve zbytku také podle principu pořadí (viz dále v kap. 1.10.2.3). Třetí třetina není nikdy exekučně postižitelná a slouží k ochraně povinného (byť by s jejím sražením povinný souhlasil). Protože je vždy odvislá od individuální a v čase se měnící výše mzdy, bývá nazývána **pohyblivou nezabavitelnou částkou**.³³⁴

Podstatou třetinového pravidla je tedy to, že všem povinným bez rozdílu zůstává bez výjimky tzv. **pevná** neboli **základní nezabavitelná částka**, zvyšující se jen tehdy, jsou-li povinni vyživovat jinou osobu či mají-li manžela či s ním společně vyživované dítě (viz dále). Zbytek jejich mzdy, po odečtení této základní nezabavitelné částky, se zaokrouhlí směrem dolů na částku dělitelnou třemi vyjádřenou v celých korunách. Takto vypočtené třetiny podléhají srážkám tak, jak bylo právě vysvětleno. Zbytek vzniklý dělením zaokrouhleného čísla se přičte k základní částce (může jít jediné o 1 Kč či 2 Kč), vyhrazené **pro povinného**.³³⁵

³³⁴ Brejcha a Sosnová: *op. cit.*, str. 17

³³⁵ Brejcha a Sosnová: *op. cit.*, str. 19

Třetinové pravidlo se ovšem v plném rozsahu uplatňuje jen pro část zbytku čisté mzdy (pro tzv. **omezeně zabavitelnou část zbytku čisté mzdy**). Podle § 279 odst. 3 OSŘ totiž stanoví vládní nařízení částku, nad kterou se srazí zbytek čisté mzdy bez omezení. V současnosti je to částka přesahující výši součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu (§ 2 níže cit. vládního nařízení č. 595/2006 Sb.)³³⁶. Znamená to, že v případech, kdy zbytek čisté mzdy po jejím rozdělení na třetiny přesahuje takto vypočtenou částku (6.930,- Kč), pak se tato zbylá částka (tzv. **plně zabavitelná část zbytku čisté mzdy**) přičte k první třetině a spolu s ní se srazí bez omezení. Mírná komplikace nastává, je-li exekvována tzv. přednostní pohledávka. Tehdy se připočte ke druhé třetině zbytku čisté mzdy v rozsahu, který je potřebný k uspokojení přednostních pohledávek a teprve zbývající část se připočte k první třetině. Pokud však přednostní pohledávka nebude takto zcela uspokojena, z první třetiny mzdy bude sraženo toliko 2.310,- Kč (neboli třetina omezeně zabavitelné části zbytku čisté mzdy). Tento stav potrvá tak dlouho, dokud nebude přednostní pohledávka uspokojena; teprve poté se plně zabavitelná část zbytku čisté mzdy začne přičítat k první třetině.

Ideou tohoto pravidla bylo, že čím více si povinný vydělá, tím více mu z obstavené mzdy zůstane (třetí třetina, event. i druhá).³³⁷ Povinný tak měl být podporován k dosahování co největších příjmů i během exekuce na mzdu. Naopak strhávání paušálních částek bylo spatřováno jako pro povinného značně demotivující. V praxi to ovšem není tak „horké“, neboť částka, pro niž se uplatňuje třetinové pravidlo, je příliš nízká (nyní 6.930,- Kč) a motivace povinného tak dnes vychází spíše naprázdno.

1.10.2.2.1 Základní nezabavitelná částka

Bylo již pojednáno o jakési - dosud ne zcela vysvětlené - **základní** (či též **pevné) nezabavitelné částce**, existující vedle rovněž zmíněné **pohyblivé nezabavitelné částky** (třetí třetiny mzdy). § 278 OSŘ o ní hovoří tak, že povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy [základní částka]; způsob jejího výpočtu stanoví nařízením vláda České republiky.

Tímto nařízením je nyní nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách). V minulé kapitole jsme si pověděli, že toto nařízení stanoví výši plně zabavitelné části zbytku čisté mzdy. Kromě toho - a sluší se podotknout, že především - upravuje i základní nezabavitelnou částku. Ve svém § 1 stanovuje, že základní částka, která nesmí být podle § 278 OSŘ sražena

³³⁶ Částka, nad kterou se zbytek čisté mzdy (vypočtené podle § 279 odst. 1 věty první OSŘ) srazí bez jakéhokoliv omezení, činí součet částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu. Předběhneme maličko a pro reálnou představu povězte, že pro rok 2009 to je součet částek 3.126,- Kč a 3.804,- Kč, celkem tedy 6.930,- Kč.

³³⁷ Tripes: *op. cit.*, str. 232

povinnému z měsíční mzdy, je rovna úhrnu dvou třetin součtu částky životního minima³³⁸ a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu podle zvláštního právního předpisu³³⁹ na osobu povinného, a jedné čtvrtiny nezabavitelné částky na každou osobu, které je povinen poskytovat výživné. Vyživovací povinností se zde rozumí jen ty, jež pramení *ex lege*, nikoliv výživné poskytované *de facto*.³⁴⁰

Má-li povinný manžela, připočte se k takto vypočtené částce ještě jedna čtvrtina nezabavitelné částky (nehledě na to, zda má manžel povinného svůj příjem). Pakliže má povinný i dítě, jež manželé společně vyživují, započte se jedna čtvrtina nezabavitelné částky každému manželu zvlášť (pokud se srážky ze mzdy provádějí u obou manželů). Neplatí to jen tehdy, jestliže dosud trvá výkon rozhodnutí k vymožení výživného pro takovou osobu (manžela či dítě).

1.10.2.2 Zvláštní nezabavitelná částka

Kromě základní nezabavitelné částky předvídá zákon s ohledem na některé zvláštního zřetele hodné sociální situace i zvláštní nezabavitelnou částku. U srážek z důchodu fyzické osoby, která z něj platí náklady na pobyt v ústavu sociální péče, nepodléhá [navíc] výkonu částka potřebná na úhradu pobytu, a také částka rovnající se výši kapesného v takovém ústavu (§ 299 odst. 2 věta první OSŘ).

1.10.2.3 Přednostní pohledávky

Doposud jsme mluvili především o běžných pohledávkách. Přitom jsme stačili předeslat, že v rámci třetinového pravidla je druhá třetina rezervována pro přednostní pohledávky. Blíže jejich režim popisuje § 279 a § 280 OSŘ. Základním pravidlem je, že pro přednostní pohledávky uvedené v § 279 odst. 2 OSŘ se srážejí třetiny dvě. Přitom se nejprve uspokojují z této druhé třetiny a teprve, nestačí-li tato třetina k jejich úhradě, uspokojují se spolu s ostatními pohledávkami z 1. třetiny. Uvedli jsme rovněž, že pakliže je nařízen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy pro více pohledávek, přednostní pohledávka v první třetině své výsostné postavení ztratí a uspokojí se toliko na základě svého pořadí mezi ostatními (obyčejnými) pohledávkami (§ 280 odst. 1 OSŘ).

Z druhé třetiny zbytku čisté mzdy se srážejí jako přednostní pohledávky **1.) výživného**. Tato přednostní pohledávka má mezi ostatními výsadní postavení. Podle § 280 odst. 2 OSŘ se totiž uspokojují bez zřetele na pořadí nejprve pohledávky výživného a teprve pak podle pořadí (viz dále v kap. 1.10.3.2) ostatní přednostní pohledávky. Přitom platí, že nepostačí-li částka sražená z druhé třetiny k uspokojení všech pohledávek výživného, uspokojí se nejprve běžné výživné všech

³³⁸ § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, pro rok 2009 ve výši 3.126,- Kč

³³⁹ § 26 odst. 1 písm. a) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře - pro účely nezabavitelné částky se částka normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu stanoví pro byt užívaný na základě nájemní smlouvy v obci od 50.000 do 99.999 obyvatel, pro rok 2009 ve výši 3.804,- Kč

³⁴⁰ Macur: *op. cit.*, str. 141 či Tripes: *op. cit.*, str. 234

oprávněných a pak teprve nedoplatky za dřívější dobu, a to podle poměru běžného výživného. Pokud by však částkou sraženou z druhé třetiny nebylo kryto ani běžné výživné všech oprávněných, rozdělí se mezi ně částka sražená z druhé třetiny poměrně podle výše běžného výživného bez ohledu na výši nedoplatků. Je přitom lhostejné, o jaký druh výživného kráčí (zda nezletilých, zletilých dětí, výživné rodičů, manželky atp.). Nepatří sem ale smluvní výživné poskytované mimo rámec zákonné vyživovací povinnosti.³⁴¹

Dalšími přednostními pohledávkami jsou taxativně pohledávky **2.) náhrady škody způsobené poškozenému ublížením na zdraví, 3.) náhrady škody způsobené úmyslnými trestnými činy, 4.) daní a poplatků, 5.) náhrady přeplatků na dávkách nemocenského pojištění, důchodového pojištění a důchodového zabezpečení, 6.) pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pohledávky pojistného na veřejné zdravotní pojištění,³⁴² 7.) náhrady za příspěvek na výživu dítěte a příspěvek na úhradu potřeb dítěte svěřeného do pěstounské péče, 8.) náhrady přeplatků na podpoře v nezaměstnanosti a podpoře při rekvalifikaci, 9.) náhrady přeplatků na dávkách státní sociální podpory, 10.) regresní náhrady podle zákona o nemocenském pojištění a 11.) náhrady mzdy, platu nebo odměny a sníženého platu nebo snížené odměny, poskytované v období prvních 14 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény.**

Protože těch pravidel a čísel bylo trochu moc, jsou pro přehlednost na konec této kapitoly připojeny přílohy (jejich seznam viz str. 124), v nichž se zohledňují konkrétní částky pro rok 2009 a také příklady výpočtů srážek ze mzdy.

1.10.3 Průběh výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy

Bylo již řečeno, že se může stát, že mzda povinného bude obstavena pro více pohledávek několika samostatně nařízenými výkony rozhodnutí srážkami ze mzdy a že se uspokojí podle svého pořadí (§ 280 odst. 1 OSŘ). Tuto zásadu nazýváme zásadou priority.³⁴³ Pro určení pořadí pohledávek se podle § 280 odst. 3 OSŘ vychází ze dne, kdy bylo plátcí mzdy doručeno nařízení výkonu rozhodnutí. Bylo-li mu doručeno téhož dne nařízení výkonu rozhodnutí pro několik pohledávek, mají tyto pohledávky stejné pořadí. Pokud částka na ně připadající nepostačí k jejich plnému uspokojení, uspokojí se poměrně. Platí to i pro ostatní přednostní pohledávky uspokojované z druhé třetiny zbytu čisté mzdy (s výjimkou výživného, viz výše).

³⁴¹ Tripes: *op. cit.*, str. 238

³⁴² k přednostním pohledávkám ad 5.) a 6.) přibudou od 1.1.2010 také pohledávky úrazového pojištění

³⁴³ Macur: *op. cit.*, str. 143

Zásada priority se uplatňuje naprosto stejně i při souběžích se soudními, správními a daňovými exekucemi a event. s dohodou o srážkách ze mzdy. U posledně jmenovaného je rozhodný čas předložení takové dohody plátcí mzdy nebo jejího uzavření, uzavřel-li ji zaměstnanec a zaměstnavatel-plátce mzdy). Odpovědnost za správné pořadí zde dopadá na plátce mzdy (pod hrozbou poddlužnické žaloby - viz kap. 1.8.2.1).³⁴⁴

1.10.3.1 Nařízení srážek ze mzdy

Podle § 261 odst. 1 OSŘ musí oprávněný již v návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy uvést, že navrhuje právě tento způsob výkonu rozhodnutí, a zároveň označit toho, vůči komu má povinný nárok na mzdu (plátce mzdy). Důležité je samozřejmě, aby oprávněný označil jako plátce mzdy toho, kdo má právní subjektivitu. Jinak účinky nařízení výkonu rozhodnutí nenastanou, protože soud nemůže nařídit srážky ze mzdy u jiného plátce, než kterého označil oprávněný v návrhu. Platí to i tehdy, pokud soud z vlastní činnosti ví, že povinný již vůči tomuto plátcí mzdy nárok na mzdu nemá. Nahradil by tím totiž projev vůle v podstatné náležitosti návrhu.³⁴⁵ Soud již pak jen o takové situaci vyrozumí oprávněného a další úkony nečiní; samotný výkon rozhodnutí nepokračuje a věc je tím skončena.³⁴⁶

Je-li návrh na nařízení výkonu srážek ze mzdy prost vad, soud usnesením tento výkon rozhodnutí nařídí. Přitom přikáže plátcí mzdy, aby po té, kdy mu bude nařízení výkonu doručeno, prováděl ze mzdy povinného stanovené srážky a nevyplácel sražené částky povinnému (§ 282 odst. 1 OSŘ), a to opět pod hrozbou poddlužnické žaloby (viz kap. 1.8.2.1). Právní teorií bývá tento příkaz ke srážkám ze mzdy a zákaz vyplácení sražených částek povinnému nazýván *arrestatorium*. Jemu korespondující protějšek, označovaný jako *inhibitorium*, je zákazem povinnému, aby jakkoli nakládal s obstavenou částí své mzdy až do výše vymáhané pohledávky, a sice od okamžiku doručení nařízení výkonu rozhodnutí.³⁴⁷

Jakmile soud výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy nařídí, doručí usnesení povinnému a plátcí mzdy (jim do vlastních rukou) a také oprávněnému. Jakmile je doručeno plátcí mzdy (či jde-li usnesení obsahující vyrozumění o nařízení výkonu rozhodnutí - § 294 odst. 3, viz dále), ztrácí povinný tímto dnem právo na vyplacení té části mzdy, která odpovídá stanovené výši srážek (§ 282 odst. 2, 3 OSŘ).

³⁴⁴ Macur: *op. cit.*, str. 144

³⁴⁵ R 21/1981

³⁴⁶ Tripes: *op. cit.*, str. 251

³⁴⁷ např. Macur: *op. cit.*, str. 145, či Tripes: *op. cit.*, str. 251.

1.10.3.2 Provádění srážek ze mzdy

Plátce mzdy ovšem ještě sražené částky ze mzdy povinnému oprávněnému nevyplácí; prozatím je uchovává u sebe. Je povinen tak učinit teprve, jakmile jej soud vyrozumí o nabytí nařízení výkonu rozhodnutí právní moci (283 OSŘ). Dál již plátce mzdy bude vyplácet srážky ze mzdy oprávněnému pravidelně bez jakékoliv ingerence soudu (s výjimkou event. postupu dle § 288 OSŘ, viz dále).

Plátce mzdy přestane srážky ze mzdy provádět, jakmile je pohledávka oprávněného uspokojena (§ 284 odst. 1 OSŘ). Toto ustanovení navazuje na § 276 OSŘ, tedy že lze srážky ze mzdy provádět jen do výše výkonem rozhodnutí vymáhané pohledávky s příslušenstvím, která je navíc uvedena i v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Bylo již podáno, že výkon rozhodnutí skončí provedením. Soud již žádné usnesení o zastavení výkonu rozhodnutí nevydává (viz kap. 1.6.4). Ani plátce mzdy o této skutečnosti nikoho nevyrozumívá, a to ani oprávněného.³⁴⁸

Při provádění srážek ze mzdy může nastat konflikt mezi oprávněným a plátcem mzdy. Oprávněný se může domnívat, že plátce mzdy neprovádí srážky ve správné výši nebo že dokonce bezdůvodně v jejich provádění ustal. Soud zde však nemá možnost nikterak zasáhnout, a už vůbec ne tak, že by (i kdyby se ztotožnil s názorem oprávněného o nesprávnosti postupu plátce mzdy) přistoupil k ukládání pořádkových pokut podle § 53 OSŘ.³⁴⁹ Ty lze uložit jen za jiných okolností (viz dále). Jediným právním prostředkem pro řešení takto vzniklé situace je již mnohokrát zmiňovaná poddlužnická žaloba (viz dále).

Obecným pravidlem ovládajícím výkon rozhodnutí je, že jej lze nařídit jen k vydobytí pohledávek, které se staly splatnými do vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.³⁵⁰ Výjimečně tomu tak není právě u srážek ze mzdy v případech výkonu takového rozhodnutí, ve kterém bylo oprávněnému přiznáno právo na opětující se dávky. Nařízení výkonu rozhodnutí se pak vztahuje i na dávky, které se stanou splatnými teprve v budoucnu. Totéž platí, bylo-li v rozhodnutí povinnému uloženo zaplatit peněžitou částku ve splátkách (§ 284 odst. 2 OSŘ).³⁵¹ Praktické je to zejména pro vymáhání výživného (či podobných opakujících se dávek), ale jen pokud v okamžiku nařízení výkonu rozhodnutí existuje na výživném nedoplatek.³⁵² Oprávněný tak nemusí neustále čekat, zda i v dalším měsíci povinný opět nezaplatí. Bylo by to velmi nevhodné. Navíc je tímto ustanovením svým způsobem chráněn i sám povinný. Pokud by byl totiž oprávněný zastoupen advokátem, povinný by se na neustále přiznávaném palmáre těžko

³⁴⁸ Tripes: *op. cit.*, str. 255

³⁴⁹ *ibidem*

³⁵⁰ R 66/1970

³⁵¹ nejde však o ztrátu výhody splátek, kdy se nezaplacením jedné ze splátek stává splatnou celá dlužná částka (§ 565 OZ), srov. Macur: *op. cit.*, str. 147, Tripes: *op. cit.*, str. 256

³⁵² Macur: *op. cit.*, str. 147, Tripes: *op. cit.*, str. 256

dopltil (již jsme si říkali, že nařízený výkon rozhodnutí se vztahuje i na náklady řízení o výkon rozhodnutí, vč. náhrady nákladů na právní zastoupení oprávněného - viz kap. 1.6.5).

Zákon pamatuje i na situace, kdy v nalézacím řízení dojde ke změně rozsudku podle § 163 OSŘ (pro podstatnou změnu okolností rozhodných pro výši a další trvání dávek nebo splátek), odsuzujícího k plnění v budoucnu splatných dávek či ve splátkách. Spočívá-li tato změna ve zvýšení výživného, vztahuje se nařízení výkonu rozhodnutí i na všechny částky zvýšeného výživného. Zvýšené výživné má přitom stejné pořadí jako zbytek pohledávky (§ 284 odst. 3 OSŘ). To se přirozeně vztahuje nejen na tzv. běžné výživné, ale i na eventuálně takto vzniklý nedoplatek na výživném (není-li stanoveno, že jej má povinný uhradit ve splátkách). Nový výkon rozhodnutí pro zvýšené výživné ovšem nařídit již nelze.³⁵³

1.10.3.2.1 Některá specifika při provádění srážek ze mzdy

V souladu s letitou tradicí v ČR zákon automaticky předpokládá, že jsou mzdy vypláceny jednou měsíčně. Nemusí tomu ale tak být vždy. Proto OSŘ přichází s ustanovením § 285 odst. 1, podle něž vyplácí-li plátce mzdy měsíční mzdu nadvakrát (jako zálohu a vyúčtování), může přiměřeně srážky provést povinnému již ze zálohy. Není to však jeho povinností. Za přiměřenou srážku považuje právní teorie jednu polovinu z celkové výše očekávaných srážek.³⁵⁴ Výplatu srážek oprávněnému provede plátce však vždy až po uplynutí příslušného měsíce (cit. ust., věta druhá).

Je-li nařízení výkonu rozhodnutí doručeno plátcovi mzdy až po tom, kdy již byla část měsíční mzdy povinnému vyplacena, nepřihlíží se k provedené výplatě a srážky se provedou tak, jakoby povinný měl za celý měsíc právo jen na mzdu, která mu ještě vyplacena nebyla (§ 285 odst. 2 OSŘ). Podobně to platí i pro případy, kdy povinný u plátce mzdy nepracoval celý příslušný měsíc a proto má nárok na mzdu jen za určitou část měsíce.³⁵⁵

Může se také stát, že plátce mzdy povinnému mzdu dluží. Dochází-li posléze k výplatě dlužné mzdy za několik měsíců najednou, je třeba vypočítat srážky za každý měsíc zvlášť (§ 286 OSŘ).

Jinou nepříznivou situací pro povinného může být, pokud je mzda po provedených srážkách vyplácena na jeho účet u peněžního ústavu. Ten totiž také může být postižen (jiným) výkonem rozhodnutí (exekucí). Dřívější úprava na to nijak nereagovala (zřejmě takovou okolnost vůbec nepředvíдалa) a pak se v praxi nezdálo, že mzda povinného byla fakticky předmětem výkonu rozhodnutí hned nadvakrát – jednou jako nárok prováděnými srážkami ze mzdy a podruhé jako vyplacená částka, jakmile doputovala (již řádně sražená) na účet obstavený výkonem rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu. Ačkoliv zákon povinného chránil při

³⁵³ Macur: *op. cit.*, str. 147-8, Tripes: *op. cit.*, str. 257

³⁵⁴ Macur: *op. cit.*, str. 148, Tripes: *op. cit.*, str. 258

³⁵⁵ Macur: *ibidem*

provádění srážek ze mzdy, u příkázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu se už tak (nejen v této situaci) nedělo. Judikatura ani jurisprudencce tento problém neřešily.³⁵⁶ Nápravu nedostatečnosti v ochraně povinného zajistí teprve s účinností od 1. 1. 2010 novela OSŘ, provedená zákonem č. 218/2009 Sb. Do OSŘ jí byl vložen zcela nový § 304b, podle jehož odst. 1 jsou chráněny peněžní prostředky povinného (není přítom vůbec podstatné, zda jde o vyplacenou mzdu) na účtu postiženém výkonem rozhodnutí do výše dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu (a to tak, že s nimi může povinný dále nakládat, neboť nepodléhají *inhibitoriu a arrestatoriu*). Má-li u jednoho peněžního ústavu povinný více účtů, použije se toto ustanovení pouze u jednoho z těchto účtů.

1.10.3.2.2 Dohoda o nižších srážkách ze mzdy

Bylo podáno, že podle § 281 nelze srážky ze mzdy provádět v rozsahu větším, než dovoluje zákon, byť by s tím povinný souhlasil. Nicméně zákon v § 287 odst. 1 OSŘ umožňuje opačnou variantu, a sice dohodu oprávněného s povinným na nižších srážkách než těch stanovených v § 277 až § 280. Podmínkou je, aby takovou dohodu soudu oznámili oba. Soud potom vyzve plátce mzdy, aby srážel ze mzdy povinného měsíčně jen částku, se kterou se oprávněný spokojí, nepřesáhne-li tato částka v příslušném výplatním období přípustnou výši srážek podle tohoto zákona. Přesáhne-li ji, provede plátce mzdy v příslušném výplatním období srážky jen v rozsahu dovoleném ustanoveními § 277 až 280. Relevantní je tedy jen dohoda oprávněného s povinným. Tripes se domnívá, že postačí i vyjádření oprávněného v tom smyslu, že se spokojí i s nižšími srážkami (např. ve výši jedné třetiny zbytku čisté mzdy).³⁵⁷ Naopak Macur takovou eventualitu možná až přepjatě formalisticky odmítá, říká-li, že „[j]ednostranný projev oprávněného v daném směru není právně relevantní. Dohoda o nižších srážkách ze mzdy je dvoustranným procesním úkonem oprávněného a povinného.“³⁵⁸ My se kloníme k názoru Tripesově, spíše odpovídajícímu zásadě ochrany povinného.

Dohoda může znít jak na určitou pevně danou částku, tak i na procentní výměru či podíl. Je-li platně uzavřena, soud vydá usnesení, jímž vyzve plátce mzdy k srážení dohodnuté částky s tím, že nesmí převýšit v jednotlivých obdobích zákonem stanovenou výši srážek. Pokud by tomu tak bylo, za takový měsíc by se dohoda neuplatnila a nastoupily by srážky legální.³⁵⁹

Oprávněný může kdykoliv oznámit soudu, že svůj souhlas s prováděním nižších srážek podle odstavce 1 odvolává. Soud o tom vyrozumí povinného a plátce mzdy (§ 287 odst. 2 OSŘ). Pokud by oprávněný odvolání souhlasu s dohodou oznámil pouze plátci, šlo by o úkon bez právních následků.

³⁵⁶ na rozdíl od španělských autorů, viz kap. 2.6.1.2.5

³⁵⁷ Tripes: *op. cit.*, str. 269

³⁵⁸ Macur: *op. cit.*, str. 149

³⁵⁹ Macur: *op. cit.*, str. 149, Tripes: *op. cit.*, str. 269

Plátce mzdy je vázán jen usnesením soudu, obsahujícím příkaz k provádění legálních srážek místo dohody, od které oprávněný odstoupil.³⁶⁰

Výzva soudu k provádění nižších srážek pozbývá účinnosti dnem, kdy je plátcí mzdy doručeno další nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy povinného nebo vyrozumění soudu, že oprávněný odvolal svůj souhlas s prováděním nižších srážek. Od tohoto dne provádí plátce mzdy srážky podle dřívějšího nařízení výkonu rozhodnutí v plném rozsahu (§ 287 odst. 3 OSŘ). Účinky dohody o nižších srážkách zanikají ze zákona, již pouhým doručením plátcí mzdy dalšího nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy povinného či vyrozumění soudu, že oprávněný odvolal souhlas s prováděním nižších srážek a nebo dohody o srážkách ze mzdy povinného podle občanského zákoníku (§ 551).³⁶¹

V praxi není institut dohody o srážkách příliš uplatňován a může se proto jeho úprava jevit poněkud nadbytečnou. Oprávněný k výkonu rozhodnutí přistupuje zpravidla až poté, kdy veškeré snahy o dohodu s povinným o zaplacení dluhu selhaly, a oprávněný uvítá, že se konečně ke svým penězům dostane. K dalším dohodám, jež nadto nejsou v jeho přílišném zájmu, už nebývá přístupný. Benevolence k povinnému se nezdá být v době tvrdého kapitalizmu příliš na místě.

1.10.3.2.3 Pomoc soudu plátcí mzdy, oprávněnému a povinnému

Není lehkým údělem býti plátcem mzdy. Na mnoha místech jsme již podali, že plátcí mzdy hrozí za jakékoliv pochybení ze strany oprávněného i povinného žaloba. Těch pochybení se může vyskytnout celá řada, neboť srážkami ze mzdy lze exekvovat i vícero pohledávek či na základě více exekučních titulů. Na straně oprávněného může navíc vystupovat množství subjektů. Protože ne vždy bývá plátce mzdy zdatným mzdovým účetním, chrání jej zákon ustanovením § 288 OSŘ. V něm se říká, že požádá-li o to plátce mzdy (ale i oprávněný nebo povinný), určí soud, jaká částka má být v příslušném výplatní období ze mzdy povinného sražena, a je-li více oprávněných, kolik z ní případně na každého z nich. Soud o tom rozhodne usnesením, proti němuž je oprávněn podat odvolání i plátce mzdy, který je účastníkem v této fázi řízení.³⁶²

Kromě toho, má-li být z provedených srážek uspokojeno několik pohledávek, je plátcí mzdy umožněno, aby sraženou částku zaslal soudu, který ji sám rozvrhne mezi oprávněné a provede výplatu. Tím plátce mzdy přesune břemeno odpovědnosti na soud (§ 294 odst. 1 OSŘ).

1.10.3.2.4 Výplata provedených srážek ze mzdy

Srážky ze mzdy, jak bylo již uvedeno, provádí plátce mzdy ihned od doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Sražené částky však schraňuje až do té doby, než je mu doručeno

³⁶⁰ Macur: *op. cit.*, str. 149, Tripes: *op. cit.*, str. 270

³⁶¹ Macur: *op. cit.*, str. 150, Tripes: *op. cit.*, str. 270

³⁶² R 30/1970, R 21/1981

vyrozumění o tom, že nařízení výkonu rozhodnutí nabylo právní moci. Teprve poté může (a musí) sražené a deponované částky vyplatit přímo oprávněnému (§ 294 odst. 1 věta první OSŘ).

V předchozí kapitole jsme vysvětlili, že má-li být z provedených srážek uspokojeno několik pohledávek, může plátce mzdy zaslat sraženou částku soudu, který ji sám rozvrhne mezi oprávněné a sám provede výplatu. To je fakultativní postup a jde o jakési *beneficium pro plátce mzdy*, aby se vyhnul případným komplikacím při mnohosti pohledávek (tedy v žádném případě, má-li srážky ze mzdy provádět jen pro pohledávku jedinou). O povinnost plátce mzdy zaslat sraženou částku soudu půjde jedině tehdy, jestliže mu to na žádost některého z oprávněných nařídí soud.

Zákon také obsahuje v § 291 odst. 2 OSŘ zákaz započtení pohledávek mezi plátcem mzdy a oprávněným, neboť zde nejde o vztah mezi nimi, ale o nucený výkon rozhodnutí mezi oprávněným a povinným, a plátce mzdy plní jen úlohu faktického realizátora srážek. Proto je plátce mzdy povinen sraženou částku vždy vyplatit oprávněnému, i když sám má vůči němu peněžitou pohledávku, kterou by si jinak mohl započíst.

1.10.3.2.5 Změna plátce mzdy

Právní úprava výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy reaguje na neřídké případy z praxe, kdy povinný v práci pro určitého plátce mzdy skončí a nastoupí u jiného zaměstnavatele (plátce mzdy). Činí tak konstrukcí, podle které, změní-li se po nařízení výkonu rozhodnutí plátce mzdy, vztahuje se nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy i na mzdu povinného u nového plátce mzdy (§ 293 odst. 1 OSŘ). Ve svém důsledku to znamená, že jestliže povinný změní zaměstnavatele (plátce mzdy), oprávněný nemusí podávat nový návrh na nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy u nového plátce mzdy. Na nového plátce mzdy automaticky přejdou povinnosti původního plátce mzdy, a to okamžikem, kdy se o nařízeném výkonu rozhodnutí dozvěděl (ne nutně až doručením vyrozumění o povinnostech nového plátce mzdy podle § 294 odst. 3 OSŘ).³⁶³

Institut změny plátce mzdy se uplatní i tehdy, když povinný namísto mzdy u nového zaměstnavatele začne pobírat některý z příjmů uvedených v § 299 OSŘ (viz kap. 1.10.1.2), poněvadž plátce jiného příjmu se také považuje za plátce mzdy (§ 301 OSŘ). Neplatí však tehdy, jestliže povinný nebyl v době (v den) nařízení exekuce zaměstnán u plátce mzdy označeného v exekučním návrhu a neměl vůči němu nárok na mzdu, či plátce mzdy označený v návrhu neměl právní subjektivitu. Rozhodující je zde zásadně den vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, nikoliv den jeho doručení plátcí mzdy či nabytí právní moci.³⁶⁴ Výjimkou je, pokud by sice u něho již zaměstnán nebyl, ale měl stále vůči plátcí mzdy nárok na *doplatek mzdy*.³⁶⁵ Jestliže by povinný měl v den nařízení výkonu rozhodnutí již nového zaměstnavatele, institut změny plátce mzdy by se

³⁶³ Macur: *op. cit.*, str. 154

³⁶⁴ R 21/1981, R 19/1987

³⁶⁵ Tripes: *op. cit.*, str. 261

z právě uvedených důvodů neuplatnil a oprávněnému by nezbylo nic jiného než podat nový exekuční návrh. Soud by o tom nijak nerozhodoval, v praxi však soud oprávněného vyrozumívá.³⁶⁶

A nyní se vraťme k úpravě změny plátce mzdy. Výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy byl úspěšně nařízen a plátce mzdy začal srážky ze mzdy provádět. Jenže v určitém okamžiku povinný přestal pro plátce mzdy pracovat. Takovou okolnost musí plátce mzdy podle § 295 odst. 2 OSŘ exekučnímu soudu oznámit, a to dokonce ve lhůtě jednoho týdne. Zároveň musí soudu zaslat vyúčtování srážek, které ze mzdy povinného provedl a vyplatil oprávněným, a oznámit, pro které pohledávky byl nařízen výkon rozhodnutí a jaké pořadí mají tyto pohledávky. Mimo to je podle § 294 odst. 1 *in fine* OSŘ povinen vydat zaměstnanci (povinnému) potvrzení o tom, zda byl nařízen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy povinného, kterým soudem a v čí prospěch. Toto potvrzení slouží novému plátci mzdy, který je naoplátku povinen při přijímání zaměstnance do práce si je od toho, u koho zaměstnanec naposledy pracoval, vyžádat (294 odst. 1 věta první OSŘ). Také ten, kdo je za plátce ze mzdy jen považován (§ 301 OSŘ), je povinen vydat potvrzení o srážkách z jiných příjmů, ale jen tehdy, jestliže bylo jejich provádění ukončeno, ačkoliv pohledávka nebyla uspokojena (§ 294 odst. 1 poslední věta OSŘ).

Rovněž povinného stihá stejná notifikační povinnost. Podle § 295 odst. 1 OSŘ, přestal-li pracovat u dosavadního plátce mzdy, musí to oznámit do jednoho týdne soudu, který nařídil výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy.

Podmínkou pro změnu plátce mzdy je, aby povinný skutečně vstoupil do nového pracovního poměru anebo aby u něj nastala situace, kdy začne pobírat některý (či více) z jiných příjmů podle § 299 odst. 1 OSŘ. Kdo takový jiný příjem vyplácí, je rovněž považován za plátce mzdy (§ 301 OSŘ). Aby soud spolehlivě zjistil, že povinný nastoupil u nového plátce mzdy, je zajištěno v OSŘ opět notifikační povinností, která dopadá znovu na obě strany - jak na nového plátce mzdy, tak na povinného. Proto OSŘ ve svém § 294 odst. 2 stanovuje, že zjistí-li ten, u koho povinný nastoupil nově do práce, že byl nařízen výkon rozhodnutí srážkami z jeho mzdy, oznámí to bez odkladu soudu, který výkon nařídil. Pro povinného platí, že do jednoho týdne musí povinný soudu oznámit, že nastoupil práci u jiného plátce mzdy (§ 295 odst. 1 *in fine* OSŘ).

Nyní již můžeme předpokládat, že obě strany svou oznamovací povinnost splnily a soud je o nástupu povinného do nové práce zpraven. Podle § 294 odst. 3 OSŘ potom soud tomu, u koho povinný nastoupil nově do práce, doručí do vlastních rukou usnesení, ve kterém ho vyrozumí o nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, seznámí ho s dosavadním průběhem výkonu rozhodnutí, zejména s výší dosud provedených srážek, uvede, jak vysoká je pohledávka, pro kterou mají být srážky dále prováděny, a jaké je její pořadí; vyzve ho, aby ode dne, kdy mu bude usnesení

³⁶⁶ Tripes: *op. cit.*, str. 262

podle tohoto odstavce doručeno, ve srážkách ze mzdy povinného pokračoval, a upozorní ho na všechny jeho povinnosti při výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy.

Soud bude v tomto usnesení vycházet z informací, které získal od předchozího plátce mzdy na základě jeho tzv. vyúčtovací povinnosti³⁶⁷ podle § 295 odst. 2 věta druhé OSŘ (viz výše). Může se ovšem přihodit, že předchozí plátce mzdy svou povinnost nesplní. Kromě možnosti uložení určitých sankcí (o kterých budeme hovořit zvláště) původnímu plátcovi mzdy, bude muset soud sdělit novému plátcovi jen tolik informací, kolik jich zná ze soudního spisu, a uvede předběžné pokyny k provedení srážek, vč. toho, že definitivní informace o přesné výši provedených srážek a výši pohledávky budou sděleny dodatečným (konečným) usnesením.³⁶⁸ Dojde-li v průběhu výkonu rozhodnutí ještě k další změně plátce mzdy, soud bude čerpat ohledně dosavadní výše provedených srážek ze mzdy a zbývající výše pohledávky nejen z informací předchozího plátce mzdy, nýbrž i z předchozího usnesení soudu, jímž byl tehdy nový (nyní předchozí) plátce mzdy vyrozuměn podle § 294 odst. 3 OSŘ. Toto usnesení však nezakládá *rem iudicatam* a soud jím není vázán. Jinak tomu ale bude např. u usnesení o částečném zastavení výkonu rozhodnutí.³⁶⁹

Zákon však nepředvídá situaci, kdy povinný přestane pro dosavadního plátce mzdy pracovat, ale novou mzdu (či jiný příjem) již pobírat nebude. Srážky ze mzdy tak nelze fakticky provádět. Praxe kolísá mezi případy, kdy se oprávnění domáhají, aby soudy s odkazem na ustanovení § 265 odst. 1 OSŘ (po nařízení výkonu rozhodnutí se soud postará o jeho provedení) samy pátraly po novém plátcovi mzdy, a ty tak skutečně nezřídkou činí, a daleko méně častou situací, kdy soudy ukládají zpravidla neúspěšně sankce (viz dále) za nesplnění notifikační povinnosti, neboť ta se do povědomí zaměstnanců ani plátců mzdy vůbec nedostala.³⁷⁰ Pro vlastní pátrání soudu po novém plátcovi mzdy však neexistuje přímý zákonný podklad. Jediným právním prostředkem, jímž soud disponuje, je povinnost součinnosti podle § 254 odst. 1, § 128 OSŘ. Podle tohoto ustanovení je každý povinen bezplatně na dotaz sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí. Do doby, než bude zřízena centrální evidence zaměstnanců (nebo alespoň budou všechny evidence propojeny), se může soud obracet na jednotlivé Okresní správy sociálního zabezpečení, které evidují veškeré zaměstnané osoby v daném okrese, příp. s menším úspěchem na příslušná územní pracoviště Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR. Problémem však zůstává, že až do zjištění nového plátce mzdy (k čemuž navíc nemusí dojít už nikdy), trvá *executio pendens*. Pak se stane, že třeba po 30 letech, k velkému údivu povinného, věc „obživne“ a ve srážkách ze mzdy

³⁶⁷ Tripes: *op. cit.*, str. 263

³⁶⁸ R 21/1981

³⁶⁹ Tripes: *op. cit.*, str. 267

³⁷⁰ Tripes: *op. cit.*, str. 267

bude pokračováno. Jistě nejde o ideální stav, na který by měl zákonodárce reagovat (např. zastavením výkonu rozhodnutí po jednom roce).³⁷¹

Sankce za nesplnění notifikační povinnosti. Jak patrně z právě podaného výkladu, postup při provádění srážek ze mzdy je spjat s celou řadou povinností. Aby tato ustanovení nebyla jen pouhými *legibus imperfectis*, obsahuje OSŘ i zde sankce. Podle § 296 OSŘ jsou dvojího druhu.

Za prvé fakultativní sankce ze strany soudu v podobě pořádkové pokuty podle § 53 OSŘ až do výše 50.000,- Kč. Podle § 296 odst. 2 OSŘ může totiž soud za nesplnění povinností uvedených v § 294 a 295 (viz výše v této kapitole) uložit povinnému i plátcí mzdy (původnímu i novému) pořádkovou pokutu (§ 53).

Za druhé jde v některých případech o speciální důvody pro uplatnění poddlužnické žaloby ze strany oprávněného vůči plátcí mzdy (původnímu i novému) jako poddlužníku povinného (viz kap. 1.10.3.5, kde o těchto důvodech pohovoříme podrobněji).

1.10.3.3 Odklad výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy

Zásada ochrany povinného se projevuje i existencí institutu odkladu výkonu rozhodnutí, ohledně jehož obecné úpravy odkazujeme na kap. 1.6.3. Vzhledem ke specifickým jednotlivých exekučních prostředků bývá u každého z nich ještě obsažena upřesňující úprava týkající se odkladu toho kterého z nich (např. u příkázání pohledávky v § 308 odst. 1, atd.). Nejinak je tomu i u srážek ze mzdy. U nich tak činí § 289 OSŘ ve dvou eventualitách podle obou obecných důvodů odkladu podle § 266 OSŘ.

Pro první z eventualit platí, že povolí-li soud odklad výkonu rozhodnutí podle § 266 odst. 1, neprovádí plátce mzdy ze mzdy povinného srážky ode dne, kdy mu bylo doručeno usnesení o povolení odkladu, dokud mu nebude doručen příkaz soudu, aby se ve srážkách pokračovalo (§ 289 odst. 1 OSŘ). Pro připomenutí dodejme, že se to týká odkladu ze sociálních důvodů. Jakmile je usnesení doručeno plátcí mzdy, ten okamžitě se srážkami ze mzdy přestane a dále vyplácí mzdu povinnému v původní výši. Dochází k odkladu arrestatoria a inhibitoria.³⁷² Pokud jsou však srážky ze mzdy nařízeny pro více pohledávek, pak plátce mzdy ty, které byly odloženy, přeskočí. K tomu, aby přestal provádět srážky ze mzdy docela, by bylo zapotřebí odložení všech srážek ze mzdy.

I když zde obecně musí plátce mzdy ustat se srážkami, jakmile je mu usnesení o odkladu srážek doručeno, zná zákon i možnost podle § 171 odst. 3 OSŘ, podle které může soud odložit vykonatelnost usnesení až do jeho právní moci. Právě u tohoto důvodu odkladu výkonu rozhodnutí

³⁷¹ Tripes: *op. cit.*, str. 268

³⁷² Macur: *op. cit.*, str. 150

bude takový postup žádoucí, aby nebyl oprávněný předčasným ukončením provádění srážek neodčinitelně poškozen.³⁷³

Pakliže soud povolí odklad výkonu rozhodnutí podle § 266 odst. 2 (jde o případ, kdy se srážky ze mzdy odkládají proto, že lze očekávat, že výkon rozhodnutí bude zastaven), provádí plátce ze mzdy srážky dále, ale nevyplácí je oprávněnému, dokud nebude odklad výkonu zrušen. V tomto případě *arrestatorium* a *inhibitorium* trvají, nicméně plátce mzdy sražené částky uchovává (event. je deponuje u soudu)³⁷⁴. Je-li v srážkách později pokračováno, doručením usnesení o tom budou zadržené částky vyplaceny oprávněnému. Pokud bude výkon rozhodnutí zastaven, zadržené částky se vrátí povinnému. Bude-li však zastaven s účinností k určitému dni, za dobu do dne zastavení exekuce je třeba sražené částky vyplatit oprávněnému. U částečného zastavení výkonu plátce mzdy zadržené částky rozdělí a částku, pro kterou byl výkon rozhodnutí zastaven, vyplatí povinnému a zbývající poukáže oprávněnému.³⁷⁵

Může nastat situace, že u druhého případu byly srážky ze mzdy nařízeny pro více pohledávek a pro jednu z nich, pro niž byly sráženy, byl výkon rozhodnutí odložen a posléze zastaven. Pak podle našeho názoru namísto vyplacení sražených částek (oprávněnému neodevzdaných) povinnému je logické, aby byly vyplaceny dalšímu oprávněnému.

Judikatura se již dávno vyslovila pro to, že částečný odklad srážek ze mzdy (např. pro jednu polovinu) není možný.³⁷⁶

1.10.3.4 Zastavení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy

Kromě obecných důvodů zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 OSŘ (viz kap. 1.6.4.1) zná OSŘ v § 290 pro srážky ze mzdy ještě další dva zastavovací důvody, které se uplatňují jen u tohoto exekučního prostředku.

Podle § 290 odst. 1 OSŘ soud zastaví na návrh plátce mzdy nebo povinného nařízený výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, když povinný po dobu jednoho roku nepobírá mzdu buď vůbec nebo alespoň v takové výši, aby z ní mohly být srážky prováděny. Podle stávající judikatury to znamená, že srážky ze mzdy není možno fakticky po určitou dobu provádět.³⁷⁷ Zastavení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy podle § 290 odst. 1 OSŘ předpokládá, že v žádném měsíci po dobu jednoho roku nesmí mzda dosáhnout částky, z níž by bylo možno provádět srážky.³⁷⁸ Musí tedy jít o nepřetržitý

³⁷³ R 21/1981

³⁷⁴ Macur: *op. cit.*, str. 150

³⁷⁵ Macur: *op. cit.*, str. 151

³⁷⁶ R 53/1966

³⁷⁷ R 21/1981

³⁷⁸ R 39/1966

a nepřerušovaný časový úsek, počítaný zpětně od vydání usnesení o zastavení výkonu rozhodnutí podle § 290 odst. 1 OSŘ.³⁷⁹ Irelevantní přitom je, z jakých důvodů povinný rozhodné výše příjmu nedosahuje (byť by to bylo i s jeho přičiněním).³⁸⁰

Podle § 290 odst. 2 OSŘ může soud na návrh povinného zastavit nařízený výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, jestliže jsou srážky prováděny již jen pro běžné výživné a lze předpokládat, že povinný vzhledem ke svému chování i poměru k práci bude výživné plnit dále dobrovolně. Je samozřejmé, že nedoplatek na výživném již byl mezitím uhrazen (exekučně či dobrovolně) a podle okolností je možné usuzovat na to, že povinný již běžné výživné bude plnit řádně. Tomu tak není, pokud je jeho mzda předmětem dalších exekucí. Naopak okolností, která se zde neposuzuje, jsou vztahy mezi oprávněným a povinným nebo skutečnost, že povinný pracuje u plátce mzdy teprve krátce (srov. R 19/1965). Praxe se ustálila na tom, že oprávněný má mít možnost se k návrhu povinného vyjádřit. Jeho případný negativní postoj či absence vyjádření však není důvodem pro zamítnutí návrhu povinného.³⁸¹

1.10.3.5 Poddlužnická žaloba

V kap. 1.8.2.1 byla v rámci výkonů rozhodnutí obecně vysvětlena podstata poddlužnických sporů. Také srážky ze mzdy mají svou speciální, pro tento exekuční prostředek přílehavější, úpravu poddlužnických sporů. Na řadu může přijít tehdy, pokud plátce mzdy (jako poddlužník povinného, který vůči plátcovi mzdy má pohledávku na nevyplacenou mzdu) nesplní své zákonné povinnosti, které jej při provádění srážek ze mzdy stíhají. Oprávněný pak může u soudu uplatnit proti plátcovi mzdy žalobou (poddlužnickou) právo na vyplacení částek, které měly být ze mzdy povinného sraženy (§ 292 *in fine* OSŘ).³⁸²

Jednotlivé žalobní důvody pro poddlužnický spor u srážek ze mzdy obsahuje § 292 OSŘ, který je taxativně vyjmenovává. Poddlužnickou žalobu lze s úspěchem uplatnit, jestliže **1.) plátce mzdy neprovede ze mzdy povinného srážky řádně a včas, 2.) provede-li je v menším než stanoveném rozsahu nebo 3.) nevyplatí-li srážky oprávněnému bez odkladu po tom, kdy mu bylo doručeno vyrozumění, že nařízení výkonu rozhodnutí nabylo právní moci nebo kdy dospěly další měsíční částky mzdy.** Další, speciální žalobní důvody,

³⁷⁹ Tripes: *op. cit.*, str. 274

³⁸⁰ Macur: *op. cit.*, str. 151, Tripes: *op. cit.*, str. 274

³⁸¹ Macur: *op. cit.*, str. 151-2, Tripes: *op. cit.*, str. 274-5

³⁸² To podle našeho názoru platí i tehdy, pokud poddlužnický spor vznikne při správní exekuci (u nichž platí subsidiarita občanskoprávních výkonů rozhodnutí). Pokud oprávněný-správní úřad uspěje, soud rozhodne rozsudkem, který pak může sloužit jako obecný exekuční titul. Je ovšem zcela nepředstavitelné, aby si oprávněný - správní úřad takový rozsudek dále sám vymáhal s původním exekučním titulem ve správní exekuci, jak k tomu dříve v praxi, nikoliv ojedinele, docházelo. Správní úřad absolutně postrádá pravomoc k provádění výkonů soudních rozhodnutí.

obsahuje § 296 odst. 1 OSŘ³⁸³, a sice **4.) nevyžádá-li si nový plátce mzdy** („ten, kdo přijímá zaměstnance do práce“) od **zaměstnance potvrzení vystavené dřívějším plátcem mzdy** („tím, u koho naposledy pracoval“) o **výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy**, **5.) nevydá-li zaměstnavatel zaměstnanci, který u něho přestal pracovat, potvrzení o výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy**, **6.) jestliže nový plátce mzdy neoznámí exekučnímu soudu nástup povinného u něj do práce, jakmile zjistí, že je proti němu nařízen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy**, **7.) neoznámí-li plátce mzdy exekučnímu soudu do jednoho týdne, že u něj povinný přestal pracovat a 8.) nezašle-li plátce mzdy kromě toho ve stejné lhůtě vyúčtování srážek ze mzdy** (které provedl a vyplatil oprávněným) a **neoznámí-li soudu, pro které pohledávky byly srážky ze mzdy nařízeny a jaké pořadí mají tyto pohledávky**.

Generálním důvodem je první z nich, tj. že plátce mzdy neprovede ze mzdy povinného srážky řádně a včas. U druhé důvodu se stanoveným rozsahem srážek rozumí nejen jejich zákonná výše, nýbrž i případné dohoda stran o nižších srážkách.

Byť se výkon rozhodnutí vztahuje i na dávky, které se stanou splatnými teprve v budoucnu (§ 284 odst. 2 OSŘ), poddlužnickou žalobou se oprávněný může domoci jen nároků splatných, jež mu nebyly vyplaceny do podání žaloby (v průběhu řízení samozřejmě může žalobu rozšířit i o další, mezitím již splatné, pohledávky). Nic nebrání tomu, aby poddlužnická žaloba, je-li to případné, směřovala i proti více plátcům mzdy (zde ale pozor na teoretické nebezpečí bezdůvodného obohacení oprávněného).

A na závěr zbývá jen dodat, že pakliže plátce mzdy na základě úspěšné poddlužnické žaloby oprávněnému plnil, může se takto vyplacených částek domáhat na povinném, a to z titulu bezdůvodného obohacení.³⁸⁴

³⁸³ Nesplní-li některý plátce mzdy povinnost uvedenou v § 294 odst. 1 a 2 nebo v § 295 odst. 2, může se oprávněný domáhat, aby mu plátce mzdy vyplatil částky, na které by měl právo, kdyby byl plátce mzdy uvedené povinnosti splnil.

³⁸⁴ Macur: *op. cit.*, str. 153

SEZNAM PŘÍLOH K PRVNÍ ČÁSTI

Příklad č. 1	Srážky pro běžnou pohledávku ze mzdy povinného, který je svobodný a nevyživuje žádnou osobu.....	125
Příklad č. 2	Srážky pro běžnou pohledávku ze mzdy povinného, který má manžela a jedno dítě	126
Příklad č. 3	Srážky ze mzdy povinného, který má manžela a dvě děti, pro pohledávku na výživném pro jedno z dětí.....	127
Příklad č. 4	Srážky ze mzdy povinného, který má manžela a dvě děti, pro pohledávku na výživném pro jedno z dětí a pro běžnou pohledávku	128
Příklad č. 5	Srážky ze mzdy povinného, který má manžela a dvě děti, pro pohledávku na výživném pro obě děti a pro běžnou pohledávku	129

PŘÍLOHY K PRVNÍ ČÁSTI

Příklad č. 1 Srážky pro běžnou pohledávku ze mzdy povinného, který je svobodný a nevyživuje žádnou osobu.

Čistá mzda povinného je **10.000,- Kč**.

Od čisté mzdy odečteme **základní nezabavitelnou částku**. Tu vypočteme součtem 2/3 životního minima [pro rok 2009 činí 3.126,- Kč] a 3.804,- Kč jako částky normativních nákladů pro jednu osobu. Získáme tak pro rok 2009 základní nezabavitelnou částku ve výši **5.888,- Kč**. Do dalšího kola postupuje částka **4.110,- Kč** ($10000 - 5888 = 4112$ + zaokrouhleno směrem dolů na částku dělitelnou třemi v celých korunách¹), již jsme si jako základ pro provedení srážek ze mzdy nazvali jako **zbytek čisté mzdy**². Nyní se uplatní jednoduché třetinové pravidlo, neboť zbytek čisté mzdy nedosahuje výše 6.930,- Kč³ a je tedy zabavitelný jen **omezeně**. Proto zbytek čisté mzdy (4.110,- Kč) rozdělíme na třetiny v plném rozsahu. Zabavení pro srážky ze mzdy se může uskutečnit ze dvou třetin (2.740,- Kč), avšak zde se provede jen z první třetiny, tj. z částky 1.370,- Kč měsíčně. II. třetina (opět 1.370,- Kč) zůstane povinnému, neboť nejde v tomto případě o přednostní pohledávku. III. třetina, také 1.370,- Kč, je tzv. **pohyblivou nezabavitelnou částkou**⁴ neboli částkou, která také nikdy výkonu rozhodnutí nepodléhá. Zbylé dvě koruny, které nám zůstaly po zaokrouhlení, přirůstají k základní nezabavitelné částce.

Výsledek: částka **8.630,- Kč** zůstane povinnému.

Nezabavitelná část mzdy		Zabavitelná část mzdy	
- základní	- pohyblivá (III. třetina)	I. třetina	II. třetina
5.888,- Kč + 2,- Kč	1.370,- Kč	1.370,- Kč	1.370,- Kč

¹ § 279 odst. 1 OSŘ

² konkrétně na str. 108

³ viz pozn. pod čarou č. 336 na str. 109

⁴ viz str. 109

Příklad č. 2 Srážky pro běžnou pohledávku ze mzdy povinného, který má manžela a jedno dítě.

Čistá mzda povinného je **20.000,- Kč**.

Základní nezabavitelná částka se zde oproti příkladu č. 1 zvyšuje o dvě čtvrtiny⁵ (za manžela a za dítě) a činí **8.832,- Kč**. **Zbytek čisté mzdy** je vypočten takto: $20000 - 8832 + \text{zaokrouhlení směrem dolů na částku dělitelnou třemi v celých korunách} = 11.166,- \text{ Kč}$. Jelikož je zbytek čisté mzdy vyšší než **6.930,- Kč**, který je **zabavitelný omezeně**, uplatní se **třetinové pravidlo** čistě jen do této výše. Získáme tak tři částky á **2.310,- Kč**. Rozdíl mezi zbytkem čisté mzdy a omezeně zabavitelnou částkou, tzv. **plně zabavitelná část zbytku čisté mzdy**⁶, zde dosahuje **4.236,- Kč** a přičte se k I. třetině (k **2.310,- Kč**). II. třetina (**2.310,- Kč**) zůstává povinnému, neboť ani zde nejde o přednostní pohledávku, a III. třetina také. Zbylé dvě koruny, které nám zůstaly po zaokrouhlení, přirůstají k základní nezabavitelné částce. Zabavení pro srážky ze mzdy se uskuteční z první třetiny, tj. z částky **6.546,- Kč** měsíčně.

Výsledek: částka **13.454,- Kč** zůstane povinnému.

Nezabavitelná část mzdy		Zabavitelná část mzdy	
- základní	- pohyblivá (III. třetina)	I. třetina	II. třetina
8.832,- Kč + 2,- Kč	2.310,- Kč	2.310,- Kč + 4.236,- Kč	2.310,- Kč

⁵ § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 595/2006 Sb.

⁶ viz str. 109

Příklad č. 3 Srážky ze mzdy povinného, který má manžela a dvě děti, pro pohledávku na výživném pro jedno z dětí.

Čistá mzda povinného je **20.000,- Kč**.

Základní nezabavitelná částka zůstává stejná jako v příkladu č. 2, i když zde má povinný děti dvě (zvýšení ZNČ o čtvrtinu se neuplatní ohledně dítěte, k vymožení jehož výživného výkon rozhodnutí trvá)⁷ a činí **8.832,- Kč**. **Zbytek čisté mzdy** je stejný, tak jako i **omezeně zabavitelný** zbytek čisté mzdy. Rozdíl oproti příkladu č. 2 vystupuje do popředí až nyní: **plně zabavitelná část zbytku čisté mzdy** (4.236,- Kč) se přičte nikoliv k I. třetině, nýbrž k druhé (celkem tedy 6.546,- Kč), a srážkám podlehe i první třetina (pokud pohledávka nebyla uspokojena již v II. třetině), a to až do výše 2.310,- Kč. III. třetina (2.310,- Kč) vždy zůstává povinnému. Zbylé dvě koruny, které nám zůstaly po zaokrouhlení, přirůstají k základní nezabavitelné částce. Zabavení pro srážky ze mzdy se uskuteční z druhé a dále z první třetiny, tj. až z částky **8.856,- Kč** měsíčně.

Výsledek: částka **11.144,- Kč** zůstane povinnému.

Nezabavitelná část mzdy		Zabavitelná část mzdy	
- základní	- pohyblivá (III. třetina)	I. třetina	II. třetina
8.832,- Kč + 2,- Kč	2.310,- Kč	2.310,- Kč	2.310,- Kč + 4.236,- Kč

⁷ § 2 odst. 2 in fine nařízení vlády č. 595/2006 Sb.

Příklad č. 4 Srážky ze mzdy povinného, který má manžela a dvě děti, pro pohledávku na výživném pro jedno z dětí a pro běžnou pohledávku.

Čistá mzda povinného je **20.000,- Kč**. Běžná pohledávka je 10.000,- Kč, nařízení srážek doručeno plátcí mzdy 5.1.2009. Pohledávka na výživném činí 30.000,- Kč jako dlužné výživné, běžné výživné činí 1.500,- Kč měsíčně. Nařízení srážek ze mzdy doručeno plátcí mzdy dne 10.1.2009.

Základní nezabavitelná částka zůstává stejná jako v příkladu č. 3, tedy 8.834,- Kč. Rozdíl oproti příkladu č. 3 je následující: **plně zabavitelná část zbytku čisté mzdy** (4.236,- Kč) se přičte také k II. třetině, srážkám však podlehe i první třetina a to ze dvou důvodů (jednak nebyla přednostní pohledávka zcela uspokojena z II. třetiny, a jednak byly nařízeny srážky ze mzdy pro běžnou pohledávku dříve než pro přednostní)⁸. Z II. třetiny se uspokojí jak nedoplatky na výživném, tak i běžné výživné. Podle našeho názoru se zde nejprve uspokojí běžné výživné a teprve ze zbytku dlužné výživné (analogicky dle § 280 odst. 2 věta druhá OSŘ). III. třetina (2.310,- Kč) vždy zůstává povinnému. Zbylé dvě koruny, které nám zůstaly po zaokrouhlení, přirůstají k základní nezabavitelné částce. V měsíci lednu 2009 se tudíž z druhé třetiny (6.546,- Kč) uspokojí nejprve běžné výživné ve výši 1.500,- Kč, ze zbývajících částky 5.046,- Kč se postupně umoří dlužné výživné (30.000,- Kč). I. třetina (2.310,- Kč) poslouží k postupnému uspokojení běžné pohledávky ve výši 10.000,- Kč. Stejná situace se bude opakovat i v únoru, březnu a dubnu 2009. V květnu 2009 z první třetiny použijeme jen 760,- Kč na běžnou pohledávku, jež bude tímto uspokojena, a zbývajících 1.550,- Kč z I. třetiny užitíme na srážky pro výživné (vedle již od ledna na tento účel se srážející II. třetiny). Od června 2009 se již bude srážet povinnému za účelem uhrazení běžného a dlužného výživného plně jak II., tak i I. třetina mzdy, a to až do úplného zaplacení dluhu.

Výsledek: i zde zůstane částka **11.144,- Kč** povinnému, tabulka je stejná jako u příkladu č. 3:

Nezabavitelná část mzdy		Zabavitelná část mzdy	
- základní	- pohyblivá (III. třetina)	I. třetina	II. třetina
8.832,- Kč + 2,- Kč	2.310,- Kč	2.310,- Kč	2.310,- Kč + 4.236,- Kč

⁸ viz § 280 OSŘ

Příklad č. 5 Srážky ze mzdy povinného, který má manžela a dvě děti, pro pohledávku na výživném pro obě děti a pro běžnou pohledávku.

Čistá mzda povinného je **20.000,- Kč**. Běžná pohledávka je 10.000,- Kč, nařízení srážek doručeno plátcí mzdy 5.1.2009. Pohledávka na výživném A činí 30.000,- Kč jako dlužné výživné, běžné výživné činí 1.500,- Kč měsíčně. Nařízení srážek ze mzdy doručeno plátcí mzdy dne 10.1.2009. Pohledávka na výživném B činí 5.000,- Kč jako dlužné výživné, běžné výživné činí 2.750,- Kč měsíčně. Nařízení srážek ze mzdy doručeno plátcí mzdy dne 15.1.2009.

Základní nezabavitelná částka se oproti předchozím dvou případům snižuje o čtvrtinu, neboť nyní trvá výkon rozhodnutí k vymození výživného pro obě děti. Bude tedy činit **7.360,- Kč**. **Zbytek čisté mzdy** ($20000 - 7360 = 12640$, zaokrouhleno dolů na částku dělitelnou třemi) je **12.639,- Kč**. **Plně zabavitelná část zbytku čisté mzdy (5.709,- Kč)** se přičte také k II. třetině, srážkám však podlehne i první třetina, a to ze stejných důvodů jako v předchozím příkladě. Jelikož z II. třetiny nelze uspokojit všechny pohledávky výživného, uspokojí se nejprve běžné výživné všech oprávněných a pak teprve nedoplatky za dřívější dobu, a to podle poměru běžného výživného (§ 280 odst. 2 věta druhá OSŘ), tj. zde v poměru A 1: B 1,5. III. třetina (2.310,- Kč) vždy zůstává povinnému. Zbylá koruna, které nám zůstala po zaokrouhlení, přirůstá k základní nezabavitelné částce. V měsíci lednu 2009 se tudíž z druhé třetiny (8.019,- Kč) uspokojí nejprve běžné výživné ve výši 4.250,- Kč (1500 + 2750), ze zbývajících částky 3.769,- Kč se postupně umoří dlužné výživné A (1.507,60 Kč) a B (2.261,40 Kč). Jakmile bude z I. třetiny (2.310,- Kč) uspokojena běžná pohledávky ve výši 10.000,- Kč, bude I. třetina vyhrazena pro uspokojování pohledávky na dlužném výživném A, neboť zde má časovou přednost před B. pro dlužné výživné A se bude srážet jak I. třetina (2.310,- Kč), tak i 1.507,60 Kč z II. třetiny, celkem tedy 3.817,60 Kč. Jakmile bude uspokojena, bude se I. třetina srážet pro dlužné výživné B, z II. třetiny se pak bude hradit stále běžné výživné pro A i B, a dále ze zbytku na dlužné výživné B půjde 3.769,- Kč, a to až do úplného zaplacení dluhu. Bude-li časem hrazeno již jen běžné výživné, lze výkon rozhodnutí za určitých předpokladů zastavit.⁹

Výsledek: částka **9.671,- Kč** zůstane povinnému.

Nezabavitelná část mzdy		Zabavitelná část mzdy	
- základní	- pohyblivá (III. třetina)	I. třetina	II. třetina
7.360,- Kč + 1,- Kč	2.310,- Kč	2.310,- Kč	2.310,- Kč + 5.709,- Kč

⁹ § 290 odst. 2 OSŘ (srov. kap. 1.10.3.4)

2. ČÁST: SOUDNÍ EXEKUCE PODLE ŠPANĚLSKÉHO PRÁVA¹

2.1 Obecně o exekucích podle španělského práva

Jak jsme již uvedli v úvodu k této práci, španělský pojem *ejecución* budeme překládat a převážně používat jako exekuce (a budeme tím mít na mysli toliko exekuce soudní). Španělské právo totiž vůbec nezná náš institut soudních exekutorů a exekucí². Nacházíme v něm jen exekuce soudní a správní, které ponecháme v naší práci stranou. Ve španělském právním řádu jsou ostatně natolik striktně odděleny, že se v právní literatuře zabývající se soudními exekucemi s těmi správními nesetkáme prakticky vůbec anebo jen zcela okrajově. Můžeme si proto v této kapitole dovolit používat ohledně španělské úpravy přesnější a ve světě -i v naší ještě i docela nedávne civilní procesualistice- tradiční pojem *exekuce*, přičemž španělský zákonodárce ještě druhdy používá i přívlastek „nucená“ exekuce (*ejecución „forzosa“*). Budeme tedy v případech doslovných překladů sahat po obou pojmech, a to podle toho, jak je užil zákonodárce. Podívejme se však nyní na španělské exekuce z pohledu španělské právní teorie.

Článek 117.3 španělské Ústavy říká, že moc soudní se projevuje jak souzením, tak i exekucí rozsouzeného. Tím pokládá pro exekuce ústavní rámec a naznačuje, že nejdříve se právo deklaruje (deklaratorní řízení) a po té se provede jeho exekuce (exekuční řízení). Toto schéma se ale neuplatní vždy, a to v případech, kdy je rozsudkem žalobcův nárok zamítnut, nebo také tehdy, jde-li o čistě deklaratorní rozsudky, neboť strana je uspokojena již pouhou deklarací existence právního vztahu. Posledním případem jsou potom konstitutivní rozsudky, které působí právní následky již samy o sobě a nevyžadují další procesní činnosti. U obou posledně jmenovaných rozsudek právní mocí vyčerpává svou sílu a nezakládá exekuční titul.³ Odrazem toho je i čl. 521 LECiv, který říká, že nebude nařízena exekuce rozsudků čistě deklaratorních ani konstitutivních (a dále to rozvádí čl. 522 LECiv).

¹ V mezidobí, kdy byla tato kapitola již napsána, ale naše práce nebyla ještě dokončena, došlo s účinností od 4.5.2010 zákonem č. 13/2009 z 3. listopadu 2009, o změně procesního zákonodárství za účelem zřízení nového Justičního úřadu, k rozsáhlé novelizaci španělského civilního řádu soudního (LECiv), která se dotkla i úpravy exekucí. Účelem novely bylo odbřemenění soudců od agend, které nesouvisejí přímo se souzením a exekucí rozsouzeného, tedy s ústavním posláním soudcovým (viz dále), a jejich svěřením soudním tajemníkům. V případě exekucí bylo proto mnoho rozhodnutí svěřeno do gesce soudních tajemníků. Pprocesní rozhodnutí jimi vydávaná přistupují k dosavadním třem dále uvedeným druhům soudních rozhodnutí - **1.) příkazy** (*diligencias de ordenación*) slouží k provedení usnesení a dosud se za druh soudních rozhodnutí nepovažovaly, **2.) dekret** (*decreto*), jímž soudní tajemník připouští žalobu, ukončuje řízení nebo odůvodňuje rozhodnutí a konečně **3.) potvrzení, oznámení a exekuční příkazy** (*diligencias de constancia, comunicación y ejecución*) k provedení usnesení v procesní rovině. Rovněž došlo k dalším dílčím změnám. Nebylo však již v našich silách tyto změny v naší práci z pochopitelných důvodů reflektovat.

² španělský zákonodárce si jednomyslně vyhrazuje monopol státní moci v oblasti exekucí (a to jak soudních, tak správních), blíže o tom viz: Moreno Catena, Víctor: *La Ejecución Civil*, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 2005, 1. vydání, str. 35

³ Moreno Catena, *op. cit.*, str. 29

Ze základních typů soudních rozhodnutí zbývá již jen rozsudek odsuzující k plnění, který, pokud není dobrovolně splněn⁴, zakládá exekuční titul *par excellence* (ani zde ovšem nelze vyloučit, že dobrovolně splněný rozsudek nebude exekvován – pro takový případ LECiv poskytuje vymáhanému⁵ důvod pro podání námitek dle čl. 556⁶). Tím se ovšem výčet exekučních titulů nevyčerpává a blíže o nich pohovoříme později. Zmiňme jen, že k nim přistupují i další soudní rozhodnutí a také rozhodčí nálezy a rozhodnutí⁷. Toto tradiční schéma exekučních titulů je prolomeno dále tím, že zákon přiznává exekuční sílu i listinám, které pocházejí z právních jednání (úkonů) stran. Exekuce se tak posunuje kvalitativně dále a nese s sebou i zvláště privilegovanou soudní ochranu právům, poněvadž je možné v určitých případech přistoupit k exekuci, aniž by bylo předtím nutné podstoupit řízení deklaratorní.⁸ Z tohoto důvodu však LECiv klade u takových listin zvýšené nároky na formální i obsahovou stránku (viz dále). Svou povahou jde o listiny veřejné, uvedené v čl. 317 LECiv o druzích veřejných listin (*clases de documentos públicos*). Kromě toho zde zákon rozšiřuje i důvody pro podání námitek za účelem možnosti účinnější obrany vymáhaného v řízeních, kterým nepředcházelo nalézací řízení. Mimo výše uvedené zná LECiv řízení rozkazní, které na rozdíl od českého právního řádu neustí ve vydání platebního rozkazu jako exekučního titulu, ale přímo v exekuci. Konečně také upravuje řízení směnečné v čl. 819 až 827, v němž se spojují prvky našeho rozkazního řízení směnečného a šekového a výkonu rozhodnutí (viz níže v kap. 2.3.2).

Z jiného pohledu lze konstatovat, že právo na exekuci tvoří součást **práva na soudní ochranu**.⁹ K tomu judikoval i španělský Ústavní soud takto: „Závazné splnění toho, co bylo soudy rozhodnuto při výkonu moci soudní je jednou z nejdůležitějších záruk fungování a rozvoje právního státu.“¹⁰ Ústavní soud se vyjádřil i k jinému aspektu **práva na efektivní soudní ochranu** v oblasti exekucí v tom smyslu, že „ústavní je jak exekuce, při níž je splněna zásada úplné totožnosti mezi tím, co je exekvováno a tím, co je stanoveno ve výroku, tak i exekuce, kdy je důvodně přijatelné, je-li přisouzené nahrazeno peněžitým ekvivalentem nebo jiným druhem plnění.“¹¹

Základním předpokladem pro exekuci je však zásadně nedobrovolné splnění právních povinností dlužníkem, ať už vyplývají přímo z právní normy nebo z odsuzujícího rozsudku, jenž uznává právo žalobce. Někteří autoři mají dokonce zato, že samotná skutečnost nesplnění (závazku,

⁴ dostát pravomocným rozsudkům a dalším soudním rozhodnutím je dokonce ústavní povinností, viz čl. 118 Španělské Ústavy ze dne 27. prosince 1978 (*Constitución Española de 27 de diciembre de 1978, BOE 29/12/1978*)

⁵ Ve španělském LECiv (viz dále) se pro strany exekučního řízení užívá označení **vymáhaný**, resp. **vymáhaný dlužník** (*ejecutado*, příp. *deudor ejecutado*) a **věřitel**, resp. **vymáhající věřitel** (*acreedor*, event. *acreedor ejecutante*).

⁶ nařízení exekuce se vymáhaný může bránit podáním námitek (*oposición*), viz dále

⁷ čl. 44 zákona č. 60/2003 z 23. prosince 2003, o arbitráži (*Ley 60/2003, de 23 de diciembre, de Arbitraje*)

⁸ Moreno Catena, *op. cit.*, str. 33

⁹ Senés Mottilla, Carmen: *Disposiciones Generales sobre la Ejecución Forzosa*, La Ley, Madrid, 2000, 1. vydání, str. 17

¹⁰ nález Ústavního soudu č. 119/1988 z 20. června 1988 (*Sentencia del Tribunal Constitucional 119/1988, de 20 de junio*)

¹¹ rozsudek Ústavního soudu č. 322/1994 z 28. listopadu 1994 (*Sentencia del Tribunal Constitucional 322/1994, de 28 de noviembre*)

povinnosti) vede k přechodu od právního *závazku* až k právní *odpovědnosti*.¹² Účel exekučního řízení pak předpokládá dvě charakteristiky exekučnímu řízení vlastní – prvek nátlaku a prvek nahrazení vůle dlužníka (vymáhaného) za tím účelem, aby bylo splněno to, co on sám nesplnil. Exekuční řízení je však v souladu s čl. 1 LECiv¹³ přísně regulováno a soud je povolán bdít nejen nad zájmy procesních stran, nýbrž i nad zájmy třetích osob dotčených exekučním řízením.

2.2 Historický úvod a dnešní úprava vč. důvodů jejího přijetí

Španělská právní historie je dlouhá, nesmírně bohatá a zajímavá. Samotná tato podkapitola by lehce vydala na samostatnou práci. My však jen obecně zdůrazníme povahu exekucí v moderních civilních soudních řádech, vzešlých z dalekosáhlých liberalistických změn 19. století a překvapivě jen málo inspirovaných francouzským *Code de procédure civile* z roku 1806. Španělská právní doktrína totiž v té době hlásala teorii výtečnosti všeho španělského a úmyslně nepřihlížela k zahraničním úpravám.¹⁴

2.2.1 Civilní řád soudní z roku 1855

V roce 1855 byl přijat nový moderní civilní řád soudní, který zavedl dualitu exekučního řízení mezi „exekucemi rozsudků“ (*ejecución de las sentencias*, hlava¹⁵ XVIII, čl. 891-921) a „exekučním řízením“ (*juicio ejecutivo*, hlava XX, čl. 941-1009). Tím se tehdejší španělská úprava odlišila od své dosavadní tradice a také od úprav v sousedních zemích. Příčinou bylo nepochopení exekučního řízení jeho ideovým tvůrcem Gómezem de la Sernou. Důvodem nové úpravy podle něj bylo, aby se exekuce pravomocných rozsudků, jimž předcházelo deklaratorní řízení s plnou možností dlužníka obrany, stala účinnější a rychlejší. To však vedlo k takovému extrému, že exekuce (tedy exekuce pravomocných rozsudků) podle LECiv 1855 nepřipouštěla žádný opravný prostředek, ani možnost vymáhaného podat proti ní námitky. Praxe nakonec dospěla k tomu, že v určitých případech bylo možné, aby byl vymáhaný u soudu alespoň slyšen (plnil-li již, v případě nepravosti exekučního titulu či promlčení). Přesto tato koncepce ovlivnila i pozdější vývoj a lze říci, že až do LECiv 2000 pro exekuci rozsudků neplatil princip kontradiktornosti, a že šlo „o proces bez stran

¹² Senés Motilla, *op. cit.*, str. 19. Zde autorka vychází z názoru Carneluttiho, který mj. tvrdí, že závazek je projevem vůle, kdežto odpovědnost je vůlí cizí (Carnelutti, F., „Derecho y proceso en la teoría de las obligaciones“ in *Estudios de Derecho Procesal*, do španěl. přel. De Sentís, I., Buenos Aires, 1952, str. 481)

¹³ „V civilním řízení činí soudy a ti, kdo se na ně obracejí a před nimi jednají, úkony v souladu s ustanoveními tohoto zákona.“

¹⁴ Moreno Catena, *op. cit.*, str. 53

¹⁵ ohledně španělského práva budeme rovněž dodržovat španělské členění norem. Zákon (*ley*) se dělí na knihy (*libros*), ty na hlavy (*títulos*), jež se člení ještě dále na kapitoly (*capítulos*) a ty dále na články (*artículos*).

nebo o proces, kdy jedna ze stran neměla právo na obranu, něco, co je obecně v rozporu se samou podstatou řízení.“¹⁶

Ohledně exekučního řízení (přesnější by bylo označení exekuce stran nesoudních exekučních titulů) však princip kontradiktornosti platil, neboť během něj docházelo k projednání věci a k výroku. Koncepce byla taková, že i když zákon svěřoval určitým listinám sílu podobnou pravomocným rozsudkům, jejich síly stejně nedosahovaly a proto nemohly být vykonávány za stejných podmínek jako ony. Podobně jako rozsudky byla ovšem vykonávána i jiná soudní rozhodnutí, stanovil-li tak v některých ze svých ustanovení LECiv (nicméně nebyla v příslušném ustanovení LECiv o exekuci rozsudků uvedena ani zmíněna).¹⁷ Naopak u exekučního řízení byly exekuční tituly taxativně vyjmenovány v čl. 941. U samotných exekucí se rozlišovalo, zda jde o exekuci řádnou (obecnou) a u nich dále -nikoliv podle povahy titulu, nýbrž dle povahy závazku- na další podskupinu, na exekuce peněžité a nepeněžité, a ty ještě dále podle povahy nepeněžitého závazku na exekuce na konání (*de hacer*), nekonání (*de no hacer*), dát určitou věc (*de dar cosa determinada*) a dát věc určenou druhově (*de dar cosa genérica*). Druhou kategorií byly exekuce zvláštní (ty nebyly zvláštní pro povahu exekučního titulu, jímž byla vždy soudní rozhodnutí, nýbrž pro samostatnost úpravy exekuce u některých rozsudků, např. rozsudek znějící na soudní výpověď měl samostatně upraven způsob exekuce). U exekučního řízení zákon předpokládal exekuci nesoudních titulů, znějících vždy na peněžité plnění (i zde je možné provést dělení na exekuční řízení běžné, exekuci zvláštní [zde již dle povahy titulu] a exekuční řízení hypoteční).¹⁸

2.2.2 Civilní řád soudní z roku 1881

Za účinnosti starého LECiv z roku 1881 (přetrvávšího ve změněné podobě až do účinnosti nového LECiv 2000) byla materie exekucí také upravena roztržštěně, a to dokonce i v jiných normách. Koncepce duality exekucí (opět nebyla připuštěna obrana vymáhaného u exekucí ohledně rozsudků) a exekučního řízení již zapustila hluboké kořeny a proto ji nalézáme i zde. Exekuci rozsudků jsme mohli nalézt v článku 919 a násl. LECiv, článek 1429 LECiv pak obsahoval výčet sedmi různých exekučních titulů pro exekuční řízení. Články 130 a násl. hypotečního zákona¹⁹ obsahovaly úpravu hypoteční exekuce, zákon o nařízení soukromého pojištění²⁰ z roku 1995

¹⁶ Moreno Catena, *op. cit.*, str. 54

¹⁷ Moreno Catena, *op. cit.*, str. 55

¹⁸ Moreno Catena, *op. cit.*, str. 59-61

¹⁹ zákon o hypotékách z 8. února 1946 (*Ley Hipotecaria, de 8 de febrero de 1946*)

²⁰ zákon č. 33/1984 z 2. srpna 1984, o nařízení soukromého pojištění (*Ley 33/1984, de 2 de agosto, sobre Ordenación de Seguro Privado*)

a novela zákona o užívání a provozu motorových vozidel²¹ odkazovaly na usnesení o nejvyšší částce (*autos de cuantía máxima*). Jinak se úprava podobala úpravě z LECiv 1855.

Časem ovšem byly tyto zvláštní teoretické důvody zapomenuty a zhruba od 2. třetiny minulého století se bylo možné setkávat s názory, že exekuční řízení jím v podstatě není a že jde o deklaratorní řízení *sui generis*, podobné dokumentárnímu a směnečnému řízení podle německého Civilního soudního řádu.²²

Přesto tato z teoretického hlediska pozoruhodná (a z praktického často kritizovaná) úprava žila svým životem až do 8.1.2001, kdy nabyl účinnosti nový LECiv 2000.

2.2.3 Důvody přijetí nové úpravy

Povězme si v této části nejdříve něco málo o důvodech přijetí LECiv 2000 s novým pojetím úpravy exekucí. Jak prohlašuje sám zákonodárce v důvodové zprávě²³, cílem nového LECiv bylo dostát ústavnímu závazku o právu všech na efektivní soudní ochranu (čl. 24 odst. 1 španělské Ústavy). O exekucích se pak zmiňuje v druhém odstavci I. části této zprávy výslovně tak, že „efektivní civilní soudnictví znamená [...] nucenou exekuci méně obtížnou pro ty, kdo ji potřebují zahájit, a dávající větší možnosti úspěchu při skutečném uspokojování legitimních práv a zájmů.“²⁴ Podle Bílé knihy justice vypracované Generální radou soudní moci²⁵ v roce 1997 nebylo totiž možno za účinnosti starého LECiv více než 35 % civilních rozsudků vykonat a dalších 15 % bylo vykonáváno jen částečně. Fernández Seijo tuto situaci prohlásil za fiasko soudní pravomoci na poli exekucí, zostřené navíc pomalostí soudů při jejich projednávání.²⁶

Dále se důvodová zpráva podrobně zaobírá důvody přijetí nové úpravy exekucí ve své části XVII. Podle ní nový LECiv právní úpravu exekucí sjednocuje, ujasňuje a uceluje a řekněme, přitvrzuje. Jejím východiskem je skutečnost, že nikdy nelze zcela vyloučit liknavost dlužníků, kteří dobrovolně zaplatit nemohou a nebo dokonce ani nechtějí. Proto LECiv 2000 přistupuje k nové úpravě zdůrazněním práv a záruk pro věřitele.

²¹ zákon č. 122/1962 z 24. prosince 1962, o užívání a provozu motorových vozidel (*Ley 122/1962, de 24 de diciembre, sobre Uso y Circulación de Vehículos de Motor*)

²² zajímavě o tom pojednává Moreno Catena, *op. cit.*, str. 62-78

²³ V souladu se španělskou tradicí bývá důvodová zpráva (*exposición de motivos*) úvodem samotného textu zákona. Nejinak je tomu i zde.

²⁴ „*Justicia civil efectiva significa [...] ejecución forzosa menos gravosa para quien necesita promoverla y con más posibilidades de éxito en la satisfacción real de los derechos e intereses legítimos.*“

²⁵ *Libro Blanco de la Justicia elaborado por el Consejo General del Poder Judicial*, viz <<http://procuradores-alicante.com/El%20libro%20blanco%20de%20la%20Justicia.html>>, [16. dubna 2008]

²⁶ Fernández Seijo, *op. cit.*, str. 16

Nově zákon sjednocuje námitky proti exekuci, vč. taxativních důvodů pro jejich podání a řízení o nich, s jedinou výjimkou námitek proti exekuci stran věcných zástav, jež mají samostatnou úpravu. Prvně v moderní historii je vymáhanému přiznáno právo podat námitky i proti exekuci založené na soudních rozhodnutích. Důvody pro podání námitek jsou však v takovém případě konstruovány tak, aby v námitkovém řízení nemohlo docházet ke sporům typickým pro nalézací řízení a tím nebylo zmařeno právo vymáhajícího věřitele na exekuční ochranu. Obecně tedy důvody pro podání námitek reflektují skutečnost, zda vydání exekučního titulu předcházelo nalézací řízení (tehdy jsou mnohem užší) nebo nikoliv (zde je žádoucí širší okruh důvodů pro podání námitek a potažmo i soudní přezkum takového titulu). Rovněž tak zákon taxativně vyjmenovává důvody pro odklad exekuce a dělí je do tří skupin – kdy se exekuce odkládá obligatorně *ex lege*, kdy na základě diskreční pravomoci soudu (soud může, ale nemusí) a kdy tak soud učiní na základě vůle stran.

Novinkou je také současná úprava prohlášení o majetku vymáhaného. Ten za stanovených podmínek musí pod pohružkou ukládání pořádkových pokut uvést všechny svůj majetek. Dřívější úprava prohlášení o majetku vymáhaného neznala. Nyní si od nové úpravy zákonodárce slibuje snazší pátrání po majetku vymáhaného a zlepšení efektivity exekucí.

Ochrana vlastnictví třetích osob je oproti předchozí úpravě přeměněna na incidenční spor *stricto sensu*, jehož účelem je toliko odvolání obstavení majetku třetí osoby nebo jeho zachování. Dříve byla koncipována jako řádné nalézací řízení, což však vedlo ke značným prodlevám v exekuci. I u ochrany lepšího práva třetí osoby došlo k jistým vylepšením, spočívajícím v možnosti jejího uznání nebo zpětvzetí exekuce vymáhajícím věřitelem.

Zásadní inovací prošla sama realizace exekuce, odhad majetku, ujednacení soudních dražeb na jediný druh. Byla zakotvena možnost vyhnout se dražbě tím, že soud pověří k návrhu vymáhajícího věřitele (nebo s jeho souhlasem) po dohodě s vymáhaným prodejem obstaveného majetku specializované subjekty.

Upřesněním a vylepšením prošla i další ustanovení, jež ale již nejsou předmětem naší práce. Ve výsledku lze jednoznačně říci, že LECiv 2000 oproti předcházejícímu LECiv 1881 ujednocuje exekuční tituly (čl. 517) s výjimkou titulů upravených v zákoně směnečném a šekovém²⁷, unifikuje vykonávací řízení (hypoteční exekuce má nyní velmi podobnou úpravu s imobiliární exekucí), upřesňuje pojetí donucení omezením obecného obstavení majetku vymáhaného, zavádí alternativy k soudnímu prodeji a zjednodušuje úpravu soudní dražby.²⁸

²⁷ zákon č. 19/1985 z 16. července, o směnkách a šecích (*Ley 19/1985, de 16 de julio, Cambiaria y del Cheque*)

²⁸ Fernández Seijo, *op. cit.*, str. 1

Jak se zákonodárci nový zákon povedl, ukáže teprve delší praxe. V roce 2002 trvala průměrně exekuce stran soudních titulů 4,6 měsíce a ohledně ostatních 5 měsíců. Nicméně oproti roku 2000 došlo k poměrnému poklesu počtu vyřízených exekucí, a to i pro téměř třetinový nárůst nápadu.²⁹ Obecně lze však říci, že většina změn v úpravě exekucí v novém LECiv byla přijata s pozitivním ohlasem.³⁰ Na základě zhodnocení dosavadních poznatků praxe přistoupil zákonodárce s účinností od 1. 5. 2010 k souhrnné novelizaci LEC, jež se dotkne i úpravy exekucí.

2.2.4 Systematika exekucí v novém LECiv

Exekuce jsou upraveny v knize III LECiv nazvané o **nucené exekuci a předběžných opatřeních** (*De la ejecución forzosa y de las medidas cauterales*) v článcích 517 až 747. Z ní vyplývá, že španělská úprava se v této části LECiv zabývá najednou jak exekucemi, tak předběžnými exekucemi soudních rozhodnutí (v hlavě druhé) a ještě i předběžnými opatřeními (v hlavě šesté). Předběžnými opatřeními se však kvůli odlišnému zaměření naší práce zabývat nebudeme.

Vraťme se však k systematice. Hlava první třetí knihy je nazvána o **exekučních titulech** a dělí se na dvě kapitoly (kap. I o *rozsudcích a ostatních exekučních titulech* čl. 517 – čl. 522 a kap. II o *cizozemských exekučních titulech* čl. 523), hlava druhá o **předběžné exekuci soudních rozhodnutí** na kapitoly tři (kap. I o *předběžné exekuci: obecná ustanovení* čl. 524 – čl. 525, kap. II o *předběžné exekuci odsuzujících rozsudků vydaných v prvním stupni* čl. 526 – čl. 534, kap. III o *předběžné exekuci odsuzujících rozsudků vydaných v druhém stupni* čl. 535 – čl. 537), hlava třetí o **exekucích – obecná ustanovení** na kapitol pět (kap. I o *stranách exekuce* čl. 538 – čl. 544, kap. II o *soudu příslušném* čl. 545 – čl. 547, kap. III o *nařízení exekuce* čl. 548 – čl. 555, kap. IV o *námitkách proti exekuci a o sporech ohledně exekučních úkonů v rozporu se zákonem nebo exekučním titulem* čl. 556- čl. 564, kap. V o *odkladu a skončení exekuce* čl. 565 – čl. 570), hlava čtvrtá o **peněžitých exekucích** se člení rovněž na pět kapitol (kap. I o *peněžitých exekucích: obecná ustanovení* čl. 571 – čl. 579, kap. II o *výzvě k zaplacení* čl. 580 – čl. 583, kap. III o *obstavení majetku* čl. 584 – čl. 633, kap. IV o *postupu při realizaci* čl. 634 - čl. 680, kap. V o *zvláštnostech exekuce ohledně zastaveného majetku nemovitého nebo movitého* čl. 681 – čl. 698), hlava pátá o **nepeněžitých exekucích** se člení na čtyři kapitoly (kap. I *Obecná ustanovení* čl. 699 – čl. 700, kap. II o *exekucích stran povinnosti odevzdat věc* čl. 701 až 704, kap. III. o *exekuci ohledně závazků konat a nekonat* čl. 705 až čl. 711, kap. IV. o *likvidaci škod a újem, plodů a užiteků, a o výnosech účtů* čl. 712 až čl. 720), a poslední hlava šestá o **předběžných**

²⁹ Moreno Catena, Víctor: *Aproximación a la Jurisdicción Civil en España*, <<http://www.cejamericas.org/doc/eventos//esp-catena-jurisdiccion-civiles.pdf>>, [17. dubna 2008], zvl. tabulky na str. 21 a 11.

³⁰ některé kritické poznámky (zvláště ohledně neúčinnosti prohlášení o majetku) s příslušnými návrhy *de lege ferenda* viz např.: Mantilla Rodríguez, Dionisio: *Notas en torno a la posible reforma de la ejecución en la Ley 1/2000, sobre Enjuiciamiento Civil*, <<http://www.cgpe.es/descargas/revista/52/50-52FIRMA2.pdf>>, [17. dubna 2008]

opatřeních se dělí na pět kapitol (kap. I o *předběžných opatřeních: obecná ustanovení* čl. 721 až 729, kap. II o *řízení ohledně přijetí předběžného opatření* čl. 730 až 738, kap. III o *námitkách proti předběžným opatřením přijatým bez slyšení žalovaného* čl. 739 až čl. 742 a konečně kap. IV o *změně a odvolání předběžných opatření* čl. 743 až čl. 747).

Zvláštní úprava exekucí je obsažena také v čl. 812 až 818 LECiv, pojednávajících o rozkazním řízení, jež za určitých podmínek vede přímo k nařízení exekuce, a v čl. 819 až 827 LECiv, zabývajících se směnečným a šekovým řízením. To v sobě spojuje prvky českého směnečného a šekového rozkazního řízení a exekuce. Na tuto úpravu stručně poukážeme na str. 141 a násl. této práce.

2.2.5 Zásady exekučního řízení

Pokud jde o zásady exekučního řízení, je třeba zdůraznit základní **1.) princip úplného uspokojení vymáhajícího věřitele**. Čl. 570 LECiv totiž říká, že „nucená exekuce se ukončuje toliko úplným uspokojením vymáhajícího věřitele.“ Další zásadou je **2.) zásada přednosti**, neboť vymáhaná pohledávka vymáhajícího věřitele má přednostní postavení před pohledávkami ostatních dlužníků (pokud ovšem nemají lepší právo, tzv. *tercería de mejor derecho*, viz dále). Exekuční řízení dále jako celek probíhá **3.) bez slyšení stran**, je jedním z řízení, kde se rozhoduje bez jednání. U exekucí lze hovořit i o **4.) zásadě přiměřenosti** (čl. 584 LECiv - „nebude obstaven majetek, jehož předpokládaná hodnota převyšuje částku, pro niž byla exekuce nařízena“) a o **6.) zásadě celkové neobstavitelnosti** (čl. 605 až 607 LECiv, jež chrání právo na životní minimum vymáhaného a stanoví výjimky z obstavení majetku³¹).³²

Závěrem tohoto stručného teoretického exkurzu ještě letmo poukažme na to, že k ochraně práv třetích osob zákon zavádí dva instituty, a to **7.) ochranu vlastnictví třetích osob** (čl. 593 až 604 LECiv - *tercería de dominio*) a **8.) ochranu lepšího práva třetích osob** (čl. 614 až 620 LECiv - již zmíněné *tercería de mejor derecho*), jež jsou svojí povahou opoziční spory³³. O nich ale blíže v příslušné podkapitole.

³¹ Ve španělštině se používá obecný pojem *embargo (de bienes)*, česky obstavení. V lidové češtině se již kromě toho ujal celkem trefný termín blokáce, příp. zablokování (účetu, platu, nemovitosti atd.). Pojem *bienes* by bylo asi nejpřesnější přeložit jako statky (právní), u exekucí ale tento pojem vyznívá poněkud archaicky.

³² Senés Motilla, *op. cit.*, str. 21-23

³³ Moreno Catena: *op. cit.*, str. 837

2.3 Obecná ustanovení

Dříve než se začneme zabírat obecnými ustanoveními si dovolíme připomenout, že vzhledem k vymezení tématu naší práce a omezením plynoucím z jejího předpokládaného rozsahu se zaměříme jen na ta obecná ustanovení, jež se dotýkají exekucí srážkou ze mzdy. Pomineme tedy úmyslně speciální úpravy a výjimky z obecných ustanovení zaměřených na jiné způsoby provedení exekuce.

2.3.1 Exekuční žaloba

Španělský LECiv upravuje blíže na dvou místech – v čl. 517 a násl. a dále v čl. 549.1 LECiv dva rozdílné instituty – *acción ejecutiva* v prvním případě a *demanda ejecutiva* ve druhém. Oba pojmy však bývají slovníky překládány jako žaloba.³⁴ Než pohovoříme o exekuční žalobě podrobněji, měli bychom se pokusit vysvětlit jejich rozdíl.

2.3.1.1 Acción ejecutiva

Čl. 517.1 LECiv říká, že „*acción ejecutiva* se musí zakládat na exekučním titulu“ (*La acción ejecutiva deberá fundarse en un título que tenga aparejada ejecución.*). Čl. 518 hovoří o prekluzi *acción ejecutiva* založené na rozhodnutí soudu (rozsudku či rozhodnutí o schválení smíru nebo dohody soudem) nebo na rozhodčím rozhodnutí uplynutím pěti let od jejich právní moci (*firmeza*). Z toho usuzujeme, že pojem *acción ejecutiva* vyjadřuje spíše právo na exekuční žalobu neboli žalobní právo exekuční, než pojem žaloby *stricto sensu* (viz podkapitola 2.3.1.2 dole). Samotná žaloba totiž prekluduje těžko, za to právo podat žalobu ano.³⁵ V našem názoru nás utvrzuje i Senés Motilla když říká, že „podání exekuční žaloby je aktem potvrzení žalobního práva“³⁶.

Španělská civilní procesualistika pak nám dává za pravdu tím, prohlašuje-li: „Žalobní právo (*acción*) je právem domáhat se zákroku justice tváří v tvář porušení zvláštního práva. Žaloba (*demanda*) je materiálním nástrojem, který dotváří abstraktní právo (žalobní právo) a právo konkrétní (nárok, *pretensión*).“³⁷ Dále říká, že „žalobní právo (*acción*) je právem každého občana, který se jeho prostřednictvím obrací na orgán moci soudní se žádostí o příslušnou právní ochranu“³⁸. Žaloba (*demanda*) „je materiálním aktem, který zahajuje řízení“³⁹. Úplně závěrem pak

³⁴ např. Dubský, Josef a Rejzek, Vladimír: *Španělsko-český slovník*, Leda, Praha, 1999, 1. vydání, str. 10 a 208

³⁵ jak stanoví sám samotný LECiv v čl. 518, na žádném místě ovšem neupravuje prekluzi žaloby (*demanda*); podobně i v českém právu, kde z teoretického hlediska prekluze žaloby nepřichází vůbec v úvahu (viz např. Fiala, J., Švestka, J.: *Úvaha nad ochranou vlastnického práva se zvláštním zřetelem k vlastnickým žalobám* in *Socialistická zákonost* č. 2/1971, str. 85)

³⁶ Senés Motilla: *op. cit.*, str. 30: „[...] la presentación de la demanda ejecutiva es acto de **afirmación** de la acción [...]“

³⁷ <http://www.geocities.com/procesalorganico/pro07accionprocesal.htm#_Toc36482728>, [5. ledna 2008], str. 1

³⁸ *ibidem*

konstatuje, že „civilní žalobní právo je právem vykonávaným prostřednictvím žaloby, které vyjadřuje určitý nárok u orgánů soudní moci státu za účelem domoci se práva, ochrany nebo obnovení práv“⁴⁰.

Náš názor potvrzuje i čl. 71.2 LECiv, pojednávající o spojení žalobního práva (*acumulación de acciones*), dle české terminologie spojení věcí. Ten říká, že „žalobce může v žalobě (*demanda*) spojit tolik žalobních práv (*acciones*), kolik mu jich proti žalovanému přísluší.“⁴¹

Proto můžeme říci, že LECiv v čl. 519 hovoří právě o exekučním žalobním právu spotřebitelů a uživatelů (tzv. žalobní právo skupinové či kolektivní)⁴², a nikoliv o žalobě. Podle tohoto ustanovení LECiv jsou k exekuci oprávněni i ti, kdož na tom mají zájem, ač nejsou uvedeni jako oprávnění (*beneficiarios*) v rozsudku. Základními předpoklady jsou **1.) existence rozsudku odsuzujícího k plnění** podle čl. 221 LECiv (žalobu v nalézacím řízení podává sdružení spotřebitelů a uživatelů), který neuvádí jako oprávněné žádné individuální spotřebitele a uživatele, nýbrž jen souhrn charakteristik, podle nichž je bude možno určit, a dále **na návrh vydané 2.) usnesení, jímž soud rozhodne, zda navrhovatele uznává jako takové oprávněné.**

Prakticky by zřejmě bylo možné oba uvedené aspekty zastřešit do pojmu žaloba v širším slova smyslu. Jelikož ale české právo nemá pojmenování pro žalobu v materiálním smyslu (viz také níže), budeme přiřazovat pojmu *acción* výraz „žalobní právo“ a pojmu *demanda* termín „žaloba“.

2.3.1.2 Demanda

Čl. 549.1 LECiv stanoví, že exekuční řízení se zahajuje na návrh v podobě žaloby (*demanda*). Je tedy základním předpokladem pro nařízení exekuce neboli *condicio sine qua non exsequatur*. Kromě obecných náležitostí žaloby podle čl. 399 LECiv (data a okolnosti identifikace žalobce a žalovaného [upřesněno v čl. 155 LECiv, lze uvádět i tel. a faxová čísla atd.], adresa bydliště nebo pobytu, z nichž mohou být tito předvoláni, očíslované a odděleně vylíčené skutky a právní důvody, jasné a přesné vyjádření, oč je žádáno) rozlišuje zákon další požadavky na exekuční žalobu dle druhu exekučního titulu.

³⁹ *ibidem*, str. 3

⁴⁰ *ibidem*

⁴¹ *El actor podrá acumular en la demanda cuantas acciones le competen contra el demandado.*

⁴² viz též: Winterová: *op. cit.*, str. 234, kde je ovšem tento analogický institut uváděn jako skupinová **žaloba**.

U exekucí na rozsudky či rozhodnutí vydané soudem příslušným k nařízení exekuce je možné obsah žaloby omezit toliko na žádost o nařízení exekuce s uvedením údajů o rozsudku či rozhodnutí, o jehož exekuci má jít (čl. 550.2 LECiv).⁴³

U exekucí na ostatní tituly zákon vyžaduje v čl. 549.1 LECiv pro exekuční žalobu obligatorně i určité zvláštní požadavky. Čl. 549.1.5 LECiv upřesňuje, kdo je v žalobě pasivně legitimován, tj. je nutno uvést, **1.) proti komu je exekuce směřována**. Tím je podle čl. 538 – 544 LECiv buď osoba dlužníka z exekučního titulu nebo někdo jiný (např. sukcesor, viz dále). Žaloba také musí obsahovat **2.) úvahu žalobce se subsumpcí rozhodných skutečností do skutkových tvrzení**, jež jsou opřena o hmotněprávní normu⁴⁴. Obligatorními náležitostmi exekuční žaloby je **3.) uvedení legitimního exekučního titulu** (vč. formálních a materiálních požadavků na titul) a **4.) druh „exekuční ochrany, již vymáhající věřitel navrhuje“** (*la tutela ejecutiva que se pretende*) ve vztahu k uvedenému exekučním titulu. Tím je slovy zákona -pro českého čtenáře snad poněkud krkolomně- vyjádřeno, že vymáhající věřitel se má domáhat na vymáhaném toho, co je uvedeno jako jeho povinnost v exekučním titulu, např. zaplacení požadované částky jako jistiny, řádných úroků, splatných úroků z prodlení. Tuto částku lze navýšit o předpokládané úroky a náklady řízení (takto provizorně stanovená částka nesmí přesáhnout 30 % jistiny), jak to upravuje čl. 575 LECiv, a to vč. procesních úroků podle čl. 576 LECiv a nákladů exekuce (čl. 575.1 LECiv). Vymáhající věřitel může samozřejmě žádat méně nebo jen jedno z toho, ale nikdy více, než na co má nárok. Jde vlastně jinými slovy o petit (*petitorio*), tj. oč žalobce (vymáhající věřitel) žádá za účelem získání dlužného plnění od dlužníka. Petitem bude ve španělské praxi kromě právě uvedeného i návrh, aby soud **připustil** žalobu s připojenými dokumenty a aby exekuci **nařídil**. Eventuálně také, aby soud provedl níže zmíněná opatření pro lokalizaci a určení majetku vymáhaného.

Zákon uvádí také **fakultativní** náležitosti exekuční žaloby, jimiž jsou **5.) určení a identifikace majetku vymáhaného podléhajícího obstavení**, jenž je vymáhajícímu věřiteli znám s vyjádřením, zda se mu zdá dostatečný pro účel exekuce (čl. 549.1.3 LECiv). Pokud tak neučiní, soud podle čl. 589 LECiv z úřední povinnosti uloží opatřením (*providencia*) vymáhanému, aby učinil prohlášení o svém majetku (*manifestación de bienes*). Další volitelnou náležitostí je, nedostačuje-li zjištěný majetek dle bodu 5.) k uspokojení vymáhajícího věřitele, **6.) žádost vymáhajícího věřitele o přijetí opatření pro lokalizaci a vyhledání majetku vymáhaného** za podmínek uvedených v čl. 590 LECiv, vč. uvedení subjektů, organizací a fyzických a právnických osob, jež vymáhající věřitel určí s uvedením důvodů, proč by tito měli mít

⁴³ teorie se však přiklání k názoru, že i v takovém případě je nutné, aby vymáhající věřitel uvedl majetek vymáhaného, který je mu znám, a který by mohl být obstaven, a aby případně požádal o zjištění lokalizace a vyhledání majetku vymáhaného (čl. 549.1.3 a 549.1.4 LECiv), viz též Senés Motilla: *op. cit.*, str. 91

⁴⁴ Gimeno Sendra, Vicente: *Derecho Procesal Civil, II. Los Procesos Especiales*, Editorial COLEX, Madrid, 2005, 1. vydání, str. 169

takové informace.⁴⁵ V případě exekucí založených na titulech, jež nejsou soudními rozhodnutími a rozhodčími nálezy či soudem schválenými smíry na zaplacení peněžité částky, je záhodno připojit k žalobě **7.) notářsky ověřenou výzvu k zaplacení** (čl. 580 LECiv), předcházející žalobě alespoň 10 dnů. Pokud tak vymáhající věřitel neučiní, výzvu k zaplacení provede soud po nařízení exekuce (čl. 580-583 LECiv), což ovšem exekuci poněkud prodlouží. Je-li vymáhající věřitel právně zastoupen, k žalobě musí být připojen **8.) podpis prokurátora a advokáta**⁴⁶.

Kromě stanovení náležitostí pro exekuční žalobu zákon vyžaduje, aby byly k žalobě připojeny určité **přílohy**. Těmi mají být podle čl. 550 LECiv **1.) exekuční titul**, nejde-li o rozsudek či v usneseních obsažené dohody nebo smíry. U rozhodčích nálezů je nutno předložit ještě rozhodčí smlouvu a dokumenty prokazující oznámení nálezu stranám. V případě exekucí na rozsudky či soudem schválené smíry a dohody je nutné, aby byla připojena **2.) plná moc** udělená prokurátorovi a advokátovi, není-li založena do spisu a nebo u soudního tajemníka (*Secretario del Tribunal*) příslušného soudu či nebyla-li udělena do protokolu. Fakultativně mají být připojeny **3.) další vhodné dokumenty** pro snadnější postup exekuce, a sice ty, jež obsahují pro exekuci významné údaje.

Nakonec jen pro úplnost uvedme, že čl. 578 LECiv upravuje možnost rozšíření exekuční žaloby další žalobou (nebo za splnění určitých předpokladů i automaticky) proti témuž vymáhanému o další jeho nově splatné závazky vůči témuž vymáhajícímu věřiteli odvozené od základního závazku, a příslušné úroky.

2.3.2 Exekuční tituly

U exekucí můžeme hovořit o obecné zásadě *nulla exsecutio sine titulo* vyjádřené *expressis verbis* v samotném LECiv v již zmíněném čl. 549.1.1. („exekuce bude nařízena jen k návrhu strany ve formě žaloby, v níž bude uveden titul, o nějž se vymáhající věřitel opírá“). Z této zásady však, jak jinak, existuje výjimka. Je jí rozkazní řízení (*juicio monitorio*), upravené ve španělském právním řádu zcela nově v čl. 812 až 818 LECiv. To se zahajuje pro nároky nepřevyšující částku 5,000.000,- peset (30.000,- €)⁴⁷ k návrhu věřitele (*petición*), třebas na vytištěných formulářích. Věřitel k návrhu připojí i všechny listiny, jež musejí prokazovat důvodnost jeho nároku. Dlužníku je dána

⁴⁵ je-li podána žádost, soud pátrá *ex offio*, s výjimkou pátrání ve veřejně přístupných rejstřících (tam bude muset pátrat vymáhající věřitel), viz čl. 590 věta druhá LECiv. K tomu čl. 591 LECiv upravuje povinnost součinnosti ze strany všech soukromých a veřejnoprávních osob a organizací v rámci exekucí.

⁴⁶ srov. čl. 23 a násl. LECiv upravující zastoupení prokurátorem (*procurador*) a advokátem (*abogado*) a jejich vystupování před soudem, viz dále

⁴⁷ podle příloh královského dekretu č. 1471/2001 ze 17. prosince 2001, jímž se provádí konverze částek stanovených civilním soudním řádem na eura (*Anexos de Real Decreto 1417/2001, de 17 de diciembre, por el que se procede a la conversión a euros de las cuantías establecidas en la Ley de Enjuiciamiento Civil*); tam jsou uvedeny všechny přepočty na eura a nebudeme na přílohy k tomuto kr. dekretu jednotlivě více odkazovat

soudním opatřením (*providencia*) možnost, aby ve lhůtě 20 dnů zaplatil nebo „vedl důvody“ (*dar razones*). Nezaplatí-li a nedostaví-li se dlužník k soudu nebo nepodá-li námitky (uvedením důvodů), soud vydá přímo usnesení o nařízení exekuce (*sic!*). Poté již pokračuje exekuční řízení, jaké platí pro exekuce nařízené na základě rozsudku jako exekučního titulu. Podá-li však dlužník námitky, řízení se promění v příslušné nalézací řízení.

Co se exekučních titulů týče, nový LECiv 2000 jejich dosavadní roztržštěnou úpravu uceluje a ujednocuje v jednom ustanovení, avšak s výjimkou listinných cenných papírů odvozených od zákona směnečného a šekového, tzv. směnečných listinných cenných papírů (o tom jsme se již zmínili ve třetím odstavci kapitoly 2.1). Jsou jimi směnka cizí (*letra de cambio*), směnka vlastní (*pagaré*) a šek (*cheque*). LECiv 2000 pro ně zavádí nový druh řízení, tzv. řízení směnečné (*juicio cambiario*), upravené v čl. 819 až 827. To v sobě spojuje prvky našeho směnečného a šekového rozkazního řízení a exekuce. Čl. 821.2 totiž stanoví, že soud usnesením přezkoumá formální správnost směnečného listinného cenného papíru a shledá-li jej konformním, přijme bez dalšího projednání dvě opatření – výzvu dlužníkovi k zaplacení ve lhůtě deseti dnů a nařízení okamžitého preventivního obstarání majetku dlužníka pro částku, jež je uvedena v listinném cenném papíru, a také pro částku odpovídající úrokům z prodlení, výdajům a nákladům, pokud není vyhověno výzvě k zaplacení. V uvedené lhůtě může dlužník směnečnému řízení odporovat podáním směnečné opoziční žaloby. Pokud tak neučiní a ani nezaplatí, soud nařídí exekuci, již provede podle ustanovení týkajících se exekucí na rozsudky a soudní a rozhodčí rozhodnutí.

Ale zpět k exekučním titulům. Čl. 517.2 LECiv jich taxativně vyjmenovává devět, z nichž některé se mohou českému čtenáři zdát přinejmenším pozoruhodné. Lze je rozdělit do dvou skupin na exekuční tituly **a.) soudní a rozhodčí** (čl. 517.2.1, 2, 3, 8 a část 9 odpovídající i našemu řazení této podkapitoly, tedy nadpisů 2.3.2.1, 2.3.2.2, 2.3.2.3, 2.3.2.8 a 2.3.2.9) a **b.) mimosoudní** (čl. 517.2.4, 5, 6, 7, a zbývající část čl. 517.2.9, čili podle níže uvedených nadpisů 2.3.2.4, 2.3.2.5, 2.3.2.6, 2.3.2.7 a 2.3.2.9), neboť zákon spojuje s těmito skupinami jisté rozdíly v úpravě (např. určité zvláštní formální požadavky, zvláštní úpravu námitek proti exekuci apod.). Podívejme se tedy podrobněji na to, co zákon za exekuční titul uznává.

2.3.2.1 Pravomocný odsuzující rozsudek⁴⁸

Pravomocný rozsudek je základním exekučním titulem, honosněji řečeno, je titulem *par excellence*⁴⁹. Podle čl. 208 a 210.2 LECiv soud prohlásí rozhodnutí za pravomocné, jestliže se strany po jeho vyhlášení proti němu vzdali odvolání, případně stranám, jimž rozhodnutí doručuje, sdělí, zda rozhodnutí není již pravomocné (nelze-li proti němu podat žádný opravný prostředek, *exempli gratia*). Pakliže hovoříme dále o exekuci pravomocného rozsudku, je třeba

⁴⁸ *La sentencia de condena firme*

⁴⁹ Senés Motilla: *op. cit.*, str. 39

připomenout, že čl. 521 LECiv zapovídá nařízení exekuce ohledně rozsudků čistě deklaratorních⁵⁰ a ohledně rozsudků konstitutivních. Odstavec 2 cit. článku konstatuje, že pravomocné konstitutivní rozsudky umožňují zápisy do veřejných rejstříků, aniž by musela být nařizována exekuce.⁵¹ Čl. 522 LECiv o dodržování a plnění konstitutivních rozsudků navíc ještě upřesňuje, že všechny osoby a úřady, zvláště ty pověřené veřejnými rejstříky, musejí dodržovat a plnit konstitutivní rozsudky. V odstavci 2 LECiv kromě toho přímo poskytuje právo stranám nebo těm, kdo na tom mají přímý a legitimní zájem, aby na soudu žádali nezbytné úkony k prosazení účinnosti konstitutivních rozsudků a ke zlomení případného odporu vůči tomu, co tyto ukládají. Za podmínek uvedených v čl. 524 a násl. LECiv lze exekvovat i dosud nepravomocný rozsudek (nikoliv však jiné rozhodnutí) v rámci tzv. předběžné exekuce (viz dále v kap. 2.4), a to na rozdíl od současné české úpravy, podle které lze za určitých podmínek rozhodnutí přiznat předběžnou vykonatelnost.

Pro přesnost ještě doplňme, že odsuzujícími rozsudky k plnění jsou ty, jež obsahují závazek dát peníze (vedou k exekuci na peněžité plnění), dát věc odlišnou od peněz (dát určenou nebo konkrétní věc, avšak zastupitelnou penězi či dát věc nezastupitelnou), konat (zastupitelně či nezastupitelně), nekonat, nahradit projev vůle a další výroky různého charakteru.⁵²

2.3.2.2 Rozhodčí nálezy nebo rozhodnutí⁵³

Exekuční síla je přiznána rozhodčím nálezům nebo rozhodnutím čl. 44 zákona č. 60/2003 z 23. prosince 2003, o rozhodčím řízení⁵⁴, u kterých již na rozdíl od předchozí úpravy⁵⁵ není třeba, aby marně uplynula lhůta pro podání žaloby na jejich zrušení (*acción de anulación*) a jež nebyly dobrovolně splněny. Bude o nich platit totéž, co o rozsudcích: exekučním titulem jsou jen nálezy a rozhodnutí odsuzující k plnění. Podle čl. 45 LA přitom platí, že je-li podána žaloba na zrušení nálezu, nic to nemění na jeho vykonatelnosti. Lze jej tudíž vykonat. Přesto vymáhaný může soud požádat o odklad exekuce a po jeho slyšení jej soud vyzve ke složení jistoty (podle čl. 529.3 LECiv, viz níže).

Problém však začíná u rozhodčích rozhodnutí. Zákon o rozhodčím řízení totiž o nich na žádném místě nehovoří. Senés Motilla vylučovací metodou došla k závěru, že jde o „konečná rozhodnutí rozhodců, jež se nevyslovují o meritu a jež obsahují výrok odsuzující k plnění ve věci

⁵⁰ např. rozsudků určovacích

⁵¹ např. prostřednictvím osvědčení (*certificación*) nebo vhodného soudního příkazu (*mandamiento judicial oportuno*)

⁵² Fernández Seijo: *op. cit.*, str. 2

⁵³ *Los laudos o resoluciones arbitrales*

⁵⁴ *Ley 60/2003, de 23 de diciembre, de Arbitraje*

⁵⁵ srov. čl. 46.2 zákona č. 36/1988 z 5. prosince 1988, o rozhodčím řízení (*Ley 36/1988, de 5 de diciembre, de Arbitraje*)

nákladů [rozhodčího řízení, *pozn. aut.*].“⁵⁶ Samozřejmě je možné exekvovat také cizí rozhodčí nálezy, jsou-li ve Španělsku uznány, a to způsobem upraveným v čl. 46 LA.

2.3.2.3 Jiná soudní rozhodnutí

Jsou jimi „soudní rozhodnutí o schválení nebo uznání soudních smírů a dohod dosažených v řízení, s připojením, v případě nutnosti doložit jejich konkrétní obsah, příslušné protokoly o úkonu.“⁵⁷

V praxi půjde především o konečná (definitivní) usnesení, jimiž soud schvaluje nebo uznává dispozitivní úkony dvoustranné povahy ohledně předmětu řízení, vyplývající z čl. 19.1 LECiv (účastník řízení se může řízení vzdát, vzít ho zpět, uznat nárok, podrobit se rozhodčímu řízení nebo se usmířit). Některým autorům se jeví jako příliš přísné, že LECiv vyžaduje eventuálně doložit konkrétní obsah takových soudních rozhodnutí příslušnými protokoly o úkonu, zvláště pokud půjde o jeden a týž soud (soud nalézací a soud exekuční). Přes tento kuriózní požadavek ale nepovažují tento exekuční titul za složený nebo duální (pluralitu dokumentů), nýbrž za jediný exekuční titul, u nějž pro správnou exekuci je radno jej doplnit o listinný podklad.⁵⁸

2.3.2.4 Notářské zápisy⁵⁹

LECiv v čl. 517.2.4 uznává za exekuční titul „notářské zápisy za předpokladu, že jde o prvopis; nebo pokud jde o druhopis, nechť ten je vyhotoven na základě soudního příkazu s uvedením osoby, které by se měl dotknout nebo s uvedením toho, na čí popud byl vyhotoven, a nebo že je vydán se souhlasem všech stran.“

Abychom jej plně pochopili, musíme sáhnout po zákonu o notářství z 28. května 1862⁶⁰. Ten v čl. 233-235 pojednává o notářských zápisech, které, obsahují-li závazek, se číslují (první kopie neboli prvopis atd.), čímž se stávají exekučním titulem. Zainteresované strany dostávají prvopis a zpravidla jen ten je možno exekvovat. Novinkou nového LECiv je zjednodušení úpravy pro získání druhopisu, a to i se souhlasem všech stran. Za shora uvedených podmínek je pak možné exekvovat i druhopisy.

⁵⁶ Senés Motilla: *op. cit.*, str. 43. Autorka sice hovoří o již zrušeném LA z roku 1988, přesto ani nový LA jiná rozhodčí rozhodnutí nezná.

⁵⁷ *Las resoluciones judiciales que aprueben u homologuen transacciones judiciales y acuerdos logrados en el proceso, acompañadas, si fuere necesario para constancia de su concreto contenido, de los correspondientes testimonios de las actuaciones.*

⁵⁸ např. Senés Motilla: *op. cit.*, str. 44

⁵⁹ *Las escrituras públicas, con tal que sea primera copia; o si es segunda que esté dada en virtud de mandamiento judicial y con citación de la persona a quien deba perjudicar, o de su causante, o que se expida con la conformidad de todas las partes.*

⁶⁰ *Ley de Notariado de 28 de mayo de 1862*

2.3.2.5 Listiny o obchodních smlouvách⁶¹

I tento exekuční titul má delší název a rovněž jde o institut českému právu neznámý. Přesně slove „listiny o obchodních smlouvách podepsané stranami a obchodním makléřem (*Corredor de Comercio Colegiado*), jenž je úředně schvaluje, za předpokladu, že bude připojeno osvědčení makléře o souladu listiny se zápisem v jeho rejstříku a datem zápisu.“ Zde právě jde o tzv. složený exekuční titul (duální), neboť je tvořen obchodní listinou (*póliza meracantil*) a osvědčením makléře. Připojení obou dokumentů k exekuční žalobě je absolutním předpokladem pro nařízení exekuce (čl. 550.1.1 LECiv).⁶²

Co je to však ona listina o obchodních smlouvách (*póliza de contratos mercantiles*)? Je to „obecně veřejná listina, schválená makléřem jako obchodním důvěrníkem, obsahující obchodní smlouvu.“⁶³ Aby mohla být listina o obchodních smlouvách vykonatelná, musí v ní být uvedena poskytnutá peněžitá částka a také i výše úroků a poplatky (již určené nebo s uvedením způsobu jejich určení). Klasickým případem exekuce listiny o obchodních smlouvách bude zejména listina o obchodní půjčce nebo o úvěru (*póliza de préstamo a p. de crédito*).

Kdo je makléř nám říká čl. 80 zvláštního prováděcího nařízení o makléřích z 27. května 1959⁶⁴. Makléři mají za úkol sblížovat strany a poskytovat poradenství při uzavírání obchodních smluv. Jde vlastně o určitý druh veřejného zprostředkovatele v obchodních závazkových vztazích. V současné době jsou již sloučeni s notáři do tzv. *Cuerpos de Notarios* (Notářské sbory).

2.3.2.6 Listinné cenné papíry na doručitele nebo na jméno⁶⁵

V plném znění jsou tímto exekučním titulem „legitimně vydané listinné cenné papíry na doručitele nebo na jméno, které představují splatné závazky a kupóny, rovněž splatné, vždy když jsou kupóny porovnány s listinnými cennými papíry a ty v každém případě s knihami cenných papírů.“ Jde o dva tituly – cenný papír jako tzv. hlavní titul (akcie, obligace) za uvedených podmínek, tedy legitimně vydaný, znějící na doručitele nebo na jméno (tudíž nikoliv na řad), porovnaný a souladný se zápisem v knize cenných papírů. Druhým je pak tzv. akcesorický titul, jímž je právě kupón. Požadavky ohledně něj platí jako ty stran hlavního titulu s tím, že kupón musí být porovnán s cenným papírem a zápisem v knize cenných papírů.

⁶¹ *Las pólizas de contratos mercantiles firmadas por las partes y por Corredor de Comercio colegiado que las intervenga, con tal que se acompañe certificación en la que dicho Corredor acredite la conformidad de la póliza con los asientos de su libro registro y la fecha de éstos.*

⁶² Senés Motilla: *op. cit.*, str. 47

⁶³ <<http://es.mimi.hu/economia/poliza.html>>, [5. ledna 2008], 8. definice od shora

⁶⁴ *Reglamento regulador de 27 de mayo de 1959 de los Corredores de Comercio*

⁶⁵ *Los títulos al portador o nominativos, legítimamente emitidos, que representen obligaciones vencidas y los cupones, también vencidos, de dichos títulos, siempre que los cupones confronten con los títulos y éstos, en todo caso, con los libros talonarios.*

Samotný způsob, jak bude porovnání provedeno ale již upraven není. Gimeno Sendra⁶⁶ je toho názoru, že by se vymáhající věřitel měl obrátit na prvostupňového soudce (*Juez de 1ª Instancia*) příslušného místně dle bydliště vymáhaného (dlužníka), aby ten provedl porovnání, zda spolu souhlasí kupón s cenným papírem a se zápisem v knize cenných papírů. K tomuto návrhu připojí cenný papír a kupón. Soudce sice za tím účelem předvolá vymáhaného, ale jen cenný papír a kupón porovná. Tím bude dán (založen) exekuční titul. Dlužník i v takové situaci může tvrdit, že je titul nepravý (falešný). Přesto však bude exekuce nařízena, aniž by tím bylo dotčeno právo vymáhaného napadnout později exekuci námitkami důvodu nepravosti titulu.⁶⁷

2.3.2.7 Nepropadlé certifikáty⁶⁸

Dalšími exekuční tituly z oblasti cenných papírů jsou podle čl. 517.2.7 LECiv „nepropadlé certifikáty vydané subjekty pověřenými účetními rejstříky, týkající se cenných papírů představovaných zápisem na účtu, o nichž pojednává zákon o trhu s cennými papíry za předpokladu, že bude připojena kopie notářského zápisu o tom, že představuje cenné papíry nebo případně emisi, když takový zápis bude potřebný, v souladu s platnými zákony.“

Podobně jako v českém právu, i španělské právo zná dva druhy cenných papírů – listinné cenné papíry (*títulos*) neboli cenné papíry v papírové podobě, a cenné papíry účetně zaregistrované (*anotación en cuenta*) neboli zaknihované. Na okraj jen poznamenáme, že zákon č. 24/1988 z 24. července 1988, o trhu s cennými papíry⁶⁹, stanoví v čl. 6, 7 a 8, že zápis cenného papíru do účetního rejstříku je konstitutivní povahy. O druhých z jmenovaných hovoří čl. 5 LMV. K nařízení exekuce je však třeba předložení notářského zápisu, který by měl obsahovat denominaci (jméno), počet kusů, nominální hodnotu a další charakteristiky a podmínky cenných papírů zahrnutých do emise, účetně registrovaných autorizovaným subjektem. Podle našeho názoru jde opět o případ tzv. složeného exekučního titulu.

Ohledně propadnutí (prekluze) certifikátů čl. 21.5 královského dekretu č. 116/1992 ze 14. 2. 1992⁷⁰, o zastoupení cenných papírů pomocí zaknihování a započtení a likvidaci burzovních operací, říká, že k tomu dojde po uplynutí lhůty v nich stanovené, nejpozději však uplynutím 6 měsíců. Není-li lhůta uvedena, prekludují po uplynutí tří měsíců od jejich vydání. LECiv k tomu připojuje zásadu, že po podání exekuční žaloby a nařízení exekuce tyto certifikáty neprekludují.

⁶⁶ Gimeno Sendra, *op. cit.*, str.

⁶⁷ čl. 517.2.6 LECiv, věta druhá

⁶⁸ *Los certificados no caducados expedidos por las entidades encargadas de los registros contables respecto de los valores representados mediante anotaciones en cuenta a los que se refiere la Ley del Mercado de Valores, siempre que se acompañe copia de la escritura pública de representación de los valores o, en su caso, de la emisión, cuando tal escritura sea necesaria, conforme a la legislación vigente.*

⁶⁹ Ley 24/1988, de 24 de julio, del Mercado de Valores

⁷⁰ Real Decreto 116/1992, de 14 de febrero, sobre Representación de valores por medio de anotaciones en cuenta y compensación y liquidación de operaciones bursátiles.

2.3.2.8 Usnesení o nejvyšší částce⁷¹

Jde o velmi zvláštní titul, který nemá v českém právu analogii. LECiv jej nazývá „usnesení, které stanovuje nejvyšší částku, již je možné požadovat jakožto odškodnění, vydané v případě uprchlého obžalovaného nebo zprošťujícího rozsudku nebo zastavení v rámci trestního řízení zahájeného pro skutky kryté povinným pojištěním občanskoprávní odpovědnosti vyplývající z užívání a provozu motorových vozidel.“

Toto usnesení vydává soudce v trestním řízení a opírá se o čl. 13 LRCSCVM. Ten v cit. ustanovení říká: „Jestliže je v trestním řízení zahájeném pro skutek, jenž je pojistnou událostí povinného pojištění z užívání a provozu motorových vozidel, obžalovaný uprchlý či je zproštěn obžaloby či je jinak rozhodnuto prozatímně nebo definitivně o zastavení trestního stíhání, aniž by bylo rozhodnuto o odpovědnosti obžalovaného a poškozený se nevzdal civilní žaloby, ani si nevyhradil, že ji podá odděleně, dříve než uzavře spis o případu soud obeznámený s případem vydá usnesení, jímž určí nejvyšší částku v hotovosti, již je možno uplatnit jako odškodnění za škody a újmy utrpěné každým z poškozených, již jsou chráněni zmíněným povinným pojištěním.“

Jako exekuční titul je zmiňováno zvlášť (není zahrnuto u soudních rozhodnutí), neboť proti exekuci stran tohoto titulu zákon přiznává vymáhanému mimo obecných i jiné důvody pro podání námitek než tak činí u zbývajících titulů. Důvodem toho je, že tento titul se nezakládá na znalosti právní stránky věci, ale jen skutkové.⁷²

2.3.2.9 Ostatní tituly⁷³

LECiv uznává za exekuční titul i ostatní soudní rozhodnutí a dále listiny, o kterých tak stanoví LECiv nebo jiný zákon.

K prvním z nich se řadí **1) usnesení o částečném uznání** (*auto que acoge un allanamiento parcial*) podle čl. 21.2 LECiv, který je *expressis verbis* prohlašuje za exekuční titul. Podobně čl. 242.1 LECiv přiznává exekuční sílu i **2) pravomocnému odsouzení k náhradě nákladů řízení** (*condena en costas firme*). *De lege lata* je lze uložit jak rozsudkem, tak i usnesením (čl. 242.3 LECiv).

Dalším takovým exekučním titulem je podle čl. 375.2 LECiv i **3) usnesení o odškodnění svědků** (*auto de indemnización a los testigos*, čili obdoba našeho usnesení o přiznání svědečného), a to „pokud strana, která je navrhla a měla odškodnit, ve lhůtě deseti dnů od právní

⁷¹ *El auto que establezca la cantidad máxima reclamable en concepto de indemnización, dictado en casos de rebeldía del acusado o de sentencia absolutoria o sobreseimiento en procesos penales incoados por hechos cubiertos por el Seguro Obligatorio de Responsabilidad Civil derivada del uso y circulación de vehículos de motor.*

⁷² viz Gimeno Sendra, *op. cit.*, str.

⁷³ *Las demás resoluciones judiciales y documentos que, por disposición de esta u otra ley, lleven aparejada ejecución.*

moci usnesení tak neučiní“. Vymáhajícím věřitelem v exekuci zde bude příslušný svědek, jemuž svědčí právo na odškodnění (svědečné).

Jiným příkladem je **4) usnesení o náhradě škod a újem způsobených žalovanému zrušeným předběžným opatřením** (*medida cautelar*), vydané na návrh žalovaného, v souladu s čl. 742 LECiv. Jako relict z již celkově zrušeného LECiv 1881 zůstává podle jediného derogačního ustanovení (*disposición derogatoria única*) nového LECiv až do přijetí nového zvláštního zákona v platnosti i čl. 476 LECiv 1881, podle kterého **5) „to, co bylo dohodnuto stranami ve smířčím řízení před soudcem** bude realizováno způsobem stanoveným pro exekuce rozsudků“.

Exekučním titulem nesoudní povahy jsou podle čl. 3 zákona č. 57/1968 z 27. července 1968, o úpravě výběru záloh při výstavbě a prodeji bytů⁷⁴, **6) pojistná smlouva** (*contrato de seguro*) **nebo směnečná záruka** (*aval*) **ve spojení s listinou prokazující nezahájení výstavby nebo nepředání bytu** za účelem vymožení od pojistitele (*asegurador*) nebo směnečného ručitele (*avalista*) peněžité částky, na niž má oprávněný podle tohoto zákona nárok. I zde jde podle našeho názoru o exekuční titul složený. Zákonem č. 38/1999 z 5. listopadu 1999, o úpravě stavebnictví⁷⁵ byla tato úprava rozšířena i vůči developerům (*promotor*).

2.3.2.10 Cizozemské tituly

V čl. 523 LECiv narazíme na přímou zmínku o cizozemských pravomocných rozsudcích a o jiných cizozemských exekučních titulech. Aby mohly být podkladem pro exekuci, musely by to o nich stanovit mezinárodní smlouvy⁷⁶ nebo ustanovení zákona o mezinárodní justiční spolupráci. Samotná exekuce takových titulů bude provedena stejně jako u španělských titulů, nestanoví-li mezinárodní úmluva, jíž je Španělsko vázáno, jinak.

Podobně jako podle českého práva, ani podle španělského práva nepůsobí v souladu s principem suverenity státu cizozemské soudní rozsudky ve Španělsku automaticky svoje účinky (tj. obecně za hranicemi státu, v němž byla vydána). K tomu, aby se tak mohlo stát, je zapotřebí nostrifikace či homologace takového rozhodnutí státem, v němž ony účinky takové rozhodnutí zamýšlí působit. V podstatě jde o to, že stát cizozemské rozsudky soudu ve zvláštním řízení autorizuje a přizná mu určité účinky. V teorii se pak odlišují dva systémy takové nostrifikace (homologace, autorizace) – uznání (*reconocimiento*) a *exequatur*. Při uznání dojde k nostrifikaci titulu, který nadále bude působit všechny svoje účinky i ve státě, v němž byl uznán (např. konstitutivní, nebo věci rozsouzené), s výjimkou však účinku exekučního. U *exequatur* naopak stát

⁷⁴ Ley 57/1968, de 27 de julio de 1968, Reguladora de las Percepciones de Cantidades Anticipadas en la Construcción y Venta de Viviendas

⁷⁵ Ley 38/1999, de 5 de noviembre de 1999, de Ordenación de la Edificación

⁷⁶ výčet takových úmluv, jimiž je vázáno jak Španělsko, tak Česko, uvádí Vaške: *op. cit.*, str. 401

autorizuje jen exekuční účinky cizozemského rozsudku. Španělský právní řád se řadí ke druhému systému nostrifikace.⁷⁷

K nostrifikaci cizozemských rozhodnutí ve Španělsku je tedy zapotřebí zvláštního titulu, tzv. *exequatur* (v užším pojetí). Teprve ve spojení s rozhodnutím španělského soudu v řízení o *exequatur* (zde širší pojetí *exequatur* jako řízení o vydání *exequatur stricto sensu*) se cizozemské soudní rozhodnutí stává exekučním titulem (a jde o další z již uvedených příkladů exekučních titulů složených)⁷⁸. Samotné *exequatur* je pak „mechanismus, jímž se cizozemská rozhodnutí stávají exekučním titulem“ a „je aktem svrchovanosti státu, z jehož moci je cizozemským rozhodnutím přiznávána exekuční síla.“⁷⁹

Protože jde však o řízení zasahující do sféry mezinárodního práva soukromého španělského, tedy o oblast jdoucí již mimo předmět naší práce, postačí jen konstatovat, že exekučním titulem dle španělského práva jsou i skrze *exequatur* (tj. rozhodnutí španělského soudu o přiznání exekučních účinků) nostrifikovaná cizozemská soudní rozhodnutí, a to oba tituly dohromady jako jeden exekuční titul složený.

2.3.2.10.1 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001

Krátkou poznámkou jen zmiňme, že uznání a výkon rozhodnutí v občanských a obchodních věcech byly na komunitární úrovni ujednoceny nařízením Rady (ES) č. 44/2001, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech⁸⁰. Užití pojmy (např. co je podle tohoto nařízení rozhodnutím, soudem, občanskou a obchodní věcí atd.) mají přitom autonomní výklad.⁸¹ Jde ovšem svojí podstatou rovněž o uznání rozhodnutí, jak je popsáno výše (byť *ipso iure*, tj. automaticky je k takovému rozhodnutí prostě přihlédnuto), a to konkrétně rozhodnutí soudu jiného členského státu EU, na nějž se NařPV místně aplikuje. Důležitou zásadou je, že takto uznané rozhodnutí působí stejné účinky jako ve státě, kde bylo vydáno, vyjma vykonatelnosti. Tu je dle čl. 38 NařPV nutno přiznat konstitutivním výrokiem o vykonatelnosti u soudu uznávajícího. A ten je právě tím *exequatur*, jak bylo výše popsáno. Pro úplnost jen dodejme, že toto *exequatur* je omezeno na stát, kde bylo vydáno, přičemž samotná exekuce se řídí národními předpisy státu vydavšího *exequatur*. Podmínkou pro vydání *exequatur* není právní moc

⁷⁷ Gascón Inchausti, Fernando: *El Título Ejecutivo Europeo para Créditos No Impugnados*, Editorial Aranzadi, Cizur Menor (Navarra), 2005, 1. vydání, str. 23-25

⁷⁸ Moreno Catena: *op. cit.*, str. 168

⁷⁹ obě citace viz Moreno Catena: *op. cit.*, str. 100

⁸⁰ *Reglamento (CE) N° 44/2001 del Consejo relativo a la competencia judicial, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia civil y mercantil*, tzv. Brusel I.

⁸¹ rozsudek ESD ze dne 14. 10. 1976, sp. zn. 29/76, LTU GmBH und Co. Kg. v. EUROCONTROL

uznaného rozhodnutí, nýbrž jeho vykonatelnost. Podrobně se tímto nařízením zabývá Vaške⁸², na jehož práci tímto odkazujeme.

2.3.2.10.2 Evropský exekuční titul pro nesporné nároky

Nařízením Rady (ES) č. 805/2004 byl zaveden evropský exekuční titul pro nesporné nároky⁸³. Jak by se ovšem někdo mohl domnívat podle názvu, nejde ještě o zavedení pravého a samostatného evropského exekučního titulu, nýbrž o vytvoření alternativy k postupu podle NařPV, konkrétně vyhnutí se potřeby vydání *exequatur*. NařEET přichází s dalším zjednodušením stávající úpravy spočívajícím v tom, že věřitel si nadále bude moci vybrat – zda bude usilovat o *exequatur* ve státě výkonu podle NařPV, nebo zda zvolí postup dle NařEET. Jeho podstatou je, že rozhodnutí (vč. soudních smírů a veřejných listin, čl. 3 odst. 1 NařEET) bude potvrzeno ve státě, v němž bylo vydáno, jako evropský exekuční titul a jako takové bude vykonatelné bez dalšího (*ipso iure*) ve všech členských státech jako exekuční titul státu výkonu – bez potřeby prohlášení vykonatelnosti a bez možnosti namítat jeho uznání.⁸⁴ U NařEET není zapotřebí přeshraničního prvku, jako evropský exekuční titul lze potvrdit dokonce i rozhodnutí týkající se toliko stran z téhož členského státu.

V celé řadě otázek pak NařEET vychází z úpravy NařPV a je v podstatě jeho doplňkem. Proto se základní otázky NařPV vztahují i na NařEET (působnost, definice pojmů atd.). Podmínkou potvrzení rozhodnutí členského státu jako evropského exekučního titulu je to, že jde o věc občanskou nebo obchodní (čl. 6 odst. 1 NařEET) a nárok musí být nesporný, přičemž potvrzované rozhodnutí musí být vykonatelné. Je třeba, aby řízení, ve kterém bylo vydáno, splňovalo určité minimální procesní standardy. Samo potvrzení musí být učiněno na zvláštním formuláři. Řízení k jeho vydání, komunitárním právem neupravené, se podle českého práva řídí novým § 200ua OSŘ. Španělské právo však takovou explicitní úpravu postrádá a svůj názor na to, jak by takové předmětné řízení mělo probíhat, uvádí ve svém díle Gascón Inchausti⁸⁵. V obou případech jde o řízení nesporné.⁸⁶ Samotná exekuce evropského exekučního titulu posléze probíhá *ex iure* členského státu výkonu, přičemž rozhodnutí (soudní smír, veřejná listina) jsouc podkladem pro evropský exekuční titul přenáší své účinky ze státu původu i do státu výkonu. Čl. 20 NařEET zásadně zakazuje, aby exekvující stát požadoval po navrhovateli – cizozemci složení jistoty (kauce, záruky, depozita) pro případ, že by mu bylo eventuálně uloženo hradit náklady řízení. Více se již

⁸² Vaške: *op. cit.*, str. 12-125

⁸³ *Reglamento Nº 805/2004 del Consejo (CE) por el que se establece un título ejecutivo europeo para créditos no impugnados*. Španělský překlad hovoří o *créditos*, což odpovídá českému pojmu pohledávka (s pojmem nárok koresponduje španělský pojem *pretensión*).

⁸⁴ viz též Vaške: *op. cit.*, str. 189 a Gascón Inchausti: *op. cit.*, str. 27

⁸⁵ Gascón Inchausti: *op. cit.*, str. 153-173

⁸⁶ *ibidem*, str.160 a Vaške: *op. cit.*, str. 208

NařEET na tomto místě zabývat nemůžeme a odkazujeme na odbornou literaturu k tomuto tématu.⁸⁷

S odvoláním na shora uvedené jsme toho názoru, že evropský exekuční titul není ještě vlastním komunitárním exekučním titulem. Exekuční titul členského státu se teprve potvrzením za podmínek uvedených v NařEET stává evropským exekučním titulem, tj. vydáním potvrzení komunitární právo uznává exekuční titul členského státu jako svůj. Snahou NařEET bylo zjednodušit řízení odbouráním potřeby *exequatur*, nicméně NařEET je řešením stále ještě jen polovičatým. Přesto jde o zcela novou a průlomovou koncepci, neboť nově i rozhodnutí členského státu týkající se stran pocházejících z tohoto státu bude potvrzeno jako evropský exekuční titul a jako takové bude bez dalšího vykonatelné v ostatních členských státech.

2.3.2.11 Evropský platební rozkaz

Novinkou mezi exekučními tituly všech právních řádů EU je nedávno na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12.12.2006, kterým se zavádí evropské rozkazní řízení⁸⁸, přijatý evropský platební rozkaz. NařERŘ se vztahuje jen na právní vztahy v občanských a obchodních věcech s přeshraničním prvkem (čl. 2 odst. 1) a zavádí zvláštní evropské rozkazní řízení. Nás ale pro účely této práce zajímá jen jeho meritorní výsledek, a tím je evropský platební rozkaz. NařERŘ nabylo účinnosti 12. 12. 2008.

Na základě návrhu se podle čl. 19 NařERŘ v členském státě v rámci evropského rozkazního řízení vydává evropský platební rozkaz, který, nabude-li vykonatelnosti (a ta, bude-li prohlášena na formuláři uvedeném v NařERŘ), je v ostatních členských státech uznáván a vykonáván, a to bez nutnosti *exequatur* či rozhodnutí o uznání. Evropský platební rozkaz přitom působí všechny svoje účinky ve všech členských státech. Výkon evropského platebního rozkazu se bude řídit právním řádem členského státu výkonu (čl. 21 odst. 1), přičemž NařERŘ národní úpravu exekuce doplňuje o svoje samostatné instituty, které mají jakožto instituty komunitární přednost. Protože však netvoří součást předmětu naší práce, zmíníme jen to základní. Podle čl. 21 odst. 2 NařERŘ musejí být k návrhu na exekuci přiložena vyhotovení evropského platebního rozkazu prohlášeného za vykonatelný, a stejnopisy v jazyce, v němž byl vydán. Překlad evropského platebního rozkazu do jazyka exekujícího státu se přikládá jen v případě potřeby. A konečně, podle čl. 21 odst. 3 NařERŘ se přímo zakazuje, aby exekující stát požadoval po navrhovateli – cizozemci složení jistoty (kauce, záruky, depozita) pro případ, že by mu bylo eventuálně uloženo hradit náklady řízení.

⁸⁷ zvláště na již uvedené vynikající práce Gascóna Inchaustiho, věnované výhradně NařEET, a to i ve vztahu ke španělskému právu, a dále Vaška, která se NařEET (vč. vztahu k českému právu) zabývá na str. 188-251

⁸⁸ *Reglamento Nº 1896/2006 del Parlamento Europeo y del Consejo (CE), por el que se establece un proceso monitorio europeo*

Evropský platební rozkaz se stal prvním ryze komunitárním exekučním titulem, jenž rozšířil paletu národních exekučních titulů.

2.3.2.12 Evropské rozhodnutí o drobných nárocích

Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11.7.2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích⁸⁹, účinným od 1.1.2009, komunitární právo směle vykračuje při budování komunitárního civilního procesu. I toto nařízení se týká nároků v občanských a obchodních věcech s přeshraničním prvkem, jestliže jistina nároku nepřesahuje v době podání žaloby částku 2.000,- €. Samo NaŘEŘDN prohlašuje jím zaváděné řízení (pisemné) za alternativu k řízení podle národních právních předpisů (čl. 1 NaŘEŘDN).

Pro účely naší práce ale přejděme rovnou k tomu podstatnému, tj. k exekuci. Podle čl. 20 NaŘEŘDN je rozhodnutí vydané dle NaŘEŘDN v některém členském státě, podobně jako evropský platební rozkaz, bez dalšího uznáváno v jiném členském státě. Není tedy nutné prohlášení vykonatelnosti (*exequatur*) a nelze uznání napadnout. Samotná exekuce se pak opět řídí právem členského státu exekvujícího státu a probíhá za stejných podmínek jako u rozhodnutí vydaného exekvujícím členským státem. Exekuce se zahajuje na návrh, ke kterému podle čl. 21 odst. 2 musí být přiložena kopie rozhodnutí o drobném nároku a kopie osvědčení o rozhodnutí vydaném na předepsaném formuláři (toto osvědčení soud vyhotoví na žádost jedné ze stran). I zde je nutný překlad do jazyka členského státu výkonu jen, je-li to potřebné. Také NaŘEŘDN zakazuje, aby exekvující stát požadoval po navrhovateli – cizozemci složení jistoty (kauce, záruky, depozita) pro případ, že by mu bylo eventuálně uloženo hradit náklady řízení.

Evropské rozhodnutí o drobných nárocích se 1. 1. 2009 s ani ne třítydenním odstupem připojilo k evropskému platebnímu rozkazu a stalo se tak v pořadí již druhým evropským exekučním titulem v pravém slova smyslu, doplňujícím ve španělském i českém případě taxativní (nyní již jen se tak tvářící) výčet exekučních titulů podle národních procesních předpisů.

2.3.3 Strany exekučního řízení

2.3.3.1 Vymáhající věřitel a vymáhaný

Stranami v exekučním řízení se zabývá kapitola I. hlavy III. knihy III. LECiv věnované exekucím, a sice v čl. 538 až 544. Čl. 538.1 stanoví, že „stranami v exekučním řízení jsou osoba nebo osoby, které navrhují a dosahují nařízení exekuce, a osoba či osoby, vůči kterým se exekuce nařizuje.“ Čl. 553.1.1. LECiv vyžaduje podrobnou individualizaci takovýchto osob v usnesení

⁸⁹ *Reglamento Nº 861/2007 del Parlamento Europeo y del Consejo (CE), por el que se establece un proceso europeo de escasa cuantía*

o nařízení exekuce. LECiv dále na různých místech hovoří *promiscue* o stranách exekučního řízení (*partes de la ejecución*) jako o vymáhajícím (*ejecutante*) a vymáhaném (*ejecutado*), avšak druhdy užívá i hmotněprávních pojmů věřitel (*acreedor*) a dlužník (*deudor*), případně spojuje obé.

Subjekty legitimovanými v exekučním řízení jsou ty osoby, jež jsou uvedeny (pod vlastním jménem) v exekučním titulu. To plyne z čl. 538.2, který legitimuje k návrhu na nařízení exekuce toho, kdo vystupuje jako věřitel v exekučním titulu vůči tomu, kdo v témže titulu vystupuje jako dlužník [vymáhaný]. Zároveň jsou jimi i jejich právní nástupci (sukcesoři) za podmínek uvedených v čl. 540 LECiv⁹⁰ (je-li úspěch prokázána na základě věrohodných listin, jež jsou pro tyto účely dostačující; jinak o tom dle čl. 540.3 rozhodne výhradně pro účely nařízení exekuce po předvolání stran soud), a dále oprávnění z odsuzujícího rozsudku podle čl. 221.1.2 (druhé odsouzení ve prospěch spotřebitelů a uživatelů u tzv. skupinového žalobního práva), jak upřesňuje čl. 519 LECiv a jak jsme uvedli v kap. 2.3.1.1. Tam rozhodne soud k návrhu oprávněného (oprávněných) z odsuzujícího rozsudku po slyšení odsouzeného [rozuměj: odsouzeného k plnění] o tom, zda tito navrhovatelé splňují požadavky na oprávněného takového rozsudku. Pokud ano, soud vydá usnesení, jímž je za ně uznává a ti pak mohou zahájit exekuci.

Vymáhanými v exekuci mohou být i další osoby, předvídá-li to zákon. Tak tomu bude v případě, že někdo na základě zákona nebo smlouvy osobně odpovídá za dluh či je-li veřejným dokumentem prokázáno jeho ručitelství (čl. 538.2.2 LECiv). Konečně podle čl. 538.2.3 LECiv se exekuce nařizuje i proti osobě, aniž by ta byla uvedena jako dlužník v exekučním titulu, o níž ze zákona nebo z věrohodné listiny vyplývá, že je vlastníkem věcí zvláště určených k zaplacení dluhu, stran něhož je řízení vedeno. To se týká především hypoték. Takové třetí osobě (*tercero*) ovšem LECiv přiznává stejné obranné prostředky jako vymáhanému.

2.3.3.2 Spojení exekucí

Čl. 555 LECiv upravuje spojení exekucí. Samo spojení věcí (*acumulación de ejecuciones*) se řídí obecnými ustanoveními LECiv (čl. 71 a násl.) Podle čl. 555.1 lze na návrh jakékoliv strany spojit probíhající exekuce mezi tímž vymáhajícím věřitelem a vymáhaným. Zcela nově lze nyní podle čl. 555.3 na návrh kteréhokoliv z vymáhajících věřitelů spojit exekuce proti témuž vymáhanému, i když jsou vymáhající věřitelé různí. Podmínkou je, aby to soud, který je obeznámen s nejstarší exekucí, považoval pro uspokojení všech vymáhajících věřitelů jako vhodnější.

⁹⁰ tyto podmínky jsou velmi podobné těm obecným o procesním nástupnictví podle čl. 16 až 18 LECiv

2.3.3.3 Právní zastoupení stran

Právním zastoupením v exekučním řízení se zabývá čl. 539 LECiv. Základním pravidlem je, že strany v řízení musejí být vedeny advokátem (*letrado*)⁹¹ a zastoupeny prokurátorem (*procurador*). Před tím, než si povíme něco málo o právních zástupcích, uvedeme tři výjimky z obligatorního zastoupení. První je ta, **1.) zakládá-li se exekuce na rozhodnutí jako exekučním titulu, které bylo vydáno v řízení, u něhož není právní zastoupení nařízeno.** Jimi jsou podle obecných pravidel upravených v čl. 23 a 31 LECiv ta řízení, kde uplatňovaný nárok nedosahuje částky 150.000,- peset (900,- €). Dále pak také **2.) u spotřebních rozhodčích nálezů (*laudos arbitrales de consumo*), u nichž rovněž není vyžadováno právní zastoupení.** Poslední výjimkou je **3.) exekuce následující po rozkazním řízení, v němž nebyly podány námítky (*oposición*) a exekvovaná částka je nižší než 150.000,- peset (900,- €).**

Ohledně právního zastoupení se uplatní obecné klauzule LECiv z čl. 23 až 35, a to včetně čl. 32 o zachování rovnosti zbraní (*igualdad de armas*)⁹². Vzhledem k omezenému prostoru v této práci rozvedme jen, že španělské procesní právo zná dva druhy právního zastoupení, tj. zastoupení prostřednictvím zástupců znalých práva – soudního prokurátora (*procurador de los tribunales*) a advokáta (*abogado*). U obou je stanoveno v LECiv jako předpoklad výkonu funkce ukončené právnické vzdělání.

2.3.3.3.1 Soudní prokurátor

Úkolem (soudního) prokurátora podle čl. 543 a násl. LOPJ je zastupování strany (zastupování v užším smyslu než obecně uvedené v čl. 539 LECiv). Jeho právní postavení je upřesněno královským dekretem č. 1281/2002 z 5. prosince 2002, jímž se schvaluje Všeobecný statut španělských soudních prokurátorů⁹³. Ten stanoví, že prokurátor na základě plné moci **zastupuje (*representa*)** práva a zájmy svého zmocnitele před soudy (čl. 3.1). Prokurátoři jsou organizováni podle územního principu a jejich působnost je omezena územním dělením soudnictví (čl. 13). Zastupování je podle části IX důvodové zprávy k LECiv hlavním posláním prokurátora jako osoby znalé techniky řízení. Je jím to, že listiny určené stranám budou doručovány právě jemu, a je to prokurátor, kdo předává listiny a písemnosti soudu a protistraně. Důvodem této úpravy je snaha o výrazné zlepšení v účinnosti doručování, kteréžto bývalo bolem španělského procesu a jednou z příčin jeho zpoždování. Toto úsilí je posíleno i zpřísněním podmínek pro doručování v případech, kdy zastoupení prokurátorem není obligatorní. Z této koncepce vychází právě čl. 23.1 LECiv stanovující základní zásadu, že strana v řízení vystupuje v řízení prostřednictvím prokurátora.

⁹¹ španělština (polit. korektněji kastilština, pozn. autora), vč. právnické, užívá pojmů „*abogado*“ a „*letrado*“ *promiscue*.

⁹² zjednodušeně je podstatou tohoto institutu to, že je-li žalobce právně zastoupen a nejde o obligatorní zastoupení, může žalovaný požádat soud o bezplatné ustanovení právního zástupce

⁹³ *Real Decreto 1281/2002, de 5 de diciembre, por el que se aprueba el Estatuto General de los Procuradores de los Tribunales de España*

Tento kategorický imperativ LECiv je ovšem v případě exekucí zmírněn uvedenými výjimkami. Obecně pak platí podle čl. 23.2 LECiv pravidlo, které umožňuje, aby strana vystupovala před soudem sama, a sice v řízeních písemných, kde hodnota nároku nepřesahuje 150 000,- peset (900,- €) a za dalších podmínek. Jinak má prokurátor i další funkce, jež stanoví zákon a královský dekret.

2.3.3.3.2 Advokát

Naproti tomu je advokát tím, komu přísluší strany **hájit** (*defender*) v kterémkoliv typu řízení, nestanoví-li zákon jinak. O advokátech hovoří čl. 542 LOPJ a čl. 6 královského dekretu č. 658/2001 (viz níže) tak, že posláním advokátů je mj. vedení a obhajoba (*dirección y defensa*) stran ve všech druzích řízení; ústavní právo občanů na obhajobu a právní pomoc (čl. 24 španělské Ústavy) vykonávají toliko advokáti. Čl. 31 LECiv a násl. potom praví, že strany jsou „vedeny“ (*dirigidos*) advokáty. Právní postavení advokátů podrobně upravuje královský dekret č. 658/2001 z 22. června 2001, jímž se schvaluje Všeobecný statut španělské advokacie⁹⁴. Na rozdíl od prokurátorů působí advokáti na celém území království (účelem je podle důvodové zprávy k tomuto kr. dekretu zvýšení konkurence a kvality poskytovaných služeb; u prokurátorů je vhodnější územní omezení působnosti právě kvůli jejich nenahraditelné funkci při doručování a oznamování a tím i jejich lepší dosažitelnosti a akčnosti). I u advokátů platí, že jejich služby nejsou pro strany obligatorní v řízeních písemných, kde hodnota nároku nepřesahuje 150 000,- peset (900,- €) a za dalších podmínek (čl. 31.2 LECiv).

Shrnutí

Na základě shora vysloveného můžeme velmi zjednodušeně říci, že advokát a soudní prokurátor nejsou dva instituty vzájemně si konkurující, nýbrž vzájemně se doplňující, neboť zákon přikazuje právní zastoupení oběma najednou (např. viz již zmíněný čl. 539.1 LECiv). Advokát (*abogado* nebo *letrado*), o němž hovoří u exekucí čl. 539.1 LECiv, vede a obhajuje stranu před soudem, vyhotovuje písemná podání a jiné listiny, jedná s protistranou, kdežto úkolem prokurátora je obstarávání, přijímání, doručování a předávání listin, vč. žalob a návrhů (zastoupení v užším slova smyslu). Jeho nejvýznamnějším přínosem je to, že má svoji schránku u příslušného soudu a doručování stranám tak probíhá zcela průkazně a jednoduše. Vyloučeny jsou tím samozřejmě problémy s negativním doručováním. V praxi je klient často v kontaktu jen s advokátem, prokurátora „zařizuje“ a jedná s ním advokát. Již zmiňovaná Bílá kniha justice však dosavadní úpravu kritizovala a konstatovala, že již jen Irsko, Portugalsko a Španělsko (s určitou výjimkou Velké Británie) mají do současnosti tuto dualitu právního zastoupení zachovánu a navrhovala její odstranění, neboť ji považovala za historicky překonanou. Nicméně nový LECiv tuto kritiku nereflektoval a stávající systém právního zastoupení z novelizovaného LECiv 1881 přebral.

⁹⁴ *Real Decreto 658/2001, de 22 de junio, por el que se aprueba el Estatuto General de la Abogacía Española*

2.3.3.4 Zvláštní případy legitimace v exekučním řízení

LECiv upravuje také zvláštní případy pasivní legitimace v exekučním řízení, a sice v čl. 514 až 544.

2.3.3.4.1 Společné jmění manželů

Čl. 541.1 výslovně zakazuje nařízení exekuce proti společnému jmění manželů (*bienes gananciales*). To proto, že čl. 6 LECiv za určitých podmínek přiznává procesní subjektivitu i entitám bez právní subjektivity. Pokud se exekuce nařizuje pro dluhy jednoho z manželů, za něž odpovídá společné jmění manželů, žalovat lze výlučně manžela – dlužníka. Obstavení společného jmění manželů však musí být oznámeno druhému manželu, přičemž je nutno zaslat mu také exekuční žalobu a usnesení o nařízení exekuce. To proto, aby manžel – nedlužník mohl v řádných lhůtách proti exekuci podat námitky k obraně zájmů společného jmění, a to za stejných podmínek jako vymáhaný (viz kap. 2.3.8.1.3). LECiv rovněž v tomto ustanovení upravuje důvod pro zrušení společného jmění manželů (*disolución de la sociedad conyugal*). Pokud se totiž neprokáže, že za dluhy manžela – dlužníka odpovídá společné jmění manželů, může druhý manžel navrhnout zrušení SJM za podmínek podle čl. 541.2.

Jestliže se však exekuce nařizuje pro vlastní dluhy jednoho z manželů, a postiženy jí budou pro nedostatek vlastního majetku manžela – dlužníka i věci společné, je nutno obstavení společného majetku oznámit manželu – nedlužníku. Pokud ten navrhne zrušení SJM, soud po slyšení obou manželů rozhodne o rozdělení jejich společného jmění a v mezidobí ohledně společného majetku exekuci odloží.

2.3.3.4.2 Solidární odpovědnost

Čl. 542 upravuje exekuci vůči solidárnímu dlužníku. Kdo jím je, říká čl. 1141.I občanského zákoníku (CCiv). Vystupuje-li v exekučním titulu více osob odsouzených k plnění jako solidární dlužníci, je na vymáhajícím věřiteli, aby si vybral, zda navrhne nařídít exekuci vůči jen jednomu nebo více z nich či všem najednou, a to pro celý dluh vč. úroků a nákladů řízení (čl. 542.3 LECiv). Podle čl. 1145.II CCiv přitom může dlužník, který splnil solidární dluh vymáhanému (logicky i v rámci exekuce nedobrovolným vymožením dluhu), požadovat po ostatních spoludlužnících, aby mu plnili tu část, která každému z nich přísluší.

Co se týče samotné exekuce, čl. 542.1 upřesňuje, že exekuci stran soudních a rozhodčích titulů lze nařídít jen vůči tomu solidárnímu dlužníkovi (dlužníkům), který byl stranou nalézacího řízení. U nesoudních titulů lze podle čl. 542.2 LECiv nařídít exekuci jen proti tomu solidárnímu dlužníkovi, který je uveden v titulu nebo v jiné listině, jež prokazuje solidárnost dluhu. Takovou listinu je nicméně třeba k exekuční žalobě připojit.

2.3.3.4.3 Seskupení podniků

LECiv 2000 předpokládá zásadně dva druhy seskupení podniků (*agrupación de empresas*). První z nich je takové seskupení, kde členové (společníci, účastníci) odpovídají solidárně za jednání seskupení, a to na základě dohody nebo zákonného ustanovení. Vůči nim lze přitom podle čl. 543.1 LECiv nařídit exekuci přímo. Druhým případem je seskupení, kde je založena subsidiární odpovědnost členů (společníků) seskupení. Aby mohla být exekuce nařízena vůči těmto členům (společníkům), čl. 543.2 LECiv vyžaduje, aby byla soudu prokázána insolvence seskupení. Toto ustanovení odráží úpravu obsaženou v čl. 5 zákona č. 12/1991 z 29. dubna 1991, o seskupeních hospodářského zájmu⁹⁵. Ta jsou přitom právními osobami. Čl. 5 cit. zákona zakládá osobní, solidární a subsidiární odpovědnost členů za dluhy seskupení. Čl. 21 potom opravňuje plnivšího člena, aby se domáhal na ostatní členech proporčního plnění podle smlouvy, nebo aby plnili stejným dílem.

Insolvenci seskupení lze prokázat jak připojením usnesení o prohlášení úpadku seskupení (*auto de declaración de la quiebra de la agrupación*), tak i na základě upuštění od neúspěšné exekuce (*sobreseimiento*).⁹⁶

2.3.3.4.4 Subjekty bez právní subjektivity

Čl. 544 LECiv upravuje zvláštní postavení entit bez právní subjektivity (*entidades sin personalidad jurídica*), vycházejí z čl. 6.2 LECiv. Ten stanoví, že žalovány mohou být kdykoliv i entity, které, aniž by splnily zákonné požadavky týkající se zakládání právnických osob, jsou tvořeny mnohostí osobních a majetkových prvků k určitému účelu (faktická sdružení). Podle zmíněného čl. 544 lze nařídit exekuci i proti členům, společníkům a jednatelům faktických sdružení (ale neprávních) vystupujících v právním styku za tento subjekt, pokud bude soudu prokázáno, že tyto osoby vystupovaly v takovém postavení (tj. jako společníci, členové nebo jednatele).

2.3.4 Nařízení exekuce

2.3.4.1 Předpoklady nařízení exekuce

Pro to, aby mohla být exekuce provedena (a vůbec nařízena), je nezbytné splnění určitých předpokladů. Patří k nim jednak obecné podmínky civilního řízení, a jednak i zvláštní podmínky týkající se jen exekucí. LECiv v čl. 551.1 totiž vyžaduje, aby byly **1.) splněny procesní předpoklady a podmínky** a aby byl **2.) exekuční titul prost formálních nedostatků**

⁹⁵ Ley 12/1991, de 29 de abril, de Agrupaciones de Interés Económico

⁹⁶ Senés Motilla, *op. cit.*, str. 79

(*regularidad formal del título ejecutivo*). Dále pak **3.) navrhované exekuční kroky musejí odpovídat povaze a obsahu titulu.**

Stanoví-li čl. 551.1 LECiv, že soud nařídí exekuci vždy, když budou splněny všechny procesní předpoklady a požadavky, znamená to, že soud musí přezkoumat *ex offio* splnění procesních podmínek. Těmi jsou v první řadě **pravomoc soudu** (*jurisdicción*) a **příslušnost soudu věcná** (*competencia objetiva*), **místní** (*c. territorial*) a **funkční** (*c. funcional*). Při té příležitosti je nutno také upozornit na čl. 225.1 LECiv, dosud neúčinný⁹⁷, který prohlašuje za nicotné všechny procesní úkony učiněné u soudu, u něhož není dána pravomoc nebo věcná nebo funkční příslušnost. Dalšími pak jsou **způsobilost být stranou** neboli **procesní subjektivita** (*capacidad para ser parte*) a **procesní způsobilost** (*cap. procesal*). Dále můžeme hovořit jako o podmínce řízení o **existenci a dostatečnosti plné moci zástupce a připojení jeho podpisu**, kde je to vyžadováno (čl. 539 LECiv), a bude sem patřit i **splnění časových limitů** (viz níže).

2.3.4.1.1 Pravomoc

Pravomoc soudů na poli exekucí je dána již v samotné Ústavě, a sice v hlavě šesté věnované soudní moci. Konkrétně čl. 117.3 stanovuje: „[...] vykonat rozsouzené přísluší výlučně soudům určeným zákonem [...].“ LECiv přitom nikde přímo o pravomoci soudů v oblasti exekucí nehovoří. Má jen obecnou formulaci v čl. 36.1, v němž se dočteme, že rozsah a meze pravomoci španělských civilních soudů je určen ustanoveními organického zákona o moci soudní (LOPJ). A ten ohledně pravomoci soudů u exekucí v čl. 2.1 jen doslovně opakuje shora uvedený čl. 117.3 Ústavy.

2.3.4.1.2 Příslušnost

Příslušnost soudu k provedení exekuce je dána čl. 545 LECiv. Podle čl. 545.1 LECiv je u exekucí stran **1.) soudních rozhodnutí** obecně příslušným ten soud, který byl obeznámen s věcí (tedy soud, který vydal meritorní rozhodnutí, nebo soud, jenž schválil smír). Podle čl. 45 LECiv je takovým soud prvního stupně (*Juzgado de Primera Instancia*) nebo smírčí soud (*Juzgado de Paz*, čl. 47 LECiv). Zvláštní pravidlo je dáno čl. 19.3 LECiv, který za takový soud označuje ten soud, kde byla během řízení schválena nebo uznána dohoda nebo smír stran. Jím může být jak soud prvního stupně, tak i odvolací soud, nebo dokonce soud provádějící exekuci rozsudku⁹⁸.

U **2.) rozhodčích rozhodnutí** je věcně a místně příslušným soud prvního stupně místa, kde bylo rozhodčí rozhodnutí vydáno (čl. 545.2). U **3.) nesoudních titulů, vč. usnesení**

⁹⁷ podle 17. přechodného ustanovení LECiv nenabudou čl. 250 až 230 účinnosti až do změny organického zákona o moci soudní (organický zákon č. 6/1985 z 1. července 1985, o moci soudní, *Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial [LOPJ]*)

⁹⁸ bezesporu zajímavé je, že např. Senés Motilla (*op. cit.*) na str. 59 uvádí tato pravidla jako příslušnost funkční (*competencia funcional*) a nikoliv jako věcnou.

o nejvyšší částce, je věcně příslušný podle čl. 45 LECiv soud prvního stupně. Místně příslušným je soud žalovaného podle obecných ustanovení LECiv (čl. 50 - podle bydliště fyzické osoby, čl. 51 - dle sídla právnických osob a bydliště jednatelů subjektů bez právní subjektivity⁹⁹). Jde o tzv. obecnou příslušnost (*fuero general*). Čl. 545.3 LECiv potom k obecnému soudu přidává alternativy u místní příslušnosti na základě volby vymáhajícího věřitele, a to buď podle místa splnění závazku z titulu, nebo jím bude kterýkoliv soud, v jehož obvodu se nachází majetek vymáhaného. Zvláštní příslušnost je pak stanovena v čl. 684 LECiv u exekucí na zastavený majetek movitý nebo nemovitý.

Čl. 546 upravuje výslovně zkoumání soudem *ex offa* jen místní příslušnosti (*control de la competencia territorial*). To ovšem soud nezabavuje povinnosti zkoumat i další procesní podmínky, vč. příslušnosti věcné a funkční (viz již zmiňovaný čl. 551.1 LECiv), a to před nařízením exekuce. Zvláštní úprava zkoumání jen místní příslušnosti *ex offa* soudu je dána proto, že usoudí-li soud na základě předloženého exekučního titulu a dalších listin, že není místně příslušný, rozhodne usnesením o tom, že se zproštuje exekuce (*auto absteniéndose de despachar ejecución*). Při tom označí žalobci soud, u kterého má žalobu podat. Proti tomuto rozhodnutí před nařízením exekuce se může žalobce odvolat (*apelarse*, jde o výjimku, obecně dle čl. 67.1 LECiv nelze) nebo předtím podat opravný prostředek o obnovu rozhodnutí (*recurso de reposición*, čl. 546 a 552.2 LECiv). Po nařízení exekuce již soud nemůže místní příslušnost přezkoumávat *ex offa*.

Declinatoria. Tímto pojmem je označován institut upravený v rámci exekucí v čl. 547 LECiv. Je právem vymáhaného vznést námitky proti nedostatku příslušnosti soudu k exekuci. Příznává mu je zákon ve lhůtě 5 dnů ode dne, kdy mu bylo prvně doručováno v rámci exekuce proti němu vedené. Dále tento článek zákona odkazuje na obecná pravidla týkající se institutu *declinatorie* podle čl. 65 LECiv. Tam je upravena v podstatě jako obecná námitka nedostatku pravomoci a příslušnosti jakéhokoliv typu, čl. 547 LECiv však u exekucí umožňuje *declinatorii* jen proti nedostatku příslušnosti. Tím podle našeho soudu vyjadřuje názor, že pravomoc soudu k exekucím je dána vždy a není ji možné nikterak napadat.

2.3.4.1.3 Procesní subjektivita

Otázka procesní subjektivity a způsobilosti nejsou u exekucí upraveny vůbec a proto je nutno vyjít z obecných ustanovení LECiv, konkrétně z čl. 6 až 11 bis.

Procesní subjektivita se obecně příznává čl. 6.1 LECiv fyzické osobě, nasciturovi (je-li mu to k užítku), právnické osobě, pozůstalosti (dočasně postrádající oprávněného), subjektům bez právní subjektivity, jimž ji příznává zákon, dále pak státnímu návladnictví, skupinám spotřebitelů a uživatelů (za dalších podmínek) a subjektům, o nichž tak stanovuje evropská unijní normativa.

⁹⁹ o těch jsme hovořili výše

Podle čl. 6.2 LECiv je však možné žalovat i subjekt, který nekonstituuje právnickou osobu za podmínky, že je tvořen mnohostí osobních a majetkových prvků určených ke konkrétnímu účelu.

2.3.4.1.4 Procesní způsobilost

Procesní způsobilost je upravena v čl. 7.1 LECiv a obecně je přiznána těm, kdo jsou plně nadáni výkonem práv občanských (neboli kdož jsou svéprávní). Další ustanovení podrobněji rozvádějí úpravu u jednotlivých procesních subjektů, pro niž však není v naší práci místo.

2.3.4.1.5 Formální předpoklady

Formální požadavky na exekuční tituly jsme již uvedli přímo v části práce pojednávající o jednotlivých titulech. Souhrnně lze říci, že u exekucí stran soudních titulů a rozhodčích nálezů je předpokladem vykonatelnosti splatnost závazku nevázaného na suspenzivní podmínky. U mimosoudních titulů (čl. 517.2.4 až 517.2.7 LECiv) se k tomuto předpokladu přidávají další požadavky z čl. 520 LECiv. Nedodržení těchto podmínek povede k odmítnutí nařízení exekuce.

Vykonatelnost. Základním předpokladem, ač neuvedeným *expressis verbis* v zákoně,¹⁰⁰ je vykonatelnost. Závazek nesmí být vázán na suspenzivní podmínky a musí být splatný, jinak nemůže být vykonatelný. Jinou otázkou je předběžná splatnost, kdy např. při ztrátě výhody splátek se celý závazek stává splatným. Judikatura dovodila, že tehdy musí věřitel splatnost celého závazku oznámit dlužníku, teprve pak se stane vykonatelným.¹⁰¹

Nyní se zaměříme na požadavky plynoucí z čl. 520 LECiv, kladené na exekuci založenou na nesoudních a nerozhodčích titulech. Zde k podmínkám vykonatelnosti v právě vyloženém pojetí přistupují i další požadavky.

Likvidita (vyjádření peněžité částky). Dalším požadavkem u těchto titulů ohledně exekucí na peněžítá plnění (jež jsou předmětem naší práce) je, aby v nich byla vyjádřena přímo peněžítá částka (splatná). Jinými slovy „závazek se považuje za likvidní, jestliže je číselně vyjádřen nebo oceněn penězi.“¹⁰² Je to logické, neboť jde o rozhodnutí o povinnosti zaplatit určitou peněžitou částku. Podle čl. 572.1 LECiv může být v titulu vyjádřena jakákoliv částka v penězích, a sice srozumitelnými písmeny, číslicemi nebo čísly. Ne vždy však tomu tak v exekučních titulech je a pro tento případ u zůstatkové částky z operací (*importe de saldo de operaciones*) odvozených ze smluv sepsaných formou notářského zápisu či listin o obchodních smlouvách (*contractos formalizados en escritura pública o pólizas intervenidas*) má LECiv ustanovení čl. 572.2

¹⁰⁰ Přímou je vykonatelnost upravena jen u rozhodčích nálezů v čl. 45 LA. U ostatních titulů ji lze podle našeho názoru teoreticky dovést tím, že při splnění všech zákonných předpokladů se ohledně takového titulu exekuce nařídí. Tím se podle našeho mínění liší španělské pojetí vykonatelnosti od českého (např. Winterová, *op. cit.*, str. 323n). Domníváme se tedy, že ve španělském právu i teorii se vykonatelností rozumí právě možnost takový titul vykonat (exekvovat).

¹⁰¹ SAP de Alicante (Secc 7ª) z 12. 7. 2000 (-AC 2000/4708-)

¹⁰² Moreno Catena, *op. cit.*, str. 852

o likvidaci dluhu. Tento článek obecně ukládá věřiteli, aby mezi stranami dohodnutým způsobem vypočetl výši splatného dluhu a oznámil ji dlužníku (event. ručiteli). Nebude-li to soudu prokázáno, soud exekuci nenařídí. Výjimku z požadavku likvidity stanovuje ještě čl. 574 v případě vzešlých proměnlivých úroků (*devengo de intereses variables*) – viz dále kap. 2.5.1.

Minimální částka. Podmínkou pro nařízení exekuce u mimosoudních titulů je, aby jistina dluhu převyšovala částku 50.000,- peset (300,- €). Ta může být vyjádřena přímo v hotových penězích, v cizí směnitelné měně (podrobněji viz čl. 577 LECiv – pro přepočtení cizí měny se použije úředního kurzu v den nařízení exekuce), nebo „hodnotou věci či způsobem pro výpočet v penězích“ (čl. 520.1.3 LECiv). Podle čl. 520.2 LECiv lze této částky dosáhnout i akumulací různých mimosoudních titulů. Zvláštní úpravu obsahují čl. 579 a 618 a násl. ohledně závazků hypotečních, o něž se výhradně opírá exekuce na majetek hypoteční nebo zastavený.

2.3.4.1.6 Časové limity

U soudních a rozhodčích rozhodnutí (vč. schválených smírů) stanoví čl. 548 zásadu, že soud nenařídí exekuci během 20 dnů následujících po té, kdy bylo takové rozhodnutí oznámeno vymáhanému.

Čl. 518 LECiv dále upravuje prekluzi žalobního práva exekučního ohledně soudních nebo rozhodčích rozhodnutí, a sice ve lhůtě 5 let od právní moci. Podle judikatury k ní soud přihlíží z úřední povinnosti.¹⁰³ U ostatních titulů se lhůty odvíjejí od lhůty pro promlčení nároku, k němuž soud přihlíží jen k námitce zainteresované strany.

2.3.4.2 Usnesení o nařízení exekuce

Jsou-li splněny všechny podmínky a předpoklady, soud vydá bez slyšení stran usnesení o nařízení exekuce (*auto de despacho de la ejecución*). Soud při tom v této fázi nepřezkoumává základní otázku, zda vymáhajícímu věřiteli svědčí právo na exekuční ochranu, o niž podáním žaloby žádá.¹⁰⁴

2.3.4.2.1 Obsah usnesení o nařízení exekuce

Usnesení o nařízení exekuce musí podle čl. 553.1 LECiv obsahovat **1.) uvedení stran** (s uvedením eventuální solidární či společné odpovědnosti v případě mnohosti subjektů [subjektivní kumulace] u jedné ze stran) a další případná upřesnění týkající se stran nebo obsahu exekuce (např. zahrnutí ručitele apod., viz výše), **2.) částku, pro niž je exekuce nařízena.** V ideálním případě půjde o jistinu, splatné úroky, odpovídající přírůstek úroků pro *futuro* během exekuce a náklady řízení. Dále pak uvedení **3.) opatření k lokalizaci a vyhledání majetku**

¹⁰³ např. SSTS z 27.5.1996

¹⁰⁴ Gimeno Sendra, *op. cit.*, str. 171

vymáhaného, k nimž soud přistoupí k návrhu vymáhajícího věřitele, neoznačil-li majetek vymáhaného, který by postačoval k pokrytí částky, pro niž byla exekuce nařízena. Pod tímto bodem je zároveň zahrnuta výzva vymáhanému, aby uvedl majetek a práva, jichž je vlastníkem. Veškerá opatření budou provedena okamžitě, bez předchozího slyšení vymáhaného a bez vyčkání oznámení usnesení o nařízení exekuce vymáhanému. Je-li **obligatorní výzva k zaplacení** (viz níže), tento postup se uplatní, jen osvědčí-li vymáhaný, že prodleva v realizaci by mohla ohrozit dobrý účinek exekuce (čl. 554). V usnesení musejí rovněž být uvedeny **4.) exekuční kroky (úkony), ke kterým bude od okamžiku nařízení exekuce přistoupeno** a jež odpovídají povaze exekuce (např. u peněžité exekuce již může být nařízeno obstavení konkrétního majetku, je-li znám). A konečně, **5.) výzva k zaplacení** určená dlužníkovi, stanoví-li tak zákon.

2.3.4.2.2 Oznámení usnesení o nařízení exekuce

Usnesení o nařízení exekuce se podle čl. 553.2 LECiv oznamuje vymáhanému zároveň s kopií exekuční žaloby za tím účelem, aby mohl v exekuci osobně v jakémkoliv okamžiku vystupovat, jelikož oznámení neobsahuje žádné předvolání ani obsílku¹⁰⁵ (a pročež ani nemůže být jednáno v nepřítomnosti vymáhaného). U mimosoudních titulů bude volen obecný postup podle čl. 155 LECiv týkající se oznamování osobám, které v řízení ještě nevystupují nebo nejsou zastoupeny prokurátorem (tj. oznámení se provede doručením do bydliště vymáhaného). Oznámení vymáhanému musí obsahovat i upozornění, že exekuce může být rozšířena (viz výše), navrhol-li to vymáhající věřitel (čl. 578.2). Oznámení vymáhanému je důležité i pro běh obecné 10 denní lhůty pro podání námitek proti nařízení exekuce, jež počíná běžet následujícího dne po oznámení (čl. 556.1).

2.3.4.2.3 Opravný prostředek proti usnesení o nařízení exekuce

Čl. 551.2 LECiv výslovně uvádí, že usnesení o nařízení exekuce nepodléhá žádnému opravnému prostředku. Tím ovšem není dotčeno právo vymáhaného podat proti nařízení námítka (*oposición*). O nich si ale blíže povíme až dále.

2.3.4.2.4 Výzva k zaplacení

Zároveň s nařízením exekuce je dlužník vyzván k zaplacení. Výzvu k zaplacení (*requerimiento de pago*) obecně upravují čl. 580 až 583 LECiv. Čl. 580 a 581.2 LECiv stanoví, že výzva vymáhanému před obstavením majetku není obligatorní v případech, kdy se exekuce zakládá na soudních a rozhodčích titulech a u zbývajících titulů také, připojí-li vymáhající věřitel k exekuční žalobě notářské potvrzení, které prokazuje, že vymáhaný byl k zaplacení vyzván alespoň deset dnů před jejím podáním.

¹⁰⁵ *citación a emplazamiento*, instituty komunikace soudu se stranami obecně upravené v čl. 149 (vedle oznámení).

V ostatních případech je tedy vymáhaný při nařízení exekuce vyzván, aby zaplatil jistinu a úroky splatné ke dni podání exekuční žaloby. Výzva je adresována do bydliště vymáhaného uvedeného v exekučním titulu, případně i jinam, kde by se vymáhaný mohl nacházet, požádá-li o to vymáhající věřitel. Nenachází-li se vymáhaný v bydlišti uvedeném v exekučním titulu, soud k žádosti vymáhajícího věřitele přistoupí k obstavení majetku vymáhaného. Tím není dotčen nový pokus o výzvu k zaplacení obecným postupem pro náhradní oznámení dle čl. 161 a nebo prostřednictvím soudní vyhlášky v souladu s čl. 582 LECiv.

Pokud vymáhaný výzvě k zaplacení nevyhoví, soud přistoupí k okamžitému obstavení majetku vymáhaného v rozsahu odpovídajícím částce, pro niž byla exekuce nařízena, a nákladům exekuce. Vyhoví-li podle čl. 583.1 LECiv vymáhaný výzvě, vymáhajícímu věřiteli bude zaplacená částka odevzdána a vymáhanému se vydá potvrzení o zaplacení. Popřípadě bude exekuce ukončena (*se dará por terminada la ejecución*), a to pokud zaplacená částka uspokojí plně pohledávku vymáhajícího věřitele (čl. 570). Zaplacení vymáhaným na základě výzvy však nebrání tomu, aby mu bylo uloženo zaplatit způsobené náklady řízení. To neplatí, osvědčí-li, že nemohl z důvodů jemu nepřičitatelných platbu provést dříve, než vymáhající věřitel přistoupil k exekuci (čl. 583.2).

2.3.4.2.5 Odmítnutí nařízení exekuce

Nejsou-li splněny podmínky a předpoklady zákonem vyžadované pro nařízení exekuce, soud podle čl. 552.1 LECiv usnesením nařízení exekuce odmítne¹⁰⁶ (*auto de denegación del despacho de la ejecución*). Mezi tyto zákonem vyžadované podmínky nelze řadit nedostatek příslušnosti, neboť její nedostatek nevede k odmítnutí exekuce, nýbrž, jak jsme již uvedli, soud se usnesením exekuce zprostí (*abstención de la ejecución*). Ve své podstatě soud odmítá nařízení exekuce pro nezhojitelné vady. Jinak by soud stranu vyzval, aby nedostatek v určité lhůtě zhojila (např. není-li zastoupena prokurátorem, ač je v daném případě zastoupení obligatorní [čl. 417] atp.).

V praxi tak půjde např. o situace, kdy u exekuční žaloby není v souladu obsah exekučního titulu a navrhované exekuční ochrany, nebo pokud k exekuční žalobě nejsou připojeny vyžadované listiny, nebo nesplňuje-li pohledávka obsažená v mimosoudním titulu zvláštní požadavky pro nařízení exekuce.

Opravný prostředek. Proti usnesení o odmítnutí exekuce může vymáhající věřitel podat podle čl. 552.2 LECiv ve lhůtě 5 dnů odvolání (*recurso de apelación*). Tomu může fakultativně předcházet opravný prostředek o obnovu rozhodnutí (*recurso de reposición*). Po právní moci usnesení o odmítnutí exekuce se může věřitel domáhat svého práva jen v řádném nalézacím řízení, nebrání-li tomu však překážka *rei iudicatae* (čl. 552.3 LECiv).

¹⁰⁶ zamítnutí by bylo *desestimación*

2.3.5 Druhy rozhodnutí v rámci exekuce

Čl. 545.4 LECiv upravuje druhy rozhodnutí v rámci exekučního řízení. Prostřednictvím **usnesení** soud rozhoduje o nařízení exekuce, o nařízení obstarání majetku či jeho odvolání, o námitkách proti exekuci, o odkladu exekuce, o upuštění od exekuce (*sobreseimiento*) nebo o pokračování (*reanudación*) v exekuci, o námitkách třetích osob a dále, stanoví-li tak tento zákon (např. o vyslovení místní nepříslušnosti).

Opatřením (*providencia*) soud rozhoduje, je-li tak výslovně stanoveno (např. o výpočet nákladů exekučního řízení, o výzvě vymáhanému k označení jeho majetku, či o uložení pořádkových pokut, neučiní-li tak, o poskytnutí vymáhajícímu věřiteli lhůty 10 dní k odstranění procesních vad na základě námitek vymáhaného, atd.). V ostatních případech soud vydává exekučními příkazy (*diligencias de ordenación*), které vyhotovuje soudní tajemník (*Secretario Judicial*).

Zbývá jen dodat, že o námitkách třetí osoby na ochranu jejího vlastnictví (*tercería de dominio*, viz níže), se rozhoduje **rozsudkem** (*sentencia*). Jde o jediný případ rozhodování rozsudkem v rámci exekučního řízení.

2.3.6 Odklad a ukončení exekuce

Otázky odkladu a ukončení exekuce upravuje LECiv v článcích 565 až 570. Odkladu exekuce přichází v úvahu ve třech případech. První je, když k odkladu dochází bez rozhodnutí soudu, přímo *ex lege*. Druhou je možnost soudu odložit z taxativně uvedených důvodů exekuci k návrhu strany, a sice na základě své úvahy. A konečně soud může odložit exekuci, navrhnou-li to strany na základě své vůle.

2.3.6.1 Obligatorní odklad exekuce *ex lege*

Podle čl. 568 soud odloží exekuci ve stádiu, v jakém se nachází, jakmile je mu oznámeno, že se vymáhaný nachází v konkurzu. Zvláštní úpravu týkající se výlučně zastavených věcí movitých nebo nemovitých stanoví konkurzní zákon¹⁰⁷ (čl. 568 věta druhá LECiv). Jde o zvláštní případ, neboť exekuce se neodkládá přímo *ex lege*, ale až na základě obligatorního rozhodnutí soudu.

V jiných případech dochází k faktickému odkladu exekuce. Děje se tak *via facti*, bez nutnosti soudního uvážení a rozhodnutí. Těmito případy jsou námitky proti exekuci stran mimosoudních titulů či usnesení o nejvyšší částce, vypořádání majetku po rozdělení majetkového společenství

¹⁰⁷ konkurzní zákon č. 22/2003 z 9. července 2003 (*Ley 22/2003, de 9 de julio, Concursal*)

manželů s odložením exekuce ohledně společného majetku, přípuštění žaloby u tzv. *tercería de dominio* (viz níže) s odkladem exekuce stran věci, již se žaloba týká nebo podání opravného prostředku proti exekučnímu úkonu, jehož provedení by mohlo způsobit těžko napravitelnou škodu, dále pak složení do úschovy částky, pro niž byla exekuce nařízena s odkladem obstavení majetku a konečně schválení dohody o realizaci (zpeněžení, *pozn. aut.*) obstaveného majetku soudem či dohody o splnění dluhu vymáhaného s odkladem majetku – předmětu dohody.¹⁰⁸ Zvláštní úpravu má rovněž hypoteční exekuce.

2.3.6.2 Fakultativní odklad exekuce z taxativních důvodů

Zákon sám předvídá jisté situace, ve kterých je na uvážení soudu, zda exekuci odloží (diskreční pravomoc soudu). Budou jimi případy určitých řízení, které mohou mít bezprostřední dopad na exekuci a které se v určitých situacích řeší jako prejudiciální otázka. Proto je záhodno průběh exekuce odložit, aby nedocházelo ke zbytečným škodám a újmám, a to jak na straně vymáhaného, který by byl předčasnou exekucí postižen, tak i vymáhajícího věřitele, kdy může být exekuce odložena k podnětu vymáhaného za účelem jejího zdržování.

2.3.6.2.1 Řízení o revizi či zrušení pravomocného rozsudku vydaného v nepřítomnosti žalovaného

Podle čl. 566.1 může soud k návrhu strany odložit nařízenou exekuci, je-li přípuštěno řízení (po podání příslušné žaloby) o revizi či zrušení pravomocného rozsudku vydaného v nepřítomnosti žalovaného. Obecně dle čl. 504 a 515 LECiv nemá totiž přípuštění takovýchto žalob odkladný účinek. Před rozhodnutím soud vyslyší názor státního návladnictví (*Ministerio Fiscal*). Odklad bude odvolán a v exekuci bude pokračováno, jestliže bude exekučnímu soudu sděleno, že revize nebo žaloba o zrušení pravomocného rozsudku vydaného v nepřítomnosti žalovaného byla zamítnuta. Bude-li však revizi vyhověno nebo pravomocný rozsudek vydaný v nepřítomnosti žalovaného bude zrušen a nový rozsudek žalovaného zprostí [rozuměj žalovaného nároku], soud od exekuce upustí. Pokud nový rozsudek po zrušení původního bude mít stejný obsah nebo alespoň bude obsahovat výrok odsuzující vymáhaného k plnění, účinky dosud provedené exekuce zůstanou zachovány (čl. 566.4 LECiv).

2.3.6.2.2 Řádný opravný prostředek a exekuce

Čl. 567 LECiv zpravuje obecně opravné prostředky proti soudním rozhodnutím přijatým v rámci exekuce odkladného účinku. Jedinými výjimkami jsou, prokáže-li vymáhaný, že napadené rozhodnutí mu způsobuje obtížně napravitelné škody, nebo je-li dán důvod neplatnosti exekučního

¹⁰⁸ Senés Motilla: *op. cit.*, str. 159

úkonu a pokračování v exekuci by mohlo vést ke ztrátě účelu prohlášení neplatnosti (čl. 562.2 za užití čl. 228.2 LECiv).¹⁰⁹

2.3.6.2.3 Trestní řízení

Podle čl. 569 LECiv vznesení obvinění nebo podání obžaloby pro zjevně deliktní skutek vztahující se k exekučnímu titulu nebo nařízení exekuce neznamenají sama o sobě, že exekuce musí být odložena. Nicméně soud obeznámený s exekucí po slyšení stran a státního návladnictví o jejím odložení rozhodne, jestliže se vyskytne trestní věc, v jejímž rámci se vyšetřuje zjevně deliktní skutek. Pokud by byl pravdivý, ukázal by na to, že exekuční titul je padělaný či nicotný, nebo že nařízení exekuce je neplatné nebo nezákonné. Složí-li však vymáhající věřitel dostatečnou jistotu (kauci) odpovídající možným škodám a újmám, jež by exekuce za právě uvedených podmínek (tj. padělaný či nicotný titul, neplatné nebo nezákonné nařízení exekuce) mohla způsobit vymáhanému, pak bude možno v exekuci pokračovat (čl. 569.3)

Pakliže bude v trestním řízení rozhodnuto, že se takovýto skutek nestal anebo že není trestným činem, bude se vymáhající věřitel moci domáhat odškodnění za škody a újmy podle obecných ustanovení LECiv (tj. podle čl. 40.7 za užití čl. 712 a násl.). Podle našeho názoru má návrh na odškodnění za škody a újmy směřovat vůči tomu, kdo tyto škody a újmy zapříčinil, tj. kdo zavinil bezvýsledné trestní řízení. Takovou osobou bude zřejmě nejčastěji sám vymáhaný.

2.3.6.3 Odklad exekuce z vůle stran

Je v plné dispozici stran, aby soudu navrhly odložení exekuce. Jelikož ustanovení o exekucích o této problematice přímo nehovoří, bude třeba vyjít z obecných ustanovení LECiv. Čl. 19.4 LECiv umožňuje stranám navrhnout odklad řízení (*suspensión del proceso*). O něm soud rozhodne usnesením, pokud ovšem odklad není v rozporu s obecným zájmem či zájmem třetí osoby, a lhůta odkladu nepřekročí 60 dnů. Podle čl. 179.2 může každá ze stran navrhnout pokračování v řízení (*reanudación en el curso del procedimiento*) i dříve. Pokud po uplynutí lhůty pro odklad řízení (max. 60 dnů) nikdo nenavrhne pokračování v řízení během pěti následujících dnů, exekuce bude v podstatě provizorně „zmrazena“, dokud někdo pokračování nenavrhne (prekluze práva na pokračování v řízení je ohledně exekucí v čl. 239 výslovně vyloučena).

2.3.6.4 Zajištění odkladu exekuce a odpovědnost za prodlevu

Odklad exekuce je podle zákonných ustanovení možno také zajistit. Důvodem této úpravy je existence odpovědnosti za případné škody a újmy způsobené prodlením exekuce. Čl. 565 umožňuje obecné přijetí a udržování v platnosti opatření (často k poskytnutí jistiny) k zajištění toho, o čem již

¹⁰⁹ Senés Motilla: *op. cit.*, str. 160

bylo rozhodnuto, že bude obstaveno, a též k provedení obstavení tam, kde o tom již bylo rozhodnuto, avšak k obstavení ještě nedošlo.

LECiv také upravuje v několika svých ustanoveních (čl. 566.1, 567 nebo 569.2) odpovědnost z prodlení (*responsabilidad por demora*). Vychází přitom z toho, že odklad exekuce je „anomálií“.¹¹⁰ Soud obecně k tomu, aby rozhodl o odkladu exekuce ze zákonných důvodů, vyžádá po tom, kdo odklad navrhuje, složení jistoty (kauce) k zajištění eventuálních škod a újem pro případ, kdyby k exekuci nedošlo, a sice ve výši odpovídající exekvované částce.

2.3.6.5 Skončení exekuce

Skončením exekuce se velmi stroze a stručně zaobírá čl. 570 LECiv. Říká, že nucená exekuce se ukončuje plným uspokojením vymáhajícího věřitele. Pakliže provedená exekuce nevedla k plnému uspokojení vymáhajícího věřitele, exekuce pokračuje a bude probíhat tak dlouho, dokud k němu nakonec nedojde.

Dalším případem je vzdání se exekuce ze strany vymáhajícího věřitele podle čl. 619.3 LECiv v situaci, kdy se třetí osoba domáhá svého lepšího práva (viz kap. 2.3.8.3.2 dole). Tehdy soud vydá usnesení o vzdání se exekučního řízení (*auto de desistimiento del proceso de ejecución*) a exekuci prohlásí za skončenou (*dará la ejecución por finalizada*).

2.3.7 Náklady exekuce

Čl. 539.2 LECiv stanoví obecnou povinnost (zvláštní případy stanoví LECiv) hradit v případě úspěšné exekuce náklady exekuce vymáhanému. Až do přiznání náhrady nákladů exekuce si svoje vlastní náklady nese vymáhající věřitel. Přísluší mu však právo na jejich úhradu ze strany vymáhaného (dobrovolně nebo častěji v rámci exekuce). Zajímavostí ovšem je, že zákon sám v čl. 539.2 LECiv nerozlišuje mezi různými náklady, vzešlými z exekuce, a dokonce ani nestanoví obecnou povinnost uložit úhradu nákladů exekuce soudním rozhodnutím.¹¹¹ To se děje jen tehdy, ukládá-li to v nějakém ze svých ustanovení o exekucích LECiv. Obecně se bude proto postupovat standardním způsobem pro jejich výpočet (*tasación de costas*) podle čl. 242 až 246 LECiv, neboť povinnost vymáhaného hradit náklady exekuce vyplývá přímo *ex lege* (čl. 539.2 věta druhá). Uložení úhrady nákladů exekuce soudním rozhodnutím výslovně podle LECiv přijde na řadu v případech jiné než úspěšné exekuce a konkrétní výpočet nákladů exekuce se taktéž bude řídit postupem dle čl. 242 a násl. LECiv.

¹¹⁰ Senés Motilla: *op. cit.*, str. 155

¹¹¹ Moreno Catena: *op. cit.*, str. 473

Znamená to, že samotný výpočet nákladů (*tasación de costas*) ve výsledku proběhne vždy běžným postupem podle čl. 242 a násl. LECiv¹¹², ať je právo na náhradu nákladů přiznáno pravomocným rozhodnutím nebo vyplývá-li přímo ze zákona, tj. na žádost (zde vymáhajícího věřitele, neboť předpokládáme úspěšnou exekuci) o výpočet nákladů s připojením listin prokazujících oprávněnost nároku vymáhajícího věřitele, a to až po vynuceném zabavení dlužné částky.¹¹³ Výpočet provede soudní tajemník opatřením (zde *providencia*, druh soudního rozhodnutí)¹¹⁴, jež doručí stranám ve lhůtě 10 dnů. Ve stejné lhůtě je možné výpočet písemně napadnout námitkami (*escrito de impugnación*) postupem podle čl. 245 LECiv, čl. 246 pak upravuje rozhodnutí o impugnaci.

Pokud jde o samotnou exekuci nákladů exekuce, je třeba připomenout, že po právní moci rozhodnutí ukládajícího povinnost hradit náklady je nutné vyčkat 20 dní od oznámení rozhodnutí, deklarujícího právní moc prvního z uvedených rozhodnutí, vymáhanému. Teprve po uplynutí této lhůty je přípustné jejich vynucení. S jejich exekucí pak počítá čl. 575 LECiv, když umožňuje navýšit exekvovanou částku pro náklady exekuce a úroky až o 30 % (je to vlastně taková zákonná rezerva). Zákon usnadňuje jejich vymožení i tím, že náklady exekuce jsou podle čl. 580 LECiv jednou z výjimek, kdy není třeba výzvy k zaplacení (*requerimiento de pago*, viz výše).

Nakonec čl. 583.2 LECiv stanoví výjimku, kdy vymáhaný nemusí hradit náklady exekuce. To když prokáže, že z důvodu jemu nepřičitatelných (tedy bez vlastního zavinění) nemohl provést platbu dříve, než věřitel přistoupil exekuci.

Závěrem jen poznamenejme, že LECiv v žádném ze svých ustanovení nemluví o soudním poplatku jako součásti nákladů řízení. A je tomu tak z prostého důvodu – zákonem č. 25/1986 z 24. prosince 1986¹¹⁵ byly totiž soudní poplatky zrušeny a v době přijetí LECiv 2000 tudíž žádné soudní poplatky neexistovaly. Nicméně po dlouhotrvajících diskuzích byl nakonec přijat zákon č. 53/2002 z 30. prosince 2002, o opatřeních rozpočtových, správních a o opatřeních sociálního řádu¹¹⁶, který jako *lex specialis posteriorque* k LECiv 2000 ve svém čl. 35 soudní poplatky pro soudnictví civilní a správní ke dni 1. 4. 2003 opět zavádí. Zajímavostí tohoto zákona je, že z poplatkové povinnosti jsou vyňaty všechny fyzické osoby, dále právnické osoby bez výdělečných záměrů podléhající zákonu o zvláštním fiskálním režimu takovýchto osob, právnické osoby zcela nebo zčásti vyňaté z daně ze společností a konečně ještě společnosti považované za právnické osoby

¹¹² Výpočet nákladů je vlastně samostatným řízením. Po právní moci rozsudku v nalézacím řízení proběhne řízení o výpočet nákladů nalézacího řízení, po exekučním řízení, tj. po vynuceném zabavení dlužné částky, teprve proběhne řízení o výpočet nákladů exekučního řízení. Jde na španělské poměry o netradiční a kritizovanou úpravu (viz Moreno Catena: *op. cit.*, str. 442-443).

¹¹³ Moreno Catena: *op. cit.*, str. 443

¹¹⁴ Zákon nestanoví výslovně formu pro takové rozhodnutí. Je třeba proto vyjít z obecných ustanovení o rozhodnutích, tj. z čl. 206.2.2 LECiv.

¹¹⁵ *Ley 25/1986, de 24 de diciembre, de Supresión de las Tasas Judiciales*

¹¹⁶ *Ley 53/2002, de 30 de diciembre, de Medidas Fiscales, Administrativas y del Orden Social*

zmenšeného rozměru (*entidades de reducida dimensión*) podle předpisů o dani ze společností (čl. 35 bod tři odst.2 LMFAOS). Poplatková povinnost vzniká podáním žaloby (tedy i exekuční). Výši poplatku tvoří pevná sazba 150,- € za exekuci na mimosoudní tituly a dále procentní sazba 0,5 % z vymáhané částky do 1.000.000,- €, u částek tuto mez přesahující pak 0,25 %, přičemž max. výše částky poplatku dle procentní sazby činí 6.000,- €. Zákon nikde nehovoří o exekucích ohledně soudních titulů, z čehož dovozujeme, že na ně působnost LMFAOS nedopadá (a nikoliv, že by byly z poplatkové povinnosti vyňaty – v ustanovení o vynětí z poplatkové povinnosti o nich není ani zmínky). To také vysvětluje fakt, proč nebyl zákon o zrušení soudních poplatků zrušen.

A na úplný závěr ještě přidáme náš názor týkající se vztahu soudního poplatku a nákladů řízení. Jelikož LECiv o nich mlčí (viz výše), nezbude než zaplacený soudní poplatek považovat za hotová vydání strany (vymáhajícího věřitele) a nikoliv za procesní náklady (*gastos del proceso*), jež jsou taxativně vyjmenovány v čl. 241.1.1 až 241.1.6 LECiv.

2.3.8 Incidenční spory

Na rozdíl od českého členění incidenčních sporů¹¹⁷ jsou ve španělské teorii pod zastřešujícím pojmem incidenčních sporů (*questiones incidentales*) na roveň stavěny spory opoziční (*oposiciones*) a impugnační (*impugnaciones*) v podstatě jako synonyma. Zákon sám nazývá nadpis čtvrté kapitoly třetí hlavy třetí knihy LECiv „Opoziční spory proti exekuci a impugnační spory proti exekučním úkonům v rozporu se zákonem nebo exekučním titulem“ (*De la Oposición a la Ejecución y de la Impugnación de Actos de Ejecución Contrarios a la Ley o al Título Ejecutivo*). Z toho zcela jednoznačně vyplývá, že zákon impugnačními spory rozumí jen spory proti exekučním úkonům v rozporu se zákonem nebo exekučním titulem, ostatní spory jsou podle něj opoziční. Avšak Senés Motilla má za to, že všechny spory jsou impugnačními.¹¹⁸ Moreno Catena a kol. staví zase pojmy impugnace a opozice vedle sebe jako synonyma.¹¹⁹ Pro účely této práce se však přidržíme dikce a systematiky LECiv, a jako opoziční spory budeme označovat všechny incidenční spory vzešlé z řízení exekučního popírající samu exekuci (ať už z hmotněprávních důvodů nebo pro vady procesního charakteru), a jako spory impugnační ty, jež směřují proti exekučním úkonům v rozporu se zákonem nebo exekučním titulem. Samostatně pak pojednáme o kategorii specifických případů incidenčních sporů tzv. *tercerías*, jež právě citovaní autoři považují za opoziční.¹²⁰

¹¹⁷ podrobněji viz např. Winterová: *op. cit.*, str. 521-522

¹¹⁸ Senés Motilla: *op. cit.*, str. 103-106. Kapitulu V. zabývající se incidenčními spory při exekuci nazývá Impugnace nucené exekuce (*Impugnación de la ejecución forzosa*)

¹¹⁹ Moreno Catena: *op. cit.*, str. 836 [„... para **impugnarlas u oponerse a ellas**, ...“]

¹²⁰ Moreno Catena: *op. cit.*, str. 837 a Senés Motilla: *op. cit.*, str. 106

Procesně k uplatnění práv vymáhaného v opozičním sporu, kterým se opoziční spor zahajuje, je v materiálním smyslu *escrito de oposición* samostatný institut, který budeme překládat jako námitky (opoziční). Totéž platí i pro námitky impugnační (*escrito de impugnación*).

2.3.8.1 Opoziční spory

Opoziční spory jsou tedy v souladu s výše vyloženým spory vyvolané vymáhaným proti samotné exekuci (jejímu nařízení). Pozitivní rozhodnutí v opozičním sporu bude mít za následek nepřípustnost exekuce (*improcedencia de la ejecución*, viz dále) a *restitutionem in integrum* (*reintegración*) u vymáhaného. Legitimace k podání námitek proti nařízení exekuce, pro něž zákon obecně nestanoví žádné požadavky s výjimkou písemné formy, je dána toliko vymáhanému. Důvody pro podání opozičních námitek jsou vypočteny v zákoně taxativně v čl. 556 – 559 LECiv a můžeme je rozdělit na **procesní**, společné pro všechny druhy exekučních titulů, a na **hmotněprávní**, jež se liší podle druhu exekučního titulu - směřují-li proti exekuci soudního rozhodnutí nebo rozhodčího nálezu, usnesení o nejvyšší částce a mimosoudních titulů.

Jak již bylo uvedeno v úvodu, LECiv 2000 nově zavádí pro vymáhaného možnost podat námitky i proti exekucím stran soudních titulů. Dřívější LECiv vycházel ze zásady nezměnitelnosti pravomocného soudního rozhodnutí a tudíž se jevilo jako nadbytečné, aby vymáhaný měl právo cokoliiv proti exekuci ohledně takového titulu namítat. Zcela zásadním způsobem přitom opominul fakt, že závazek obsažený v soudním rozhodnutím mohl již před exekucí zaniknout (např. splněním, započtením apod.)¹²¹. Nový LECiv tento letitý omyl konečně napravuje. Stanovuje zároveň taxativní výčet důvodů pro podání námitek, které je nyní možné podat proti jakékoliiv exekuci. Přitom u nesoudních titulů jsou důvody pro podání námitek *ex lege* daleko širší než u exekucí stran soudních titulů. Tato dualita se projevuje i v účincích námitek – u soudních titulů nemá podání námitek za následek odklad exekučního řízení (čl. 556.2), kdežto u mimosoudních ano (čl. 557.2 LECiv).

Při reformě LECiv se chtěl zákonodárce vyhnout eventualitě dalších deklaratorních incidenčních sporů během exekučního řízení a proto zvolil níže uvedenou úpravu incidenčních sporů. V této snaze zašel tak daleko, že i excindační spor (*tercería de dominio*) a spory o lepší právo (*t. de mejor derecho*) upravil speciálně.¹²²

Zákon podstatným způsobem rozlišuje důvody opozičních sporů, a to podle toho, zda jde o exekuci založenou na soudních titulech (vč. rozhodčích rozhodnutí, ale vyjma usnesení o nejvyšší částce) nebo na exekučních titulech ostatních (na jedné straně usnesení o nejvyšší částce

¹²¹ pro takový případ čl. 1687.2 LECiv 1881 poskytoval pouze mimořádný kasační opravný prostředek (*recurso de casación en ejecución de sentencias*)

¹²² Moreno Catena: *op. cit.*, str. 858

a na druhé mimosoudní tituly). Důvodem toho je vědomost zákonodárce o tom, že vydání soudních titulů předcházelo řádné sporné deklaratorní řízení, kde vymáhaný měl jako žalovaný k dispozici celou škálu procesních obran a námitek. O podstatě dluhu tak ke dni rozhodnutí nejsou žádné pochybnosti. Na druhou stranu ostatním titulům zákon *ex lege* přiznává exekuční sílu (*fuera ejecutiva*), jelikož existuje vysoký stupeň důvěry v jejich autentičnost a v platnost a účinnost závazku, jež prokazují. Přesto zákonodárce měl na zřeteli, že takovému exekučnímu titulu žádné kontradiktorní řízení nepředcházelo.¹²³ Důvodová zpráva přímo říká, že „[uvedené tituly] dovoluji právu, aby byly považovány jako důvodný podklad jistoty ohledně určitého dluhu“.¹²⁴

2.3.8.1.1 Procesní důvody

Prvními důvody, kterými se budeme zabývat a o nichž musí být rozhodnuto nejdříve, jsou procesní vady. Upraveny jsou v čl. 559 LECiv a týkají se všech druhů titulů. Jejich přisvědčení zabrání, aby bylo přistoupeno k určitým úkonům v exekučním řízení. Kromě níže uvedených taxativních důvodů procesního charakteru lze teoreticky za opoziční spor považovat i již v kap. 2.3.4.1.2 zmiňovaný institut *declinatorie* (námitka nepravomoci či nepřislušnosti soudu). Jelikož ji ale zákon v taxativní výčtu neuvádí, můžeme ji nejvýše považovat za opoziční námitku *sui generis*.

a.) *Nedostatek legitimace nebo zastoupení, jež je po vymáhaném vyžadováno.* Jde o případ, kdy exekuce byla nařízena, ač vymáhaný není podle titulu pasivně legitimován (nefiguruje jako dlužník v exekučním titulu) nebo, jak se shodla teorie, kdy je někdo omylem považován za zástupce vymáhaného, ač jím ve skutečnosti není.¹²⁵ U zákonného ručitelství musí vymáhající věřitel k žalobě připojit odkaz na zákon, jehož se dovolává, v ostatních případech musí ručení vymáhaného prokázat veřejnou listinou. U právního nástupce se sukcese prokazuje věrohodnou listinou (čl. 540.1 a 2). Přesto se vymáhaný může z toho důvodu, že se za sukcesora nepovažuje, nařízení exekuce bránit dvěma způsoby. Jedním z nich je již zmíněný incidenční spor jen pro účely nařízení exekuce (čl. 540.3 LECiv, viz též kap. 2.3.3.1), druhým je právě tento opoziční důvod.¹²⁶ První z uvedených nedostatků je nezhojitelný, druhý pak ano.

b.) *Nedostatek způsobilosti nebo zastoupení vymáhajícího věřitele, či nejsou-li způsobilost nebo zastoupení vymáhajícího věřitele prokázány.* Podle ustanovení čl. 559.1.2 LECiv má vymáhaný právo napadnout nařízení exekuce tvrzením, že vymáhající věřitel nemá způsobilost být stranou exekučního řízení (nedostatek procesní subjektivity je nezhojitelnou vadou a znamená ukončení exekuce) nebo že nemá procesní způsobilost. Tato vada sice zhojitelná je, nicméně zakládá

¹²³ Moreno Catena: *op. cit.*, str. 838

¹²⁴ část XVII důvodové zprávy, odst. osmý („*permiten al Derecho considerarlos fundamento razonable de la certeza de una deuda*“)

¹²⁵ srov. Moreno Catena: *op. cit.*, str. 844 a Senés Motila: *op. cit.*, str. 110

¹²⁶ nicméně Moreno Catena se domnívá, že pokud by vymáhaný využil institutu dle čl. 540.3 LECiv, z těchto důvodů by již námitky proti nařízení exekuce podat nemohl (viz *op. cit.*, str. 843).

neplatnost veškerých úkonů učiněných z podnětu vymáhajícího věřitele. Je-li vada zhojena, učiněné neplatné úkony se konvalidují. Nedostatek zastoupení vymáhajícího věřitele opět představuje situaci, kdy jeho zástupcem není ten, kdo tak vystupuje (např. proto, že neexistuje plná moc, nebo je neplatná či nedostatečná). O poslední z případů, tj. není-li způsobilost vymáhajícího věřitele prokázána, jde tehdy, když vymáhající věřitel neprokáže svou aktivní legitimaci podle titulu, svoji procesní subjektivitu či způsobilost, že je spotřebitelem dle čl. 519 LECiv (u skupinových žalob) nebo že je sukcesorem původního věřitele. I tato vada je zhojitelná.

c.) *Absolutní neplatnost nařízení exekuce.* Čl. 559.1.3 obsahuje několik variant porušení základních předpokladů pro nařízení exekuce, jež mají za následek absolutní neplatnost (*nulidad radical*) nařízení exekuce. Bude tomu tehdy, když **1.) rozhodnutí** (rozsudek nebo rozhodčí nález) **neobsahuje výrok odsuzující k plnění.** To je odrazem ustanovení čl. 521.1 LECiv, které zakazuje nařízení exekuce stran rozsudků čistě deklarativních nebo konstitutivních. Další variantou je, že **2.) exekuční titul nespĺňuje zákonné požadavky** na něj kladené. Teorie se shodně vyslovila, že půjde o nedostatky týkající se jak samotného titulu, tak i listinných příloh.¹²⁷ Prakticky bude takový případ přicházet v úvahu, když soud takové nedostatky přehledne (jinak by návrh na nařízení exekuce zamítl). Příkladmo můžeme jako tyto nedostatky uvést formální vady titulu, nedostatek exekuční síly titulu, neplatnost závazku či titulu a nebo nepravost exekučního titulu.¹²⁸ A konečně je absolutně neplatná exekuce při **3.) nesplnění požadavků ex artículo 520 LECiv.** Jsou jimi minimální částka (300,- €), její likvidita a splatnost.¹²⁹ Pro úplnost připomínáme, že se týkají mimosoudních a nerozhodčích titulů.

2.3.8.1.2 Hmotněprávní důvody

Již jsme uvedli, že LECiv 1881 nepřipouštěl opoziční spory proti exekucím pravomocných rozsudků, které považoval v jádru za nezměnitelné. Současný LECiv již tuto možnost obsahuje, taxativní výčet hmotněprávních důvodů pro podání námitek se ovšem liší podle toho, zda jde o titul soudní a rozhodčí (se speciální úpravou usnesení o nejvyšší částce podle čl. 517.2.8 LECiv) nebo mimosoudní. Rovněž tak jsme již upozornili na rozdílné následky podání námitek z hmotněprávních důvodů – u první skupiny se exekuce neodkládá, u druhé ano.

Rozhodnutí soudu o podaných námitkách v rámci opozičního sporu z hmotněprávních důvodů jsou deklarativní a jejich výrok má účinky toliko pro exekuční řízení (čl. 561.1 LECiv). Jelikož jde o čistě incidenční spory, rozhodnutí o námitkách nezakládá *rem iudicatam* a sporná otázka může být znovu předmětem příslušného nalézacího řízení.

¹²⁷ srov. Moreno Catena: *op. cit.*, str. 848 a Senés Motila: *op. cit.*, str. 111

¹²⁸ Moreno Catena: *op. cit.*, str. 847-851

¹²⁹ Moreno Catena na str. 851 vyslovuje názor, že správně by měl být tento důvod zařazen mezi hmotněprávní důvody opozičního sporu.

a.) Hmotněprávní důvody námitek proti exekuci soudních rozhodnutí nebo rozhodčích nálezů.

Čl. 556 LECiv taxativně připouští jen velmi omezené důvody pro podání námitek u exekuce založené na soudních rozhodnutích. Jsou jimi toliko skutečnosti nastalé po vydání soudního rozhodnutí, navíc jiné než uvedené skutečnosti nejsou důvodem pro podání námitek, byť jsou ze svojí povahy spojeny se zánikem závazku (např. započtení). Zákonodárce zvolil tento způsob z obav o přílišnou komplikovanost opozičních sporů, jež by mohly být častou překážkou pro efektivitu exekucí a brzdícím mechanismem.¹³⁰

Důvody pro uplatnění námitek jsou **1.) zaplacení nebo splnění** toho, co bylo nařízeno v rozsudku. To musí vymáhaný osvědčit listinami (toliko jimi), přičemž vyloučeno není ani částečné zaplacení a splnění dluhu. **2.) Prekluze exekučního žalobního práva** v 5leté lhůtě se týká jen rozsudků, rozhodčích rozhodnutí nebo soudních rozhodnutí schvalujících smír nebo dohodu stran (čl. 518 LECiv). Nedopadá však již na zbývající soudní rozhodnutí obdařená exekuční silou (např. výpočet nákladů řízení nebo usnesení o uložení sankce po odvolání předběžného opatření), k čemuž zřejmě došlo opominutím zákonodárce. Bude tak na judikatuře, zda dokáže tento legislativní nedostatek překonat.¹³¹ Jinak tento důvod pro podání námitek přijde v úvahu tehdy, když soud opomine přihlídnout k prekluzi *ex offio*. Existence **3.) dohod a smírů uzavřených za účelem vyhnutí se exekuci** je dalším důvodem pro vznesení námitek. Jde o reflexi práva stran disponovat předmětem řízení, upraveného obecně v čl. 19 LECiv (s výslovným zmíněním exekuce v odst. 3). Je tedy zákonem přípustné, aby strany uzavřely procesní dohodu o nevykonatelnosti dluhu (o posečkání či o slib, že nebude žádáno plnění), a to dočasně či definitivně, pro část dluhu nebo ohledně dluhu celého. Protože jde o velice závažnou otázku (dispozici exekucí), sám LECiv v druhém odstavci čl. 556.1 vyžaduje, aby takový smír nebo dohoda byly uzavřeny formou notářského zápisu a dle čl. 518 LECiv ještě schváleny soudem.

Zvláštní případ důvodu k podání námitek, neupravených v LECiv, poskytuje čl. 22 zákona č. 49/1960 z 21. července 1960, o horizontálním vlastnictví¹³². Zde se může kterýkoliv vlastník bytu jako subsidiární solidární dlužník postavit proti exekuci vedené k návrhu třetí osoby, pokud ta se domáhá plného uspokojení splatných dluhů společenství (po předchozí výzvě k zaplacení). Vlastníku bytu za tím účelem svědčí námitky z důvodu **4.) zaplacení dluhů společenství vlastníků** (*comunidad de propietarios*).

b.) Hmotněprávní důvody námitek proti exekuci ohledně usnesení o nejvyšší částce.

¹³⁰ Senés Motila: *op. cit.*, str. 113

¹³¹ *ibidem*, str. 114

¹³² *Ley 49/1960, de 21 de julio, sobre Propiedad Horizontal*

U tohoto soudního rozhodnutí zákon rozšiřuje důvody pro podání námitek uvedené níže pod písmenem c.) (*sic!*)¹³³ o **výlučné zavinění oběti** (*culpa exclusiva de la víctima*), kde se soudní praxe vyslovila¹³⁴, že jednání oběti musí být jedinou a výlučnou příčinou škody bez žádného, ani nejlehčího zavinění řidiče, dále pak **vyšší moc cizí řízení nebo funkce vozidla** (*fuera mayor extraña a la conducción o al funcionamiento del vehículo*). Zde jde o případy poruchy vozidla, rozbití součástky nebo mechanismu, či to, že chybí. A konečně třetím důvodem je **spoluzavinění** (*conurrencia de culpas*), které je nutno mít na zřeteli při stanovení odškodnění při možnosti moderace v částce odškodnění. U těchto důvodů má podání námitek za následek odklad exekuce.

c.) *Hmotněprávní důvody námitek proti exekuci stran mimosoudních titulů.*

Oproti předchozímu LECiv 1881 zákon ubírá ze škály důvodů pro uplatnění námitek neplatnost závazku, narovnání a nepravost exekučního titulu (nyní dává zvláštní režim čl. 569 LECiv v případě trestného činu padělání). Tyto důvody se v praxi ukázaly jako nežádoucí, jelikož při nich docházelo k přílišným odklonům od účelu exekuce a obrany proti ní (např. u neplatnosti titulu bylo lze přezkoumávat dokonce i platnost právního jednání)¹³⁵. Pro tyto případy zákonodárce zvolil jinou cestu, a sice v čl. 564 upravený odkaz na příslušné deklaratorní řízení následující po exekuci (viz též kap. 2.3.8.4).

K jednotlivým taxativním důvodům pro uplatnění námitek *ex artículo* 557.1 LECiv patří **1.) listinami prokázané zaplacení**. Jde o splnění závazku odevzdáním peněz, čímž závazek zanikl. Pokud se věřitel i přesto exekuce domáhá, může se dopustit trestného činu procesního podvodu dle čl. 250.2 trestního zákoníku¹³⁶. Nedoloží-li vymáhaný zaplacení listinami, jeho jedinou obranou je postup zmíněný v předcházejícím odstavci, a to podle čl. 564 LECiv. Samo zaplacení musí předcházet nařízení exekuce, po něm je třeba navrhopat ukončení exekuce podle čl. 583.1 LECiv. U **2.) započtení likvidní pohledávky obsažené v listině mající exekuční sílu** musí jít o likvidní pohledávky u obou stran, tj. jak u vymáhajícího věřitele, tak i u vymáhaného. Přezkum exekuční síly listiny provede *ex officio* exekuční soud. **3.) Pluspetici nebo exces při přepočtu dluhu na peníze** může vymáhaný napadnout, pakliže vymáhaná částka je vyšší než ta, kterou skutečně dluží a ke které je povinen. Prokázat to může jakýmkoliv důkazním prostředkem. Jinak se ale vymáhaný za dlužníka považuje a proto je účelem této námítky toliko snížení vymáhané sumy. Nesloží-li vymáhaný soudu částku, již uznává, exekuce po podání těchto námitek odložena nebude. Nicméně vymožená částka přesahující nárok uznaný vymáhajícím bude vymáhajícímu věřiteli vyplacena až po zamítavém rozhodnutí o námitkách (čl. 558.1 LECiv). Dalším důvodem

¹³³ tam jsou však uvedeny mimosoudní tituly

¹³⁴ SAP Sevilla (Secc. 6ª) z 11. dubna 2002 (-JUR 200206171-)

¹³⁵ Senés Motila: *op. cit.*, str. 117

¹³⁶ organický zákon č. 10/1995 z 23. listopadu 1995, trestní zákoník (*Ley Orgánica 10/1995 de 23 de noviembre, del Código Penal*)

pro podání námitek jsou **4.) promlčení a prekluze**. Závazek se promlčuje podle hmotného práva¹³⁷, prekluze se týká certifikátů (viz výše). U promlčení je třeba mít na zřeteli, že podle španělského práva lze uzavřít dohodu o promlčení, jež může být obsažena v kontraktuálním exekučním titulu, a na základě které mohou být zákonem stanovené promlčecí lhůty zkráceny.¹³⁸ Čl. 557.1.5 LECiv v sobě zahrnuje několik heterogenních důvodů námitek z hmotněprávních důvodů, jimiž jsou **5.) vzdání se nároku, posečkání, dohoda či slib nežádat plnění vyplývající z listiny**. I zde jde o právní jednání předcházející podání exekuční žaloby. Vzdání se nároku může být částečné (sleva) nebo úplné a může být plodem dohody obou stran nebo i jednostranného rozhodnutí věřitele. Posečkání je věřitelem poskytnutý odklad se zaplacením dluhu a může být opět jeho jednostranným jednáním nebo výsledkem dohody. Dohoda (dvoustranná) či slib (jednostranně daný věřitelem) nežádat plnění spočívá jak v odložení zaplacení (nyní či po určitou dobu), tak i v podmíněném odpuštění dluhu (nebude žádat plnění pokud / dokud nenastane nějaká událost). Všechny tyto důvody musí vyplývat z listiny. A konečně posledním hmotněprávním důvodem, jež může vymáhaný namítat, je **6.) smír, vyplývá-li z notářského zápisu**. I zde musí ke smíru dojít až po konstituci exekučního titulu, avšak před nařízením exekuce. Zvláštním požadavkem je, aby smír byl uzavřen formou notářského zápisu. Tím samozřejmě není vyloučeno, aby strany došly ke smíru soudnímu během exekučního řízení. Ten ovšem musí být schválen soudem (čl. 19.3 LECiv) a může mít za následek ukončení exekuce.

2.3.8.1.3 Námitky proti exekuci na majetek tvořící společné jmění manželů

Na jiném místě jsme si už řekli, že LECiv v čl. 541 zakazuje exekuce stran majetkového společenství manželů. Zde však půjde o případy, kdy byl obstaven majetek ve společném jmění manželů jako důsledek **exekuce nařízené buď 1.) pro vlastní dluhy jednoho z manželů**, za něž subsidiárně odpovídá majetkové společenství manželů, nebo kvůli **2.) dluhům způsobeným jedním z manželů za trvání manželství a za** něž odpovídá majetkové společenství manželů. V prvním případě postihuje exekuce majetek ve společném jmění manželů, jelikož výlučný majetek manžela – dlužníka neexistuje nebo je nedostatečný. Obstavení majetku se oznamuje druhému manželovi – nedlužníku, který může navrhnout rozdělení SJM. O tom soud rozhodne po slyšení stran, přičemž bude-li rozhodnutí pozitivní, do jeho vypořádání odloží exekuci co do majetku tvořícího SJM.

Ve druhém případě exekuční žaloba také směřuje jen proti manželovi – dlužníkovi. A i zde se obstavení majetku ve společném jmění manželů oznamuje druhému manželovi, a to včetně kopie žaloby a usnesení o nařízením exekuce. Tomuto druhému manželovi zákon umožňuje uplatnit v řádné

¹³⁷ obecná promlčecí lhůta u promlčení pohledávky je podle čl. 1964 CC 15 let, 5 let u periodicky se opakujících splátek splatných ve lhůtě kratší jednoho roku (čl. 1966 CC) a 3 roky u plateb za profesionální služby a u určitých konkrétních práv (čl. 1967 CC).

¹³⁸ Moreno Catena: *op. cit.*, str. 867

lhůtě námitky, stejně jako by mohl vymáhaný manžel. Navíc 2. manželů čl. 541.1 LECiv k těmto námitkovým důvodům přidává i další – a sice, že **3.) majetek tvořící společné jmění nemá odpovídat za dluh, pro nějž byla exekuce nařízena.** Dojde-li na tento důvod, důkazní břemeno přechází na věřitele a bude na něm, zda prokáže, že tomu tak je. Jestliže to prokázáno nebude, manžel dlužníka může navrhnout rozdělení společného jmění manželů (čl. 541.2).

2.3.8.1.4 Námitky proti exekuci zastaveného majetku movitého a nemovitého

Jelikož jde o otázku, jež vybočuje z rámce tématu naší práce, uvedme na tomto místě jen, že čl. 682.1 LECiv upravuje jisté zvláštnosti ohledně důvodů k podání námitek, směřuje-li exekuce výlučně na zastavený majetek movitý nebo nemovitý. Tehdy zákon v čl. 695 přiznává vymáhanému jen tři zvláštní důvody k podání námitek, jimiž jsou **1.) zánik zajištění nebo zajištěného závazku, 2.) omyl v určení vykonatelné částky a 3.) podrobení hypotekárně zastavené movitosti či movitosti zatížené zástavou beze změny v držbě, zatížení další zástavou, movité nebo nemovité hypotéce nebo obstavení, uskutečněným dříve než to, které odůvodňuje řízení** [exekuční].

2.3.8.1.5 Řízení o námitkách

Řízení o námitkách upravují čl. 559 až 561 LECiv, jež stanovují lhůtu a formu pro podání námitek. Námitky musí vymáhaný podat v souladu s čl. 556.1 a 557.1 LECiv ve lhůtě deseti dnů následujících po té, co mu bylo usnesení o nařízení exekuce oznámeno, a sice písemnou formou, aniž by zákon vyžadoval nějaké zvláštní náležitosti. Logicky by tedy vymáhaný měl do jedné námitek zahrnout všechny důvody, procesní i hmotněprávní, které nařízení exekuce vytýká (výjimku představuje již zmiňovaná *declinatoria*). Jde totiž o prekluzivní lhůtu a po jejím marném uplynutí má k dispozici již jen inominační impugnační institut podle druhého odstavce čl. 562.1.2 LECiv (viz dále). K námitkám musí připojit listinné důkazy, jinak mu hrozí, že budou zamítnuty¹³⁹. Co se týče důsledků (odklad exekuce), o nich jsme již hovořili výše. Podá-li vymáhaný vícero námitek z rozličných důvodů, ze znění čl. 560 lze dovodit, že nejprve se bude soud zabývat námitkami z procesních důvodů (jelikož ty mohou být zhojitelné, a nebo naopak mohou vést k faktickému ukončení exekuce), a teprve po nich těmi hmotněprávními.

a.) *Řízení o námitkách z procesních důvodů.* Upravuje je čl. 559 LECiv. Byly-li podány námitky z procesních důvodů, jejich kopie se zasílá vymáhajícímu věřiteli, který má v pětidenní lhůtě možnost podat tzv. tvrzení o důvodech námitek z procesních důvodů. Samotnému rozhodnutí soudu o námitkách již nic nepředchází (jednání či provádění důkazu mimo něj) a soud rozhodne jen na základě písemného podání vymáhaného a tvrzení vymáhajícího věřitele.¹⁴⁰ Pokud soud

¹³⁹ Senés Motilla (*op. cit.*, str. 122) se domnívá, že o takových námitkách by mělo být rozhodnuto, že se nepřipouštějí.

¹⁴⁰ Moreno Catena (*op. cit.*, str. 872) je ovšem toho názoru, že by se mělo analogicky užít čl. 560 LECiv (řízení stran hmotněprávních námitek). Navrhne-li tak některá ze stran provedení nelistinného důkazu, soud by jednání nařídil měl.

námítkám vyhoví a procesní vada je zhojitelná, poskytne vymáhajícímu věřiteli opatřením (*providencia*) lhůtu 10 dnů, aby ji zhojil. Jestliže je vada nezhojitelná, nebo zhojitelná vada nebyla v poskytnuté lhůtě zhojena, soud vydá usnesení o neúčinnosti nařízení exekuce¹⁴¹ (*auto dejando sin efecto la ejecución despachada*) a uloží vymáhajícímu věřiteli nahradit náklady řízení. Na druhou stranu, neshledá-li soud námítky procesně důvodnými, vydá usnesení o zamítnutí námitek (*auto desestimando la oposición*). Při tom nařídí v exekuci pokračovat a uloží náhradu nákladů incidenčního sporu vymáhanému (čl. 559.2). Zákon však mlčí o opravných prostředcích proti uvedeným rozhodnutím. Z toho by bylo možné se domnívat, že žádné nepřipouští. Nicméně Senés Motilla má za to, že argumentem a *fortiori* podle ustanovení čl. 567 LECiv (viz kap. 2.3.6.2.2) lze dospět k přípustnosti obnovy usnesení o zamítnutí námitek (*reposición del auto desestimatorio*).¹⁴²

b.) *Řízení o námítkách z hmotněprávních důvodů.* Vymáhající věřitel po té, co obdržel kopii námitek vymáhaného podaných výlučně z hmotněprávních důvodů, může ve lhůtě 5 dnů námítky písemně napadnout (*impugnar*). Podal-li vymáhaný námítky zároveň z procesních důvodů, běží vymáhajícímu věřiteli tato lhůta až po oznámení rozhodnutí o námítkách z procesních důvodů. Strany mohou písemným podáním navrhnout jednání, jež soud nařídí opatřením (*providencia*) tehdy, jestliže spor o námítky nelze rozhodnout jen na základě doložených listin. Nedostaví-li se k jednání vymáhaný, o jeho námítkách se bude mít za to, že je vzal zpět a bude mu uložena povinnost hradit náklady řízení o námítkách a nahradit škodu vymáhajícímu věřiteli. Pokud se nedostaví vymáhající věřitel, soud rozhodne bez jeho slyšení.

O námítkách z hmotněprávních důvodů soud rozhodne usnesením, jež má účinky toliko pro exekuci, a které stanoví, zda bude v exekuci pokračováno (zamítne-li soud námítky zcela) nebo nikoliv. U částečného zamítnutí pluspetice bude soud v exekuci pokračovat pouze pro příslušnou částku. Vyhoví-li soud námítkám, vydá usnesení o neúčinnosti nařízení exekuce, event. o odvolání obstavení majetku a restituci vymáhaného do situace exekuci předcházející. Zároveň uloží vymáhajícímu věřiteli hradit náklady řízení (čl. 561.1 a 2 LECiv). Proti rozhodnutí o námítkách z hmotněprávních důvodů je přípustné odvolání, jež u zamítavého rozhodnutí nemá za následek odložení exekuce. Bylo-li jim vyhověno, vymáhající věřitel může navrhnout, aby obstavení majetku zůstala v platnosti, za současného poskytnutí jistoty k zajištění případné náhrady škody vymáhanému, bude-li rozhodnutí o námítkách v odvolání potvrzeno (čl. 561.3 LECiv).

2.3.8.2 Impugnační spory

Bylo již řečeno na jiném místě, že zákon spatřuje v impugnačních sporech podle čl. 562 a 563 LECiv možnost napadnout jednotlivé nebo konkrétní exekuční úkony, o nichž panuje domněnka, že

¹⁴¹ Podle Senés Motilly (*op. cit.*, str. 123) je tím myšleno zrušení usnesení o nařízení exekuce.

¹⁴² Senés Motilla: *op. cit.*, str. 123

jsou v rozporu se zákonem nebo exekučním titulem. Podívejme se nyní na tyto důvody jednotlivě. Ještě předtím však zdůrazněme, že podle čl. 541.4 LECiv může také manžel, jemuž bylo oznámeno obstavení majetku tvořícího společné jmění manželů, podat za účelem ochrany zájmů SJM opravné prostředky a především využít impugnačních prostředků, k nimž je oprávněn vymáhaný.

2.3.8.2.1 Porušení procesních norem

Porušením procesních norem, které upravují konkrétní úkony v rámci exekučního řízení, se zabývá článek 562 LECiv. Ten dává možnost napadnout porušení jakékoliv procesní normy, jež nemá svůj speciální impugnační institut. Je tak generálním subsidiárním impugnačním nástrojem v exekučním řízení. Legitimováni k vyvolání tohoto impugnačního sporu jsou všechny osoby uvedené v čl. 538 LECiv (viz též kap. 2.3.3.1), a to cestou opravného prostředku obnovy rozhodnutí (*recurso de reposición*, čl. 451 a násl.), opírá-li se impugnace o porušení procesních norem v soudním rozhodnutí. Jinde je to prostřednictvím odvolání (*recurso de apelación*), jež se však omezuje jen na případy předvídané výslovně zákonem (usnesení o zproštění se exekuce v čl. 546.1, usnesení o odmítnutí nařízení exekuce v čl. 552.2 či usnesení, kterým se rozhoduje o námitkách v čl. 561.3 LECiv). Tam, kde porušení procesních norem nemá odraz v soudním rozhodnutí (a nebo není tomu, kdo impugnační spor zamýšlí vyvolat, známé), lze je napadnout i pouhým písemným podáním, směřujícím soudu (čl. 562.1.3 LECiv). Soudy se vyslovily, že osobou uvedenou v předchozí větě je ten, proti komu sice exekuce formálně nařizována není, ale koho se materiálně dotýká.¹⁴³

Shora uvedeným však nejsou nikterak dotčeny další instituty, jimiž se lze exekuci bránit a které jsou svojí povahou impugnační. Jde o postup podle čl. 609, kdy se vymáhaný může dovolávat u soudu absolutní neplatnosti exekučního příkazu k obstavení majetku *ex lege* neobstavitelného, a to cestou jak řádných opravných prostředků, tak i pouhým dostavením se k soudu. Jiným případem je třeba excindační řízení (*tercería de dominio*).

Vyhoví-li soud tomu, kdo impugnační spor vyvolal, bude to mít za následek buď zrušení napadeného rozhodnutí nebo úkonu a jeho nahrazení novým, vydaným podle práva.

2.3.8.2.2 Porušení obsahu titulu

Čl. 563 LECiv obsahuje úzce specifickou úpravu, podle níž je možné dovolávat se porušení obsahu exekučního titulu – rozsudku nebo soudních rozhodnutí. Jde o zvláštní ochranu před vadnou exekucí ohledně jinak nedotknutelného soudního výroku, jemuž předcházelo nalézací řízení. Legitimována k tomu je každá z procesních stran, jež se cítí poškozena. Soudní praxe dovodila, že půjde o případy, kdy byl překročen exekuční titul a exekuce byla nařízena i proti

¹⁴³ SSTS z 26.9.1998 (-RJ 1998\7072-)

pasivně nelegitimovaným subjektům¹⁴⁴, došlo-li při nařízení k omylu u dne a *quo* běží úroky z prodlení¹⁴⁵ apod. Někteří autoři se domnívají, že jelikož jsou exekuce stran soudních rozhodnutí a rozhodčích nálezů natolik svázány a až posud upraveny jednotným způsobem, že lze vztáhnout možnost této impugnační i na exekuce založené na rozhodčím nálezu.¹⁴⁶

Prostředky k uplatnění tohoto impugnačního důvodu jsou opravný prostředek o obnovu rozhodnutí, a pokud by byl zamítnut, i odvolání. Jeho podání však nemá bez dalšího odkladný účinek. Toho se může domáhat poškozený, avšak jen stran napadeného konkrétního exekučního úkonu. Rozhodováno o něm bude jen, složí-li dostatečnou jistotu odpovídající škodám, jež by prodlení mohlo způsobit protistraně v případě, že by byla impugnace zamítnuta.

2.3.8.3 Ochrana práv třetích osob (tzv. *tercerías*)

Jak španělská procesualistika, tak i LECiv znají dva instituty, tzv. *tercerías*, sloužící k ochraně práv a zájmů třetích, exekučnímu titulu cizích, osob. Jsou jimi ochrana vlastnictví třetích osob (čl. 593 až 604 LECiv - *tercería de dominio*) a ochrana lepšího práva třetích osob (čl. 614 až 620 LECiv - *tercería de mejor derecho*). Oba instituty jsou incidenčními spory majícími původ přímo v exekučním řízení. V obou případech jde ve své podstatě o ochranu před porušením základních podmínek exekuce. U prvního proto, že došlo k obstavení majetku, jenž není vlastnictvím vymáhaného. A v druhém to, že z provedené exekuce má být uspokojena určitá pohledávka, před níž však existuje ještě další, přednostnější, pohledávka. Dojde tedy k dalšímu, exekuci předcházejícímu, řízení, kde třetí osoba bude žalobcem a strany exekučního řízení, tvořící tzv. litiskonzorcium, žalovanými.¹⁴⁷ V souladu s procesní tradicí i jejich zvláštní povahou jsou *tercerías* v zákoně upraveny samostatně. Proto tak činíme i my a hovoříme o nich odděleně od jiných incidenčních sporů.

2.3.8.3.1 Ochrana vlastnictví třetích osob (*tercería de dominio*)

Jde o další klasický incidenční spor (impugnační¹⁴⁸), známý v české úpravě jako excindační. Upraven je v čl. 595 až 604 LECiv. Již jsme vysvětlili dříve, že impugnačními spory rozumíme spory proti exekučním úkonům jsoucím v rozporu se zákonem nebo exekučním titulem. Obstavení majetku, který není vlastnictvím vymáhaného, je právě tímto exekučním úkonem v rozporu s čl. 592.1 LECiv, který říká, že „soud obstaví majetek vymáhaného“. Obstavení majetku, jenž je vlastnictvím třetí osoby, je tudíž exekučním úkonem v rozporu se zákonem a proto lze také tento druh sporu kvalifikovat jako spor impugnační.

¹⁴⁴ SSTS z 18.4. 1997

¹⁴⁵ SSTS z 30.12.1995 (-RJ 1995\9617-)

¹⁴⁶ Senés Motilla: *op. cit.*, str. 140

¹⁴⁷ De la Rocha García, Ernesto: *Embargos y tercerías*, Editorial Comares, Granada, 2002, 1. vydání, str. 127

¹⁴⁸ Senés Motilla: *op. cit.*, str. 141 jej uvádí jako impugnační spor *sui generis*

Základním předpokladem excindačního sporu je, že na základě provedeného obstavení majetku (*trabado el embargo de bienes*) v exekučním řízení byl postižen majetek (věc nebo právo), který není vlastnictvím vymáhaného, nýbrž třetí osoby (*tercero*). Čistě teoreticky by takové situace měly být vzácné, neboť čl. 589 LECiv ukládá vymáhanému procesní povinnost specifikovat jeho věci a práva dostačující pro pokrytí exekvované částky. Neučinil-li by tak, hrozilo by mu uložení pořádkové pokuty nebo trestněprávní následky. Nicméně v praxi k takovým případům jistě dochází. V souladu s čl. 593.1 LECiv totiž při úvaze o tom, zda majetek navrhaný k obstavení náleží vymáhanému, soud vychází -aniž by to jakkoli zkoumal či provedl jiné úkony- jen z „náznaků a vnějších znamení“.

Přesto zákon ještě dává soudu možnost v čl. 593.2 LECiv „prevence“¹⁴⁹ před možným excindačním sporem. Má-li totiž soud rozumné důvody proto, aby uvěřil, že majetek navrhaný k obstavení může patřit třetí osobě, dá jí vědět, že se chystá obstavení tohoto majetku. Třetí osobě potom běží 5denní lhůta k tomu, aby se dostavila k soudu nebo se vyjádřila. Veškerá svá tvrzení musí samozřejmě prokázat. Neučiní-li tak, soud sporný majetek obstaví. Čl. 593.3 uvádí ještě speciální případ „prevence“, a to stran vlastnictví obstaveného rodinného bytu třetí osoby, jehož vlastnictví se zapisuje do rejstříku. Pokud 3. osoba prokáže soudu listinami jeho nabytí (potvrzení registrátora), soud tyto listiny předá stranám. Těm LECiv přiznává opět 5denní lhůtu k vyjádření nesouhlasu s obstavením, jinak bude provedeno.

Excindační řízení neboli *tercería de dominio* se zahajuje podáním žaloby, jejímž cílem je, aby bylo odvoláno obstavení (*alzamiento de embargo*) majetku. Aktivně legitimován k ní je, aniž by byl stranou exekučního řízení, kdo tvrdí, že je vlastníkem obstavené věci nebo je oprávněným z práva, které nenabyl od vymáhaného po provedení obstavení (*tercerista*, čl. 595.1 LECiv). Pasivně legitimováni jsou potom vymáhající věřitel a též vymáhaný, označil-li předmětnou věc či právo jako svoje. Nebyl-li vymáhaný žalován, stejně je podle čl. 600 LECiv nadán v tomto řízení stejnými právy jako kterákoliv ze stran.

K žalobě musí *tercerista* připojit listinný důkazní prostředek prokazující jeho nárok, jinak bude žaloba usnesením (jež není třeba odůvodnit) odmítnuta¹⁵⁰. Soud může -vhodné bude po předchozím slyšení stran- podmínit odůvodněným usnesením (př. kvůli obstrukcím ze strany *terceristy* nebo pro určitý vztah vymáhaného s *terceristou*)¹⁵¹ přípustnost¹⁵² takové žaloby složením dostatečné peněžité jistoty od *terceristy* k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy. To pro případ, že by zpoždění realizace exekuce - u neúspěšného excindačního sporu - způsobilo vymáhajícímu

¹⁴⁹ Senés Motilla: *op. cit.*, str. 143

¹⁵⁰ Tj. stejně jako žaloba podaná po realizaci exekuce podle čl. 596.2 LECiv převedením majetku (věci, práva) vymáhajícímu věřiteli nebo vydražiteli.

¹⁵¹ Moreno Catena: *op. cit.*, str. 790

¹⁵² podle čl. 404 LECiv „Jakmile soud přezkoumá z úřední povinnosti svoji pravomoc, příslušnost věcnou, event. místní, vydá usnesení o přípuštění žaloby a vyzoomí o ni žalovaného, aby na ni ve lhůtě 20 dnů odpověděl.“

věřiteli škodu či jinou újmu (čl. 598.2). Soud může k návrhu strany, je-li žaloba připuštěna, nařídit opatřením (*providencia*) rozšíření obstavení majetku.

Příslušným k projednání žaloby je soud, který je s exekucí „obeznámen“ (tj. který ji vyřizuje, čl. 599 LECiv). Časové omezení pro podání žaloby je dáno momentem obstavení statku (čl. 596 LECiv) až do jeho převedení vymáhajícímu věřiteli nebo vydražiteli, neboť tímto okamžikem dochází k přechodu vlastnictví a původní vlastník ztrácí svoje vlastnické právo. Podáním excindační žaloby se v souladu s čl. 598.1 LECiv odkládá exekuce, ale toliko stran statku, jenž je jejím předmětem. Pokud žalovaní ve lhůtě 20 dnů na žalobu neodpovědí, uplatní se v souladu s čl. 602 LECiv domněnka, že uznávají skutečnosti v žalobě tvrzené. *Tercerista* se může v tomto řízení domáhat toliko odvolání obstavení sporného předmětu, protistrany jen toho, aby byl podroben obstavení (čl. 601 LECiv).

Samotné řízení se podle čl. 599 LECiv provede podle úpravy řízení řádného¹⁵³ (*juicio ordinario*). Přesto soud meritorně rozhoduje (jen pro účinky probíhající exekuce) o žalobě podle čl. 603 LECiv, na rozdíl od české úpravy, usnesením, a to o vlastnictví statku a o osudu jeho obstavení. Jde o zvláštnost, neboť řádné řízení jinak, stejně jako *tercería de mejor derecho*, končí meritorně rozsudkem. Podle důvodové zprávy k LECiv (část XVII, 18. odstavec) byla oproti předchozí úpravě opuštěna idea, podle které u *tercería de dominio* šlo o řízení o určení vlastnictví. Nyní jde jen o incidenční spor *stricto sensu*, jímž se soud velmi omezeně vyslovuje o vlastnictví statku. Důvodem takové úpravy je především snaha o odstranění prodlev v exekucích, neboť proti usnesení není přípustná kasace, která by exekuci jinak neúnosně prodlužovala. Nakonec pak zákon v čl. 597 LECiv zakazuje druhé a dodatečné excindační spory ohledně týchž statků ze stejných důvodů. Z této úpravy proto dovozujeme, že meritorní rozhodnutí zde nezakládá *rem iudicatam*.¹⁵⁴ Usnesení, jímž se excindační žalobě vyhovuje, má za následek odvolání obstavení majetku a vrácení složené jistoty *terceristovi* (čl. 604).

2.3.8.3.2 Ochrana lepšího práva třetích osob (*tercería de mejor derecho*)

Španělský právní řád, podobně jako ten český, uznává existenci přednostních pohledávek. Bylo proto nutné vytvořit procesní institut, podle kterého by třetí osoba – věřitel (*tercero acreedor*) téhož vymáhaného mohla v exekučním řízení uplatnit přednost své pohledávky před pohledávkou vymáhajícího věřitele. Lepší právo potom bude uspokojeno z realizace exekuce před vlastní pohledávkou vymáhajícího věřitele.

¹⁵³ Moreno Catena: *op. cit.*, na str. 808 odkazuje na názory dalších autorů, podle nichž jde o nevhodnou a mylnou úpravu, ve výsledku by snad bylo vhodnější jednodušší písemné řízení (*juicio verbal*), alternativní druh deklaratorního řízení vedle řádného (*j. ordinario*).

¹⁵⁴ viz též Moreno Catena: *op. cit.*, str. 809. Autor zde také uvádí, že rozhodnutí je procesně konstitutivní, neboť se týká jen exekučního příkazu a obstavení (odvolání obstavení) předmětného majetku, a nemá žádný dosah do oblasti hmotného práva.

Také tento spor, někdy uváděný v teorii jako opoziční¹⁵⁵, se zahajuje žalobou *terceristy*, tj. třetí osoby, která tvrdí, že jí svědčí právo na přednostní uspokojení její pohledávky před pohledávkou vymáhajícího věřitele. K žalobě musí připojit důkazní prostředek o pohledávce, o které tvrdí, že je přednostní (čl. 614.2 LECiv). Avšak v případě, že tak neučiní, nebude na rozdíl od předchozího opozičního řízení žaloba odmítnuta, nýbrž nebude připuštěna (čl. 614.2 věta první LECiv). Tato nepřipustnost je však zhojitelná.¹⁵⁶

V souladu s čl. 617 LECiv je žaloba vždy namířena proti vymáhajícímu věřiteli. Ovšem i vymáhaný může v tomto řízení vystupovat s plnými procesními právy. Není-li však tvrzeno lepší právo *terceristy* založeno na exekučním titulu, musí být v řízení o lepší právo žalován také vymáhaný. Disponuje-li *tercerista* exekučním titulem, z kterého vyplývá lepší právo, může od připuštění svojí žaloby vystupovat na obranu svých zájmů dokonce i v exekučním řízení. Není-li tomu tak, nemůže v exekuci do rozhodnutí o vyhovění žalobě vystupovat.

Časové ohraničení pro podání žaloby je vázáno v čl. 615 LECiv na druh lepšího práva. Jde-li obecně jen o lepší právo, pak je možné podat žalobu od okamžiku nařízení exekuce. U zvláštních pohledávek vztahujících se na určitou věc je pak takovým momentem obstavení oné věci. Z druhé strany je časově limitováno vyplacením peněžitě částky z provedené exekuce vymáhajícímu věřiteli nebo tím, že vymáhající věřitel nabude vlastnictví obstavených věcí v souladu s občanskoprávním zákonodárstvím¹⁵⁷.

Funkční příslušnost (*sic!*) se řídí tímž pravidlem jako u *tercería de dominio*, tj. povolán k provedení řízení bude soud, který je s exekucí obeznámen (jde „jen“ o incidenční spor). Stejně jako u excindačního řízení, i toto řízení bude konáno, rovněž ne zcela vhodně, podle pravidel řádného řízení (*juicio ordinario*). Podle obecných ustanovení o řádném řízení musí vymáhající věřitel jako žalovaný na žalobu odpovědět ve lhůtě 20 dnů (čl. 404 LECiv). V záporném případě se v souladu s čl. 618 LECiv uplatní fikce, že žalovaný v žalobě tvrzené skutečnosti uznává.

Během řízení však může vymáhající věřitel nárok *terceristy* uznat výslovně (*allanamiento*). Zákon zná opět dvě rozdílné úpravy, a to kde je nárok *terceristy* opřen o exekuční titul, a kde není. V prvním případě bude podle čl. 619 LECiv bez dalšího vydáno usnesení o pokračování v exekuci za účelem přednostního uspokojení *terceristy*. Nebude mu ovšem odevzdána žádná částka, dokud nebude uspokojen vymáhající věřitel ze tří pětín na nákladech a výdajích z úkonů provedených

¹⁵⁵ Senés Motilla (*op. cit.*, str. 142) nesouhlasí vůbec s tím, že jde o opoziční spor (při této příležitosti znovu poukážeme na to, že autorka nečiní rozdílu mezi opozičními a impugnačními spory), neboť se jím nenapadá ani exekuční žaloba, ani exekuční titul, ani exekuční úkony. Za opoziční spor (proti exekučním úkonům) může být někdy považován, avšak jen ve velmi širokém smyslu a jen z toho důvodu, že je jím popíráno rozdělení výtěžku z exekuce. Zde by tedy -podle našeho názoru- bylo spíše záhodno hovořit o impugnačním sporu v širším smyslu.

¹⁵⁶ Moreno Catena: *op. cit.*, str. 820.

¹⁵⁷ tím jsou míněna především ust. čl. 609 a násl. občanského zákoníku (CC) o nabývání vlastnictví stran movitostí a čl. 1462 a násl. u nemovitostí.

na jeho popud až do okamžiku, kdy mu bylo oznámeno podání žaloby o lepší právo. Tím je tomuto právu vymáhajícího věřitele přiznána ještě vyšší přednost než samotného lepšího práva. Ve druhém případě musí vymáhaný vyjádřit svůj souhlas či nesouhlas s uznáním vymáhajícího věřitele ve lhůtě 5 dní. To je také důvod, proč podle čl. 617.2 LECiv musí být žalován, tj. aby mohl v řízení vůbec vystupovat a vyjádřit se (nevyplývá-li tvrzená lepší právo *terceristy* z exekučního titulu).¹⁵⁸ Souhlasí-li, nebo nevyjádří-li se, bude pokračováno v exekuci za účelem přednostního uspokojení *terceristy* za stejných podmínek jako v předchozím případě. Pokud s uznáním nesouhlasí, soudce vydá usnesení (*sic!*) o uznání ohledně vymáhajícího věřitele a v řízení bude pokračováno jen s vymáhaným (čl. 619.1 odst. druhý LECiv).

Další eventualitou je vzdání se exekuční žaloby vymáhajícím věřitelem (*desistimiento del ejecutante*) poté, co mu bylo oznámeno podání žaloby, třeba proto, že jeho vyhlídky na uspokojení s *terceristou* na obzoru, který má lepší právo, jsou málo nadějně. Pakliže je nárok *terceristy* opřen o exekuční titul, bude pokračováno jako v případě podle čl. 619.1 LECiv (uvedeném v předchozím odstavci) s tím rozdílem, že souhlasu vymáhaného není třeba. Pokud o exekuční titul jeho nárok opřen není, soud vydá usnesení o vzdání se exekučního řízení (*auto de desistimiento del proceso de ejecución*). Tím ovšem exekuce končí, neprojeví-li vymáhaný souhlas s tím, aby v něm bylo pokračováno za účelem uspokojení pohledávky *terceristy* (čl. 619.2 LECiv).

Nyní se podívejme na samotné rozhodování o věci samé. Na rozdíl od excindačního řízení soud zde podle čl. 620 LECiv meritorně rozhoduje rozsudkem (*sentencia*) se všemi jeho účinky. Předmětem rozhodnutí je existence lepšího práva a pořadí¹⁵⁹, ve kterém se mají pohledávky v exekuci uspokojovat. To se ale nijak nedotýká dalších žalob, ke kterým může být kdokoli oprávněn, zvláště pak žaloby na bezdůvodné obohacení (čl. 620.1 LECiv). Nesmíme také opominout fakt, že týká-li se lepší právo jen konkrétní věci, přednostní uspokojení se uplatní jen při zpeněžení oné věci.¹⁶⁰ Zároveň soud rozhodne podle čl. 620 LECiv rozsudkem i o nákladech tohoto řízení, a to podle úspěchu stran. V případě neúspěchu žalovaných, soud rozhodne o povinnosti hradit náklady řízení podle chování vymáhajícího věřitele a vymáhaného tváří v tvář žalobě.

Závěrem čl. 614.2 věta druhá LECiv zapovídá druhé a dodatečné spory o lepší právo stran dalších titulů nebo práv u osoby, která zahájila prvotní řízení.

¹⁵⁸ Moreno Catena: *op. cit.*, str. 827

¹⁵⁹ pořadí přednosti pohledávek obecně stanoví čl. 1921 a 1924 CC

¹⁶⁰ Moreno Catena: *op. cit.*, str. 829

2.3.8.4 Deklaratorní řízení následující po exekuci

Přestože má zákon důvody pro opoziční spory za taxativní, poskytuje v čl. 564 LECiv možnost obrany před exekucí jako celkem i z jiných důvodů, než jsou ty uvedené u opozičních sporů. Touto možností je následné řádné deklaratorní řízení, jež je ovšem ohraničeno dvěma mezemi. První je, že půjde o skutečnosti nebo právní události nové (tedy takové, jež nejsou dotčeny *re iudicata* či prekluzí) nebo takové, jež nastaly až po konstituci mimosoudního exekučního titulu. Kromě toho mají mít právní relevanci ve vztahu k pohledávce vymáhajícího věřitele (či dluhu vymáhaného), tj. má jít o skutečnosti, které se přímo dotýkají existence či vykonatelnosti exekučního žalobního práva.

A za druhé, tyto nové skutečnosti nebo právní události nejsou důvodem pro podání námitek či vyvolání impugnačního sporu. Toto ohraničení deklaratorního řízení následujícího po exekuci je převzato z ustálené judikatury.¹⁶¹ Zvláštní úprava je dále obsažena v čl. 698 LECiv stran exekucí hypotečních a zástavních. Pozitivní rozhodnutí v tomto řízení může mít za následek odvolání provedené exekuce (*revocación*).¹⁶²

2.4 Předběžné exekuce soudních rozhodnutí

Na jiném místě této práce jsme již hovořili o tom, že španělská teorie ani praxe nezná náš institut vykonatelnosti. Vysvětlili jsme rovněž, že pojem vykonatelnost (*ejecutabilidad*) či vymahatelnost (*exibilidad*), s nímž se přesto tu a tam můžeme v odborné literatuře setkat, vyjadřuje podle našeho názoru vlastnost rozhodnutí domáhat se nuceného plnění (povinnosti), k němuž je vymáhaný povinen, a které dosud neposkytl (nesplnil). Zjednodušeně lze říci, že vykonatelné je takové rozhodnutí, které splňuje všechny podmínky a předpoklady *ex lege*, na základě kterých je možné, aby bylo podrobenu nucenému výkonu (exekuci). Tím se ovšem liší od našeho pojetí vykonatelnosti (i na to jsme již poukázali). Naše české právo zná v určitých případech možnost, kdy rozhodnutí nabývá vykonatelnosti předběžně. Jeho španělský protějšek pro takové případy přistupuje ke konstrukci předběžných exekucí soudních rozhodnutí, jimž věnuje hlavu druhou IV. knihy zasvěcené exekucím (čl. 524 – 537 LECiv). Řekněme si o nich ve stručnosti něco více.

¹⁶¹ SSTS z 15.7.1995 a 4.12.1997

¹⁶² Senés Motilla: *op. cit.*, str. 147-148

2.4.1 Obecná ustanovení

Ačkoliv název druhé hlavy mluví o předběžných exekucích soudních rozhodnutí, v dalším textu zákona jsou uvedeny předběžné exekuce toliko stran nepravomocných odsuzujících rozsudků (*sentencia de condena que no sea firme*). Zákon vyžaduje, aby byly předběžné exekuce navrhovány prostřednictvím žaloby, pro niž jsou vyžadovány obecné náležitosti exekuční žaloby podle ustanovení čl. 549 LECiv. Samotná předběžná exekuce se nařizuje a provádí stejně jako řádná exekuce, a to příslušným soudem prvního stupně. Přednostně jsou však vyřizovány předběžné exekuce na ochranu základních práv (čl. 524.5 LECiv). Strany jsou u těchto exekucí nadány stejnými právy a procesními prostředky jako u řádné exekuce. Čl. 525 vyjmenovává ty rozsudky, které nemohou být za žádných okolností předběžně vykonávány. Jsou jimi **1.) rozsudky vydané v řízení o určení otcovství, mateřství, osvojení, neplatnost manželství, rozvod a rozluku, svéprávnost a občanský stav a o čestná práva**, s výjimkou těch, jež upravují závazky a majetkové vztahy související s hlavním předmětem řízení. Dále pak **2.) rozsudky odsuzující k vydání prohlášení (projevu) vůle, a 3.) rozsudky deklarující neplatnost nebo prekluzi titulů průmyslového vlastnictví**. Jinak k nim zákon řadí i **4.) cizozemské nepravomocné rozsudky**, nestanoví-li výslovně účinná mezinárodní smlouva jinak, a také **5.) výroky odškodňujícího charakteru, které deklarují porušení práv na čest, osobní a rodinné soukromí a na vlastní vyobrazení**.

2.4.2 Předběžná exekuce prvostupňových rozsudků

Legitimován k podání žaloby na předběžnou exekuci je s výše uvedenými výjimkami, aniž by byl povinen složit jistotu ten, kdo je oprávněným z prvostupňového odsuzujícího rozsudku. Navrhnout předběžnou exekuci lze v jakémkoliv okamžiku následujícím po oznámení opatření, jímž se má odvolání proti rozsudku za připravené¹⁶³ až do vydání rozsudku v odvolacím řízení. Soud předběžnou exekuci nařídí, nejde-li o vyloučené rozsudky uvedené v čl. 525 nebo ty, jež neobsahují odsuzující výrok ve prospěch navrhovatele (*solicitante*). Rovněž je vyloučena předběžná exekuce u rozsudků vydaných v nepřítomnosti žalovaného. Soud o žalobě rozhodne usnesením tak, že předběžnou exekuci buď odmítne (proti tomuto rozhodnutí je přípustné přednostní odvolání), a nebo ji nařídí (proti tomu není přípustný žádný opravný prostředek s výjimkou námitek, jež může podat vymáhaný v souladu s ustanovením čl. 528 LECiv).

¹⁶³ Odvolání (*recurso de apelación*) je upraveno v čl. 455 – 467 LECiv. Zde jen uveďme, že podání odvolání spadá do dvou fází – přípravy odvolání u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje, a posléze jeho samotným podáním u téhož soudu.

2.4.2.1 Opoziční spory o předběžnou exekuci prvostupňových rozsudků

Jak jsme si právě řekli v předchozím odstavci, zákon umožňuje vymáhanému, aby proti nařízené předběžné exekuci podal námitky. Důvody pro jejich podání jsou taxativně uvedeny v čl. 528.2 LECiv a jsou jimi: 1.) každý případ nařízení exekuce za porušení podmínek uvedených v předchozím odstavci, 2.) rozsudek obsahuje odsuzující výrok nepeněžitý a bylo by vzhledem k povaze exekučních úkonů nemožné nebo krajně obtížné restituovat vymáhaného *in integrum* před okamžik nařízení předběžné exekuce nebo odškodnit ho ekonomicky za škody a újmy, jež by byly způsobeny, kdyby rozsudek byl posléze zrušen, a konečně 3.) u rozsudků obsahujících odsuzující výrok peněžitý nemůže vymáhaný podat námitky proti předběžné exekuci, s výjimkou námitek proti konkrétním exekučním úkonům během samotné realizace exekuce (*procedimiento de apremio*), domnívá-li se, že tyto úkony mu způsobí stav zcela neslučitelný s případnou restitucí nebo ekonomickým odškodněním za škody a újmy. V takovém případě musí vymáhaný označit jiné konkrétní exekuční úkony, jež právě uvedený stav nezpůsobí, a zároveň poskytnout jistinu pro případnou odpovědnost z prodlení exekuce, pakliže by úkony nebyly soudem akceptovány.

Námitky se podávají u exekučního soudu písemně ve lhůtě pěti dní následujících po oznámení rozhodnutí o nařízení exekuce nebo napadeného exekučního úkonu. Doručují se, vč. listin k nim připojených, protistraně. O námitkách soud rozhodne usnesením, proti němuž není přípustný žádný opravný prostředek.

2.4.2.2 Rozhodnutí o předběžně exekvovaném rozsudku

Byl-li exekvovaný rozsudek vyšší instancí rozsudkem potvrzen, exekuce bude pokračovat dále (neskončila-li již), s výjimkou výslovného vzdání se vymáhajícím věřitelem. Jestliže proti potvrzujícímu rozsudku není přípustný opravný prostředek, nebo takový nebyl podán, probíhající předběžná exekuce se stane definitivní exekucí (nevzdal-li se jí v mezidobí vymáhající věřitel).

V případě zrušení odsuzujícího výroku k zaplacení peněžitě částky musíme v souladu s čl. 533 LECiv rozlišit dvě situace. Jednak kdy je takový výrok zrušen v celém rozsahu a jednak kdy jen částečně. Byl-li zrušen v celém rozsahu, pak bude od exekuce upuštěno (*se sobreseerá la ejecución*) a vymáhající věřitel bude muset vrátit případně vymoženou částku a nahradit vymáhanému náklady předběžné exekuce a škody a újmy, jež mu byly předběžnou exekucí způsobeny. U částečného zrušení rozsudku bude vymáhanému vrácen jen rozdíl částky, již získal vymáhající věřitel a té, která byl částečně potvrzena, zvýšený o roční zákonné úroky od okamžiku získání původní částky. Čl. 553.3 odstavec druhý stanoví, že ten, kdo je povinen vrátit, navrátit v původní stav a odškodnit může podat proti konkrétním úkonům námitky podle čl. 528.3 LECiv.

2.4.3 Předběžná exekuce druhostupňových rozsudků

Zákon stanoví v čl. 535.1, že předběžné exekuce nepravomocných rozsudků vydaných ve druhém stupni, vč. námitek proti takové exekuci, se řídí ustanoveními předchozí kapitoly, tj. jako předběžné exekuce prvostupňových rozsudků. Navrhnout předběžnou exekuci nepravomocného druhostupňového rozsudku je možno v kterémkoliv okamžiku následujícím po oznámení rozhodnutí, jímž se má za připravený mimořádný opravný prostředek pro porušení procesních norem¹⁶⁴ nebo kasační prostředek¹⁶⁵, až do vydání rozsudku o těchto prostředcích. Návrh se podává u soudu, který je obeznámen s řízením v prvním stupni, a je třeba k němu přiložit stejnopis rozsudku, jehož předběžná exekuce je navrhována.

Řízení o námitkách a postup po vydání rozsudku v druhém stupni probíhá podle ustanovení upravených u předběžné exekuce prvostupňových rozsudků.

2.5 Exekuce na peněžitá plnění

V předchozích kapitolách jsme si pověděli blíže o podmínkách a předpokladech pro nařízení a provedení exekuce. Nyní se posouváme do další fáze exekučního řízení, kdy se již úpravy pro exekuce na peněžitá a nepeněžitá plnění rozdělují. Středobodem této fáze je obstavení majetku (*embargo de bienes*), avšak vymáhaný má stále ještě možnost se provedení exekuce vyhnout. Teprve jako *ultima ratio* nastupuje samotná realizace exekuce (*vía de apremio*). V této fázi exekuce se plně projeví sankce státní moci vůči vymáhanému dlužníku jako nucené vymožení nesplněné povinnosti z exekučního titulu. Zároveň však LECiv nově umožňuje i zde aktivitu vymáhaného, který může po dohodě s vymáhajícím věřitelem dosáhnout změn v jinak do té doby rigorózním postupu při realizaci exekuce.

Současná úprava přitom doznala oproti předchozí, značně neefektivní a dlouhodobě kritizované (pročež bylo snazší nalézt konsenzus napříč politickým spektrem při projednávání návrhu nové úpravy exekucí v parlamentu), řady změn. K nejvýznamnějším lze řadit právě zmíněnou úpravu mnohem aktivnější úlohy vymáhaného při realizaci exekuce.

2.5.1 Obecná ustanovení

Dříve, než LECiv popisuje postup při obstavení majetku, precizuje úpravu exekucí z obecných ustanovení. Některá z nich, týkající exekucí na peněžitá plnění, jsme již probrali dříve, a proto

¹⁶⁴ *recurso extraordinario por infracción procesal*, upraven v čl. 468 – 476 LECiv

¹⁶⁵ *recurso de casación*, upraven v čl. 468 – 476 LECiv

se nebudeme na tomto místě opakovat. Mluvili jsme již o likviditě exekučního titulu, a o tom, jak se určuje, vč. určitých výjimek. Těmi jsou v první řadě zůstatkové částky z operací (*importe de saldo de operaciones*) odvozených ze smluv sepsaných formou notářského zápisu či listin o obchodních smlouvách (*contractos formalizados en escritura pública o pólizas intervenidas*, viz též kap. 2.3.4.1.3). Navrhuje-li vymáhající věřitel exekuci ohledně těchto zůstatkových částek, podle čl. 573 LECiv musí být k exekuční žalobě připojeny ještě další listiny – 1.) listina, která vyjadřuje výslednou částku likvidace provedené věřitelem, vč. výpisu operace má dáti – dal a dalších ohledně úroků, jež určují konkrétní zůstatkovou částku, pro niž se nařízení exekuce navrhuje. Dále je to 2.) věrohodná listina, jíž se prokazuje, že likvidace byla provedena způsobem dohodnutým stranami exekučního titulu a 3.) listina, jíž se prokazuje, že vykonatelná částka byla oznámena dlužníku (event. i ručiteli).

Další případ jsou proměnlivé úroky (*intereses variables*) upravené v čl. 574 LECiv. Podle tohoto ustanovení musí vymáhající věřitel uvést v exekuční žalobě početní operace, které vykazují jako zůstatek určitou částku, pro niž navrhuje exekuci, jestliže ta pochází z půjčky nebo úvěru, stran nichž byl smlouven proměnlivý úrok. A nebo, pokud u takové půjčky či úvěru je potřebné upravit paritu rozdílných měn a jejich příslušných úrokových sazeb. I tehdy však platí, že je nutno k exekuční žalobě připojit listiny ad 2.) a 3.) podle předchozího odstavce.

Již jsme si řekli, že se exekuce nařizuje pro jistinu a splatné běžné a procesní¹⁶⁶ úroky z prodlení, včetně odhadované částky úroků, jež mohou vzejít během exekuce, a nákladů řízení. Poslední dvě uvedené částky se podle čl. 575 LECiv stanovují předběžně a nemohou dohromady činit více než 30 % jistiny. Výjimečně však tuto částku přesáhnout mohou, osvědčí-li to vymáhající věřitel na základě předpokládané délky exekuce a sazby úroků.

Čl. 578 LECiv upravuje možnost, podle níž může být v exekuční žalobě navrženo automatické rozšíření exekuce. To přichází v úvahu, lze-li očekávat splatnost nových splátek nebo celého dluhu po nařízení exekuce ohledně dlužné likvidní částky. K žalobě pak musí vymáhající věřitel připojit konečnou likvidaci dluhu, včetně splatnosti splátek a úroků vzešlých během exekuce. Tehdy bude v nařízení exekuce vymáhaný upozorněn, že exekuce může být automaticky rozšířena, jestliže vymáhaný nesloží u soudu po lhůtě splatnosti nových splátek (či stane-li se celý dluh splatným) příslušnou částku, a to právě o ni a o úroky.

Rozšíření exekuce je dostatečným důvodem i pro rozšíření obstavení majetku, a to k návrhu vymáhajícího věřitele po splatnosti jednotlivých splátek.

¹⁶⁶ Čl. 576.1 LECiv stanoví, že úroky z procesního prodlení (*intereses de mora procesal*) plynou od okamžiku vydání rozhodnutí v prvním stupni odsuzujícího k zaplacení likvidní peněžité částky ve prospěch věřitele ve stejné sazbě *per annum* jako zákonný úrok z prodlení zvýšený o dva procentní body nebo ty, jež byly mezi stranami smlouveny či stanoví-li je ve zvláštním ustanovení zákon.

2.5.2 Obstavení majetku

Obstavení majetku (*embargo de bienes*) je upraveno celkem obsáhle v čl. 584 až 633 LECiv. Podle čl. 613 „obstavení majetku přiznává právo věřiteli na to, aby obdržel výtěžek z toho, co bude získáno realizací obstaveného majetku za účelem uspokojení dlužné částky, jež je uvedena v exekučním titulu, příslušných úroků a nákladů exekuce“. Nejdříve se ale podívejme na nové postupy a zásady, jež se při obstavení majetku uplatňují.

2.5.2.1 Postup při obstavení majetku

2.5.2.1.1 Výzva k zaplacení

O výzvě k zaplacení jsme již hovořili. Připomeňme jen, že pro obstavení majetku zákon stanovuje dvě modalitty. U první z nich se obstavení majetku provádí již v samotném usnesení o nařízení exekuce (tedy nepředchází-li mu výzva k zaplacení). Podle čl. 580 tomu bude tehdy, když se exekuce zakládá na soudních a rozhodčích rozhodnutích, a dále, když vymáhající věřitel přistoupil k výzvě k zaplacení prostřednictvím notáře alespoň 10 dní před podáním exekuční žaloby (ta nahrazuje soudní výzvu k zaplacení podle čl. 581.2 LECiv). V ostatních případech je obligatorní nejdříve výzva k zaplacení a samotné obstavení se provádí cestou exekučního příkazu (*diligencia de embargo*), v němž už je již uveden konkrétní majetek, který je obstavován.

2.5.2.1.2 Provedení obstavení (*traba de los bienes*)

Asi nejdůležitější zásadou, dosud *de lege lata* neupravenou, je proporcionalita obstavení majetku vyjádřená v čl. 584 LECiv. To znamená, že se neobstavují věci (práva), jejichž předpokládaná hodnota převyšuje částku, pro niž byla exekuce nařízena. Tato zásada je ovšem relativní, neboť není-li vymáhajícímu věřiteli znám jiný majetek vymáhaného s odpovídající hodnotou, lze uskutečnit obstavení i stran majetku vyšší hodnoty. A nebo je možné, že vymáhaný ani jiný majetek nižší hodnoty nemá.

Provedení obstavení lze i odvrátit. Podle čl. 585 LECiv totiž může vymáhaný složit exekvovanou částku do soudní úschovy. To má za následek odložení exekuce. Učinit tak může proto, že hodlá vznést proti exekuci námitky (a potom je obstavení odloženo až do rozhodnutí o námitkách). Pakliže je však nepodá, bude složená částka z úschovy odevzdána vymáhajícímu věřiteli, aniž by to mělo vliv na případné úroky z prodlení nebo náklady exekuce. Pokud vymáhaný složí tuto částku do soudní úschovy až po provedení obstavení, ale před vydáním rozhodnutí o námitkách, obstavení majetku bude odvoláno.

Na rozdíl od předchozího LECiv 1881, zakazuje se výslovně v čl. 588 pod sankcí neplatnosti neurčité obstavení majetku vymáhaného (tedy majetku, o němž není najisto postaveno, že skutečně existuje), ledaže by šlo o jeho běžné účty (tam je však nutné uvedení alespoň maximální částky, nad

jejíž rozsah může s účtem vymáhaný libovolně disponovat, viz též čl. 588.2 odstavec druhý). LECiv 2000 také nastoluje požadavek, aby vymáhající věřitel již znal, jaký konkrétní majetek vymáhaného chce obstatit. Ten bude znát buď již z předchozích dob a **nebo** na základě uskutečněného pátrání po majetku vymáhaného ve fázi před obstatením.

Za tím účelem se oproti dřívějšímu LECiv zavádí zásada spolupráce vymáhaného (prohlášení o majetku) a třetích osob při lokalizaci a pátrání po majetku podléhajícím obstatení a o jeho zatížení.

2.5.2.1.3 Prohlášení o majetku (*manifestación de bienes*)

Prohlášení o majetku (*manifestación de bienes*) upravuje čl. 589 LECiv. Provádí se prostřednictvím opatření (*providencia*) a soud k němu přistupuje *ex offio*, neoznačí-li vymáhající věřitel majetek vymáhaného, který by byl pro účely exekuce dostačující. Vymáhaný je poučen o následcích nepravdivého a neúplného prohlášení a je možno mu v takovém případě i opakovaně ukládat donucovací pokuty (*multas coercitivas*). Na jiném místě jsme si však řekli, že i tak je tento institut, od něhož si zákonodárce tolik sliboval, zcela neefektivní.

2.5.2.1.4 Opatření k lokalizaci a vyhledání majetku vymáhaného

Oproti prohlášení o majetku je možnost soudního pátrání po majetku vymáhaného fakultativní, a sice k návrhu vymáhajícího věřitele. Má své místo tam, kde vymáhající není schopen označit v exekuční žalobě majetek vymáhaného dlužníka, který by byl dostatečný k uspokojení exekučního nároku. Je upraven v čl. 590 LECiv, a podobně jako prohlášení o majetku, i zde rozhoduje soud opatřením (*providencia*). Jeho prostřednictvím se obrací na finanční ústavy, organizace, veřejné rejstříky a fyzické a právnické osoby, označené vymáhajícím věřitelem, aby uvedly informace o majetku vymáhaného. Proto také čl. 591 upravuje povinnost spolupráce (*deber de colaboración*) těchto subjektů vůči soudu, který může při porušení povinnosti spolupráce ukládat opakovaně donucovací pokuty, dokud jí povinný subjekt nedostojí. Vymáhající věřitel však musí v návrhu stručně odůvodnit, proč by tyto subjekty měly takovými informacemi o majetku vymáhaného disponovat. Tento institut může vymáhající věřitel využít jen jako *ultima ratio*, tj. nemůže-li takové informace od nich získat sám nebo s pomocí svého prokurátora.

2.5.2.1.5 Pořadí při obstatení

Pověděli jsme si, že nový LECiv přiznává aktivnímu vymáhanému zvláštní úlohu na poli exekucí. Jedním z případů, kdy se projevuje, jsou dohody o obstatení majetku. Čl. 592 LECiv stanoví sice pořadí obstatení majetku, oproti dřívějšímu LECiv však říká, že přednost před zákonem pro určení pořadí mají existující dohody stran. Ty mohly být platně uzavřeny ještě před exekucí, ale nic nebrání ani tomu, aby byly uzavřeny až během ní. Pokud takové dohody není,

obstavení by mělo být provedeno ohledně nejsnáze zcizitelného majetku, a toto zcizení by mělo vymáhaného zatížit co nejméně.

Subsidiárně, tj. neuplatní-li se právě uvedené, zákon stanoví v čl. 592.2 pořadí tak, že se nejprve obstavují: **1.) peníze nebo běžné účty jakéhokoliv druhu, 2.) úvěry a práva, jež mohou být realizovány ihned či v krátkodobém termínu, listinné a jiné cenné papíry a další finanční instrumenty schválené k obchodování na sekundárním úředním trhu s cennými papíry, 3.) šperky a umělecké předměty, 4.) výnosy v penězích jakéhokoliv původu a důvodu, 5.) úroky, výnosy a plody všech druhů, 6.) věci movité a samohybné, akcie, listinné a jiné cenné papíry neschválené k úřednímu oceňování a podíly ve společnostech, 7.) věci nemovité, 8.) platy, mzdy, důchody a příjmy pocházející z živnostenské a samostatné obchodní činnosti, a konečně 9.) úvěry, práva a jiné cenné papíry realizovatelné ve střednědobém či dlouhodobém termínu.**

Rovněž lze podle zákona vyhlásit obstavení **10.) podniku**, jestliže je vzhledem k okolnostem vhodnější než obstavení jeho rozličných majetkových součástí.

2.5.2.2 Neobstavitelnost majetku

LECiv v čl. 605 a 606 LECiv stanovuje zásadu neobstavitelnosti určitého majetku, a dělí ji na absolutní neobstavitelnost majetku a na neobstavitelnost majetku vymáhaného. Mohli bychom tedy majetek rozdělit na absolutně neobstavitelný a na obstavitelný relativně. Nebo z jiného úhlu můžeme vymezit neobstavitelnost majetku jako objektivní (záleží na druhu právního statku) a jako subjektivní (nelze určitý majetek obstavit, protože je majetkem vymáhaného). Absolutně neobstavitelnými jsou **1.) právní statky, které byly deklarovány jako nezczizitelné, 2.) akcesorická práva, jež jsou nezávisle na právu hlavním nezczizitelná, 3.) právní statky, jež postrádají samy o sobě majetkovou podstatu, a dále 4.) právní statky, jež jsou výslovným ustanovením zákona prohlášeny za neobstavitelné.**

Neobstavitelným majetkem vymáhaného je **1.) nábytek a vybavení domácnosti, šatstvo** vymáhaného a jeho rodiny, nedá-li se považovat za nadbytečné, a dále pak i obecně **potravin** a **paliva a další věci**, jež podle názoru soudu jsou nepostradatelné k tomu, aby vymáhaný a na něm závislé osoby mohli přistupovat s důstojností k vlastní existenci. Jinak mezi ně také patří **2.) knihy a nástroje nutné pro výkon povolání, umění nebo řemesla, jimž se vymáhaný věnuje, jestliže hodnota takovýchto věcí není nepoměrná k částce vymáhaného dluhu, 3.) věci posvátné a určené k výkonu kultu zákonem registrovaných náboženství, 4.) částky prohlášené za neobstavitelné zákonem a konečně 5.) právní statky a částky prohlášené za neobstavitelné smlouvami, jimiž je Španělsko vázáno.**

Čl. 607 stanoví i výjimky neobstavitelnosti u mezd a důchodů. O nich si ale povíme ve zvláštní kapitole.

Zákon v čl. 609 LECiv ještě prohlašuje, že provedené obstavení neobstavitelného majetku je absolutně neplatné (*nulo de pleno derecho*). Vymáhaný může tuto neplatnost sdělit soudu prostřednictvím řádných opravných prostředků nebo pouhým dostavením se k soudu.

2.5.2.3 Další obstavení a změny obstavení

Jinou novotou ve srovnání s předchozí úpravou je v čl. 610 LECiv obsažený institut dalšího obstavení majetku (*reembargo*), tj. obstavení již obstaveného majetku. Jeho podstatou je, že až do uspokojení první exekuce, v jejímž rámci bylo provedeno obstavení určitého majetku, nebude přistoupeno k realizaci exekuce takového majetku v exekuci následné, v níž byl znovu obstaven. Avšak z výtěžku provedené exekuce ohledně znovuobstaveného majetku se nejdříve uspokojí prvotní exekvovaná pohledávka, a pak i pohledávka, v rámci jejíž exekuce k dalšímu obstavení (znovuobstavení) majetku došlo. Je-li prvotní obstavení odvoláno, na jeho místo nastupuje toto další a stává se prvotním.

Zákon rovněž zavádí možnost obstavení předražku (*embargo de sobrante*) z realizace jiné exekuce (čl. 611). Ten se vkládá na Účet vkladů a úschov (*Cuenta de Depósitos y Consignaciones*) k dispozici toho soudu, který obstavení přetřžku nařídil. U nemovitých věcí se předražek po realizaci exekuce stran vkládá na tento účet až po uspokojení pohledávky vymáhajícího věřitele a dalších věřitelů, jejichž práva byla zapsána nebo poznamenána (*derecho inscrito o anotado*) až následně, po vymáhajícím věřiteli.

Dále LECiv 2000 představuje v čl. 612 jako nové instituty rozšíření obstavení (*mejora de embargo*), jeho změnu (*modificación*) a omezení (*reducción*). V prvním případě může vymáhající věřitel navrhnout rozšíření nebo změnu obstavení nebo zajišťovacích opatření, jestliže změna okolností vyvolává pochybnosti o dostatečnosti obstaveného majetku. V posledně uvedeném případě naopak vymáhaný může požádat o omezení nebo změnu obstavení nebo jeho zajištění (tj. v podstatě nahradit provedené obstavení určité věci či práva) za jiné, neohrozí-li to účely exekuce. Soud o tom podle svého uvážení rozhodne opatřením (*providencia*), proti němuž není opravný prostředek.

2.6 Exekuce srážkami ze mzdy

V této poslední kapitole si povíme blíže o provedení exekuce srážkami ze mzdy. Řekli jsme si již vše o obecných předpokladech exekuce, i o tom, že srážky ze mzdy (přesněji obstavení mzdy

nebo jiného příjmu) přijdou v rámci exekuce na řadu až jako osmé. A to tehdy, není-li dohody mezi stranami, která by mohla stanovit jejich obstavení jako přednostnější před ostatními způsoby provedení exekuce. Samotná úprava srážek ze mzdy ve španělském civilním soudním řádu je jen dosti stručná a obecná.

Nuže, čl. 592.2.8 LECiv hovoří o obstavení platů, mezd, důchodů a příjmů pocházejících z živnostenské a samostatné obchodní činnosti vymáhaného. Povězme si nyní, co se těmito pojmy rozumí.

Tradiční definice mzdy (*salario*) a platu (*sueldo*) měla dříve oporu v právních předpisech. Co se rozumělo platem osvětlovaly čl. 96 až 100 dekretu č. 315/1964 ze 7. února 1964, jímž se schvaluje paragrafované znění zákona o civilních státních úřednících¹⁶⁷. Ten byl však v mezidobí dvakrát zásadně nepřímo novelizován, přičemž v nyní účinném zákoně č. 7/2007 z 12. dubna 2007, o základním statutu veřejného zaměstnance,¹⁶⁸ byl dosavadní a klasický pojem platu (*sueldo*) jako pracovní odměny veřejných úředníků opuštěn a čl. 21 až 30 místo něho užívají termín *retribuciones* (odměny)¹⁶⁹. Jelikož však ke změně v pojmosloví došlo až po přijetí LECiv 2000, jsme toho názoru, že podle čl. 592.2.8 LECiv se obstavením platů (*embargo de sueldos*) rozumějí právě *retribuciones*, tj. celé odměny, a nikoliv jen platu jako jedné z jejich složek.

Co je mzdou (*salario*) nám říká čl. 26 královského zákonného dekretu č. 1/1995 z 24. března 1995, kterým se schvaluje novelizované znění zákona o zaměstnaneckém statutu¹⁷⁰. Je jí souhrn ekonomických příjmů zaměstnanců za poskytování profesionálních pracovních služeb na cizí účet. Rozhodně pod ní nespádají odškodnění, která jsou vyplácena zaměstnanci při propuštění, pracovním úrazu apod.¹⁷¹

Důchody (*pensiones*) jsou „to, co pobírají zaměstnanci a úředníci, když se nalézají v určité pracovní situaci, přechodné nebo stálé, z níž pramení právo na vznik dávky vůči subjektu nebo organizaci – plátcí“¹⁷².

¹⁶⁷ Decreto 315/1964, de 7 de febrero, por el que se aprueba el Texto articulado de la Ley de Funcionarios Civiles del Estado

¹⁶⁸ Ley 7/2007, de 12 de abril, del Estatuto Básico del Empleado Público

¹⁶⁹ Podle čl. 22 cit. zákona se odměny dělí na základní (*r. básicas*) a doplňkové (*r. complementarias*). Základní odměna se podle čl. 23 skládá z platu (*sueldo*) a trienále (*trienio*). Plat (*sueldo*) se určuje podle Podskupiny či Skupiny profesního třídění, v níž je státní úředník zařazen.

¹⁷⁰ Real Decreto Legislativo 1/1995, de 24 de marzo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores.

¹⁷¹ čl. 26.2 citovaného kr. zákonného dekretu.

¹⁷² Pereda Gámez, Francisco Javier: *Ejecución de Sentencias Civiles (II), La vía de apremio*, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1997, 1. vydání, str. 147

Níže uvedená pravidla se podle čl. 607.6 LECiv vztahují i na příjmy pocházející ze samostatné živnostenské a obchodní činnosti. Těmi jsou podle teorie odměny, jež tito pracovníci (živnostníci) získávají v přímém vztahu s jejich prací nebo poskytováním služeb.¹⁷³

2.6.1 Provedení obstavení mzdy nebo jiného příjmu

Nyní se nacházíme ve fázi, kdy exekuce již byla nařízena a jako způsob jejího provedení bylo dohodnuto nebo nařízeno podle čl. 592.2.8 LECiv obstavení platů, mezd, důchodů a příjmů pocházejících z živnostenské a samostatné obchodní činnosti vymáhaného (dále jen „mezd“).

2.6.1.1 Základní neobstavitelná částka

O mzdě můžeme obecně říci, že je odměnou za vykonanou práci a slouží k obživě vymáhaného a případně i jeho rodiny. Obdobně to platí i pro ostatní podobné příjmy stanovené v čl. 592.2.8 LECiv. Z důvodu jejich nezastupitelné úlohy pro obživu obyvatel zákon zavádí zásadu týkající se obstavení mezd, jíž je podle čl. 607.1 to, že je nelze postihnout co do výše částky stanovené pro minimální mezioborovou mzdu. Ta je stanovována každoročně prováděcím předpisem a pro rok 2008 je jím královský dekret č. 1763/2007 z 28. prosince 2007¹⁷⁴. Podle čl. 1 cit. předpisu je minimální mezioborovou mzdou částka 600,- € měsíčně (nebo 20,- €, je-li mzda stanovena jako denní). Nelze tedy za žádných okolností obstavit mzdy co do výše této částky. Pokud by se tak přesto stalo, je možné postupovat podle čl. 609, který prohlašuje takové obstavení za absolutně neplatné a stanoví i postup, jež jsme si již popsali dříve.

Jelikož zákon o tom mlčí, je Pereda Gámez¹⁷⁵ toho názoru, že neobstavitelná částka by se měla týkat ve stejném rozsahu jako u zletilých zaměstnanců též zaměstnanců nezletilých.

2.6.1.1.1 Exekuce stran výživného

Právě uvedené zásady se podle čl. 608 LECiv výslovně nevztahují na exekuci pro neplnění vyživovací povinnosti (*ejecución por condena a prestación alimenticia*). Závazek platit výživné musí být odvozen přímo ze zákona, avšak pro tyto účely se sem počítají i výroky rozsudků vydané v řízeních o prohlášení manželství za neplatné, rozvod nebo rozluky, co se týče povinnosti platit výživné manželu nebo dětem. Tehdy stanoví částku, jež může být obstavena, přímo soud. Podle našeho názoru by však mělo být dlužníku zachováno vždy alespoň životní minimum (částka ve výši minimální mezioborové mzdy).

¹⁷³ *ibidem*

¹⁷⁴ *Real Decreto 1763/2007, de 28 de diciembre, por el que se fija el salario mínimo interprofesional para 2008*

¹⁷⁵ Pereda Gámez: *op. cit.*, str. 143

2.6.1.2 Postup při obstavení

Čl. 607.2 upravuje postup při obstavení mezd, jejichž výše převyšuje základní neobstavitelnou částku. Pokud se týká výše takového příjmu až do dvojnásobku základní mezioborové mzdy (ZMM), obstavuje se z něj 30 %, z částky mezi dvojnásobkem a trojnásobkem ZMM se obstavuje 50 %, mezi trojnásobkem a čtyřnásobkem se obstavuje 60 %, a do pětinašobku ZMM 75 % příjmu. Nad tuto hranici se obstavuje ze zbývajících částky dokonce 90 %.

2.6.1.2.1 Úleva z obstavení

S ohledem na eventuální rodinné vyživovací povinnosti (*cargas familiares*) vymáhaného, soud může provést úlevu mezi 10 až 15 % z procent stanovených u postupu při obstavení v čl. 607.2.1 až 4 LECiv (viz předchozí odstavec).

2.6.1.2.2 Čistá mzda

Obstavení se provádí z vyplácených mezd. Jsou-li ty však podle čl. 607.5 LECiv zatíženy stálými nebo přechodnými srážkami veřejného charakteru (z důvodů daňové, fiskální nebo sociálněbezpečnostní legislativy), likvidní částkou, která slouží pro účely obstavení je ta, která je vyplácena vymáhanému po jejich provedení. Tím je tedy myšleno, že předmětem obstavení jsou již čisté mzdy. Ne však mzdy „očistěné“ z jiných důvodů, např. soukromoprávních - dohodou o srážkách ze mzdy apod.

K čisté mzdě je nutno přiřadit i stálé příplatky, jako např. za noční směny (*nocturnidad*) nebo nebezpečné provozy (*peligrosidad*). Pokud jsou však takové příplatky nestálé nebo variabilní, nelze s nimi pro účely exekuce počítat.¹⁷⁶

2.6.1.2.3 Budoucí mzda či jiný takový příjem

Je jistou zvláštností španělského LECiv (jak současného, tak předcházejícího), že neupravuje vcelku závažnou otázku, jak postupovat u mzdy (nebo obdobných příjmů) budoucí. Tj. v případech, kde lze očekávat jejich budoucí splatnost.

Teorie se po čase nakonec shodla na tom, že u tohoto typu obstavení se exekují také budoucí plnění (příjem, jež zaměstnanec obdrží až třeba za několik měsíců), tedy právní očekávání (*expectativa jurídica*).¹⁷⁷ Bude však *lege tacente* nezbytné, aby soud nařídil plátcům mzdy (jiného příjmu) její zadržení pro dispozici soudem co do obstavitelné částky od okamžiku její splatnosti

¹⁷⁶ Pereda Gámez: *op. cit.*, str. 149

¹⁷⁷ např. Pereda Gámez, *op. cit.*, str. 147 a Cachón Cadenas, Manuel: *El Embargo*, Librería Bosch, Barcelona, 1991, 1. vydání, str. 492

(event. pro dispozici vymáhajícího věřitele). Zajímavostí ovšem je, že nesplní-li poddlužník (třetí osoba – plátce mzdy) tuto povinnost, vymáhající věřitel může navrhnout rozšíření obstavení.¹⁷⁸

2.6.1.2.4 Několik příjmů

Jestliže je vymáhaný příjemcem více než jedné mzdy nebo příjmu, pro účely stanovení neobstavitelné částky se sčítají všechny dohromady. Stejně tak se postupuje i při sčítání mezd, platů a důchodů, jakož i odměny za práci či jejich obdoby manžela za podmínky, že nejsou ekonomicky (stran věcí, práv a jakýchkoliv výnosů) odloučeni. Tuto okolnost musejí však soudu prokázat.

2.6.1.2.5 Mzdy a jiné příjmy vyplácené na bankovní účet

V praxi může snadno docházet k případům, kdy je mzda nebo jiný příjem vyplácena na bankovní účet. Pak nastává potíže v tom (jelikož zákon o tom mlčí), zda považovat tuto částku pro účely obstavení jako mzdu (nebo jiný příjem) či jako součást zůstatku na účtu. V druhém případě by bylo na místě exekvovat ji běžným obstavením účtu.

I zde se však teorie shodla na tom, že správná je první varianta. Zvláště závažné důsledky má tato otázka v situaci, je-li je mzda či jiný takový příjem vyplácena na bankovní účet a ten je již postižen obstavením. Tehdy musí být neobstavitelná částka mzdy či jiného příjmu odečtena ze zůstatku na účtu a vyhrazena vymáhanému; teprve ve zbývající výši splyne vyplácená mzda či jiný příjem se zůstatkem na účtu a bude exekvována v rámci obstavení účtu. Hlavní argument pro první variantu je to, že v opačném případě by byl zmařen účel částečné neobstavitelnosti mzdy a jiných příjmů.¹⁷⁹ I když autoři vycházejí z předcházejícího LECiv 1881, *lege tacente* se domníváme, že jeho názory lze bez obtíží aplikovat i na současnou právní úpravu.

2.6.1.2.6 Zajištění obstavení mezd a jiných příjmů

Zákon o civilním řízení stanoví také ve svém čl. 621 způsob zajištění týkající se provedení obstavení (*garantía de la traba*) mezd a jiných příjmů. Podle tohoto ustanovení jsou-li obstaveny mzdy, důchody a jiná periodicky se opakující plnění, bude nařízeno osobě, subjektu nebo úřadu, které je vyplácení, aby je zadržely pro dispozici soudu a převedly na již zmiňovaný Účet vkladů a úschov. Zákon o tom více neustanovuje a bude tak na soudu, aby o osudu tam uložených prostředků rozhodl.

¹⁷⁸ Cachón Cadenas: *op. cit.*, str. 493 a 495

¹⁷⁹ Cachón Cadenas: *op. cit.*, str. 496 a Pereda Gámez: *op. cit.*, str. 152-153

2.6.1.2.7 Výplata obstavené mzdy (či jiného příjmu) vymáhajícímu věřiteli

O výplatě obstavené mzdy vymáhajícímu věřiteli zákon nic nestanoví. Někteří autoři se k tomu vyslovují se zajímavými názory. Např. Pereda Gámez¹⁸⁰ navrhuje, aby se exekuční srážky prováděly měsíčně, i když je mzda a jiný příjem vyplácen v kratších lhůtách. Půjde-li u srážek o malé částky, subjekt vyplácející mzdy by je měl převádět na Účet až když bude dosaženo vyšší sumy, např. čtvrtletně.

¹⁸⁰ Pereda Gámez: *op. cit.*, str. 152

3. ČÁST: ZHODNOCENÍ A ZÁVĚRY *DE LEGE FERENDA*

V předchozích dvou kapitolách jsme podali právní úpravu soudních exekucí (výkonů rozhodnutí) v Česku a ve Španělsku a jako příklad jednotlivých způsobů nuceného vykonání výroků jsme zvolili srážky ze mzdy. V této kapitole se dostáváme k samotnému cíli naší práce, jímž je vlastní komparace těchto úprav. Vědeckým přínosem tohoto srovnání bude jeho zhodnocení a vyvození závěrů *de lege ferenda* pro již snad se rozebíhající a dlouho diskutovanou rekodifikaci českého civilního procesu. To nám však nebrání v tom, abychom si vůči ní nevyhradili jistou dávku skepse. Současný zákonodárce, v příkrém rozporu s prvorepublikovými rekodifikacemi¹ a za převládající arogance jednotlivých právnických (nikoliv právních) oborů², se rozhodl nevyčkat nejdříve nového občanského zákoníku (civilního práva hmotného). Zatím se tváří, že k nové úpravě procesu bude přistupováno – nejen podle našeho soudu poněkud pošetile- na hmotném právu nezávisle. Tato kritika, ač ji považujeme za oprávněnou, však do této práce nepatří. Vraťme se proto nyní k jejímu cíli, tedy k vlastní komparaci obou úprav soudních výkonů rozhodnutí.

Český právní řád, stejně jako ten španělský, náleží do systému práva kontinentálního. Naše právo vycházelo z tradice rakouské, byť v uplynulých 60 letech značně nabourané. Bývá proto řazeno spíše k právům postsovětským. O španělském právu bychom mohli říci, že náleží do okruhu práva francouzského.³ Bylo by to však paušalizující a zjednodušující. Jak jsme si pověděli v kap. 2.2, španělský zákonodárce v 19. století s ohledem na animozity mezi jeho zemí a Francií (a ostatně i mezi Španělskem a dalšími mocnostmi) zvolil přístup vlastní, do jisté míry myšlenkově autonomní. Ostatně nejen v otázkách exekucí. Nicméně v obou případech jde stále o *terrae legis scriptae*, kde podle tradičního pojetí soudce právo vykládá, ale nevytváří je (*ius dicit iudex inter partes*).

3.1 Prameny úpravy

Pramenem práva kontinentálního systému je zákon. Základním zákonem obou komparovaných zemí je psaná ústava. Ta česká o exekucích neobsahuje nic, avšak španělská, jak již bylo podáno (kap. 2.1), se o nich výslovně zmiňuje. Ve svém čl. 117.3 vyhrazuje monopol na výkon rozsouzeného státu, čímž zcela vylučuje v ČR tolik diskutovanou a do praxe plíživě zaváděnou privatizaci justice, jež započala právě u exekucí. Český ústavodárce nic takového neučinil. Proto

¹ srov. kap. 1.2.1 či přímo Hartmann: *op. cit.*, str. V a VII

² z nedávné doby stačí zmínit kvapnou a autonomní „rekodifikaci“ práva pracovního

³ Knapp, Viktor: *Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy)*, C. H. Beck, Praha, 1996, 1. vydání, str. 114. Ostatně je notorietou, že vzhledem k vyspělosti a velmocenskému postavení se Francie stala v 19. století velkým vzorem pro ostatní románské země, zvl. Portugalsko, Rumunsko a země latinskoamerické, méně pak pro Itálii a Španělsko.

bylo možné počínaje rokem 2002 vykročit na cestě k privatizaci exekucí tím, že dosavadní výlučná pravomoc soudů na tomto poli byla svěřena také soukromým osobám - soudním exekutorům. Ti exekuce provádějí sice jménem státu, avšak za úplatu. K privatizaci exekucí zatím došlo jen částečně, a proto dodnes může oprávněný (věřitel) přistoupit jak ke stávajícímu modelu soudních výkonů rozhodnutí podle OSŘ z roku 1963, tak i zvolit efektivnější (ale jen pokud jde o prodej movitostí a nemovitostí) exekuce podle EŘ. Tímto způsobem ovšem český zákonodárce otevřel Pandořinu skříňku. Zaklapnout ji je však marné - soudní exekutoři jsou již na světě a do skříňky se jen tak nevrátí. Nicméně ani téma soukromých exekutorů nepatří do naší práce a proto se mu vyhneme.

Soudní výkony rozhodnutí upravují v obou právních řádech základní zákony civilního řízení soudního. V Česku je to již velmi zastaralý a nevyhovující zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve Španělsku je jím ještě poměrně čerstvý zákon o civilním řízení soudním (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) č. 1/2000 BOE. Otázkou je, zda by snad nebylo vhodnější upravit materii exekucí v jediném novém exekučním řádu, platném nejen pro soudy (bude-li jim pravomoc stran exekucí ponechána) a soudní exekutory, ale i pro správní úřady.

OSŘ věnuje exekucím v současnosti 202 paragrafů, LECiv 181 článků. Z tohoto faktu však nelze nic dovozovat, jak třeba demagogicky činí odpůrci nového civilního kodexu při srovnání s jinými občanskými zákoníky. Může to dokreslit jen skutečnost, že se nepotvrdil názor československého zákonodárce z 60. let, který zpuštěně prohlašoval exekuce za překonané a ne příliš potřebné, neboť v socialistické společnosti budou odumírat (viz kap. 1.2.3.1). To se však, jak víme, nestalo a současná doba ekonomické krize exekucím naopak přeje víc než dost.

Než přikročíme k vlastní komparaci, je třeba vyjasnit otázku pojmosloví. Bylo již uvedeno, že český zákonodárce zvolil nevhodně „výkon rozhodnutí“ a že doporučujeme (viz kap. 1.2.3.3) návrat k pojmu (soudní) exekuce. Není důvodu, aby táž materie, byť upravená jinými právními předpisy, nesla v civilním procesu dvě rozdílná označení jen proto, že jednou nucený výkon provádí soud a podruhé soudní exekutor. Odlišovat je lze dostatečně vhodným přídomkem (např. exekuce dle CŘS/OSŘ ca. exekuce dle EŘ). Ale zpět. Obsahově jsou český termín „výkon rozhodnutí“ a španělský „*ejecución*“ totožné. V obou případech jde stále o nucený výkon exekučních titulů soudy.

3.2 Systematika

Z hlediska systematiky obsahuje španělský LECiv v jedné knize i předběžné exekuce, jež naše právo nezná.⁴ Kromě toho jsou do jedné knihy vtělena i předběžná opatření. Je proto otázkou, zda by český zákonodárce měl do části zaobírající se soudními exekucemi pojmout i institut předběžné vykonatelnosti (resp. exekuce) a také předběžná opatření (jež se také vykonávají). Vše samozřejmě závisí na vůli zákonodárcově. Byl-li by i v ČR opuštěn institut vykonatelnosti, bylo by vhodné předběžné exekuce do části nového ČŘS o exekucích pojmout. Jinak v tom nevidíme příliš smyslu. Pokud jde o předběžná opatření, není důvod ze systematického hlediska nic měnit. Pakliže by ke změně přeci jen došlo, nemělo by to žádný praktický dopad.

Jinak bychom ale mohli do téže části pojednávající o exekucích zahrnout i nově upravené instituty tak, jak o nich ještě budeme hovořit. Soudcovské zástavní právo bychom však z exekucí vyňali a upravili je zcela samostatně u zajišťovacího řízení, kam svojí povahou spíše patří.

3.3 Zásady

Ač ani španělský LECiv, ani španělští autoři o zásadách ovládající exekuce příliš systematicky nehovoří, nelze prizmatem českých zákonných principů nevidět, že jsou i ve španělské úpravě v podstatě stejné.

V obou právních řádech lze hovořit o zásadě formalizace předpokladů, o dispoziční zásadě i o zásadě oficiality, o zásadě projednací i vyšetřovací, o zásadě volného hodnocení důkazů a rovnosti stran, o zásadě ústnosti, přímosti a veřejnosti, legálního pořádku, proporcionality, priority i ochrany. Je ovšem logické, že vzhledem k dříve popsané různosti právních úprav se každá zásada projevuje v tom kterém právním řádu v rozdílné intenzitě.

Jedinou podstatnou výjimku tak nacházíme u zásady úplného uspokojení vymáhajícího věřitele, která se naplno uplatňuje pouze ve španělském právu. Španělské exekuce končí až úplným uspokojením vymáhajícího, kdežto české -podle jednotlivých exekučních způsobů- mohou skončit nehledě na to, zda byl vůbec vymáhající věřitel (oprávněný) alespoň zčásti uspokojen. Zavedením této zásady do právního řádu ČR bychom se spíše vyhnuli dokola se opakujícím exekucím mezi týmiž účastníky, ovšem jen za předpokladu, že by byla provázána s podstatnou změnou koncepce exekucí- zrušením nutné volby exekučního prostředku (způsobu), což ostatně, jak bude dále uvedeno, vřele doporučujeme.

⁴ Podali jsme již v kap. 2.4, že je to proto, že španělský právní řád postrádá náš institut vykonatelnosti (přesněji institucionalizované vykonatelnosti).

3.4 Pomoc soudu vymáhajícímu věřiteli

Stejně jako české právo, zná i španělský právní řád určitou pomoc ze strany soudu oprávněnému věřiteli, který (jak je to v praxi časté) nezná bližší údaje o majetku povinného. Španělský zákonodárce upravil dva instituty - **prohlášení o majetku** (viz čl. 589 LECiv) a **opatření k lokalizaci a vyhledání majetku vymáhaného** (čl. 590 LECiv). K oběma soud přistupuje *ex offio* při nařizování exekuce, pakliže vymáhající věřitel neuvedl žádný majetek vymáhaného. První z uvedených institutů - **prohlášení o majetku**-, byl do českého práva znovuzaveden také od r. 2001. České právo kromě toho zná i **předvolání povinného k dobrovolnému splnění povinnosti** a ještě **pomoc soudu oprávněnému při zjišťování bydliště povinného, jeho zaměstnavatele či banky, u níž si vede účet**.

3.4.1 Prohlášení o majetku

Základní rozdíl mezi českým a španělským prohlášením o majetku spočívá v tom, že v ČR je ovládáno zásadou dispoziční, kdežto ve Španělsku zásadou oficiality. V českém právu proto prohlášení o majetku vlastní exekuci předchází (či je na ní dokonce zcela nezávislé), ve Španělsku, ač to není výslovně uvedeno, soud k prohlášení o majetku přistoupí až po nařízení exekuce (čl. 589.3.2 LECiv *a contrario*). Formou rozhodnutí je zde opatření (*providencia*).

V rámci prohlášení o majetku v ČR může zatím konat jednotlivé úkony soudu toliko soudce. Ve Španělsku je může činit soudní tajemník (*Secretario Judicial*). Taková úprava se jeví mnohem praktičtější a je konformní s návrhem Soudcovské unie z dubna 2010, aby i v ČR prohlášení o majetku prováděli vyšší soudní úředníci, čekatelé, asistenti a soudní tajemníci. Pak by proti jejich rozhodnutí příslušelo povinnému odvolání, o němž by rozhodoval předseda senátu. Španělské právo však nezná prohlášení o celém majetku; postačí jen prohlášení stran toho majetku, který pokryje vymáhanou částku. Takovou úpravu doporučujeme i pro naše prohlášení o majetku.

V obou případech je prohlášení o majetku prováděno pod pohrůzkou sankcí. Ve Španělsku může navíc i soudní tajemník opakovaně ukládat pořádkové pokuty k vymození povinností dle čl. 589.2 LECiv.

Netřeba více hovořit o nesmyslnosti českého požadavku podle § 260b odst. 1 OSŘ (tj. že musí osvědčit listinami nemožnost uspokojení jeho pohledávky ani s pomocí soudu podle § 260 uspokojena výkonem rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, blíže viz kap. 1.3.3). Naopak nespornou výhodou české úpravy prohlášení o majetku je institut neúčinnosti právních úkonů. *De lege ferenda* doporučujeme prohlášení o majetku v právní úpravě ponechat s výhradou shora uvedeného. Za zmínku však určitě stojí, že prohlášení o majetku není příliš

funkční ani v české úpravě (snad s výjimkou neúčinnosti právních úkonů), avšak ani ve španělské. V této souvislosti se nabízí znovuzavedení sankce vazby, jako ji znal ŘEZ. Obáváme se nicméně, že to není v současnosti přijatelné. Bez účinných sankcí to však nepůjde, ledaže by zákonodárce sjednotil všechny existující registry (ohledně evidence majetků, zaměstnanců atp.). To je rozhodně lepší než zavádění nových (evidence dlužníků státu).

3.4.2 Dobrovolné splnění povinnosti za ingerence soudu

České právo zná pro svou absolutní neúčinnost a nevyužívanost až úsměvný institut předvolání k dobrovolnému splnění povinnosti (§ 259 OSŘ). Povinný je zpravidla volán z jím soudu uvedené adresy nebo z té zapsané v příslušné evidenci jako adresa trvalého bydliště (§ 46b OSŘ). Pro novou úpravu lze ohledně institutu předvolání povinného k dobrovolnému splnění povinností doporučit jedině jeho vypuštění.

Španělské právo zase zná výzvu k zaplacení (*requerimiento de pago*), jež je však nutným předpokladem pro nařízení exekuce. A to navíc jen ohledně mimosoudních exekučních titulů, ledaže vymáhající věřitel k exekuční žalobě připojil notářské osvědčení o takové výzvě jím učiněné, ne starší než 10 dnů. Výzva k zaplacení se činí v místě uvedeném v exekučním titulu jako bydliště vymáhaného či kdekoliv, kde by se ten mohl nacházet. Jde proto svojí povahou o zcela rozdílné instituty. Není však bez zajímavosti, že se výzva k zaplacení plíživě vkradla i do české úpravy exekucí podle exekučního řádu - u nás ji však činí sám soudní exekutor.

K zavedení institutu výzvy k zaplacení v českém exekučním právu jsme poněkud skeptičtí. Z praktických zkušeností z nového správního řádu⁵ víme, že případů, kdy byla vyslyšena, je jako šafránu. Povinní reagují téměř vždy až na obstavení majetku. Proto se nám výzva k zaplacení jeví jen jako krok, který vymáhání dluhu zbytečně oddaluje.

3.4.3 Zjišťování informací o majetku a osobě exekvovaného soudem

V obou předmětných právních úpravách jde o instituty, který jsou ovládány zásadou dispoziční. To znamená, že se uskutečňují jen k návrhu oprávněného (vymáhajícího věřitele).⁶ v obou právních rádech totiž soud po majetku exekvovaného nepátrá. Největší komfort vymáhajícímu věřiteli poskytuje španělská úprava, podle které soud provede prohlášení o majetku *ex offo*. Soud se však spolehne jen na informace od vymáhaného a ty ne vždy musejí být zcela pravdivé či čestivé. Proto pokud chce věřitel svou exekuci urychlit, ve svém vlastním zájmu, nezná-

⁵ tzv. výzva k zaplacení nedoplatku v náhradní lhůtě (§ 106 odst. 3 SŘ a § 73 odst. 1 zákona č. 337/1992 Sb. o správě daní a poplatků)

⁶ srov. čl. 590 LECiv a § 260 OSŘ

li dostatečný majetek vymáhaného pro pokrytí exekučního nároku, může navrhnout, aby soud učinil opatření k lokalizaci konkrétního majetku, a nebo, pakliže žádný konkrétní nezná, aby jej vyhledal. Exekuce poté může proběhnout rychleji a hladčeji.

Naopak v českém právu je činěn rozdíl u exekucí pro výživné nezletilého dítěte, kde soud vypomůže se zjištěním bydliště povinného. V dnešní době to není příliš praktické, neboť označení bydliště povinného je sice obligatorní náležitostí exekučního návrhu (§ 254 odst. 1, § 42 OSŘ), nicméně pokud oprávněný nezná aktuální bydliště povinného, postačí dle stávající soudní praxe uvést poslední jemu známé.⁷ U výživného pro nezletilé dítě lze přitom předpokládat, že téměř ve všech případech v praxi bude oprávněný znát (od své matky) alespoň nějaké dřívější bydliště povinného.

Zbývá tedy zjišťování informací o zaměstnavateli povinného či o tom, ve které bance si vede povinný účet. Tento institut by mohl být mnohem praktičtější a přínosnější. Jenže soud se zde nedotazuje třetích subjektů, ale přímo povinného. Tím je tento institut odsouzen rovněž k neúspěchu. Povinný nemusí sdělit pravdu nebo si rychle z [oprávněných] obav z budoucí exekuce bankovní účet uzavře, peníze převede, a nebo i případně opustí svoje zaměstnání. Nejlepší by bylo, kdyby se soud dotazoval přímo peněžních ústavů, jak to běžně dělají exekuční správní úřady při správních exekucích. Stran zjišťování zaměstnavatele by mohl soud směřovat svůj dotaz příslušné okresní správě sociálního zabezpečení⁸. Vzhledem k tomu, že *de lege ferenda* navrhuje, aby vymáhající věřitel v exekučním návrhu nemusel navrhnout konkrétní způsob exekuce, ale aby ji soud prováděl dle zákonného pořadí s využitím jemu dostupných a přístupných informací, považujeme tyto právě uvedené instituty za nadbytečné.

Naopak ve španělské úpravě se obrací soud (k návrhu exekventa) při pátrání po majetku exekuta (tedy nepátrá jen po zaměstnavateli či bankovním účtu) právě na třetí subjekty, ačkoliv i zde musí exekvent alespoň uvést, na které subjekty konkrétně, a navíc je mu tato možnost dána jen jako *ultima ratio*. Ani to není jistě ideální.

3.5 Podmínky exekučního řízení

V obou právních rádech se setkáváme s týmiž předpoklady pro nařízení exekuce, které se v podstatných rysech od sebe neliší. Z hlediska našeho vymezení jde jak o formální, tak i věcné

⁷ srov. 22 Cdo 149/2005

⁸ Bohužel neexistuje jednotná celostátní evidence, nýbrž jen jednotlivé okresní. Pro nedostatek financí nebyly dosud evidence okresních správ propojeny. V současnosti již lze zjistit nejen zaměstnavatele zaměstnance tzv. malé organizace, ale nově i tzv. velké organizace (tj. zaměstnavatele zaměstnávajícího více než 25 zaměstnanců), jak víme z vlastní zkušenosti.

předpoklady (blíže viz kap. 1.4.1). Jsou jimi 1.) exekuční žaloba, 2.) pravomoc soudu, 3.) příslušnost soudu (věcná, místní a funkční), 4.) procesní subjektivita, 5.) procesní způsobilost, 6.) způsobilost být zástupcem a oprávnění k zastupování, 7.) absence *rei iudicatae* a *litis pendentis*, 8.) exekuční titul, a 9.) vykonatelnost titulu v širším slova smyslu.

3.5.1 Exekuční žaloba

Španělská exekuční žaloba v materiálním smyslu a český návrh na nařízení výkonu rozhodnutí jsou v podstatě totožné. Liší se však v některých nedůležitých rysech, např. strukturou (před petitem španělská žaloba obsahuje odděleně a očíslovaně skutkové vylíčení a pak právní odůvodnění žaloby, které podle českého práva není nutnou náležitostí, neboť *iura novit curia*), ale i obsahem. Ve Španělsku může být u exekucí stran soudních titulů žaloba jen torzem - uvede se jen žádost o nařízení exekuce a konkretizuje se titul (a soud si už dovodí sám, jaká povinnost splněna nebyla). Souvisí to pochopitelně s koncepcí exekucí - exekuční prostředek si vymáhající věřitel nevolí a tak je vlastně tato exekuční minižaloba zcela dostačující. V českém právu tomu tak není. Zatěžuje to zvláště laické navrhovatele (nemající právnické vzdělání), kteří často ani neumějí rozlišit nalézací žalobu od exekučního návrhu. V tomto smyslu by jistě byla velmi přínosná jednotná formulářová podání (která si v praxi vytváří každý soud sám podle pravidla každá ves, jiný pes), v optimálním případě v elektronické podobě. Navíc klidně ošetřené i tak, aby aplikace neumožnila návrh odeslat, pokud nesplňuje veškeré náležitosti (podobně jako třeba když si kupujete po internetu letenku).

V obou právních řádech se setkáváme s požadavkem připojení exekučního titulu k návrhu (žalobě), s výjimkou situace v ČR, kdy je návrh podáván u soudu vydavšího exekuční titul, a ve Španělsku, je-li žaloba podávána ohledně exekuce soudního titulu. Je to ustanovení rozumné, které předpokládá v moderní době samozřejmý požadavek jednotné počítačové databáze jednotlivých soudů (anebo alespoň jejich vzájemnou propojenost). Na rozdíl od ČR, kde to tak není a ještě hodně dlouho nebude.

V obou právních řádech je podání exekučního návrhu zpoplatněno. V Česku obecně každého (není-li navrhovatel ze zákona nebo soudním rozhodnutím od této povinnosti osvobozen), ve Španělsku, jak bylo již podáno, jen podání žaloby žalobci - právnickými osobami (s určitými výjimkami) o exekuci mimosoudního titulu.

3.5.2 Pravomoc soudu

Pravomoc v oblasti exekucí je ve Španělsku vyhrazena výlučně (již samotnou ústavou) soudům. V Česku experimentálně a zřejmě přechodně jak soudům, tak i soudním exekutorům. Po jistou dobu již však probíhá odborná diskuze o tom, zda nesvěřit exekuce (civilní, a dokonce i správní) pouze soudním exekutorům. Nicméně kvůli některým (nemálo) skandálními případy a jisté diskreditaci soudního exekutorstva k tomu zatím nedošlo a jak doufáme, v nejbližší době ani nedojde.

3.5.3 Příslušnost soudu (věcná a místní)

U hlediska příslušnosti vychází španělský právní řád ze stejného východiska jako platná česká právní úprava, tzn. zjednoty určení příslušnosti soudu jak pro povolení exekuce, tak i pro její provedení. Ani jeden z obou právních řádů nezná v oblasti exekucí kauzální příslušnost.

U věcné příslušnosti je v ČR zásadou, že příslušným pro nařízení a provedení exekuce je okresní soud, a to nehledě na druh exekučního titulu nebo na instanci soudu, jenž exekuční titul vydal. Ve Španělsku však vždy záleží na druhu exekučního titulu a také na tom, jakého stupně byl soud, který exekuční titul vydal.

Také hledisko místní příslušnosti je v ČR upraveno jednotně pro všechny druhy exekučních titulů a řídí se principiálně bydlištěm (či sídlem) povinného podle tradiční zásady *actor forum rei sequitur*. Takto určený soud se označuje jako obecný soud. Ve španělské úpravě nalézáme úpravu rozdílnou. Místní příslušnost soudu se řídí v závislosti na druhu exekučního titulu a na jeho původci (tj. kdo konkrétně jej vydal), tedy zda jde o titul soudní či mimosoudní.

Proti české úpravě příslušnosti nelze nic namítat a je podle našeho mínění jednodušší a pro naše oprávněné srozumitelnější a přehlednější (protože tradičnější). Česká vychází ze zásady *exsequens forum executi sequitur*, španělská je podle našeho názoru zbytečně komplikovaná.

3.5.4 Strany exekučního řízení

České právo opustilo tradiční označení pro označení účastníků řízení (již ne stran) a zavedlo novotvary, oprávněný a povinný. Tyto termíny se v praxi bez problémů vžily. Španělské právo, stejně jako naprostá většina tradičních právních řádů, užívá označení stran (nikoliv účastníci řízení), a sice vymáhající (event. věřitel) a vymáhaný (resp. dlužník). Pro zamýšlenou českou úpravu zcela samozřejmě doporučujeme návrat k tradičnímu (i u nás) a celosvětově užívanému označení stran (nikoliv účastníků) exekuce jako vymáhající věřitel a dlužník.

3.5.4.1 Procesní subjektivita

Způsobilost být účastníkem (stranou) exekučního řízení je podle českého práva přiznána tomu, kdo ji má podle hmotného práva a dále pak komu ji přiznává zákon. Ve Španělsku je naopak přiznána samotným LECiv. Procesní subjektivita je shodná, pokud se týká fyzických osob a právnických osob. Liší se tím, že španělská úprava vyjmenovává jednotlivé další případy způsobilosti být účastníkem kazuisticky, kdežto česká odkazuje obecně na zákon. Španělský způsob se nám zdá rozhodně přehlednější a vhodnější. Vyžadovalo by to ale prvotní detailní pátrání zákonodárce v celém právním řádu a následně jeho bdělost při každé změně, což není zrovna jednoduše proveditelné. Nicméně přínosem by bylo odstranění určité právní nejistoty. Nespornou nevýhodou je nutnost častějších novelizací.

Mezi dalšími jednotlivými španělskými případy pak nacházíme i subjekty či entity, které v českém právním řádu procesní subjektivitu nemají. Vycházejí z tamních právních tradic a domníváme se, že jsou do českého právního řádu zcela nebo bez větších obtíží nepřenositelné.

3.5.4.2 Procesní způsobilost

I u procesní subjektivity odkazuje český OSŘ na hmotné právo neboli konkrétně na občanský zákoník a jeho úpravu „způsobilosti k právním úkonům“ (svéprávnosti). Španělský LECiv tak činí stejně. Z toho je patrné, že se není nad takovou úpravou z komparatistického hlediska třeba dále zamýšlet.

3.5.5 Procesní zastoupení

Základním rozdílem v oblasti procesního zastoupení v obou právních řádech je otázka, zda je dobrovolné nebo obligatorní. Bylo již řečeno, že v české úpravě známe⁹ dosud jen dobrovolné zastoupení (ačkoliv i nyní se uvažuje o obligatorním zastoupení v určitých typech sporů). Podle rozsahu oprávnění k zastupování upravuje český právní řád plnou moc procesní (pro celé řízení) nebo jen k jednotlivým úkonům (např. jen pro doručování). Navíc zástupce si strana může zvolit vždy jen jednoho.

Španělské právo však zná kromě zastoupení dobrovolného i zastoupení povinné. Pravidlem je, že zastoupení je obligatorní, avšak uplatňují se také výjimky, např. u tzv. bagatelních řízení (u exekucí na bagatelní soudní tituly). Zástupcem však mohou být toliko advokát a prokurátor, osoby znalé práva. Prokurátoru lze udělit procesní plnou moc či jen omezené zmocnění s vyloučením určitých okruhů úkonů, dovoleným zákonem. Je také možné, aby strana vystupovala

⁹ nepočítáme-li v to zastoupení procesním opatrovníkem ustanoveným soudem (§ 29 OSŘ)

před soudem sama, ale byla hájen advokátem, nebo aby byla pouze zastupována prokurátorem, anebo oběma zástupci najednou (není-li předepsáno obligatorní zastoupení). Jiný druh zastoupení španělské právo nezná (tedy ani obecného zmocněnce). Tato dualita zástupců, nevyjasněnost a nevyhraněnost jejich kompetencí, to vše je ve Španělsku obecně podrobováno velké kritice. Jak se jeví i nám, oprávněné.

Proto pro zamýšlený nový český civilněprocesní kodex doporučujeme vyjít jen ze stávající české úpravy. Problémy s doručováním byly prozatím¹⁰ vyřešeny u právnických osob obligatorním zřízením datových schránek právnickým osobám a především vytvořením institutu doručovací adresy. Proto výhoda obligatorního zastoupení spočívající v odstranění nesnází s doručováním stranám již padla. Naopak, v případě exekucí by povinné zastoupení zřejmě vedlo jen k značnému prodražení nákladů exekuce, které by ve svém výsledku stejně musel hradit neúspěšný povinný. Proto je u exekucí nedoporučujeme.

3.5.6 *Ne bis in idem*

U obou právních řádů se setkáváme se zásadami věci rozhodnuté (rozsouzené - *rei iudicatae*) a probíhajícího řízení (litispendence). Uplatňují se stejně a proto nejsou z komparatistického hlediska zajímavé. Problémem může být spíš litispendence u české úpravy, podle které je možné vést více exekucí (avšak jen jiného druhu) proti témuž povinnému. Pak se stává, že takové exekuce jsou pro povinného příliš tvrdé, nezřídká až likvidační. I z tohoto důvodu upřednostňujeme zrušení povinné volby exekučního způsobu a zavedení exekuce zákonného pořadí (viz dále), kdy jednotlivé způsoby stanoví (vč. pořadí) zákon. Podobně jako již dnes soudní exekutor, který však volí exekuční způsob diskrečně, což se nám nezdá zcela v pořádku. Sám je totiž na výsledku exekuce hmotně zainteresován a podle toho také v řízení postupuje.

3.6 *Narízení exekuce*

S výjimkou obou španělských rozkazních řízení,¹¹ v OSŘ i LECiv se uplatňuje dvoufázovost exekučního řízení - v první fázi se exekuce nejprve nařizuje (starší pojetí v ČR znalo povolení; je jen otázkou překladu, zda-li pro španělský termín „*despacho de ejecución*“ zvolíme nařízení exekuce, povolení exekuce nebo spíše doslovnější „vyřízení exekuce“) a teprve posléze se ve druhé fázi provádí. Dokonce i rozhodnutí vydávaná v jednotlivých fázích jsou si proto podobná. Pokud byly

¹⁰ Bude však třeba vyčkat definitivního ustálení judikatury.

¹¹ Na jiném místě již bylo řeči o tom, že španělské rozkazní řízení vyúsťuje rovnou v nařízení exekuce (viz kap. 2.1 a kap. 2.3.2).

splněny všechny předpoklady, soud v obou případech exekuci nařídí usnesením. V ČR může soud návrh na nařízení výkonu rozhodnutí odmítnout, zastavit vykonávací řízení, a nebo návrh na nařízení výkonu rozhodnutí meritorně zamítnout. Ve Španělsku může soud nařízení exekuce ještě odmítnout (jak meritorně, tak i z formálních důvodů) nebo se exekuce zprostit (u nedostatku příslušnosti).

3.6.1 Věcné předpoklady nařízení exekuce

Kromě formálních předpokladů pro nařízení exekuce, tzv. podmínek exekučního řízení, existují i další podmínky, které však soud přezkoumává až v rovině věcné. Jde o samotný středobod první fáze exekuce, protože jsou-li všechny věcné podmínky splněny, soud exekučnímu návrhu vyhová a exekuci nařídí. Pokud ne, exekuční návrh (žalobu) zamítne (resp. odmítne).

3.6.1.1 Řádný exekuční titul

V obou právních řádech se s exekučním titulem setkáváme, avšak nikoliv tak samozřejmě, jak by se mohlo zdát. Bylo již podáno (a patřilo by to do bezesporu velmi zajímavé práce o komparaci rozkazních řízení), že španělské rozkazní řízení nekončí v klasické podobě pravomocným platebním rozkazem jako v ČR, nýbrž výzvou k zaplacení (ve formě opatření) s tím, že pokud dlužník ve lhůtě 20 dní nezaplatí nebo se nedostaví k soudu s uvedením důvodů pro odmítnutí zaplacení (čl. 815 LECiv), soud vydá usnesení, jímž nařídí vůči dlužníku stran dlužné částky exekuci (čl. 816.1 LECiv). V českém právu proto lze hovořit o úplné zásadě *nulla exsecutio sine titulo*, ve španělském jen relativně.

V obou rozhodných právních úpravách nacházíme jak exekuční tituly soudní, tak mimosoudní, podle toho, kdo exekuční titul vydal.

3.6.1.1.1 Exekuční tituly soudní

Základním exekučním titulem je rozsudek neboli rozhodnutí soudu o meritu věci v nalézacím řízení. Může to být rozsudek jak z civilního, tak i trestního nebo správního řízení soudního. Jak ve Španělsku, tak i v ČR je nutné, aby zněl na splnění určité povinnosti. Rozdíl je ovšem už u vlastnosti takového titulu. Španělské právo nezná naši institucionalizovanou vykonatelnost a proto pouze vyžaduje, aby byl rozsudek pravomocný (viz dále v kap. 3.6.1.2). Český naopak musí být vykonatelný.

Jinými soudními rozhodnutími jsou nemeritorní usnesení obsahující povinnost jedné ze stran ke splnění povinnosti (vč. schválených smírů) a opět mohou pocházet z uvedených tří soudních procesů. Ve Španělsku jsou nadto uvedena jako zvláštní exekuční titul usnesení o nejvyšší

částce, která v českém právním řádu neznáme. Dále potom i další usnesení, jež opět vycházejí z jiného koncepčního nastavení civilních předpisů a dle našeho názoru jsou zbytečně kazuistická. O jejich implementaci do českého právního řádu proto není třeba ani uvažovat.

Za soudní exekuční tituly můžeme považovat i tzv. evropské tituly, tj. tituly vydané na základě unijní normotvorby. Ty však nelze pro účely naší práce komparovat, protože jsou v celé Evropské unii stejné. Jinou kapitolou jsou cizozemské tituly. Bylo již vysvětleno, že české pojetí aprobace takových titulů je jiné než španělské - v ČR je třeba pouhého uznání (a to neformálního; soud k takovým titulům prostě jen přihlédne), ve Španělsku je nutno dosáhnout tzv. *exequatur*, zvláštního nostrifikačního titulu, který s cizozemským exekučním titulem tvoří exekuční titul složený. Na naší úpravě již pro její dlouholetou tradici a bezproblémovost jistě není třeba nic měnit.

3.6.1.1.2 Exekuční tituly mimosoudní

Druhou skupinou exekučních titulů jsou tituly mimosoudní. Zde již dochází k větší divergenci mezi zkoumanými právními řády. Jsou však natolik odlišné, že je není možné paušálně komparovat.

V obou právních řádech nalzáme notářské zápisy (v ČR i exekutorské zápisy). Ve Španělsku existují i listiny o obchodních smlouvách. Pro účely komparace však lze zjednodušeně říci, že by je bylo možné zařadit pod český pojem notářského zápisu. Zajímavostí ovšem bezesporu je, že španělské právo přiznává exekuční sílu všem notářským zápisům (za splnění určitých podmínek) bez výjimek. I o takové úpravě je možné pro český právní řád uvažovat; v ČR je zatím nutno, aby strany k přímé vykonatelnosti takového zápisu (nejen notářského, ale i exekutorského) svolily.

Španělská úprava naopak od české výslovně hovoří o rozhodčích nálezích a rozhodnutích. Česká je ponechává z již uvedených důvodů generální zbytkové klauzuli. Protože jde o jedny z často se v praxi vyskytujících exekučních titulů, bylo by více než vhodné je pro jejich důležitost uvést jako samostatný exekuční titul.

Zásadním rozdílem obou právních úprav jsou tituly správních úřadů. Španělský LECiv o nich nikde nehovoří (na rozdíl od českého OSŘ). Vyhrazuje-li španělská Ústava soudům monopol v oblasti exekucí, přesněji podle čl. 117.3 exekucí „rozsouzeného“, pak z toho usuzujeme, že tak činí právě pouze stran exekučních titulů soudních (a dále stran v LECiv taxativně uvedených titulů soukromoprávní povahy uvedených). Dává tím prostor pro správní exekuce správních titulů, jež nelze podle našeho názoru soudně exekvovat (už proto, že jim LECiv nepřiznává exekuční sílu). Možná nechtěně tím ale ústavodárce teoreticky otevřel prostor pro případné nesoudní, totiž „soukromé“ exekuce mimosoudních titulů.

Kromě toho zná španělský právní řád i další exekuční tituly, které zase nezná naše OSŘ. Bezesporu zajímavé jsou listinné cenné papíry na doručitele nebo na jméno a tzv. nepropadlé certifikáty, pokud představují splatné závazky. V ČR je u cenných papírů nutné se nejprve domoci exekučního titulu zvláštního (např. směnečného a šekového platebního rozkazu) nebo běžného (v dalších případech). Zajímavé je, že ve Španělsku nejsou přímo vymahatelné šeky a směnky (jež mají také svoje zvláštní řízení, o němž již také byla řeč). Akcie a obligace však ano. Taková úprava by však byla v ČR příliš netradiční a zvažování jejího zavedení by vyžadovalo nejen právní, ale i hlubší ekonomickou analýzu.

3.6.1.2 Vykonatelnost exekučního titulu

Španělské právo nezná naši institucionalizovanou vykonatelnost a proto pouze vyžaduje, aby byl rozsudek pravomocný. Souvisí to i s ustanovením čl. 207.3 a čl. 207.4 LECiv, podle nějž je soud zavázán postupovat podle pravomocného rozhodnutí. Je proto otázkou, zda i v nové české úpravě institucionalizovanou vykonatelnost také neopustit a ponechat ji jen jako implicitní vlastnost pravomocného rozhodnutí.

Český OSŘ zná u rozsudků na peněžitá plnění standardně třídní pariční lhůtu (§ 160 odst. 1 věta první), jež je lhůtou tzv. formální vykonatelnosti. Ve španělském LECiv také nalzáme u soudních a rozhodčích titulů lhůtu, a sice 20denní, avšak tato lhůta nesmí být zaměňována za pariční (k plnění). Je to jen lhůta pořádková, během které nelze nařídít exekuci proti povinnému. I když souvisí s tím, že je nutné poskytnout žalovanému určitou časovou rezervu pro splnění pravomocného soudního či rozhodčího titulu.

Dále pak je možné i v ČR zavést prekluzi žalobního práva, podobně jako ve Španělsku, kde je lhůta 5letá. To by znamenalo, že oprávněný by nebyl limitován pro nalézací a vykonávací řízení jen promlčením (prekluzí) samotného hmotného práva, ale také procesního - práva obrátit se na soud, aby mu byla poskytnuta exekuční ochrana. Takovou úpravu doporučujeme s ohledem na stále se zrychlující občanskoprávní styk a zároveň jí lze předcházet tzv. šikanózním výkonům práv (např. věřitel podá nalézací žalobu těsně před uplynutím promlčecí lhůty, návrh na exekuci podává až téměř před uplynutím nové promlčecí desetileté lhůty, aby tak třeba dosáhl větší částky na úrocích z prodlení).

S otázkou vykonatelnosti přímo souvisí i předběžná vykonatelnost. Ve španělském právním řádu se setkáváme s předběžnou exekucí, neboť vykonatelnost titulu tam není známa a předběžná právní moc není nic jiného než *contradictio in adiecto*. Proto tam lze za určitých okolností

exekvovat i rozsudky dosud nepravomocné, avšak v míře daleko širší než v ČR přiznává zákon předběžnou vykonatelnost určitým rozsudkům.¹²

Ve španělském právním řádu se ještě setkáváme i s dalšími podmínkami u nesoudních titulů (např. exekuce lze nařídit jen pro alespoň 300 €). S tím lze jedině souhlasit a i pro českou úpravu - klidně ohledně všech druhů titulů - by to bylo vhodné. Nezřídka se totiž exekvují velmi bagatelní částky a skutečné náklady na exekuci (vezmeme-li v potaz také plat soudce, odborného personálu, poštovné, papír, toner do tiskárny atd.) exekvovanou částku výrazně přesahují. Stanovením minimální částky pro exekuci by bylo i jasným signálem pro všechny, že nadále platí *de minimis non curat praetor*.

3.6.1.3 Způsob a rozsah provedení exekuce

Zásadním rozdílem mezi španělskými a českými exekucemi spočívá ve způsobu provedení exekuce. Podle našeho právního řádu je pro úspěšné nařízení výkonu rozhodnutí nutné už v návrhu určit, kterým způsobem má být výkon rozhodnutí proveden a za tím účelem i uvést další podrobnější údaje (např. u srážek ze mzdy musí oprávněný uvést aktuálního zaměstnavatele povinného, u odpisu z účtu je třeba soudu sdělit peněžní ústav, u kterého je povinnému veden účet a číslo takového účtu, apod.). Klade to na oprávněné velké nároky, nicméně na druhou stranu jim právní úprava nabízí pomocnou ruku v podobě celé škály více či méně účinných institutů, jak bylo již podáno (např. pomoc soudu před nařízením výkonu rozhodnutí, možnost za určitých podmínek požadovat po peněžním ústavu sdělení, zda vede povinnému účet apod.). Korektivem dispoziční zásady v této oblasti je požadavek zákona, aby soud *ex officio* přezkoumal, zda k vydobytí pohledávky nepostačuje výkon rozhodnutí nařízený nebo navržený jiným způsobem a zda navrhovaný způsob výkonu rozhodnutí není zřejmě nevhodný. Pokud jde o rozsah provedení výkonu rozhodnutí, musí se soud z úřední povinnosti rovněž zabývat otázkou, zda je výkon rozhodnutí navrhován v rozsahu, který stačí k uspokojení oprávněného. O tom všem ale již byla řeč.

Španělská úprava vychází daleko více ze zásady oficiality, neboť způsob provedení exekuce stanoví zákon podle pořadí *ex lege*. Vymáhajícímu věřiteli je však dána možnost určitého ovlivnění provedení exekuce. Pokud v exekuční žalobě označí určitý majetek, který je mu znám, soud obstaví primárně ten. Další eventualitou je dohoda stran exekuce. S posílenou zásadou oficiality u exekucích pak souvisí přímo princip obstavení majetku, korigovaný zásadou proporcionality mezi výší exekvované pohledávky a majetku (vč. konkrétního právního statku) dlužníka.

¹² § 162 odst. 1 OSŘ taxativně prohlašuje za předběžně vykonatelné jen rozsudky 1.) odsuzující k plnění výživného nebo 2.) pracovní odměny za poslední tři měsíce před vyhlášením rozsudku; na návrh může soud podle odst. 2 cit. ust. předběžnou vykonatelnost rozsudku vyslovit, a to ve výroku rozsudku, jestliže by jinak účastníku hrozilo nebezpečí těžko nahraditelné nebo značné újmy.

De lege ferenda navrhuje pro českou úpravu vyjít ze zásad španělské úpravy (ostatně podobných těm, na nichž stojí i náš EŘ). Tzn. zrušit požadavek navrhovat provedení výkonu rozhodnutí konkrétním způsobem se znalostí bližších údajů (nezřídka bude mít soud již z jiných výkonů rozhodnutí vůči témuž povinnému dostatek poznatků o jeho majetku). Obstavení majetku by se mohlo provádět až do výše exekvované pohledávky generálním inhibitoriem a arrestatoriem stran majetku exekuta. Zákon by stanovil subsidiárně pořadí způsobů, jimiž by měl soud pohledávku vymoci (na rozdíl od exekučního řádu, u kterého v praxi dochází k tomu, že se soudní exekutoři, hmotně zainteresovaní na způsobu provedení exekuce, vrhají nejprve v rozporu se zákonem, na nemovitý majetek povinného) s tím, že vymáhající věřitel by toto mohl ovlivnit uvedením určitého majetku či jiných poznatků v exekuční žalobě, případně by mu byla dána možnost uzavřít s dlužníkem dohodu o způsobu a rozsahu provedení exekuce. Exekuce by přitom mohla skončit buď až úplnou satisfakcí exekventa, nebo neúspěšnými pokusy o provedení všech exekučních způsobů v legálním pořadí.

3.7 Průběh exekuce

3.7.1 Nařízení exekuce

Jsou-li splněny formální a věcné předpoklady, soud exekuci podle návrhu (žaloby) nařídí (tradičně „povolí“, ve Španělsku doslovně „vyřídí“). Jako vhodnější se nám zdá termín „povolení“, neboť je jednak tradiční (dosud je možné se s ním v praxi běžně setkat), a jednak podle našeho názoru lépe vystihuje dispozitivnost exekučního řízení. Z pojmu „povolení“ je již implicitní, že se kdosi na soud obrátil s žádostí (návrhem, žalobou), aby by byla vyslyšena a v případě splnění určitých kritérií, aby byla povolena.

Nařízení exekuce se děje v obou studovaných právních řádech bez slyšení stran (*inauditis partibus*), byť v ČR ne bez diskutabilní výjimky (blíže viz kap. 1.6.1.1). Stavíme se spíše za její zrušení s posílením možnosti obrany dlužníka proti nařízení exekuce (zavedením námitek proti nařízení / povolení exekuce). I když je nařízení exekuce rozhodnutím ve věci samé (meritorním rozhodnutím), zdůrazňuje se jeho procesní povaha exekucí tím, že soud v ČR i ve Španělsku zde rozhoduje usnesením. Je přitom zásadou, že ani v jednom případě nepřezkoumává jiné otázky než ty, které se týkají předpokladů nařízení exekuce. Soud proto v této fázi vůbec nezajímá, že po vydání titulu dlužník zaplatil - soud se spokojuje jen s tvrzením vymáhajícího věřitele, že se tak nestalo. Dlužníku však přísluší celá řada prostředků, jak se nařízení exekuce bránit.

3.7.1.1 Forma nařízení exekuce

Usnesení o nařízení exekuce obsahuje jak v českém, tak španělském právním řádu obdobné náležitosti (s výjimkou výzvy k zaplacení, která se uplatňuje ve Španělsku pouze u nesoudních titulů). Liší se však tím, že podle španělského LECiv obsahuje již samo usnesení opatření k lokalizaci a vyhledání majetku vymáhaného a dále exekuční kroky, k nimž bude neprodleně přistoupeno. Podle OSŘ, který se řídí odlišnými principy, pokud by soud po nějakých skutečnostech pátral, dělo by se tak až po pravomocném nařízení exekuce.

3.7.1.2 Notifikace nařízení exekuce stranám

Podle české právní úpravy je usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí vykonatelné až jeho oznámením stranám. Děje se tak doručením, neboť soud nařizuje výkon rozhodnutí zpravidla bez slyšení stran a proto se neuplatní oznámení rozhodnutí jeho vyhlášení přítomným účastníkům (avšak teoreticky to vyloučeno není, jak již bylo řečeno). Také španělské právo zná oznámení usnesení o nařízení exekuce doručením, a sice přímo vymáhanému dlužníkovi, neboť ten nebývá v této fázi v řízení zastoupen.

3.7.2 Obrana proti nařízení exekuce

Zásadním rozdílem obou předmětných procesních úprav, vycházejícím z odlišných koncepcí, na nichž byly vystavěny, je v ČR existující přípustnost opravného prostředku proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, a sice odvolání v běžné 15denní odvolací lhůtě. Španělské právo takovou možnost ani jedné ze stran nedává (*sic!*), což ovšem vůbec neznamená, jak bylo již podáno, že by se nařízení exekuce ani jedna ze stran nemohla účinně bránit. To samozřejmě může, ovšem zvláštním institutem - podáním námitek, jímž se podle španělského práva vyvolávají exekuční spory. Podobně byly u nás koncipovány např. i správní výkony rozhodnutí za účinnosti zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád)¹³ a také exekuce za starého ŘEZ, které znalo námítky dlužníka proti povolení exekuce (§ 35 - 36 ŘEZ) a odpor třetích osob proti exekuci (§ 37 - 38 ŘEZ). Podobně také ŘVO (námítky v § 441, odpor třetích osob v § 442 ŘVO). V ČR byla místo těchto tradičních námitek zavedena možnost navrhnout zastavení výkonu rozhodnutí.

Některé incidenční spory je možné vyvolat v obou právních úpravách pouze zahájením nalézacího řízení (kupř. podáním excindační žaloby). Výsledek takového řízení (zpravidla ve formě rozsudku, ve Španělsku však i usnesení) má pak zásadní vliv na probíhající exekuci. Jak patrně,

¹³ konkrétně § 76 odst. 1

tato obrana přísluší i tomu, kdo není účastníkem (stranou) exekučního řízení. U nás bývaly tyto incidenty tradičně nazývány odporem (jiných osob).¹⁴

Zdá se nám, že z tradičního hlediska by bylo vhodnější institut námitek proti nařízení / povolení exekuce do našeho civilního procesu znovuzavést. Fakticky se povinní často nařízení exekuce brání bez jakékoliv znalosti právní problematiky, jaksi pomocí lidového právního povědomí. Jak již bylo uvedeno, nebývá pak pro soud snadné posoudit, zda takové podání je odvoláním do usnesení o nařízení exekuce nebo návrhem na její zastavení, nebo obojím. Odstraňování takových nejasností pak jen zbytečně exekuční řízení prodlužuje.

3.7.2.1 Rekurz proti usnesení o nařízení exekuce

OSŘ proti usnesení o nařízení exekuce připouští odvolání. Dochází proto z našeho pohledu k velmi problematické divergenci prostředků, jimiž lze exekuci napadnout a která ve svém výsledku může vést i k podlomení účinnosti samotné exekuce. V některých případech se navíc kryjí odvolací důvody s důvody, které mohou přivodit zastavení výkonu rozhodnutí. Takovou úpravu považujeme za krajně nežádoucí a navrhuje, aby bylo zvaženo, zda je přípustnost odvolání proti usnesení o nařízení exekuce (výkonu rozhodnutí) účelná. Pro zjednodušení právní úpravy by bylo podle našeho mínění vhodnější zahrnout odvolací důvody do důvodů k podání námitek.

Stejně v OSŘ i v LECiv je však to, že není zásadně přípustné, aby se věcné chyby při nařízení exekuce napravovaly vydáním opravného usnesení¹⁵, jak se v české (a nepochybně, že i španělské) soudní praxi stává.

3.7.2.2 Exekuční spory

S výjimkou rekursu proti nařízení výkonu rozhodnutí, přípustného jen v českém právním řádu, upravuje jak španělský LECiv, tak i OSŘ další instituty, jež je možno subsumovat pod obranu exekuta (ale i třetích osob) proti nařízení exekuce. Pro účely této kapitoly proto zahrnujeme pod pojem exekučních sporů i návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podle českého OSŘ. Bylo již námi navrhováno, aby instituty odvolání proti nařízení exekuce a návrh na zastavení exekuce (výkonu rozhodnutí) byly zrušeny a místo nich znovuzavedeny námitky.

Podle španělského práva je námitkami možno napadnout exekuci jak z procesních, tak i z hmotněprávních důvodů. Považujeme to *de lege ferenda* za nutné i pro zamýšlenou novou českou úpravu, má-li být opuštěna přípustnost odvolání proti nařízení exekuce. Zároveň by byly důvody pro podání námitek sloučeny s většinou důvodů pro zastavení výkonu rozhodnutí. Námitky

¹⁴ srov. § 37 ŘEZ

¹⁵ § 167 odst. 2, § 164 OSŘ a čl. 214.3 LECiv (podle nějž lze opravit v kterémkoliv okamžiku zjevné věcné a početní chyby určitého rozhodnutí)

by proto mohly být podány objektivně v kterémkoliv okamžiku od oznámení rozhodnutí o nařízení (povolení) exekuce v určité lhůtě (např. 15denní); bylo by však možné uvažovat i o subjektivní lhůtě. Pakliže by soud námitkám pravomocně (právoplatně)¹⁶ vyhověl, exekuci by zrušil (nikoliv zastavil; pojem „zrušení“ lépe vystihuje nepřípustnost exekuce). Kromě toho by místo zastavovacího důvodu podle § 268 odst. 1 písm. c) OSŘ mohl zákon transponovat španělský institut vzdání se exekuce, jehož uplatněním by byla exekuce skončena.¹⁷ Institut zastavení exekuce navrhuje zrušit úplně.

Mimo námitky by zákon měl převzít (a také jej tak nazvat) tradiční, a i v současné české právní úpravě existující, odpor jiných (třetích) osob, uplatňovaný formou samostatné žaloby v nalézacím řízení sporném. Španělskou zajímavostí je, že *de lege lata* znají jen dva (excisní a z lepšího práva). O podlužnické žalobě tam není ani zmínky, neboť exekuční kroky provádí soud s daleko větší mírou oficiality než u nás. Pak také pečuje o jejich řádné provádění pod sankcí opakovaného ukládání pořádkových pokut, neboť LECiv obsahuje ve svém čl. 591 mnohem přísnější povinnost spolupráce soukromých i veřejnoprávních osob a subjektů. Má-li být účelem zákona mj. poskytnutí účinné exekuční ochrany vymáhajícím věřitelům (oprávněným), je na čase, aby zákonodárce naši právní úpravu také poněkud zpřísnil a soudu svěřil větší oprávnění (ale i povinnosti) při realizaci exekuce.

3.7.3 Průběh exekuce

Po nařízení (povolení) exekuce nastává druhá fáze exekučního řízení, a to přímá realizace exekuce. Jak podle českého práva, tak i podle španělského v ní soud postupuje již *ex officio*. Stranám jsou ovšem stále ponechána určitá dispoziční oprávnění, např. u obou právních úprav navrhnout odklad exekuce, v ČR i její zastavení.

3.7.3.1 Provedení exekuce

Je-li exekuce nařízena, přistoupí soud již bez návrhů stran k samotnému provedení exekuce. Úprava je potud shodná jak v českém OSŘ, tak i španělském LECiv.

Český právní řád vyžaduje, aby oprávněný ve svém návrhu uvedl způsob, kterým má být výkon rozhodnutí proveden. Jsou-li splněny již uvedené předpoklady, soud k takovému

¹⁶ V souladu s tzv. Eliášovými rekodifikačními návrhy se i my stavíme za návrat k původní terminologii všude tam, kde je to možné a vhodné. Pojem právní moci není v širším povědomí mezi lidmi znám, na rozdíl od právoplatnosti.

¹⁷ Podle španělského práva to však možné je v souvislosti s probíhajícím sporem z lepšího práva. Vychází se z obecné úpravy vzdání se řízení podle čl. 20.2 LECiv, podle kterého může žalobce vzít žalobu zpět jen do té doby, než je žalovanému uložena lhůta pro vyjádření se ve věci. Pak je to možné jen v řízeních proti skrývajícímu se žalovanému (čl. 20.2 věta druhá LECiv, *demandado en rebeldía*).

exekučnímu způsobu přistoupí. Neexistuje proto jednotný další postup, nýbrž zákon upravuje provedení každého exekučního způsobu zvlášť.

Španělský právní řád naopak vychází ze zásady obstavení určeného majetku (dříve dokonce generálního obstavení majetku), přičemž exekuční prostředky nemusí vymáhající nutně navrhopat, ale soud je nařizuje v pořadí podle zákona až do úplného vymožení pohledávky. Z tohoto důvodu zákon upravuje i další fáze provedení exekuce jednotně. Středobodem této fáze exekuce je tudíž obstavení majetku. To však už není generální, neboť nepostihuje nadále celý majetek dlužníka, ale jen tu jeho část, která odpovídá výši vymáhané pohledávky. Obstavení majetku je zároveň determinované – týká se jen výslovně uvedeného a známého majetku. Poznatky o jeho existenci získává soud od vymáhajícího věřitele (ze žaloby), od dlužníka (z prohlášení o majetku) nebo od třetích osob na základě informací povinně poskytnutých soudu k jeho předchozí výzvě. Aby soud výzvu třetím osobám směřoval, je třeba, aby takový postup žalobce vůbec navrhl. Zákonné pořadí obstavení přitom neplatí absolutně, dohodou stran je lze změnit. Soud k ní musí přihlídnout.

Pro novou českou úpravu, jak jsme již mnohokrát uvedli, navrhujeme převzetí španělské koncepce, a to jak zásady obstavení majetku (avšak neurčeného) až do výše vymáhané pohledávky, tak i zákonného pořadí provádění obstavení. Shledáváme však praktičtějším, pokud soud bude pátrat po majetku z vlastní iniciativy, nikoliv jen k návrhu vymáhajícího věřitele. Na týchž principech ostatně již stojí i platný EŘ¹⁸. Vhodné by však bylo upravit pořadí obstavení, aby nedocházelo k volbě takového exekučního prostředku, který sice není nejvhodnější nebo zcela poměrný k výši exekvovaného nároku, za to jeho provedení je pro účely exekuce nejsnadnější. V praxi se totiž nezřídka stává, že soudní exekutoři nejdříve exekvují nemovitosti. Mohlo by hrozit, že by tak činily i soudy. Rovněž lze jen doporučit převzetí možnosti dohody stran o způsobu obstavení majetku a vymožení dluhu. Tím by také mohly být nahrazeny nyní již velmi omezené zajišťovací dohody o srážkách ze mzdy podle § 551 OZ.

3.7.3.2 Exekuční prostředky

Jednotlivé exekuční prostředky u exekucí na peněžitá plnění se ve sledovaných právních řádech příliš neliší. Španělský LECiv vyjmenovaná přímo pořadí, v jakém se má ten který statek obstatit, na rozdíl od OSŘ bez zřetele na jeho povahu. Hledí přitom na možnost co nejrychlejšího výnosu exekuce, tedy na to, co lze zabavit a zpeněžit bez potřeby dalších kroků (ocenění, následná dražba). Rozsah úpravy přitom odpovídá složitosti reálného provedení exekuce. V ČR naopak koresponduje s úvahou zákonodárce v době vzniku OSŘ ohledně toho, který exekuční prostředek bude nejčtenější (srážky ze mzdy). Ostatní neměly být příliš využívány. Zásadní změna ekonomické situace si však vynutila rozsáhlou řadu novelizací. Otázkou je, není-li úprava již příliš podrobná

¹⁸ srov. § 44 EŘ

a zda-li by nešlo část postupů svěřit i podzákonným předpisům. Lze jen doporučit, aby zákon upravil pořadí obstavení podle stejných principů jako LECiv a navíc aby se vyhnul také detailní úpravě provedení jednotlivých obstavení. Je totiž nadbytečná. A u zákonných právních předpisů spíše platí *superfluum nocet*.

3.7.3.3 Odklad exekuce

Exekuci lze podle českého i španělského právního řádu odložit, a to jak k návrhu strany, tak i bez něj, *ex offo*. Děje se tak ovšem ze zcela jiných důvodů. OSŘ odráží dobu svého vzniku a je „humánnější“, neboť přihlíží i k poměrům povinného. Zároveň je prostoupen zásadou hospodárnosti, a tak je možné exekuci odložit, je-li očekáváno zastavení exekuce.

Španělská úprava kromě toho zná odklad exekuce jak obligatorní, *ex lege* (např. při konkurzu na dlužníka), tak i fakultativní. Nad to je posílena dispozice stran řízením. I strany mohou odklad exekuce navrhnout a soud jim musí při splnění určitých podmínek vyhovět. Velmi vítáme možnost, že si soud u návrhu na odklad exekuce může vyžádat složení jistoty.

De lege ferenda lze doporučit vypuštění odkladu exekuce pro poměry povinného. Tento důvod je dnes již překonaným anachronizmem, zvláště vezmeme-li v úvahu fakt, že některé již prováděné exekuce nelze *de facto* odložit (např. exekuce příkázáním pohledávky odpisem z účtu, srážkami ze mzdy - tam je již povinný postihován a při odkladu se pouze sražené částky nevyplácejí oprávněnému). Naopak vhodné by mohlo být zavedení odkladu exekuce k návrhu obou stran.

3.7.3.4 Skončení exekuce

Exekuce podle českého práva končí rozhodnutím soudu o zastavení výkonu rozhodnutí nebo *via facti*. Takovým faktem je jednak úspěšná (zcela či alespoň zčásti) realizace exekuce, tedy reálné vymožení povinnosti uložené exekučním titulem, jednak i úplný opak - exekuci nelze reálně vůbec provést, protože povinný je zcela nemajetný, nepobírá žádnou mzdu (srážky ze mzdy) nebo na účtu u peněžního ústavu nemá žádné peníze.

Španělský právní řád však zvolil jinou konstrukci. Vychází ze zásady úplného uspokojení vymáhajícího věřitele. Znamená to, že exekuce končí až úplným uspokojením vymáhajícího věřitele, což může být během na velmi dlouhou trať.

Zásada úplného uspokojení vymáhajícího věřitele nesouvisí nutně s koncepcí generálního obstavení majetku dlužníka. Projevuje se ale v ní, že vymáhající věřitel není nucen volit exekuční prostředek - soud k nim přistupuje zpravidla *ex offo*, dle legálního pořadí. Zdá se nám však *de lege ferenda* vhodnější, aby po bezvýsledném provedení všech prostředků exekuce fakticky skončila.

3.7.3.5 Náklady exekuce

Obě sledované právní úpravy se musejí nutně vypořádat s náklady exekuce. Obě přitom vycházejí z logické premisy, že oprávněný (vymáhající věřitel) má zásadně právo na náhradu svých nákladů vůči povinnému (dlužníku). Z této zásady existují v obou právních řádech výjimky - v OSŘ obecné (i zde se uplatňuje § 150), v LECiv je uvedeno výslovně, že vymáhaný nemusí vymáhajícímu věřiteli hradit náklady, ocitl-li se v prodlení s plněním uloženým mu exekučním titulem nezaviněně. *De lege ferenda* se nám jeví jako vhodnější španělská úprava, byť je vůči dlužníkům mnohem tvrdší.

Rozdílný je však okamžik, kdy se o nákladech řízení rozhoduje. Španělská úprava vychází z presumpce oprávněnosti nároku vymáhajícího věřitele a proto umožňuje, aby exekvovaná částka byla navýšena o předpokládané náklady exekuce i bez výslovného rozhodnutí o nákladech exekuce. Je však logický požadavek, aby měl vymáhající věřitel své náklady podloženy za účelem prokázání oprávněnosti svého nároku v souladu s čl. 241 LECiv (který uvádí, jaké konkrétní náklady se považují za náklady řízení). O nákladech je přitom rozhodováno jedině v případě procesního neúspěchu vymáhajícího věřitele. Česká úprava koncentruje rozhodnutí do okamžiku nařízení exekuce (s výjimkou odkladu či zastavení výkonu rozhodnutí, kde je rozhodováno o nákladech v těchto dílčích řízeních samostatně) a tyto náklady se zahrnují do exekvované částky. Proti takové úpravě nelze mít výhrad a ani z hlediska *de lege ferenda* není účelná žádná změna.

Pokud jde o poplatkovou povinnost v exekučním řízení, zde zásadní rozdíl nacházíme. Ve španělském právním řádu jsou z ní v exekucích fakticky vyňaty všechny fyzické osoby, a také některé právnické osoby. A dále pak též všechny exekuce na soudní tituly. U nás jsou osvobozeny od poplatkové povinnosti jen některé osoby (ze zákona nebo soudním rozhodnutím) nebo někteří druhově určení navrhovatelé (perzonální exempce), a nebo výkony rozhodnutí týkající se určitých nároků (reálná exempce). Rozdílná je i výše soudního poplatku - u nás činí 300 Kč u exekucí stran jistiny do 15.000,- Kč, nad 15.000 Kč ve výši 2 % z exekvované částky. Ve Španělsku je základní sazba 150 € (tedy více než 12násobek základní sazby české) a dále se připočítává procentní sazba. Z toho je patrné, že se španělský zákonodárce snaží rozumně působit proti exekucím bagatelních částek.

3.7.3.6 Druhy rozhodnutí v exekuci

Pokud jde o druhy rozhodnutí v exekučním řízení, oba studované právní řády vycházejí ze základní premisy, podle které se v exekucích rozhoduje toliko usnesením. I když je nařízení exekuce rozhodnutím ve věci samé, a podle obecných zásad civilního řízení se ve věci samé rozhoduje rozsudkem, exekuční řízení je svou povahou jiné (soud zde právo již nenalézá, nýbrž nalezené právo nuceně vykonává). To odráží právě zásada, že i ve věci samé v exekučním řízení

soud rozhoduje usnesením. Jedinou výjimkou je, že soud podle španělského práva rozhoduje v oboru exekucí rozsudkem o ochraně lepšího práva třetí osoby.

Kromě toho v souvislosti se španělskou tradicí existují i další rozhodnutí, českému právnímu řádu neznámá, pro něž jsme zvolili termín opatření (*providencias*). *De lege ferenda* lze diskutovat, zda je zapotřebí další druh soudního rozhodnutí i pro naše civilní řízení. Tato úvaha však více souvisí s celkovým pojetím nového civilního řádu soudního.

Mimo soudní rozhodnutí se setkáváme i s další činností soudu ve formě příkazů, výzev, zákazů, předvolání, vyrozumění atp.). Mohou se halit do hávu formálnějšího rázu v podobě soudního rozhodnutí (usnesení), ale často nemusejí. Ve španělském právu je pro ty druhé vyhrazena forma příkazů (*diligencias de ordenación*), vydávaných soudním tajemníkem k provedení usnesení. I proti nim lze podat toliko námitky (*impugnación*). U nás, nejsou-li usnesením, žádnou zvláštní formu nemají. Ani to nepovažujeme z úhlu námi vytčeného cíle komparace - vyvození závěrů *de lege ferenda* pro zlepšení funkčnosti našeho exekučního řízení - za důležité.

3.7.3.7 Mimořádné opravné prostředky

Komparovat na tomto místě mimořádné opravné prostředky je poněkud nevhodné. Opravné systémy (řádné i mimořádné) se v obou právních řádech natolik liší, že by bylo třeba nejprve představit podrobně celý jejich systém. To ovšem není a ani nemůže být předmětem naší práce a proto se omezíme jen na konstatování, že český civilní proces zná tři mimořádné opravné prostředky, a to žalobu na obnovu řízení, pro zmatečnost a dovolání. V exekucích přichází v úvahu jen druhý (a to jen velmi omezeně) a třetí z nich (ovšem také omezeně).

Ve španělském právu jsou mimořádné opravné prostředky koncipovány jinak. Předně, jejich definice je jiná - mimořádným opravným prostředkem se rozumí jen rekurz, který lze podat pouze z určitých zákonem stanovených důvodů, zatímco řádným opravným prostředkem lze rozhodnutí napadnout z jakéhokoliv důvodu. Veškeré opravné prostředky lze vždy podat jen proti rozhodnutím nepravomocným.¹⁹ LECiv zná mimořádné opravné prostředky také tři, a sice mimořádný prostředek pro porušení procesních norem (čl. 468 a násl. LECiv; obdoba naší žaloby pro zmatečnost), kasace (čl. 477 a násl. LECiv; lze jí napadnout druhostupňové rozhodnutí pro porušení práva hmotného) a prostředek v zájmu zákona (čl. 490 a násl. LECiv; slouží ke sjednocování procesní judikatury a může jej podat toliko státní návladnictví, veřejný ochránce práv a veřejnoprávní právnické osoby). Ve španělském exekučním právu, jak bylo již řečeno, nejsou opravné prostředky proti nařízení exekuce přípustné. Logicky tedy ani mimořádné.

¹⁹ <<http://www.encyclopedia-juridica.biz14.com/d/recursos/recursos.htm>>, [23. října 2010], srov. čl. 448 a násl. LECiv

3.8 Srážky ze mzdy

Srážky ze mzdy (obstavení mzdy) jsou tradičním exekučním prostředkem jak v českých, tak i španělských soudních exekucích. Zásadní rozdíl spočívá ovšem v rozsahu úpravy, neboť španělský LECiv upravuje obstavení mezd přímo v pouhopouhých dvou článcích (*sic!* - obecně v čl. 607 s šesti odstavci a v čl. 608 s jediným odstavcem obstavení mezd při exekuci nároků z výživného). Český OSŘ naopak obsahuje o srážkách ze mzdy rovnou 26 paragrafů. Vysvětlili jsme si již proč - československý zákonodárce vycházel z předpokladu, že v praxi budou naprosto převažovat jen výkony rozhodnutí srážkami ze mzdy.

Vzhledem k tomu, že doba se změnila a srážky ze mzdy již ani zdaleka nejsou nejúčinnějším exekučním prostředkem, je otázkou, zda by *de lege ferenda* nebylo vhodnější valnou část materie svěřit podzákonnému předpisu. Zákon by měl přeci jen být obecného rázu a pro technické detaily slouží spíše podzákonná úprava. Nicméně jen pokud je toho vůbec zapotřebí.

3.8.1 Mzda

V obou právních řádech se hovoří o exekucích srážkami ze mzdy (či o jejich obstavení). Mzdou se rozumí podle LECiv mzda, plat, důchody a příjmy ze samostatné živnostenské a obchodní činnosti (srov. úvod ke kap. 2.6). Nepatří tam však odškodnění v případě propuštění, pracovního úrazu apod. OSŘ rozumí mzdou výrazně širší okruh dalších příjmů (srov. kap. 1.10.1.2), a to včetně podpory v nezaměstnanosti, úrazového vyrovnání atd.

Český OSŘ je tak v tomto ohledu přísnější než LECiv. *De lege ferenda* však není na okruhu příjmů, jež spadají pod pojem „mzda“, třeba nic měnit, neboť vychází z místních zvyklostí.

3.8.2 Rozsah srážek ze mzdy

Základním rozdílem obou studovaných právních řádů je rozsah, v jakém jsou mzdy (a jim pro účely exekuce na roveň postavené podobné příjmy) postihovány. Česká úprava vychází z principu třetinového pravidla, španělská z pásmového pravidla. Jejich podstatu jsme již na příslušných místech vysvětlili. V obou úpravách však existuje základní neobstavitelná částka, vycházející z minimální mzdy (pro rok 2010 je to ve Španělsku 633,30 € měsíčně;²⁰ v ČR 7.723 Kč,²¹ kromě minimální mzdy se však ještě zohledňují náklady na bydlení). Další postup je již rozdílný, ve Španělsku se mzda nad tuto částku dělí do pásem a v nich se strhávají přesně

²⁰ *Real Decreto 2030/2009, de 30 de diciembre, por el que se fija el Salario Mínimo Interprofesional para 2010*

²¹ způsob výpočtu viz kap. 1.10.2.2.1; tam uvedené částky však byly již pro rok 2010 novelizovány

stanovená procenta. Česká úprava zná ještě pohyblivou nezabavitelnou částku (to je třetí třetina mzdy povinného). Jak patrně, španělská úprava je mnohem jednodušší, jasnější a přehlednější. Česká je sice komplikovanější, ale zase daleko sociálnější. *De lege ferenda* také doporučujeme zavést jednotnou základní nezabavitelnou částku ve výši životního minima a poté přistoupit k pásmovým procentním sazbám. Tato otázka je však navýsost politického rázu, a navíc naše třetinové pravidlo má dlouhou tradici. A tradice bývá mnohdy víc než železná košile.

Zvláštností českého práva oproti španělskému je existence tzv. přednostních pohledávek. Tento institut španělská úprava nezná. Souvisí úzce právě s třetinovým pravidlem, kdy druhá třetina mzdy je rezervována pro přednostní pohledávky. Proti zachování přednostních pohledávek *de lege ferenda* nelze nic namítat, nicméně mohou být jednoduše zohledněny v rámci pásem procentních sazeb obstavitelnosti mezd.

LECiv i OSŘ výslovně hovoří o tom, že se obstavuje až tzv. mzda čistá. Z logiky věci to plyne poměrně jasně. Těžko lze srážet částky z hrubé mzdy, když část obnosu není dlužníku nikdy vyplácena. Vzhledem k odlišnému výpočtu čistých mezd je však zjevné, že v každém právním řádu je čistou mzdou rozuměno něco trochu jiného.

Ohledně mzdy budoucí neobsahuje španělský LECiv ničeho. Česká úprava implicitně počítá s tím, že se srážky vztahují i na mzdy v budoucnu splatné. V obou právních řádech je možné dohodnout i nižších než zákonem stanovených srážek ze mzdy (v LECiv je to uvedeno v obecných ustanoveních o exekucích, v OSŘ výslovně u srážek ze mzdy). Teorie se však i ve Španělsku shodla na závěru, že se obstavení mezd vztahuje i na budoucí plnění. Je však nutné, aby to soud plátcí mzdy tak nařídil. S ohledem na právní jistotu a na to, že soud může takové nařízení plátcí mzdy opomenout vydat, bylo by asi vhodnější, aby i LECiv upravil výslovně, že se obstavení mezd vztahuje i na mzdy budoucí až do výše exekvované částky (jako je tomu v ČR).

Jak LECiv, tak i OSŘ předvídají i tu možnost, že dlužník pobírá mezd několik. Pak se v obou případech ponechává nezabavitelná částka dlužníka jenom jednou.

Pokud jde o úlevy ze srážek ze mzdy, španělský LECiv zohledňuje rodinnou vyživovací povinnost exekuta tak, že soud může provést úlevu ze srážek mezi 10 - 15 % z procent stanovených pro jednotlivá mzdová pásma. České OSŘ je pro exekuta mnohem mírnější, neboť mu taková okolnost zvyšuje základní nezabavitelnou částku (stran manžela a vyživovaného dítěte), vždy o jednu čtvrtinu (nejde-li o exekuci na výživné pro takovou osobu).

3.8.2.1 Provádění srážek ze mzdy

Ani ohledně provádění srážek ze mzdy není španělská zákonná úprava příliš bohatá. Po obstavení mzdy dlužníka již není další postup vůbec upraven. Kromě toho, že plátce mzdy zasílá

obstavené mzdy na Účet vkladů a úschov a dále s nimi disponuje soud. Chybí však např. jakékoliv vyrozumění plátce mzdy o nabytí právní moci usnesení o nařízení exekuce. Je tomu tak proto, že soud stanoví pořadí obstavení podle zákona již v usnesení o nařízení exekuce (srov. kap. 2.3.4.2.1). Jakmile to nabude právní moci, domníváme se, že soud nařídí plátcí mzdy provádění srážek na zmiňovaný Účet. Pak sražené částky vyplatí exekventovi dle své úvahy (např. dosáhnou-li určité sumy).

Česká úprava je naopak mnohem striktnější a přesnější. Bylo námi již podáno, že by možná stálo za úvahu takovou precizaci postupů svěřit podzákonnému předpisu.

Pokud je mzda dlužníka vyplácena na účet v peněžním ústavu, španělská teorie zastává názor, že taková částka netvoří součást zůstatku na účtu a nemůže proto podléhat obstavení účtu. Česká úprava až donedávna tento problém zcela ignorovala. Proto platilo, že zbytek mzdy povinného po provedených srážkách mohl být, pakliže byl vyplácen na jeho účet u peněžního ústavu, postižen ještě dalším výkonem rozhodnutím - odpisem z účtu. Institut nezabavitelné částky tak zcela postrádal smysl. Proto byl OSŘ novelizován a nový § 304b se již s touto skutečností důstojně a lidsky vypořádal.

S eventualitou, že dojde v průběhu exekuce ke změně plátce mzdy, LECiv na rozdíl od OSŘ vůbec nepočítá. Bude si s tím muset poradit až praxe, ale očividně to ani odborná literatura jako žádný problém nevidí. Domníváme se však, že nic nebrání tomu, aby původní plátce mzdy dokončil svou povinnost a vyrozuměl soud o tom, že dlužník již pro něj nepracuje. Až bude soudu známo, kdo je novým plátcem mzdy dlužníka, bude postupovat tak, jako u obstavení první mzdy. Česká úprava s touto možností počítá ve snaze předejít případným nedorozuměním a zajistit hladký průběh exekuce.

3.8.2.2 Srážky ze mzdy stran výživného

Ve španělském LECiv platí zvláštní úprava, pokud jsou prováděny srážky ze mzdy k vymožení dlužného plnění z vyživovací povinnosti. Neplatí u nich totiž pásmové pravidlo obstavení mzdy. Částku, jež má být dlužníku obstavena, stanoví přímo soud. OSŘ přichází z již uvedenou koncepcí přednostních pohledávek, pro něž je rezervována druhá třetina obstavené mzdy. Už bylo námi uvedeno, že *de lege ferenda* doporučujeme zjednodušit a zpřísnit srážky ze mzdy zavedením pásmového procentního pravidla i u nás. Potom je možné určité pásmo vyhradit přednostním pohledávkám. Diskutabilní je, zda to má být celá třetina mzdy dlužníka. Kloníme se spíše k tomu, že nikoliv.

3.8.2.3 Poddlužnická žaloba

Poddlužnická žaloba je institut známý jen českému právu. Španělská neobsahuje ničeho, pouze odborná literatura dovodila, že nesplní-li poddlužník povinnost zadržet dlužníkovu mzdu, může vymáhající věřitel rozšířit obstavení majetku dlužníka. Českou úpravu proto považujeme pro exekventa za mnohem příznivější a nenavrhujeme na ní nic měnit. Spíše naopak, naše doporučení mohlo směřovat pro španělského zákonodárce k inspiraci naší úpravou.

ZÁVĚR

Cílem naší práce bylo srovnáním a zhodnocením české a španělské právní úpravy soudních výkonů rozhodnutí (exekucí) na příkladu srážek ze mzdy (obstavení mzdy) dospět k závěrům *de lege ferenda* pro připravovanou rekodifikaci civilního procesu zahrnující materii soudních exekucí, v České republice.

V úvodu jsme stručně pojednali o podstatě srovnávací vědy podle Viktora Knappa¹. Ten zmiňuje tři základní prvky komparace (*comparatum, comparandum a tertium comparationis*), jež bylo nutno určit i pro naši práci. Komparátem nám z logických důvodů byla úprava česká (autor je Čech a práce je zamýšlena pro českého čtenáře), jako komparandum jsme zvolili právní řád španělský. Výběr těchto dvou prvků ovšem může být libovolně zaměněn bez jakéhokoliv vlivu na výsledky komparace. *Tertium comparationis*, jako tzv. relátor pro srovnání obou studovaných právních řádů, je vynucení povinnosti obsažené v exekučním titulu znějícím na peněžité plnění soudy. Pro dokreslení obecných ustanovení popisem některého z exekučních způsobů provedení exekuce jsme si zvolili srážky ze mzdy.

Než jsme však přistoupili k samotné komparaci (v části třetí této práce), v obou částech věnujících se jednotlivým právním úpravám jsme se pokusili alespoň ve stručnosti osvětlit celý model úpravy soudních exekucí, jejich zásady, historické kořeny a dále také podrobit kritice skutečné fungování jednotlivých institutů v praxi. U španělské úpravy to byl úkol mnohem obtížnější, neboť civilní řád soudní (LECiv) ještě nepůsobil tak dlouho a příslušná literatura nebyla zatím příliš bohatá² (nicméně i tam došlo téměř po 10 letech účinnosti zákona na základě praktických poznatků a odborných kritik k jeho revizi a přepracování, především pak za účelem zpřesnění zákonného textu a odbřemenění soudců od rutinních agend). Poznání vzájemných souvislostí a správného fungování nejen našemu právnímu řádu cizích, ale i zdánlivě podobných právních institutů, je základním předpokladem proto, aby se jimi zákonodárce mohl vůbec inspirovat. Je proto třeba odmítnout „nesouvislé přenesení izolovaných částí [cizí právní úpravy] a jejich implementaci, což neúprosně vede k absenci koncepce nebo konzistentního systému a rušivě smíchává protichůdné nebo protikladné předlohy“³. Tolik k obecnému východisku naší práce.

¹ Knapp, Viktor: *Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy)*, C. H. Beck, Praha, 1996, 1. vydání, str. 2 a násl.

² mnohdy trvá i více než dekádu, než je některý institut v praxi konečně pochopen a správně využíván - srov. českou úpravu koncentrace řízení

³ z důvodové zprávy k LECiv, část II, 5. odstavec

V první části naší práce jsme pohovořili a kritice podrobili náš komparát, tedy české soudní výkony rozhodnutí (exekuce) na peněžitá plnění na příkladu srážek ze mzdy. Představili jsme historické předchůdce našeho dosud účinného OSŘ, ideologické pozadí změn v oblasti exekucí a jejich následnou atrofii v dobách ještě ne tak dávných. V období komunistického režimu byly preferovány právě srážky ze mzdy jako základní exekuční prostředek, neboť téměř všichni občané byli tehdy zaměstnáni. Tomu odpovídala i velká extenze jejich právní úpravy.

Po změně společenských i ekonomických podmínek po tzv. sametové revoluci a znovuzavedení tržního hospodářství však tehdejší úprava výkonů rozhodnutí již nepostačovala. Ukázalo se, že v nových podmínkách nebyla s to zajistit oprávněným efektivní exekuční ochranu (nevymahatelnost práva, příliš dlouho trvající nalézací a vykonávací řízení atp.). Degradace právního řádu a vědomí byla tak hluboká (zvláště vlivem novátorských socialistických experimentů na poli práva v ČSSR v 60. letech 20. století), že zákonodárce sám již po r. 1989 nebyl schopen nově vznikající problémy vyřešit. Tento nevyhovující stav se přes řadu pokusů nepodařilo ani dílčími novelizacemi odstranit. Proto se zákonodárce pohlédl po jiných způsobech, jak jej vyřešit. Nechal se inspirovat zahraničními úpravami (zvláště slovenskou) a místo reformy nefunkční právní úpravy soudních exekucí podle OSŘ (a obecně podmínek panujících na soudech vůbec) nakonec v r. 2001 přijal nový právní předpis, exekuční řád. Jím byla materie exekucí svěřena mimo soudy také soukromým osobám pověřeným exekutorským úřadem (tzv. „soudním“ exekutorům). Tím byla fakticky justice částečně privatizována. Koncepce exekučního řádu je však docela jiná než ta, na které byly vystavěny soudní výkony rozhodnutí. Od té doby funguje na poli „soudních“⁴ exekucí dualita, dle našeho názoru ovšem nežádoucí. Praktické zkušenosti ukazují, že soudních exekutorů bývá využíváno spíše k exekucím ohledně nemovitostí, podniků, příp. hodnotnějších movitostí (kde je exekutor sám více hmotně zainteresován na provedení exekuce). Soudní výkony rozhodnutí nerovně konkurenci odolávají zvl. v oblasti vymáhání výživného, ale i jiných peněžitých pohledávek, a to právě zejména v případě srážek ze mzdy a příkázání pohledávky (odpisu z účtu).⁵

Pokud se týká právní úpravy *de lege lata*, probrali jsme postupně pojmy (vč. rozdílu mezi výkonem rozhodnutí, exekucí a exekučním řízením), zásady našeho exekučního práva, systematiku OSŘ v oblasti exekucí, pomoc soudu před nařízením exekuce, předpoklady pro nařízení exekuce, její účastníky, exekuční tituly, průběh samotné exekuce, její náklady. Zastavili jsme se také u opravných prostředků a seznámili jsme čtenáře se spory, s nimiž se můžeme v rámci exekucí (nebo v souvislosti s nimi) setkat. Nakonec námi bylo podrobněji podáno o srážkách ze mzdy jako o jednom zvoleném exekučním prostředku, vč. pěti názorných příkladů výpočtu srážek ze mzdy v praxi. Prokázalo se, že česká právní úprava soudních výkonů rozhodnutí je i přes své zjištěné nedostatky jako celek funkční, byť stále obsahuje jistá obsoletní ustanovení a má již dnes

⁴ zde rozuměj exekuce prováděné jak soudy, tak soudními exekutory, v opozici k exekucím správním

⁵ autor zde čerpá z vlastní zkušenosti a praktických poznatků, nikoliv z vědeckých závěrů

prekonanou extenzi právní úpravy. Jistě by mohla být snadno reformována. Z jen tušených politických důvodů k tomu však nedošlo (a možná ani nedojde), což povede jen k další, z našeho pohledu nežádoucí, privatizaci justice.

U španělské právní úpravy jsme byli rovněž nuceni nejdříve uvést historické pozadí a okolnosti přijetí nového LECiv. Ani v druhé části naší práce jsme se nevyhnuli určitým kritikám a pochybnostem týkajících se funkčnosti některých ustanovení LECiv. Čtenáře jsme seznámili také se zásadami španělského exekučního řízení, systematikou úpravy exekucí v LECiv, s obecnými ustanoveními týkajícími se exekuční žaloby, exekučních titulů a stran exekučního řízení. Provedli jsme je průběhem exekuce od jejího nařízení, přes odklad a ukončení, až k jejím nákladům. Neopomněli jsme podrobně uvést incidenční spory, předběžné exekuce a konečně exekuce na peněžitá plnění. Z nich jsme si zvolili exekuce srážkami ze mzdy (obstavením mzdy), a i ty jsme blíže rozvedli. Španělská úprava exekucí je nepochybně velmi zajímavá, nejen svou koncepcí, nýbrž oproti předchozí úpravě také zlepšenou funkčností.

A konečně ve třetí části jsme dospěli k samotnému cíli naší práce, a tím byla komparace obou studovaných právních úprav soudních exekucí na peněžitá plnění na příkladu srážek ze mzdy a jejich zhodnocení za účelem vyvození závěrů *de lege ferenda* pro zamýšlenou českou rekonstrukci civilního procesu. Již předem jsme avizovali, že vzhledem k rozsahu materie exekucí by při detailní komparaci hrozila krajní extenze naší práce. Proto jsme se omezili jen na srovnání co nejstručnější, a to pouze v rovině koncepce jednotlivých institutů. Měli jsme přitom na paměti v úvodu zmíněná Knappova slova, že i pouhý cílevědomý a spolehlivý popis rozdílů právních úprav je vědecky přínosný a že i k němu je srovnávací právní věda snášenlivá.

Jako součást naší práce jsme zamýšleli také srovnat statistické výstupy jednotlivých zemí ohledně počtů exekučních návrhů (nápadu), průměrné délky, výtěžnosti exekucí a dalších podobných informací. Ukázalo se však, že tento nápad je nerealizovatelný, a to právě pro dualitu exekucí v ČR a z toho plynoucí relativní neprůkaznosti statistik soudních výkonů rozhodnutí. Jedinými nedeformovanými daty by byla ta z doby před účinností českého exekučního řádu (společenské podmínky jsou však již dnes zčásti jiné), jenže ve Španělsku v té době ještě dobíhaly exekuce podle starého LECiv. Proto ani takové srovnání nebylo účelné. Komparace statistických dat by tak byla proveditelná (a zajisté žádoucí) jen mezi těmito dvěma úpravami (tj. OSŘ a EŘ). Ve vztahu k zahraničí to z již uvedených důvodů nejde.

Z hlediska tvorby legislativy (*de lege ferenda*) je ovšem nutné, aby si zákonodárce nejdříve ujasnil, zda má nadále existovat dualita soudních výkonů rozhodnutí (exekucí) a exekucí podle exekučního řádu. Ze známých vyjádření a postojů současného ministra spravedlnosti vyplývá, že by rád materii exekucí zcela zprivatizoval a vyvedl z pravomoci soudů. Pokud se tak stane, přestane mít naše komparace smysl - exekuční řád by žádných koncepčních změn zřejmě nedoznal, jen by

soudy přišly o část své civilněprocesní pravomoci. Pokud by měla být taková diskuse seriózní, bylo by také třeba srovnat materii exekucí podle OSŘ a EŘ, dále s jejich historickými předchůdci (ŘEZ) a teprve pak se poohlédnout po zahraničních úpravách. To by ovšem bylo předmětem zcela jiné práce. Obáváme se však, že z politických důvodů takový postup zvolen nebude. Vraťme se ale k cíli našeho bádání a k předpokladu, že nová úprava civilněprocesního řádu materii exekucí bude nadále obsahovat a že exekuce budou provádět stále také soudy.

Ve třetí části naší práce jsme se, jak bylo již uvedeno, soustředili na vlastní komparaci. Domníváme se, že její výsledky jsou přínosné. Srovnali jsme právní prameny úpravy exekucí a zjistili, že kromě španělského explicitního odkazu v ústavě oba právní řády upravují exekuce v rámci základního civilněprocesního předpisu, nikoliv samostatně. I samotný rozsah úpravy je v podstatě identický (což ovšem nic neznamená). Komparovali jsme i zásady ovládající materii exekucí (až na jednu výjimku jsou v podstatě stejné), pomoc soudu exekventovi s důrazem na prohlášení o majetku. Dále také podmínky exekučního řízení, průběh exekuce, exekuční tituly, zvláště jsem zdůraznili odlišné pojetí vykonatelnosti a také způsob a rozsah provedení exekuce. Našemu srovnání neunikl průběh exekuce (vč. nařízení, obrany proti nařízení, sporů souvisejících s exekucemi, provedení exekuce, exekučních prostředků, odkladu a skončení exekuce, jejich nákladů atp.). Na závěr jsme srovnali námi zvolený exekuční prostředek, a sice srážky ze mzdy (vč. toho, co se rozumí mzdou, rozsahu srážek a jejich provedení).

Výsledky shrnutí námi provedené komparace jsou několikeré. Předně, naše pracovní hypotéza o účelnosti srovnání české a španělské úpravy se plně prokázala. Oba studované právní řády jsou srovnatelné a jejich komparace a zhodnocení výsledků přinesly konkrétní závěry *de lege ferenda*. Dále vyplynulo, že s určitými změnami (byť i podstatného rázu) je možné při rekonstrukci vyjít i ze současného OSŘ. Doporučili jsme však návrat k historické i zahraniční tradici v pojmosloví, tedy znovuzavést pojem exekuce, vymáhající věřitel a dlužník. Navrhli jsme u české úpravy vypustit některé nesmyslné prostředky pomoci soudu před nařízením exekuce, zrušit povinnost uvádět exekuční prostředek (jímž je soud dosud téměř vždy vázán) a zvolit španělskou koncepci zákonného pořadí exekučních prostředků (tím se lze snáze vyhnout excesům, které se vyskytují u exekucí dle EŘ, kdy soudní exekutoři nezřídka předně obstavují nemovitosti i pro bagatelní pohledávky). U průběhu exekuce jsme se vyslovili pro zavedení španělského principu úplné satisfakce exekventa, dále také pro zrušení odvolání proti nařízení exekuce a instituce zastavení exekuce a jejich nahrazení námitkami. Diskutabilními se jeví některé další závěry (např. rozšíření výčtu exekučních titulů o některé další, zrušení našeho institutu vykonatelnosti atp.). Nakonec jsme navrhli zjednodušit právní úpravu srážek ze mzdy a svěřit ji podzákonnému předpisu. To proto, že u zákonů odedávna platí *superfluum nocet*. Jak doufáme, není to případ naší práce.

RÉSUMÉ

Tématem předkládané práce je komparace české a španělské úpravy soudních výkonů rozhodnutí a exekucí na peněžitá plnění na příkladu srážek ze mzdy. Jejím vědeckým cílem potom je srovnávací právní metodou dojít ke zhodnocení studovaných právních úprav a z těchto poznatků vyvodit závěry *de lege ferenda* v oblasti soudního výkonu rozhodnutí na peněžitá plnění pro zamýšlenou českou rekodifikaci civilního procesu, vč. úpravy soudních výkonů rozhodnutí. Srážky ze mzdy byly zvoleny jako demonstrativní příklad dosti protikladných úprav (značná extenze té české a ve srovnání s ní velmi skromná úprava španělská).

Autor vyšel z tradiční tříprvkové struktury¹ komparatistických prací a jako komparát zvolil českou právní úpravu, jako komparandum španělskou, neboť ta prošla docela nedávno zásadní reformou (s účinností od roku 2001) přijetím nového civilního soudního řádu², a tzv. *tertium comparationis* jako relátor nucený výkon exekučních titulů na peněžitá plnění soudy postižením mzdy a jí na roveň postavených příjmů. Tomu odpovídá i členění práce do tří základních částí podle uvedených prvků komparace. U popisu jednotlivých institutů autor vychází nejen ze zákonného textu, judikatury a odborné literatury, ale snaží se i o kritické zhodnocení úpravy na základě praktických zkušeností (zvláště to platí u české úpravy).

V první části autor představuje podrobně českou úpravu soudních výkonů rozhodnutí. Úvodem definuje základní pojmy, probírá historické předchůdce, vč. důvodů rekodifikací. Zabývá se jak prameny a zásadami českého exekučního práva, tak i systematikou OSŘ v oblasti exekucí. Zmiňuje se jak o pomoci soudu před nařízením exekuce, předpokladech pro nařízení exekuce a jejích účastnících, tak i exekučních titulech. Popisuje průběh exekuce a její náklady, opravné prostředky a rovněž spory, s nimiž se lze v souvislosti s exekucemi setkat. Závěrem blíže rozvádí úpravu srážek ze mzdy a přináší pět názorných příkladů jejich výpočtu v praxi.

U španělské právní úpravy autor rovněž začíná obecným a historickým úvodem, zásadami španělského exekučního řízení, prameny a systematikou úpravy exekucí v LECiv, pak přechází k obecným ustanovením, zvláště pojednává o exekučních žalobách, exekučních titulech a stranách exekučního řízení. Prezентuje průběh exekuce od jejího nařízení, přes její odklad a ukončení, až k nákladům exekuce. Opomenuty nezůstávají ani incidenční spory a předběžné exekuce. Konečně se blíže rozepisuje o exekucích na peněžitá plnění a dále o srážkách ze mzdy.

¹ srov. Knapp, Viktor: *Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy)*, C. H. Beck, Praha, 1996, 1. vydání, str. 3

² zákon č. 1/2000 ze 7. ledna 2000, civilní řád soudní (*Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil, LECiv*)

A konečně ve třetí části autor dospívá k samotnému cíli své práce - komparaci obou studovaných právních úprav soudních exekucí na peněžité plnění na příkladu srážek ze mzdy a jejich zhodnocení a vyvození závěrů *de lege ferenda* pro zamýšlenou českou rekonstrukci civilního procesu. Vzhledem k ambicím této práce by však detailní komparace hrozila její krajní extenzí, proto se autor omezuje jen na stručné srovnání, a to spíše v rovině koncepce jednotlivých institutů.

Samotné závěry práce jsou pro českého zákonodárce inspirativního rázu. Doporučují návrat ke světové i domácí terminologické tradici. Jako vhodné se jeví odstranit a nahradit některé nefunkční instituty, a také poněkud pozměnit celkovou koncepci soudních exekucí podle OSŘ. Účelem by mělo být posílení postavení vymáhajícího věřitele, aby mu byla ze strany státní moci poskytnuta lepší (protože rychlejší a efektivnější) exekuční ochrana, aniž by se to výrazněji dotklo postavení dlužníka.

RESUMEN

El tema del presente trabajo es la comparación de las normativas checa y española de las ejecuciones judiciales dinerarias en el ejemplo de embargo de sueldos. Su meta científica es la de, usando el método comparativo jurídico, llegar a evaluar las normativas estudiadas, y de estos conocimientos deducir las conclusiones *de lege ferenda* en el ámbito de las ejecuciones judiciales dinerarias para el proyecto de la recodificación checa del proceso civil, incl. la remodelación de las ejecuciones judiciales. El embargo de sueldos ha sido elegido como un ejemplo demostrativo de las normativas bien adversas (la notable extensión de la checa y en comparación con ella la muy modesta española).

El autor partió de una estructura tradicional trielemental (Knapp 1996:3) de los trabajos comparativos y como el *comparatum* ha elegido la normativa checa, como el *comparandum*, la española, dado que ésta pasó hace poco por una reforma substancial (vigente a partir del año 2001) con la aprobación de un nuevo enjuiciamiento civil¹, y como el tercero en la comparación, el así llamado *tertium comparationis*, la ejecución forzosa de los títulos dinerarios realizada por los juzgados embargando los sueldos y otros ingresos del mismo género. A esto le corresponde también la división del trabajo en tres partes básicas siguiendo los arriba mencionados elementos del método comparativo. En la descripción de los institutos respectivos, el autor no sólo sale del texto legal, de la jurisprudencia y de la literatura profesional, sino también trata de la evaluación crítica de la normativa en virtud de las experiencias prácticas (en especial, esto se refiere a la legislación checa).

En la primera parte, el autor presenta detalladamente la legislación checa de las ejecuciones judiciales. De entrada, va definiendo los términos fundamentales, menciona los antecedentes históricos, inclusive los motivos de las recodificaciones. Trata tanto las fuentes y principios del derecho ejecutivo checo, como la sistemática del OSŘ (LECiv checo) en el ámbito de las ejecuciones. No sólo hace mención a la ayuda de parte del juzgado antes del despacho de la ejecución, a los presupuestos del despacho de la ejecución, a sus partes (“participantes en el proceso ejecutivo”), sino también a los títulos ejecutivos. Describe el desarrollo de la ejecución y sus costes, los recursos y asimismo las cuestiones incidentales que pueden aparecer a lo largo de la ejecución. En conclusión, aproxima las normas que abrigan el problema del embargo de sueldos y proporciona cinco ejemplos caseros del cálculo del mismo en la práctica.

¹ Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil, LECiv

Del mismo modo, en cuanto a la legislación española, el autor empieza por la introducción general e histórica, por los principios del procedimiento ejecutivo español, por las fuentes y la sistemática de legislación ejecutiva contenida en la LECiv. Luego pasa a las disposiciones generales, en particular trata la demanda ejecutiva, los títulos ejecutivos y las partes del procedimiento ejecutivo. Presenta el desarrollo de la ejecución a partir de su despacho, pasando por su suspensión y el fin, hasta los costes de la ejecución. No quedan omitidos los incidentales y las ejecuciones provisionales. Por último se menciona más detalladamente las ejecuciones dinerarias y, a continuación, el embargo de salarios.

En la tercera parte el autor llega a la propia meta de su trabajo - a la comparación de ambas legislaciones estudiadas de las ejecuciones judiciales dinerarias en el ejemplo del embargo de salarios y a su evaluación y obtención de las conclusiones *de lege ferenda* para el proyecto de la recodificación checa del procedimiento civil. Dadas las ambiciones del presente trabajo, con una comparación detallada acarrearía el riesgo de una extensión considerable, razón por la cual el autor se limita únicamente a una comparación sumaria, y eso más bien a nivel de las concepciones de las instituciones respectivas.

Las propias conclusiones del trabajo son para el legislador checo del índole inspirativo. Se recomienda la restitución de las tradiciones terminológicas mundial y nacional. Resulta conveniente abolir y sustituir algunas instituciones de poca función y, también, remodelar un tanto la concepción global de la ejecuciones en la LECiv checa. El objetivo debería ser el fortalecimiento del papel del acreedor ejecutante para que sea acogido por parte del poder de estado con una tutela ejecutiva mejor (pues más rápida y efectiva), sin que fuere afectado de manera significativa la situación del deudor ejecutado.

Referencias:

Knapp, V. (1996). *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: C. H. Beck, p. 3

SUMMARY

The topic of the submitted paper is comparison of the Czech and Spanish legal regulations of judicial law enforcement on pecuniary consideration on the example of salary deduction. Further its scientific aim is by the use of the comparative law method to evaluate the legislation in question and based on such results to draw conclusions *de lege ferenda* in the field of judicial law enforcement on pecuniary consideration for the intended Czech recodification of civil procedure, incl. rules of judicial law enforcement. Salary deductions have been chosen as an illustrative example of rather conflicting rules (considerable extension of the Czech legislation compared to the very modest rules of Spanish salary deductions).

The author drew on the traditional three-element structure (Knapp 1996:3) of comparative works, and chose the Czech legislation as a *comparatum*, the Spanish one as *comparandum*, as the latter one has recently undergone quite radical reform (in force since 2001) by adoption of the new Civil Procedure Code¹, and the "*tertium comparationis*" as the relator is the enforceable performance to pecuniary consideration by the courts attaching the salaries and other similar incomes. This corresponds to the division of work into three parts according to these basic elements of comparison. Regarding the description of the various institutes the author draws not only from the statutory text, the jurisprudence and literature, but also seeks to evaluate critically both regulations on the basis of practical experience (in particular, this applies to Czech law).

In the first part the author presents the Czech regulation concerning judicial enforcements in detail. First he defines the basic concepts, presents historical predecessors, including reasons for recodifications. He deals with both the sources and principles of the Czech judicial law enforcement and the structure of the Czech Civil Procedure Code in the field of executions. Not only does it mention the assistance of the court before the order of law enforcement was issued, requirements for the law enforcement order, parties to the enforcement proceeding, but also titles of enforcement. He describes the course of law enforcement and its costs, remedies and also disputes that may occur in connection with the law enforcement. Finally, he enters into detailed study into wage deduction and delivers five illustrative examples of its calculation in practice.

Concerning the Spanish legislation, the author also starts with some general and historical introduction, the principles of Spanish law enforcement proceeding, sources and systematics of the regulation of law enforcement in LECiv, then proceeds to the general provisions, in particular, he deals with the law enforcement actions, enforcement order, titles of enforcement and parties to the

¹ Act No. 1 / 2000 of 7 January 2000, Civil Procedure Code (*Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil*, thereafter LECiv)

enforcement proceeding. He presents the course of law enforcement proceeding from issue of the law enforcement order, through its suspension and termination, up to the costs of law enforcement. Neither the incidental disputes nor the provisional law enforcement remain neglected. Finally, he further expands upon law enforcement of pecuniary consideration and upon salary deductions.

And finally, in the third part the author comes to the proper object of his paper - to compare two studied regulations of law enforcement on pecuniary consideration on the example of salary deduction and to assess them, and to draw conclusions *de lege ferenda* for the intended re-codification of the Czech civil procedure. Given the ambitions of this paper, however, a detailed comparison would entail the risk of the considerable extent, and therefore the author limits himself to a brief comparison, rather at the level of conception of respective institutions.

Findings of this paper have inspirational nature for the Czech legislator. It is recommended to return to global and domestic terminological tradition. It seems appropriate to remove and replace some defunct institutes and to modify to a certain extent the conception of the law enforcement under the Czech CPC. The aim should be to empower the role of enforcing creditor so as to provide him with better (because faster and more efficient) executive protection by the state power without affecting significantly the position of debtors.

References:

Knapp, V. (1996). *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: C. H. Beck, p. 3

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Armenta Deu, Teresa: *La Ejecución Provisional*, La Ley, Madrid, 2000, 1. vydání
- Brejcha, Aleš a Sosnová, Hana: *Výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy v teorii a praxi*, Codex, Praha, 1996, 1. vydání
- Bureš, Jaroslav, Drápal, Ljubomír a Krčmář, Zdeněk a kol.: *Občanský soudní řád. Komentář. I. a II. díl*, C. H. Beck, 2006, 7. vydání
- Cachón Cadenas, Manuel: *El Embargo*, Librería Bosch, Barcelona, 1991, 1. vydání
- Češka, Zdeněk: *Exekuce na plat*, Orbis, Praha, 1959, 1. vydání
- Daza Velázquez de Castro, Roberto: *Ejecución forzosa en el proceso civil*, Editorial Comares, Granada, 2008, 2. vydání
- De la Rocha García, Ernesto: *Embargos y tercerías*, Editorial Comares, Granada, 2002, 1. vydání
- Dubský, Josef a Rejzek, Vladimír: *Španělsko-český slovník*, Leda, Praha, 1999, 1. vydání
- Fernández Seijo, José María: *La Ejecución en la Nueva Ley de Enjuiciamiento Civil*, <<http://www.portalprocesal.com/Article53.html>>, [5. ledna 2008]
- Fiala, J., Švestka, J.: *Úvaha nad ochranou vlastnického práva se zvláštním zřetelem k vlastnickým žalobám* in *Socialistická zákonnost* č. 2/1971
- Gascón Inchausti, Fernando: *El Título Ejecutivo Europeo para Créditos No Impugnados*, Editorial Aranzadi, Cizur Menor (Navarra), 2005, 1. vydání
- Gimeno Sendra, Vicente: *Derecho Procesal Civil, II. Los Procesos Especiales*, Editorial COLEX, Madrid, 2005, 1. vydání
- Gómez de Liaño, F.: *Diccionario Jurídico*, Gráficas Cervantes, Salamanca, 1979
- Grossová, Marie: *Exekuce na peněžitě plnění v současné právní praxi*, Linde, Praha, 2002, 4. vydání
- Grossová, Marie: *Exekuce v současné právní praxi*, Linde, Praha, 2000, 3. vydání
- Hartmann, Antonín: *Exekuční řád (zákon ze 27. května 1896, č. 79 ř. z.) a exekučný zákon (zák. čl. LX/1881) s novelami, uv. zákonem, prováděcími nařízeními atd.*, Československý Kompas, Praha, 1934, 2. upravené vydání
- Hrdlička, Jindřich: *Exekuce na peněžitě pohledávky, jejich vyloučení a obmezení podle práva platného v zemích historických*, Jednota českých kandidátů advokacie v Praze, Praha, 1934, 1. vydání
- Klimeš, Lumír: *Slovník cizích slov*, SPN, Praha, 1981, 1. vydání
- Knapp, Viktor: *Teorie práva*, C. H. Beck, Praha, 1995, 1. vydání

- Knapp, Viktor: *Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy)*, C. H. Beck, Praha, 1996, 1. vydání
- Knapp, Viktor: *Základy srovnávací právní vědy*, Aleko, Praha, 1991, 1. vydání
- Kühn, Zdeněk: *Aplikace práva soudcem v éře středoevropského komunismu a transformace*, Analýza příčin postkomunistické právní krize, C. H. Beck, Praha, 2005, 1. vydání
- Kurka, Vladimír: *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce*, Aspi, a. s., Praha, 2005, 1. vydání
- Kurka, Vladimír a Drápal, Ljubomír: *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*, Linde, Praha, 2004, 1. vydání
- Macur, Josef: *Kurs občanského práva procesního, Exekuční právo*, C. H. Beck, Praha, 1998, 1. vydání
- Mantilla Rodríguez, Dionisio: *Notas en torno a la posible reforma de la ejecución en la Ley 1/2000, sobre Enjuiciamiento Civil*, <<http://www.cgpe.es/descargas/revista/52/50-52FIRMA2.pdf>>, [17. dubna 2008]
- Moreno Catena, Víctor: *Aproximación a la Jurisdicción Civil en España*, <<http://www.cejamericas.org/doc/eventos//esp-catena-jurisdiccion-civiles.pdf>>, [17. dubna 2008]
- Moreno Catena, Víctor a kol.: *La Ejecución Civil*, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 2005, 1. vydání
- Pelikánová, Irena a kol.: *Obchodní právo*, 1. a 2. díl, CODEX Bohemia, s.r.o., Praha, 1999, 2. přepracované vydání
- Pelikánová, Irena: *Úvod do srovnávacího práva obchodního*, C. H. Beck, Praha, 2000, 1. vydání
- Pereda Gámez, Francisco Javier: *Ejecución de Sentencias Civiles (II), La vía de apremio*, Consejo General del Poder Judicial, Madrid, 1997, 1. vydání
- Rivas Torralba, Rafael: *Anotaciones de Embargo*, Atelier, Barcelona, 1999, 1. vydání
- Rubeš, Josef a kol.: *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl.*, Orbis, Praha, 1970, 1. vydání
- Rubeš, Josef a kol.: *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl.*, Orbis, Praha, 1971, 1. vydání
- Senés Motilla, Carmen: *Disposiciones Generales sobre la Ejecución Forzosa*, La Ley, Madrid, 2000, 1. vydání
- Steiner, Vilém: *Občanské právo procesní v praxi soudů*, Orbis, Praha, 1958, 1. vydání
- Štefánek, Josef a kol.: *Občanský soudní řád*, Orbis, Praha, 1951, 2. opravené a rozšířené vydání
- Štěpán, Jiří: *Občanský soudní řád, notářský řád a předpisy souvisící*, Orbis, Praha, 1964, 1. vydání
- Švestka, Jiří, Spáčil, Jiří, Škárová, Marta, Hulmák, Milan a kol.: *Občanský zákoník I. Komentář*. C. H. Beck, Praha, 2008, 1. vydání
- Tripes, Antonín: *Exekuce v soudní praxi*, C. H. Beck, Praha, 2006, 3. vydání

Vaške, Viktor: *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*, C. H. Beck, Praha, 2007, 1. vydání

Winterová, Alena a kol.: *Civilní právo procesní*, Linde, Praha, 2008, 5. vydání

Xiol Ríos, Juan Antonio a kol.: *Enjuiciamiento civil, comentarios y jurisprudencia, Ley 1/2000, de 7 de enero*, III. svazek, Editorial Jurídica Sepin, Madrid, 2008, 1. vydání

<<http://es.mimi.hu/economia/poliza.html>>, [5. ledna 2008]

<<http://procuradores-alicante.com/El%20libro%20blanco%20de%20la%20%20Justicia.html>>, [16. dubna 2008]

<<http://www.encyclopedia-juridica.biz14.com/d/recursos/recursos.htm>>, [23. října 2010]

<http://www.geocities.com/procesalorganico/pro07accionprocesal.htm#_Toc36482728>, [5. ledna 2008]

<<http://www.vyplata.cz/vyplatamzdy/postuppriprovadenisrazekzemzdyajejichrozsah.php>>, [24. listopadu 2009]

**KLÍČOVÁ SLOVA
PALABRAS CLAVE
KEYWORDS**

**soudní výkony rozhodnutí
srážky ze mzdy**

**ejecución judicial
embargo de sueldos**

**law enforcement
salary deductions**